

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba
odgovornih za teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena na teritoriji
bivše Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-95-16-A

Datum: 23. oktobar 2001.

Original: engleski

ŽALBENO VIJEĆE

U sastavu: sudija Patricia Wald, predsjedavajuća
sudija Lal Chand Vohrah
sudija Rafael Nieto-Navia
sudija Fausto Pocar
sudija Liu Daqun

Sekretar: g. Hans Holthuis

Presuda od: 23. oktobra 2001.

TUŽILAC

protiv

**ZORANA KUPREŠKIĆA
MIRJANA KUPREŠKIĆA
VLATKA KUPREŠKIĆA
DRAGE JOSIPOVIĆA
VLADIMIRA ŠANTIĆA**

PRESUDA PO ŽALBAMA

Tužilaštvo:

g. Upawansa Yapa
g. Anthony Carmona
g. Fabricio Guariglia
gđa Sonja Boelaert-Suominen
gđa Norul Rashid

Obrana:

g. Ranko Radović, g. Tomislav Pasarić za Zorana Kupreškića
gđa Jadranka Sloković-Glumac, gđa Desanka Vranjican za Mirjana Kupreškića
g. Anthony Abell, g. John Livingston za Vlatka Kupreškića
g. William Clegg Q.C., gđa Valerie Charbit za Dragu Josipovića
g. Petar Pavković za Vladimira Šantića

SADRŽAJ

I. UVOD	2
II. OPTUŽENI.....	3
1. Zoran Kupreškić.....	3
2. Mirjan Kupreškić	4
3. Vlatko Kupreškić	4
4. Drago Josipović.....	5
5. Vladimir Šantić	6
III. OPŠTA PITANJA	7
A. PRIMJERENOST ŽALBENIH OSNOVA.....	7
B. PREISPITIVANJE ČINJENIČNIH NALAZA PRETRESNOG VIJEĆA	10
1. Opšti principi.....	10
2. Preispitivanje utvrđenog činjeničnog stanja u slučajevima kad su uvršteni dodatni dokazi na osnovu pravila 115	16
(a) Uvod	16
(b) Jurisprudencija Međunarodnog suda u vezi sa pravilom 115	20
(i) Nedostupnost dokaza u prvostepenom postupku	21
(ii) Opravdanost uvrštenja radi interesa pravde	22
(iii) Pravilo 89(C).....	23
(iv) Neostvarenje pravde.....	25
(c) Primjena citiranih principa u predmetu <i>Kupreškić</i>	26
(i) Nedostupnost dokaza u prvostepenom postupku	26
(ii) Opravdanost uvrštenja radi interesa pravde	27
(iii) Provjera uvrštenih dokaza.....	31
(d) Utvrđivanje neostvarenja pravde u slučajevima kad su uvršteni dodatni dokazi.....	32
IV. ŽALBA ZORANA KUPREŠKIĆA I MIRJANA KUPREŠKIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU.....	34
A. UVOD	34
B. NEODREĐENOST IZMIJENJENE I DOPUNJENE OPTUŽNICE	36
1. Da li se osude zasnivaju na pravno relevantnim činjenicama koje nisu bile navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici?.....	40
2. Da li je uslijed manjkavosti Izmijenjene i dopunjene optužnice suđenje bilo nepravično? ..	50
3. Zaključak.....	54
C. UČEŠĆE ZORANA I MIRJANA KUPREŠKIĆA U NAPADU NA KUĆU ŠUHRETA AHMIĆA	
16. APRILA 1993.....	55
1. Svjedokinja H.....	55
(a) Otežane okolnosti u kojima je svjedokinja H identifikovala Zorana i Mirjana Kupreškića	58
(b) Pozivanje na siguran nastup svjedokinje H.....	60
(i) Poricanje svjedokinje H da je potpisala izjavu iz decembra 1993.	62
(ii) Bliskost sa komšijama.....	65
(iii) Detaljan opis napada koji je dala svjedokinja H	67
(iv) Zaključci.....	68
(c) Nedosljednost u odnosu na raniju izjavu svjedokinje H	68
(d) Svjedokinja SA.....	73
(i) Odstupanja.....	81
(ii) Uticaj	86
(e) Nedosljednosti između svjedočenja svjedokinje H i ostalih dokaza iz spisa	92
(f) Nepostojanje u spisu dokaza koji bi potkrepljivali iskaz svjedokinje H	100
(g) Svjedokinja H: zaključci	101

2. Iskaz svjedokinje JJ o djelovanju Zorana Kupreškića u Ahmićima 16. aprila 1993.	105
D. NALAZ PRETRESNOG VIJEĆA DA SU ZORAN I MIRJAN KUPREŠKIĆ NAPADAČIMA PRUŽALI INFORMACIJE SA TERENA I DALI IM NA KORIŠTENJE SVOJE KUĆE	107
E. OSUĐUJUĆA PRESUDA ZORANU I MIRJANU KUPREŠKIĆU ZA PROGONE U PERIODU OD OKTOBRA 1992. DO 16. APRILA 1993.	110
F. OSTALI ŽALBENI OSNOVI.....	112
G. ZAKLJUČAK.....	112
V. ŽALBA VLATKA KUPREŠKIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU.....	113
A. UVOD	113
B. PREISPITIVANJE DOKAZA OD STRANE ŽALBENOG VIJEĆA	115
1. Vlatko Kupreškić je bio operativni djelatnik za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa	117
(a) Dokazi u prvostepenom postupku	117
(b) Dodatni dokazi	119
(i) Miro Lazarević	119
(ii) Svjedok ADB	120
(iii) Svjedok ADC	121
(iv) Svjedok AT	122
(c) Diskusija	122
2. Istovar oružja iz automobila pred njegovom kućom u oktobru 1992.	124
3. Prisustvo Vlatka Kupreškića 15. aprila 1993. pred hotelom "Vitez"	125
(a) Dodatni dokazi.....	126
(b) Diskusija.....	126
4. Prisustvo Vlatka Kupreškića u Ahmićima ujutro, poslije podne i predveče 15. aprila 1992., i kretanja vojnika uveče 15. aprila u njegovoj kući i oko nje	127
(a) Dodatni dokazi.....	129
(i) Svjedok ADA	129
(ii) Svjedok AT	129
(b) Diskusija.....	130
5. Prisustvo Vlatka Kupreškića u blizini kuće Šuhreta Ahmića oko 05:45 sati, ubrzo nakon njegovog ubistva	131
C. ZAKLJUČAK	133
VI. ŽALBA DRAGE JOSIPOVIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU.....	134
A. UVOD	134
B. NEODREĐENOST IZMIJENJENE I DOPUNJENE OPTUŽNICE	134
C. SVJEDOKINJA EE	142
D. DODATNI ISKAZ SVJEDOKA AT	147
E. DODATNI ISKAZ SVJEDOKINJE CA	153
F. DOKAZI KOMANDNE ULOGE	155
G. ZAKLJUČAK.....	157
VII. ŽALBA VLADIMIRA ŠANTIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU	157
A. UVOD	157
B. KOMANDNA ULOGA	158
C. AKTIVNA ULOGA U NAPADU NA KUĆU PORODICE PUŠČUL	161
D. NEDOVOLJNI NAVODI OPTUŽBE O KOMANDNOJ ULOZI	162
E. ZAKLJUČAK	165
VIII. ŽALBE TUŽIOCA I JOSIPOVIĆA U VEZI SA PITANJIMA KUMULATIVNOG TEREĆENJA I KUMULATIVNIH OSUDA NA OSNOVU ISTIH RADNJI.....	165
A. UVOD	165
B. ŽALBA TUŽIOCA NA OSLOBAĐAJUĆU PRESUDU JOSIPOVIĆU I ŠANTIĆU ZA UBISTVO I OKRUTNO	

POSTUPANJE KAO KRŠENJA ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA PO ČLANU 3 STATUTA	166
C. JOSIPOVIĆEVA ŽALBA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU ZA VIŠESTRUKU ZLOČINE PO ČLANU 5 STATUTA	169
D. ZAKLJUČAK	171
IX. ŽALBE NA PRESUDU O KAZNI	172
A. UVOD	172
B. NALAZI PRETRESNOG VIJEĆA	173
1. Nalazi Pretresnog vijeća o Josipovićevom učešću i okolnostima uzetim u obzir prilikom odmjeraivanja kazne	173
2. Nalazi Pretresnog vijeća o Šantićevom učešću i okolnostima uzetim u obzir prilikom odmjeraivanja kazne	174
C. GRANICE PREISPITIVANJA KOD ŽALBI NA PRESUDU O KAZNI	175
1. Opšta ograničenja preispitivanja	175
2. Granice preispitivanja u slučaju kad se pojavi materijal koji nije bio predložen Pretresnom vijeću	177
D. PODUDARNA PITANJA U JOSIPOVIĆEVOJ I ŠANTIĆEVOJ ŽALBI	179
Praksa sudova u bivšoj Jugoslaviji i krivični zakon SFRJ	179
E. ŽALBA NA PRESUDU O KAZNI DRAGE JOSIPOVIĆA	183
1. Vijeće je pogriješilo ne uzevši u obzir izvjesne olakšavajuće okolnosti	183
2. Pretresno vijeće je pogrešno ocijenilo razmjere uloge žalilaca u događajima u Ahmićima	185
3. Dokazi učešća u napadu na kuću Nazifa Ahmića i dokazi komandne uloge	186
4. Zaključak	186
F. ŽALBA NA PRESUDU O KAZNI VLADIMIRA ŠANTIĆA	187
1. Poređenje sa kaznama izrečenim u drugim predmetima MKSJ-a i na drugim sudovima za ratne zločine	187
2. Netačno utvrđene otežavajuće okolnosti	189
3. Neuzimanje u obzir svih relevantnih olakšavajućih okolnosti	192
4. Znatna saradnja sa Tužilaštvom	194
5. Prihvatanje krivice	195
6. Zaključak	196
G. PITANJE ODMJERAVANJA KAZNE KOJE JE POTAKNUO TUŽILAC	196
X. DISPOZITIV	199
A. Po žalbama ZORANA I MIRJANA KUPREŠKIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU	199
B. Po žalbi VLATKA KUPREŠKIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU	200
C. Po žalbama DRAGE JOSIPOVIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU I PRESUDU O KAZNI	201
1. Osuđujuća presuda	201
2. Presuda o kazni	201
D. Po žalbama VLADIMIRA ŠANTIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU I PRESUDU O KAZNI	202
1. Osuđujuća presuda	202
2. Presuda o kazni	202
E. Po žalbi TUŽIOCA U VEZI SA KUMULATIVNIM TEREĆENJEM I KUMULATIVNIM OSUDAMA ZA NA OSNOVU ISTIH RADNJI (DRAGO JOSIPOVIĆ I VLADIMIR ŠANTIĆ)	203
F. Po žalbi DRAGE JOSIPOVIĆA U VEZI SA KUMULATIVNIM OSUĐUJUĆIM PRESUDAMA	203
G. URAČUNAVANJE VREMENA PROVEDENOG U PRITVORU	204
H. IZVRŠENJE KAZNI	204
XI. DODATAK A: ISTORIJAT POSTUPKA	206
A. ŽALBE	206
1. Najave žalbi	206
2. Molbe za produženje roka za podnošenje žalbenih podnesaka	206
3. Podnošenje žalbenih podnesaka	208

B. ZAHTJEVI NA OSNOVU PRAVILA 115	211
1. Objelodanjivanje i srodna pitanja	219
2. Daljnji zahtjevi za uvrštenje novih dokaza	222
3. Pretres s izvođenjem dokaza i zahtjevi na osnovu pravila 92bis	224
C. PRIVREMENO PUŠTANJE NA SLOBODU I ODVAJANJE POSTUPAKA	225
D. IMENOVANJA SUDIJA	226
E. STATUSNE KONFERENCIJE.....	227
F. ŽALBENI PRETRES	227
G. OSTALO.....	227
XII. DODATAK B: GLOSAR	228
XIII. DODATAK C: KARTA AHMIĆA.....	233
XIV. DODATAK D: IZMIJENJENA I DOPUNJENA OPTUŽNICA.....	234

Žalbeno vijeće Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine rješava po žalbama na prvostepenu presudu koju je 14. januara 2000. Pretresno vijeće II izreklo u predmetu *Tužilac protiv Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića, Drage Josipovića, Dragana Papića i Vladimira Šantića*.¹

Razmotrivši pismene i usmene argumente strana, Žalbeno vijeće

OVIM IZRIČE SVOJU PRESUDU.

---

¹ Spisak pojmova i kratica korištenih u ovoj Presudi nalazi se u Dodatku B.

I. UVOD

1. Rano ujutro 16. aprila 1993., snage bosanskih Hrvata napale su malo selo Ahmiće u srednjoj Bosni. Pretresno vijeće je konstatovalo da je taj napad imao za posljedicu pogibiju više od stotinu stanovnika sela, civila bosanskih Muslimana, ranjavanje brojnih drugih stanovnika i potpuno uništenje muslimanskih kuća i dviju džamija. Pretresno vijeće je Zoranu Kupreškiću, Mirjanu Kupreškiću, Vlatku Kupreškiću, Dragi Josipoviću i Vladimiru Šantiću izreklo osuđujuću presudu za razne oblike zločina protiv čovječnosti, uključujući progon, na osnovu člana 5 Statuta, za njihovo individualno učešće u tom napadu. Pretresno vijeće je progon definisalo kao “grubo i flagrantno uskraćivanje na diskriminatornoj osnovi nekog temeljnog prava koje je utvrđeno međunarodnim običajnim ili konvencionim pravom, a koje doseže isti stepen težine kao i druga djela zabranjena članom 5”.² Pretresno vijeće je, međutim, po nekim tačkama optužene oslobodilo krivice, u nekim slučajevima zato što je smatralo da su dokazi nedovoljni, a u nekim slučajevima kako bi se izbjeglo kumulativno osuđivanje. Po izrečenim osuđujućim presudama Pretresno vijeće je izreklo kazne zatvora između šest i dvadesetpet godina.

2. Svi optuženi³ sada se žale na svoje osuđujuće presude, kako se izlaže u nastavku, u odjeljcima posvećenim pojedinim optuženima, a svi se žale i na kazne koje je izreklo Pretresno vijeće. U onoj mjeri u kojoj je to bilo potrebno, ovaj aspekt njihovih žalbi razmatra se u posebnom dijelu presude koji se odnosi na pitanja odmjeravanja kazne. Nadalje, Žalbeno vijeće je izdvojilo neka pitanja koja se tiču svih optuženih. Ona se razmatraju na početku presude pod naslovom “Opšta pitanja”.

3. I Tužilaštvo i Josipović pokrenuli su pitanje kumulativnih osuda. Ta žalba se razmatra u zasebnom odjeljku koji je posvećen pitanju kumulativnih osuda.

4. Pregled toka ovog žalbenog postupka dat je u Dodatku A.

5. Gdje god se u presudi pominju svjedočenja u ovom predmetu data na zatvorenoj sjednici, bilo pred Pretresnim bilo pred Žalbenim vijećem, kao i drugi zapečaćeni materijali,

---

² Prvostepena presuda, par. 621.

ta svjedočenja i materijali objavljuju se samo u mjeri u kojoj se u ovoj presudi citiraju ili se ona na njih poziva.⁴

II. OPTUŽENI

1. Zoran Kupreškić

6. Zoran Kupreškić rođen je 23. septembra 1958. godine. Oženjen je i ima troje djece. Prije početka sukoba bio je zaposlen u tvornici “Slobodan Princip Seljo” u Vitezu, gdje je bio zadužen za održavanje jednog odjela.⁵ Pretresnom vijeću predloženi su neosporeni dokazi o generalno dobrom karakteru Zorana Kupreškića.⁶

7. Pretresno vijeće je zaključilo da je u vrijeme napada na Ahmiće 16. aprila 1993. Zoran Kupreškić bio komandant HVO-a u tom mjestu.⁷ Pretresno vijeće je dalje zaključilo, na osnovu svjedočenja svjedokinje H, da je Zoran Kupreškić tog dana, naoružan, u uniformi i lica namazanog bojom, bio u kući Šuhreta Ahmića neposredno nakon što su Šuhret Ahmić i Meho Hrstanović ustrijeljeni i neposredno prije nego što je kuća zapaljena, a porodica Šuhreta Ahmića protjerana.⁸ Pored toga, Pretresno vijeće je konstatovalo da je Zoran Kupreškić učestvovao u napadu na Ahmiće na način da je davao informacije poznate samo lokalnom stanovništvu i što je njegova kuća napadačima služila kao baza.⁹

8. Pretresno vijeće je shodno tome Zorana Kupreškića proglasilo krivim za progon kao zločin protiv čovječnosti na osnovu člana 5(h) Statuta (tačka 1 Optužnice), te ga osudilo na deset godina zatvora.

---

³ Iako Šantić više ne poriče da je kriv, i on po više osnova osporava nalaze Pretresnog vijeća o svojem učešću u napadu na Ahmiće u aprilu 1993. godine.

⁴ Nalog predsjednika po zahtjevu za davanje na uvid povjerljivog materijala svjedoka AT iz predmeta *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza* u predmetu *Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, zaveden na francuskom jeziku 4. oktobra 2001. Engleski prijevod je zaveden 9. oktobra 2001. godine.

⁵ Prvostepena presuda, par. 370.

⁶ Prvostepena presuda, par. 372.

⁷ Prvostepena presuda, par. 422.

⁸ Prvostepena presuda, par. 426, 776 i 779.

⁹ Prvostepena presuda, par. 430.

2. Mirjan Kupreškić

9. Mirjan Kupreškić je rođen 21. oktobra 1963. Brat je Zorana Kupreškića. Oženjen je i ima dvoje djece. Do februara 1992. radio je kao mehaničar u tvornici “Slobodan Princip Seljo.” Od avgusta 1992. do 15. aprila 1993. radio je kod svog rođaka Ivice, prvo u trgovini “Šutra”¹⁰ u Ahmićima, da bi potom, deset dana prije izbijanja sukoba, počeo raditi u prodavnici u Vitezu. U aprilu 1994., nakon što je demobiliziran, vratio se na posao u “Šutru”.¹¹ Kao i u slučaju brata Zorana, ranije dobre karakterne osobine Mirjana Kupreškića nisu bile sporne.¹²

10. Pretresno vijeće je konstatovalo da je Mirjan Kupreškić bio “aktivan” pripadnik HVO-a i da je zajedno sa svojim bratom Zoranom učestvovao u napadu na Ahmiće 16. aprila 1993. kao vojnik HVO-a.¹³ Pretresno vijeće je na osnovu svjedočenja svjedokinje H konstatovalo da je Mirjan Kupreškić tog dana, naoružan, u uniformi i lica namazana bojom, bio u kući Šuhreta Ahmića neposredno nakon što su Šuhret Ahmić i Meho Hrstanović ustrijeljeni i neposredno prije nego što je kuća zapaljena, a porodica Šuhreta Ahmića protjerana.¹⁴ Pored toga, Pretresno vijeće je konstatovalo da je Mirjan Kupreškić zajedno s bratom Zoranom učestvovao u napadu na Ahmiće na način da je davao informacije poznate samo lokalnom stanovništvu i dajući svoju kuću na korištenje napadačima kao bazu.¹⁵

11. Pretresno vijeće je i Mirjana Kupreškića proglasilo krivim za progon kao zločin protiv čovječnosti na osnovu člana 5(h) Statuta (tačka 1 Optužnice). Osuđen je na osam godina zatvora.

3. Vlatko Kupreškić

12. Vlatko Kupreškić rođen je 1. januara 1958. godine. Oženjen je i ima dvoje djece. Rođak je Zorana i Mirjana Kupreškića i suvlasnik trgovine “Šutra”.¹⁶ Pretresno vijeće je

---

¹⁰ U prvostepenoj presudi /u engleskom tekstu/ stoji da se trgovina zvala “Sutre”, dok je u nekim dokumentima zavedenim tokom prvostepenog postupka naziv navođen kao “Šutre”.

¹¹ Prvostepena presuda, par. 371.

¹² Prvostepena presuda, par. 372 i 421.

¹³ Prvostepena presuda, par. 421 i 779.

¹⁴ Prvostepena presuda, par. 426, 776 i 779.

¹⁵ Prvostepena presuda, par. 430.

¹⁶ Prvostepena presuda, par. 432.

utvrdilo da je u razdoblju 1992.-1993. godine Vlatko Kupreškić bio aktivni operativni djelatnik u policiji sa činom inspektora, te da je u oktobru 1992. istovarivao oružje iz automobila ispred svoje kuće.¹⁷

13. Pretresno vijeće je zaključilo da je Vlatko Kupreškić “u svojoj ulozi operativnog djelatnika policije i stanovnika sela bio uključen u pripreme za napad na Ahmiće”, te da je “dozvolio da se njegova kuća koristi u svrhu napada, i to kao mjesto na kojem su se noć prije napada okupili vojnici.”¹⁸ Pretresno vijeće je utvrdilo da je Vlatko Kupreškić bio u blizini kuće Šuhreta Ahmića 16. aprila 1993. oko 05:45 sati, ubrzo nakon što je Šuhret Ahmić ubijen, te da je bio “prisutan i spreman da na svaki način koji mu je bio dostupan napadačkim snagama pruži pomoć”.¹⁹

14. Pretresno vijeće je stoga Vlatka Kupreškića proglasilo krivim za pomaganje i podržavanje progona kao zločin protiv čovječnosti shodno članu 5(h) Statuta (tačka 1 Optužnice) i osudilo ga na šest godina zatvora.

4. Drago Josipović

15. Drago Josipović rođen je 14. februara 1955. godine. Cijeli svoj život je živio u Ahmićima. Prije početka sukoba radio je u fabrici. Pretresno vijeće je konstatovalo da je Josipović prije 16. aprila 1993. bio pripadnik HVO-a. Takođe je konstatovalo da je bio pripadnik seoske straže u Ahmićima i da je viđen u Ahmićima sa puškom i u uniformi.²⁰ Na osnovu iskaza svjedokinje EE, Pretresno vijeće je zaključilo da je Josipović 16. aprila 1993. učestvovao u napadu i paljenju kuće Muzafera Puščula, što je imalo za posljedicu, pored ostalog, ubistvo Muzafera Puščula.²¹

16. Osim toga, oslanjajući se na iskaz svjedokinje DD, Pretresno vijeće je zaključilo da je Josipović, koji je “u odnosu na vojnike koji su u napadu sudjelovali zapravo bio na

---

¹⁷ Prvostepena presuda, par. 463.

¹⁸ Prvostepena presuda, par. 466.

¹⁹ Prvostepena presuda, par. 470.

²⁰ Prvostepena presuda, par. 502.

²¹ Prvostepena presuda, par. 503 i 859.

položaju zapovjednika”,²² i sam učestvovao u napadu na kuću Nazifa Ahmića 16. aprila 1993., koji je za posljedicu imao ubistvo Nazifa i njegovog četrnaestogodišnjeg sina.

17. Pretresno vijeće je stoga Josipovića proglasilo krivim za progon kao zločin protiv čovječnosti shodno članu 5(h) Statuta (tačka 1 Optužnice), zbog aktivne uloge koju je odigrao “u ubijanju civila bosanskih Muslimana u Ahmićima, razaranju njihovih domova i imovine, te njihovom protjerivanju iz područja Ahmića - Šantića”, a naročito zbog gore opisanih događaja vezanih za porodice Puščul i Ahmić.²³ Josipović je takođe osuđen za ubistvo Muzafera Puščula kao zločin protiv čovječnosti shodno članu 5(a) Statuta (tačka 16 Optužnice) i nečovječna djela kao zločin protiv čovječnosti shodno članu 5(i) Statuta (tačka 18 Optužnice). Josipović je osuđen na 10 godina zatvora po tački 1, 15 godina zatvora po tački 16, te 10 godina zatvora po tački 18, s tim da se ove kazne izdržavaju uporedo.

5. Vladimir Šantić

18. Vladimir Šantić rođen je 1. aprila 1958. Prije početka sukoba bio je profesionalni policajac.²⁴ Na osnovu svjedočenja svjedoka B i svjedoka AA, Pretresno vijeće je zaključilo da je u aprilu 1993. Šantić bio zapovjednik 1. satnije 4. bojne Vojne policije, te da je u stvari bio komandant “Džokera”, “specijalne anti-terorističke jedinice hrvatske Vojne policije”.²⁵

19. Prihativši iskaz svjedokinje EE, Pretresno vijeće je zaključilo da je Šantić 16. aprila 1993. učestvovao u napadu i paljenju kuće Muzafera Puščula, što je između ostalog imalo za posljedicu ubistvo Muzafera Puščula.²⁶ Pretresno vijeće je zaključilo da je Šantić “odigrao aktivnu ulogu u ubijanju civila bosanskih Muslimana u Ahmićima, razaranju njihovih domova i imovine i u njihovom protjerivanju s područja Ahmića - Šantića.”²⁷

20. Pretresno vijeće je Šantića proglasilo krivim za progon kao zločin protiv čovječnosti na osnovu člana 5(h) Statuta (tačka 1 Optužnice); ubistvo kao zločin protiv čovječnosti na osnovu člana 5(a) Statuta (tačka 16 Optužnice); i nečovječna djela kao zločin protiv

²² Prvostepena presuda, par. 504.

²³ Prvostepena presuda, par. 859.

²⁴ Prvostepena presuda, par. 475.

²⁵ Prvostepena presuda, par. 132, 500 i 501.

²⁶ Prvostepena presuda, par. 503 i 862.

²⁷ Prvostepena presuda, par. 862.

čovječnosti na osnovu člana 5(i) Statuta (tačka 18 Optužnice). Šantić je osuđen na 25 godina zatvora po tački 1, 15 godina zatvora po tački 16, te 10 godina zatvora po tački 18. Određeno je da se kazne izdržavaju uporedo.

III. OPŠTA PITANJA

A. Primjerenost žalbenih osnova

21. S obzirom na karakter argumenata koje su iznijele pojedine strane u ovom žalbenom postupku, Žalbeno vijeće smatra primjerenim da najprije razmotri pitanje koje žalbene osnove žalilac ima pravo pokrenuti. To razmatranje valja započeti članom 25 Statuta kao izvorom ovlaštenja Žalbenog vijeća da rješava po žalbama. Ta odredba glasi:

1. Žalbeno vijeće razmatra žalbe osoba koje su osudila pretresna vijeća i žalbe tužioca na sljedećim osnovama:

- (a) greška u primjeni prava koja odluku čini nevažećom, ili
- (b) greška u utvrđivanju činjeničnog stanja zbog koje je došlo do neostvarenja pravde.

2. Žalbeno vijeće može odluke pretresnih vijeća potvrditi, poništiti ili preinačiti.

22. Kao što je Žalbeno vijeće u više navrata izjavilo, žalbeni postupak nije prilika da strane ponovo iznose svoje teze. To nije suđenje *de novo*.²⁸ U žalbenom postupku, strane svoje argumente moraju ograničiti na pitanja koja ulaze u obim člana 25 Statuta. Opšte pravilo jeste da će Žalbeno vijeće argumente koji se ne zasnivaju na navodu o grešci u primjeni prava koja obesnažuje presudu ili na navodu o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju zbog koje je došlo do neostvarenja pravde, razmatrati samo u izuzetnim slučajevima, kad neka od strana pokrene pitanje od opšteg značaja za praksu Međunarodnog suda.²⁹ Samo u takvim rijetkim slučajevima Žalbeno vijeće može ocijeniti primjerenim da učini iznimku od opšteg pravila.

²⁸ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 41 (u kojoj se citira predmet *Tužilac protiv Erdemovića*, IT-96-22-A, Presuda, 7. oktobar 1997., par. 15); drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 40; drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, Izdvojeno mišljenje sudije Shahabuddeena, par. 29.

²⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 247.

23. Neke strane u ovom predmetu iznijele su argumente koji izlaze iz obima člana 25 Statuta i na koje se ne odnosi iznimka od opšteg pravila. Na primjer, Zoran Kupreškić, kako se čini, osporava neke opšte navode iz paragrafa 9 Izmijenjene i dopunjene optužnice, npr. optužbe da je pomagao u pripremama za napad na područje Ahmića-Šantića tako što je učestvovao u vojnoj obuci, evakuisao civile bosanske Hrvate noć prije napada, organizovao vojnike HVO-a, oružje i municiju u selu i njegovoj okolini, te time što je zatajio drugim stanovnicima sela informaciju da se sprema napad.³⁰ Pregled činjeničnih i pravnih nalaza koji se odnose na Zorana Kupreškića pokazuje da ovi navodi nisu igrali nikakvu ulogu u njegovoj osudi po tački 1 (progon). S obzirom na to, njegov argument nije takav da bi mogao uticati na ishod žalbenog postupka, te stoga ne predstavlja primjereni žalbeni osnov. Zoran Kupreškić dalje iznosi pritužbu da Pretresno vijeće nije utvrdilo da li je on počinilac ili saizvršilac zločina za koji je osuđen.³¹ Žalbeno vijeće smatra da je ovaj argument plod nesporazuma. Pretresno vijeće je u paragrafu 782 prvostepene presude konstatovalo da je u počinjenju progona “optuženi djelovao kao saizvršilac ... u smislu člana 7(1) Statuta”.

24. Žalbeno vijeće smatra da su ti argumenti koje je iznio Zoran Kupreškić primjer žalbenih osnova kakvim nema mjesta u žalbenom postupku jer ne iznose ni pravne ni činjenične greške koje obesnažuju presudu ili zbog kojih je došlo do neostvarenja pravde. Stoga se oni odbacuju.

25. Slično tome, Žalbeno vijeće odbacuje zajednički argument Zorana i Mirjana Kupreškića da im je Pretresno vijeće pogrešno pripisalo odbranu reciprocitetom (*tu quoque*). Takvu odbranu Pretresno vijeće je odbacilo kao nelegitimnu. U prvostepenoj presudi stoji da se “odbrana [se] indirektno ili implicitno oslanjala na princip *tu quoque*”.³² I Zoran i Mirjan Kupreškić su kategorički zaniijekali da su se pred Pretresnim vijećem koristili takvom strategijom odbrane. Moguće je da ni Zoran ni Mirjan Kupreškić nisu imali namjeru da se tako brane, nego da je Pretresno vijeće njihovu argumentaciju protumačilo kao odbranu po

---

³⁰ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 10. Zoran Kupreškić takođe osporava navod da je pomogao u pripremi napada na Ahmiće tako što je svoju kuću i kuće svojih rođaka pretvorio u zborna mjesta za vojnike i vatrene položaje za napad. Budući da je ovaj navod zaista imao uticaja na njegovu osudu, on se u glavnim crtama razmatra *infra*, par. 233-241.

³¹ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 143. *Vidi i* par. 146 (u kojem se na drugačiji način formuliše argument da Pretresno vijeće nije utvrdilo da li njega valja smatrati izvršiocem ili saizvršiocem).

³² Prvostepena presuda, par. 515.

principu *tu quoque*. O tome da li je Pretresno vijeće pritom bilo u pravu ili krivu, Žalbena vijeće se neće izjašnjavati. Dovoljno je primijetiti da pitanje koje su potakli Zoran i Mirjan Kupreškić nije ni od kakvog značaja za rješavanje ove žalbe budući da nije uticalo na osuđujuću presudu optuženima. S obzirom na to, ovaj argument nije prihvatljiv žalbeni osnov.

26. Mirjan Kupreškić je iznio neke argumente koji se odnose na preduslove za ostvarenje zločina protiv čovječnosti i na obilježja krivičnog djela progona po članu 5(h) Statuta.³³ Žalbena vijeće primjećuje da on, kako se čini, ponovo iznosi iste teze koje je već iznio pred Pretresnim vijećem. Poređenje završnog podneska Mirjana Kupreškića u prvostepenom postupku i njegovog žalbenog podneska pokazuje da se u oba dokumenta iznose praktično identični argumenti o ovim pitanjima.³⁴ Značajno je napomenuti to da se u relevantnom odjeljku žalbenog podneska Mirjana Kupreškića ne ukazuje ni na kakvu grešku Pretresnog vijeća u primjeni prava – kao što bi na primjer bilo nuđenje različite definicije obilježja krivičnog djela u odnosu na definiciju koju je primijenilo Pretresno vijeće. Istina, kad je posrijedi navod o pogrešnoj primjeni prava, ne traži se da žalilac grešku Pretresnog vijeća pokaže s istim stepenom konkretnosti koji je obavezan za navod o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju. U drugostepenoj presudi u predmetu *Furundžija*, Žalbena vijeće je ocijenilo da:

Kada strana tvrdi da je Pretresno vijeće načinilo grešku u primjeni prava, Žalbena vijeće - kao konačni arbitar za pravna pitanja na Međunarodnom sudu - mora utvrditi da li je do takve greške doista i došlo. Strana koja navodi da je došlo do greške u primjeni prava mora biti spremna predložiti argumente u prilog svoje tvrdnje. No, ako ti argumenti i ne podupiru tu tvrdnju, to ne znači da strana koja nije uspjela ispuniti svoju obavezu da dokaže grešku automatski gubi. Žalbena vijeće može intervenirati i na temelju drugih razloga odlučiti u korist tvrdnje da greška u primjeni prava doista postoji.³⁵

27. Međutim, Žalbena vijeće napominje da strana koja tvrdi da je Pretresno vijeće učinilo grešku u primjeni prava mora navesti barem kakve je ona prirode i dati bar neki argument u prilog toj tvrdnji. Ne može se dozvoliti da Žalbena vijeće u žalbenom postupku tek mora saznavati o čemu se radi. Bez smjernica žalilaca, Žalbena vijeće će greške u

³³ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 140-147.

³⁴ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 140-147; završni podnesak Mirjana Kupreškića, 86-91.

³⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 35 (gdje se razmatra koji se kriterij primjenjuje da bi se utvrdilo da li je došlo do greške u primjeni prava).

primjeni prava razmatrati samo u slučaju očigledne pogreške Pretresnog vijeća. Ako strana nije u stanju da navede ni o kakvoj se vrsti greške u primjeni prava radi, onda ne bi trebalo da taj argument uopšte iznosi u žalbenom postupku. Nije dovoljno naprosto ponoviti ono što je već bilo iznijeto pred Pretresnim vijećem i ne pokušavajući objasniti kako ti argumenti potkrepljuju navod da je Pretresno vijeće pogriješilo u primjeni prava. Stoga Žalbeno vijeće smatra da argumente Mirjana Kupreškića koji se odnose na preduslove za zločine protiv čovječnosti i obilježja krivičnog djela progona valja odbaciti, zato što nije navedeno u čemu se sastoji greška u primjeni prava od strane Pretresnog vijeća.

B. Preispitivanje činjeničnih nalaza pretresnog vijeća

1. Opšti principi

28. U okviru ove teme, Žalbeno vijeće će razmotriti kriterije za preispitivanje činjeničnih nalaza pretresnog vijeća. Velika većina žalbenih osnova koje su iznijeli žalisci u ovom predmetu sadrži navode o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju. Više strana u ovom žalbenom postupku pokrenulo je i opštija pitanja u vezi sa preispitivanjem grešaka u utvrđivanju činjeničnog stanja primjenom člana 25(1)(b) Statuta u žalbenom postupku.³⁶ U svjetlu toga, Žalbeno vijeće smatra primjerenim da se detaljnije osvrne na ovo pitanje.

29. Da bi Žalbeno vijeće moglo poništiti neki činjenični nalaz pretresnog vijeća, žalilac mora pokazati da je pretresno vijeće pogrešno utvrdilo činjenično stanje i da je zbog te greške došlo do neostvarenja pravde.³⁷ Žalilac mora pokazati da je ta greška u utvrđivanju činjeničnog stanja bila od ključne važnosti za donošenje pravorijeka pretresnog vijeća, što je imalo za posljedicu “izrazito nepravedan ishod sudskog postupka, kao npr. kada je optuženi

³⁶ *Vidi* npr. Josipovićev žalbeni podnesak, 8 i 20; žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 42 (gdje se osporava dokazna vrijednost dokazivanja identiteta na osnovi svjedočenja samo jednog svjedoka); žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 83 (gdje se osporava prihvatljivost dokaza s obzirom na faktore kao što su vremenski razmak između događaja i svjedočenja, mogući uticaj trećih lica, nepodudarnosti u iskazima i stresne okolnosti u vrijeme događaja); žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 12 (gdje se tvrdi da je Pretresno vijeće dužno da navede sve dokaze na koje se poziva, odnosno da navede sve eventualno protivrječne dokaze); žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 23 i 50 (gdje se osporava obrazloženje zašto je svjedočenju jednog svjedoka data prednost pred svjedočenjem drugog).

³⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 37 (gdje se citira drugostepena presuda o kazni u predmetu *Serushago*, par. 22).

osuđen, iako nisu postojali dovoljni dokazi u vezi s osnovnim elementom krivičnog djela”.³⁸ Dakle, neće svaka greška u utvrđivanju činjeničnog stanja Žalbenom vijeću biti razlog da poništi odluku pretresnog vijeća, nego samo ona greška zbog koje je nanesena nepravda.³⁹

30. U skladu s jurisprudencijom Međunarodnog suda, zadatak saslušanja, ocjenjivanja i odmjeravanja težine dokaza koji se izvode na suđenju pripada prvenstveno pretresnom vijeću. Stoga se Žalbena vijeće prema činjeničnom stanju koje je utvrdilo pretresno vijeće mora odnositi s određenom dozom uvažavanja. Žalbena vijeće može umjesto nalaza pretresnog vijeća donijeti svoj nalaz samo ako dokaze na koje se pozvalo pretresno vijeće ne bi prihvatio nijedan razuman presuditelj o činjenicama ili ako su dokazi ocijenjeni “potpuno pogrešno”. Valja imati na umu i to da dvoje sudija, koji oboje postupaju razložno, na osnovu istih dokaza mogu izvesti različite zaključke.⁴⁰

31. Kao što je već rečeno, zadatak saslušanja, procjenjivanja i odmjeravanja težine dokaza koji se izvode na suđenju primarno pripada pretresnom vijeću. Pritom ono ima diskrecionu ovlast da “prihvati bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost” kao i da izuzme dokaz “ako potreba da se osigura pravično suđenje uveliko nadmašuje njegovu dokaznu vrijednost”.⁴¹ Kao primarni presuditelj o činjenicama, pretresno vijeće je najpozvanije da rješava pitanje eventualnih nedosljednosti unutar iskaza i/ili među iskazima svjedoka. Vijeće svakako ima ovlaštenje da po svom slobodnom nahođenju ocijeni da li postoje nedosljednosti, koliko su one značajne, da li su dokazi gledano u cjelini pouzdani i vjerodostojni, te da prihvati ili odbaci “srž” dokaza.⁴² Nedosljednosti u iskazu svjedoka ne znače same po sebi da sudsko vijeće koje postupa razložno to svjedočenje mora odbaciti kao nepouzdan.⁴³ Slično tome, faktori kao što su vremenski razmak između događaja i svjedočenja, mogući uticaj trećih lica, nepodudarnosti, ili stresne okolnosti u vrijeme događaja ne isključuju automatski mogućnost da se vijeće osloni na takav iskaz.

³⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 37 (gdje se citira *Black's Law Dictionary /Blackov pravni rječnik/*, 7. izd., 1999.)

³⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 37.

⁴⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 64; drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 63; drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 434 i 491; drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, Izdvojeno mišljenje sudije Shahabuddeena, par. 30.

⁴¹ Pravilo 89(C) i (D).

⁴² Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 485 i 496-498.

⁴³ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 485 i 496-498.

Međutim, trebalo bi da pretresno vijeće prilikom ocjenjivanja i odmjeravanja težine dokaza vodi računa o takve faktore uzme u obzir.

32. Poznat je razlog zbog kojeg Žalbeno vijeće neće olako dirati u činjenične nalaze pretresnih vijeća. Pretresno vijeće ima prednost da svjedoci preda nj izlaze uživo i zbog toga je ono u boljem položaju nego Žalbeno vijeće da ocijeni pouzdanost i vjerodostojnost njihovih iskaza.⁴⁴ Shodno tome, pretresno vijeće je najpozvanije da utvrdi da li je svjedok vjerodostojan i da odluči čijem će iskazu dati prednost, a da pritom ne mora nužno da artikuliše svaki korak procesa kojim je došlo do odluke. Prostor te diskrecije, međutim, relativiziran je obavezom vijeća iz člana 23(2) Statuta da obrazloži svoje odluke. U drugostepenoj presudi u predmetu *Furundžija*, Žalbeno vijeće je iznijelo stav da je pravo optuženog na obrazloženje odluke prema članu 23 Statuta jedan od aspekata uslova pravičnosti suđenja, ugrađenog u članove 20 i 21 Statuta.⁴⁵

33. Iz prakse žalbenih vijeća MKSJ-a i MKSR-a proizlazi da se svjedočenje samo jednog svjedoka, čak i kad se odnosi na materijalnu činjenicu, može prihvatiti bez potkrepe drugim dokazima.⁴⁶ Uz izuzetak slučaja kad se radi o iskazu djeteta koje svjedoči bez zakletve,⁴⁷ pretresno vijeće je, ako je to primjereno okolnostima, slobodno da se osloni na svjedočenje samo jednog svjedoka.

34. Žalbeno vijeće, međutim, napominje da sudsko vijeće koje postupa razložno takođe mora uzeti u obzir teškoće u vezi s dokazivanjem identiteta neke osobe u pojedinom predmetu i svako svjedočenje koje tome služi mora pažljivo ocijeniti prije nego što ga prihvati kao jedini temelj osuđujuće presude. Sistemi krivičnog prava mnogih zemalja širom svijeta uvažavaju potrebu za krajnjim oprezom prije nego što će se optuženi osuditi na osnovu iskaza svjedoka koji ga je identifikovao u otežanim okolnostima. Principi razvijeni u

---

⁴⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 37.

⁴⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 69. Ova odluka podsjeća na principe preuzete iz sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, gdje se kaže da “domašaj primjene ove obaveze ... varira zavisno o prirodi odluke” i “može se utvrditi samo u kontekstu okolnosti datog predmeta”. Predmet *Ruiz Torija v Spain*, 303 Eur.Ct.H.R. (serija A), par. 29 (1994.). Međutim, “sud” nije dužan da na svaki argument odgovori detaljnim obrazloženjem. *Vidi* predmet *Van de Hurk v The Netherlands*, 288 Eur.Ct.H.R. (serija A), par. 61 (1994.).

⁴⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 65; drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 62; drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 492 i 506; drugostepena presuda u predmetu *Kayishema*, par. 154.

tim sistemima pokazuju svijest o slabostima ljudske percepcije i postojanju ozbiljne opasnosti da dođe do neostvarenja pravde ako se sud osloni na iskaze svjedoka koji tvrde da su prepoznali optuženog - ma koliko ti svjedoci bili u to sigurni - ako nije bilo adekvatne prilike da se njihova opažanja provjere. U poznatom britanskom predmetu *Kraljica protiv Turnbulla*, sud je ocijenio da bi, u slučajevima kad svjedok tvrdi da je prepoznao optuženog u otežanim okolnostima, trebalo da sudija “povuče predmet iz razmatranja porote i odredi da se optuženi oslobodi optužbi ako nema drugih dokaza u prilog tačnosti identifikacije...”. Isti sud je takođe naglasio da je porotu uvijek potrebno upozoriti na opasnosti svjedočenja kojim se utvrđuje identitet osoba.⁴⁸

35. Principi formulisani u predmetu *Turnbull* imaju pandan u mnogim zemljama anglosaksonskog prava.⁴⁹ Na primjer, Vrhovni sud Malaje istaknuo je da

[i]ma mnogo slučajeva nepravednih osuda zasnovanih na pogrešnoj identifikaciji od strane očevidca. Smatra se da je svjedočenje o identitetu bazirano na ličnim impresijama, ma koliko bilo dobronamjerno, možda najmanje pouzdano od svih vrsta svjedočenja, te stoga, ako nije potkrepljeno drugim činjenicama, ne predstavlja dovoljno čvrst osnov za pravorijek.⁵⁰

36. Slično tome, Vrhovni sud SAD naglasio je:

/U/ticaj nedopustive sugestibilnosti na svjedoke o identitetu vjerovatno je skrivio više slučajeva neostvarenja pravde nego bilo koji drugi faktor - uzrokovao je možda više grešaka nego svi ostali faktori zajedno”... A opasnost za osumnjičenog je naročito velika kada svjedok nije imao dovoljno dobre prilike za posmatranje tako da je bio podložniji sugestiji ... Nepouzdanost identifikacije od strane očevidca je dobro poznata činjenica; anali krivičnog prava vrve primjerima pogrešne identifikacije ...⁵¹

37. Usprkos tome što se u domaćim sudskim sistemima u pravilu poštuju činjenični nalazi prvostepenih sudova, naročito u pogledu vjerodostojnost svjedoka, zna se dogoditi da žalbeni sud ocijeni da su nalazi na kojima je niži sud zasnovao svoje zaključke nerazložni i da poništi osuđujuću presudu proizašlu iz tih zaključaka. Na primjer, u jednom od žalbenih postupaka u predmetu *Turnbull*, žalbena instanca je ocijenila da odluka prvostepenog suda

⁴⁷ Pravilo 90(B).

⁴⁸ *R. v Turnbull*, [1976.] 63 Cr. App. R. 132.

⁴⁹ Što se tiče situacije u Kanadi, *vidi R. v Carey* (1996.), 113 C.C.C. (3d) 74 (gdje se traži da prvostepeni sud “posebno upozori” porotu “na slabosti identifikacije od strane očevidca” “kad god odbrana tvrdi da je identifikacija pogrešna ...”) (citirano ispušten); *vidi i predmet R. v Mezzo*, [1983.] 10 W.C.B. 247. Što se tiče situacije u Australiji, *vidi Domican v R.*, [1992] 106 A.L.R. 203 (1991.).

⁵⁰ *Jafaar bin Ali v PP* [1998.] 4 M.L.J. 406; *vidi i Arumugan s/o Muthusamy v PP* [1998.] 3 M.L.J. 73.

da optuženog proglasi krivim ne počiva na čvrstim temeljima i da nije zadovoljavajuća. Pritom je sud napomenuo da nema nikakvih naznaka da svjedoci koji su identifikovali optuženog nisu govorili istinu, te je naročito za jednog svjedoka potvrđeno da je bio “upečatljiv”. Ipak, žalbeni sud je ocijenio da su “identifikacije bile nekvalitetne, da pate od brojnih slabosti i da nema dokaza kojima bi se te identifikacije mogle potvrditi.” Shodno tome, sud je usvojio žalbu na osuđujuću presudu.⁵²

38. U većini zemalja kontinentalnog prava usvojen je princip “slobodne ocjene dokaza”, što sudijama daje priličan prostor za ocjenu dokaza koji su im predočeni.⁵³ Ključni element jeste vlastito ubjeđenje prvostepenog sudije i ono određuje da li je neka činjenica dokazana ili nije. Međutim, Savezni sud Njemačke istakao je, na primjer, da prvostepeni sudija mora biti izuzetno oprezan u ocjeni vrijednosti koju će pridati prepoznavanju lica od strane svjedoka.⁵⁴ Naročito u slučajevima u kojima identifikacija optuženog zavisi od vjerodostojnosti iskaza svjedoka, prvostepeni sudija mora sveobuhvatno artikulirati faktore uzete u prilog identifikaciji optuženog, a u odmjeravanju težine takvih dokaza valja postupati sa izuzetnom pažnjom.⁵⁵ Vrhovni sud Austrije je naglasio da, kada identifikacija optuženog zavisi od samo jednog svjedoka, presuditelj o činjenicama mora sa izuzetnom pažnjom razmotriti argumente koje odbrana iznese upravo u vezi sa vjerodostojnošću svjedoka.⁵⁶ Slično tome, Vrhovni sud Švedske u više je navrata ocijenio da presuditelj o činjenicama mora temeljito razmotriti i analizirati sve nepreciznosti i netačnosti u svjedočenju takvog svjedoka.⁵⁷

39. U predmetima koje rješava ovaj Međunarodni sud, pretresno vijeće, u interesu pravde, uvijek mora postupati izuzetno oprezno kad ocjenjuje identifikaciju optuženog koju

---

⁵¹ *U.S. v. Wade*, 388 U.S. 218, 228-229 (1967.) (citirano ispušten).

⁵² *R. v. Turnbull*, [1976.] 63 Cr. App. R. 132, 141.

⁵³ Što se tiče Austrije *vidi* § 258 (2) Strafprozessordnung; za Njemačku, *vidi* § 261 Strafprozessordnung; za Italiju, *vidi* čl. 192 Codice di Procedura Penale; Portugal, *vidi* čl. 127 Código de Processo Penal; Švedska, *vidi* poglavlje 35 § Rättegångsbalken; u Španiji, *vidi* čl. 741 Ley de Enjuiciamiento Criminal /navedeni članovi odnose se zakone o krivičnom postupku tih zemalja, prim. prev./.

⁵⁴ *Vidi* npr. Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Strafsachen /Odluke saveznog suda u krivičnim predmetima/ sv. 16, str. 204 i sv. 28, str. 310.

⁵⁵ *Vidi* npr. Bundesgerichtshof, preštampano u *Strafverteidiger* br. 409 (1991.); *vidi* i Bundesgerichtshof, preštampano u *Strafverteidiger* br. 555 (1992.).

⁵⁶ *Vidi* npr. Oberster Gerichtshof, 10. decembar 1992., 15 Os 150/92; 4. juni 1996., 11 Os 59/96 i 20. mart 2001., 11. Os 141/00.

⁵⁷ *Vidi* npr. Nytt Juridiskt Arkiv 725 (1980.), 446 (1992.) i 176 (1996.).

je svjedok izvršio u otežanim okolnostima. Premda pretresno vijeće inače nije obavezno da se u presudi osvrne na svaki dokazni predmet iz spisa, u slučajevima kad se zaključak o krivici zasniva na identifikaciji od strane svjedoka izvršenoj u otežanim okolnostima, pretresno vijeće mora paziti da rigorozno ispuni svoju obavezu da dade “obrazloženje” svoje odluke. Konkretno, u obrazloženju se naročito pažljivo moraju opisati faktori uzeti u prilog identifikaciji optuženog, te adekvatno obraditi svi značajni faktori koji negativno utiču na pouzdanost iskaza svjedoka koji daje identifikaciju. Kako je ocijenio Apelacioni sud Kanade u predmetu *Kraljica protiv Harpera*:

Kada je iz spisa, što uključuje i obrazloženje presude, vidljivo da relevantni dokazi nisu primjereno vrednovani ili su štaviše sasvim zanemareni, tada je dužnost instance koja preispituje presudu da interveniše.⁵⁸

40. Kao relevantne za ocjenu, u žalbenom postupku, da li je odluka presuditelja o činjenicama da se osloni na svjedočenje o identifikaciji bila nerazložna ili da zbog takve odluke osuđujuća presuda ne počiva na čvrstim temeljima, sudovi u mnogim zemljama izdvajaju sljedeće faktore: npr. identifikacija optuženog od strane svjedoka koji su optuženog samo letimično vidjeli ili koji ga nisu mogli dobro vidjeti zbog neke prepreke;⁵⁹ identifikacija u tami⁶⁰ ili nakon traumatičnog događaja koji je svjedok doživio;⁶¹ nepodudarnosti ili netačnosti u iskazu o fizičkim karakteristikama optuženog u vrijeme događaja;⁶² davanje pogrešne identifikacije ili slučaj kad svjedok prvo izjavljuje da ne prepoznaje optuženog da bi ga potom ipak prepoznao;⁶³ nespojivi iskazi više svjedoka;⁶⁴ te naknadna izjava svjedoka da se sjeća optuženog u okolnostima koje upućuju na “očiglednu mogućnost” da je svjedok bio pod uticajem sugestija drugih.⁶⁵

41. Ukratko, ako se Žalbeno vijeće uvjeri da je pretresno vijeće osuđujuću presudu donijelo na osnovu dokaza koje ne bi prihvatio nijedan sud koji postupava razložno ili ako je

⁵⁸ *R. v Harper*, [1982.] 1 S.C.R. 2.

⁵⁹ *R. v Turnbull*, [1976.] 63 Cr. App. R. 132.

⁶⁰ *R. v Turnbull*, [1976.] 63 Cr. App. R. 132.

⁶¹ *Jaafar bin Ali v PP*, [1998.] 4 M.L.J. 406.

⁶² *People (DPP) v Cox*, 28. april 1995., (CCA), 4/93.

⁶³ *Domican v R.*, [1992.] 186 A.L.R. 203.

⁶⁴ *People (DPP) v McNamara*, 22. mart 1999., (CCA) 111/95.

⁶⁵ *R. v Burke*, [1996] 1 S.C.R. 474. U predmetu *Burke*, par. 53, žalbeni sud ocijenio je neprihvatljivim to što prvostepeni sudija “nije prokomentarisao slabost svjedočenja o identifikaciji”, osim opštom napomenom da svjedočenje svjedoka smatra uvjerljivim i da ga prihvata.

ocjena dokaza bila “potpuno pogrešna”, ono će poništiti osuđujuću presudu budući da se u takvim okolnostima nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi mogao van razumne sumnje uvjeriti da je optuženi učestvovao u kažnjivim radnjama.⁶⁶ To je standard koji će Žalbeno vijeće primijeniti pri razmatranju argumenata odbrane kojima se osporavaju činjenični nalazi Pretresnog vijeća u ovom predmetu.

2. Preispitivanje utvrđenog činjeničnog stanja u slučajevima kad su uvršteni dodatni dokazi na osnovu pravila 115

(a) Uvod

42. Tokom ovog žalbenog postupka, optuženi su Žalbenom vijeću podnijeli ukupno 26 podnesaka na osnovu pravila 115 Pravilnika, kojima se traži uvrštenje niza dodatnih dokaza raznih vrsta, uključujući svjedočenje novih svjedoka, uvođenje dokumenata iz Hrvatskog državnog arhiva i drugih izvora, kao i video-snimaka.⁶⁷ Na žalbenoj raspravi žalioци su tvrdili da će novi dokazi baciti novo svjetlo na dokaze izvedene u prvostepenom postupku, što će “Žalbenom vijeću omogućiti da stekne potpuniju sliku i da bolje ocijeni [i] uvidi ograničenost dokaza” predloženih Pretresnom vijeću, na kojima se temelje osuđujuće presude žalioцима.⁶⁸ Rješavajući po tim zahtjevima, Žalbeno vijeće je donijelo sedam odluka, održalo pretres u vezi sa zahtjevima, kao i pretres sa izvođenjem dokaza na kojem su svjedočili svjedoci.⁶⁹

43. Pravilo 115 govori o “dodatnim dokazima”, ali su tokom ovog žalbenog postupka za dokaze ponuđene nakon završetka prvostepenog postupka često korišteni i izrazi “novi dokazi” */fresh evidence; new evidence/*. Ovo Vijeće sve te izraze koristi kao sinonime.

44. Član 25 Statuta Žalbenom vijeću daje ovlaštenje da razmatra žalbe osoba koje su osudila pretresna vijeća i žalbe tužioca na osnovi “greške u utvrđivanju činjeničnog stanja zbog koje je došlo do neostvarenja pravde”. Odluka pretresnog vijeća može se potvrditi,

⁶⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 64; drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 63; i drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 491.

⁶⁷ Na video-snimkama su prikazani uslovi vidljivosti u selima Ahmići i Šantići te svečanost polaganja zakletve u Vitezu.

⁶⁸ Transkript žalbenog pretresa, 612.

⁶⁹ Ova pitanja se razmatraju u poglavlju Istorijat postupka, Dodatak A.

poništiti ili preinačiti. Kao što je gore navedeno, ako žalilac pokaže da nijedan razuman presuditelj o činjenicama na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne bi mogao zaključiti da je optuženi kriv, Žalbeno vijeće usvaja žalbu i izriče oslobađajuću presudu.⁷⁰ Da je došlo do neostvarenja pravde, može se konstatirati i u slučaju kad se su dokazi predloženi pretresnom vijeću davali utisak da su pouzdani, ali se u svjetlu dodatnih dokaza izvedenih u drugostepenom postupku pokazalo da su ipak bili nepouzdan. Moguće je da Pretresno vijeće na osnovi dokaza predloženih na suđenju izvede zaključak o krivici koji je u tom trenutku razložen (i stoga ne pripada gorepomenutoj kategoriji pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja) ali je *stvarno* pogrešan.⁷¹ Moguće je da na osnovu savršeno razložne odluke zasnovane na naizgled pouzdanim dokazima Pretresno vijeće osudi nedužnu osobu. Postoji čitav niz razloga zašto se za dokaze koje je Pretresno vijeće prihvatilo kao pouzdane može na kraju pokazati da su nepouzdan: mnoge praktične poteškoće s kojima se suočavaju sve strane u postupku suđenja na Međunarodnom sudu u pronalaženju svih relevantnih svjedoka i dokumentarnih dokaza iz raznih udaljenih zemalja, ne uvijek spremnih na saradnju sa Međunarodnim sudom. Ako Pretresno vijeće, bez ikakve krivice strana, nije dobilo ključne dokaze o krivici ili nevinosti optuženog, a oni izađu na vidjelo tek po završetku suđenja, postoji realna opasnost da rješenje nije bilo pravedno. Ako tokom žalbenog postupka jedna od strana uspije da pronađe dodatne dokaze koji pokazuju da je zaključak o krivici pretresnog vijeća pogrešan, tada je dužnost Žalbenog vijeća da razmatra žalbu izjavljenu zbog “greške u utvrđivanju činjeničnog stanja zbog koje je došlo do neostvarenja pravde”.

45. Pregled pravnih sistema u svijetu pokazuje da, u slučajevima kad nove činjenice ili novi dokazi pokažu da su prvostepene odluke pogrešne, žalbeni sudovi mogu preispitati utvrđeno činjenično stanje. U sistemima kontinentalnog prava optuženi ima pravo žalbe na

---

⁷⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 435; *vidi i* drugostepenu presudu u predmetu *Tadić*, par. 64; drugostepenu presudu u predmetu *Aleksovski*, par. 63; drugostepenu presudu u predmetu *Furundžija*, par. 37.

⁷¹ *Vidi* odluku po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 37-38 (gdje se, u vezi sa pravilom 25(1)(b) koje omogućuje žalbu na osnovi “greške u utvrđivanju činjeničnog stanja zbog koje je došlo do neostvarenja pravde” kaže sljedeće: “teško je zamisliti kako je Pretresno vijeće moglo učiniti grešku u utvrđivanju činjeničnog stanja u slučajevima kad osnov te greške leži u dodatnim dokazima koji, bez ikakve krivice Pretresnog vijeća, nisu bili predloženi ... dodatni materijal može se prihvatiti ... samo ako se ‘greška u utvrđivanju činjeničnog stanja’ protumači kao objektivna činjenična netačnost koja je vidljiva iz relevantnog materijala”.)

osuđujuću presudu višem sudu, što podrazumijeva preispitivanje i činjeničnih i pravnih zaključaka. Takav žalbeni postupak omogućuje ponovno razmatranje merituma predmeta,⁷² pri čemu optuženi ima mogućnost da bez ikakvih ograničenja uvodi nove dokaze koji nisu bili predloženi prvostepenom sudu. Pored toga, u sistemima kontinentalnog prava u pravilu postoji mogućnost daljnje žalbe vrhovnom sudu, ali samo po osnovi pogrešne primjene prava,⁷³ a taj sud može potvrditi ili poništiti osuđujuću presudu ili naložiti ponovno suđenje pred nižim sudom.

46. Naprotiv, u sistemima krivičnog prava anglosaksonskog tipa, pravo žalbe na osuđujuću presudu ne podrazumijeva automatski i pravo na uvođenje novih dokaza pred sudom žalbene instance. Uvođenje dodatnih dokaza uglavnom je zakonski regulisano. U Engleskoj i Walesu, žalbeni sud može odobriti uvođenje novih dokaza na prijedlog žalioaca ako smatra da bi ti dokazi “mogli biti osnov za usvajanje žalbe”.⁷⁴ Slično tome, u Kanadi, član 683(d) Krivičnog zakona u kojem se navode ovlasti žalbenih sudova, dozvoljava uvrštavanje novih dokaza ako sud ocijeni da je to “u interesu pravde”.⁷⁵ Kriterijum za uvrštavanje novih dokaza jeste “da su dovoljno jaki da postoji realna mogućnost da bi mogli uticati na odluku porote o krivici”.⁷⁶ U Sjedinjenim Američkim Državama, osoba osuđena za djelo protiv saveznog krivičnog zakona može tu osuđujuću presudu osporiti tako što će se obratiti nadležnom sudu žalbene instance sa molbom za preispitivanje i, u krajnjoj liniji,

⁷² Primjeri su *appel* u Francuskoj (čl. 546 *et seq.*, Code de Procédure Pénale) i Belgiji (čl. 199 *et seq.*, Code d’Instruction Criminelle); *Berufung* u Njemačkoj (§§ 312-332, Strafprozesordnung (1999.)); *appello* u Italiji (čl. 593-605, Codice di procedura penale (2001.)); *hogerberoep* u Nizozemskoj (čl. 404, 425 *et seq.*, Strafvordering: Tekst & Commentaar (1997.)); *anke* i *fuldstoendig anke* u Danskoj (§ 943-960, zakon o krivičnom postupku); *recurso de apelacion* u Španjolskoj (čl. 795-796, 846(*bis*), Ley de Enjuiciamiento Criminal iz 1882. (1996.)); *žalba na presudu* u Bosni i Hercegovini (čl. 357, 360, 381 Zakona o krivičnom postupku Federacije (1998.)).

⁷³ Primjeri su kasacija, odnosno *pourvoi en cassation* u Francuskoj (čl. 592-596; 599, Code de Procédure Pénale (2001.)) i Belgiji (čl. 416 *et seq.*, Code d’Instruction Criminelle); *Revision* u Njemačkoj (§§ 333-358, Strafprozesordnung (1999.)); *ricorso per cassazione* u Italiji (čl. 606-628, Codice di Procedura Penale (2001.)); *cassatieberoep* u Nizozemskoj (čl. 427 i 441, Strafvordering: Tekst & Comentaar; čl. 99, Wet op de Rechtelijke Organisatie (1997.)); *revizija po žalbi* in Denmark (§ 943-960, Zakon o pravosuđu); *recurso de casación* ili *recurso de queja* u Španiji (čl. 847; 849(1) i (2), 850-851, 901 (*bis*)(a) Ley de Enjuiciamiento Criminal iz 1882. (1996.))

⁷⁴ Član 23 Zakona o žalbenom postupku u krivičnim predmetima iz 1968. /Criminal Appeal Act/ (djelomično dopunjen, a djelomično poništen Zakonom o žalbenom postupku u krivičnim predmetima iz 1995.)

⁷⁵ Taj član propisuje da “žalbeni sud može, ako smatra da je to u interesu pravde, prihvatiti svjedočenje bilo kojeg predloženog svjedoka, uključujući i žalioaca koji je kompetentan svjedok, ali koji se ne može primorati na svjedočenje”.

⁷⁶ *R. v McMartin* [1965] 1 C.C.C. 142.

poništenje pravorijeka nižeg suda. Međutim, žalbeni sud neće nakon preispitivanja greške u primjeni prava preispitivati i činjenične nalaze prvostepenog suda, on ne smije dirati u nalaze o činjeničnom stanju prvostepenog suda razmatranjem novih činjenica koje prvostepenom sudu nisu bile predočene. U takvom slučaju, Savezna pravila krivičnog postupka propisuju da osuđena osoba može prvostepenom sudu podnijeti zahtjev za ponavljanje postupka na osnovu novootkrivenih dokaza, a prvostepeni sud zahtjevu može udovoljiti “ako to nalaže interes pravde”.⁷⁷ Valja napomenuti da sudovi u SAD-u nisu skloni odobravati zahtjeve za ponavljanje postupka na osnovu novootkrivenih dokaza.⁷⁸ U Australiji, u svim područjima nadležnosti, uvrštavanje novih dokaza u drugostepenoj fazi predviđeno je ako sud smatra da je to “potrebno ili produktivno u interesu pravde”.⁷⁹ U Južnoafričkoj Republici, žalbeni sudovi imaju ovlaštenje da saslušaju nove dokaze.⁸⁰ Da bi uvrstio nove dokaze, žalbeni sud dokaze mora ocijeniti materijalno relevantnim za ishod suđenja.⁸¹ U Maleziji, nakon žalbe višem sudu na presudu prvostepenog suda /*Magistrates*

⁷⁷ Fed. R. Crim. P. 33 predviđa: “Na zahtjev optuženog, sud može odrediti novo suđenje optuženom ako tako traži interes pravde. Ako je u tom predmetu sudio samo sudija, bez porote, sudija može - na zahtjev optuženog za novo suđenje - poništiti presudu i saslušati dodatno svjedočenje, te izreći novu presudu. Zahtjev za novo suđenje na osnovu novootkrivenih dokaza može se podnijeti samo unutar tri godine nakon pravorijeka odnosno proglašenja krivice. No, ako je u toku žalbeni postupak, sud može udovoljiti zahtjevu samo ako mu apelacioni sud vrati predmet na razmatranje. Zahtjev za novo suđenje koji se temelji na nekom drugom osnovu može se podnijeti samo u roku od sedam dana nakon pravorijeka odnosno odluke o krivici ili unutar roka koji tokom gorepomenutog roka od sedam dana odredi sud.”

⁷⁸ *United States v Oates*, 445 F. Supp. 351 *aff'd without op*, 591 F.2d 1332 (2nd Cir. 1978.). Ovaj oprezan stav odražava se u konkretnim faktorima koje su formulisali i koje primjenjuju sudovi saveznog nivoa kako bi utvrdili valjanost zahtjeva za novo suđenje na osnovu otkrića novih dokaza. Sudovi dosljedno zauzimaju stav da (1) takvi dokazi moraju biti otkriveni nakon suđenja, kako bi se sud uvjerio u revnost podnositelja zahtjeva tokom prvostepenog postupka; (2) nije dovoljno da dokazi budu “inkriminirajući ili optužujući” nego moraju biti relevantni za pitanja o kojima je rješavano na ranijem suđenju; (3) dokazi moraju biti takvi da bi prilikom novog suđenja “vjerovatno rezultirali” oslobađajućom presudom. *Vidi United States v Ortiz*, 23 F.3d 21, 27 (1st Cir. 1994); *vidi i*, generalno, *Johnson v United States*, 32 F.2d 127 (8th Cir. 1929); *United States v Marachowsky*, 213 F.2d 235 (7th Cir. 1954), *cert. den.*, 348 U.S. 826 (1954); *United States v Joselyn et al.*, 206 F.3d 144 (1st Cir. 2000).

⁷⁹ Na primjer, član 574 Krivičnog zakona Victorije /*Crimes Act*/ iz 1958. ovlašćuje Vrhovni sud Victorije u punom sastavu da uvrsti nove dokaze u žalbenom postupku ako smatra da je to nužno ili produktivno u interesu pravde.

⁸⁰ Čl. 304(2)(b) i čl. 309(3) Zakona o krivičnom postupku ovlašćuje lokalno odjeljenje Vrhovnog suda koje zasjeda kao žalbeni sud da saslušava svjedoke. Odjeljak 22 Zakona o Vrhovnom sudu iz 1959. ovlašćuje regionalne i lokalne sudove da rješavaju po žalbama i usvajaju ih. Shodno odjeljku 304(2)(c)(v) i odjeljku 22 Zakona o Vrhovnom sudu, sud takođe ima ovlaštenje da predmet vrati prvostepenom sudu, uz uputstva za procjenu novih dokaza.

⁸¹ U predmetu *S v De Jager*, 1965 (2) SA 612 (A), zaključeno je da “uslovi koje valja ispuniti da bi Apelaciono odjeljenje ili bilo koji drugi apelacioni sud ... prihvatio da sasluša nove dokaze navedeni su u 613 C-D kako slijedi: (a) treba postojati neko u razumnoj mjeri zadovoljavajuće objašnjenje, zasnovano na navodima koji mogu biti istiniti, zato što dokazi čije se uvrštenje traži nisu izvedeni u prvostepenom postupku; (b) treba postojati *prima facie* vjerovatnoća da su dokazi istiniti; (c) dokazi bi trebali biti

Court ili *Sessions Court*), sudija višeg suda može, ako smatra da su dodatni dokazi neophodni, sam saslušati novo svjedočenje ili uputiti da to učini sudija nižeg suda.⁸²

47. Valja takođe napomenuti da Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda, kao i Statut ovog Međunarodnog suda, predviđa da Žalbeno vijeće, prilikom preispitivanja prvostepene presude u svjetlu novih dokaza koji pokazuju da je ta presuda bila pogrešna, može neko “činjenično pitanje” vratiti prvobitnom pretresnom vijeću da ono riješi o novom činjeničnom pitanju koje se pojavilo u žalbenom postupku, ili može samo pozvati svjedoke i riješiti o tom pitanju.⁸³ Što se tiče preinačenja osuđujuće presude ili presude o kazni, strana se može obratiti Žalbenom vijeću sa molbom za preinačenje konačne presude navodeći kao razlog otkriće novih dokaza koji su “dovoljno značajni da bi, da su izvedeni u prvostepenom postupku, vjerojatno doveli do drugačijeg pravorijeka”.⁸⁴

(b) Jurisprudencija Međunarodnog suda u vezi sa pravilom 115

48. Žalbeno vijeće se sa pitanjem uvrštavanja dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 Pravilnika po prvi put bavilo u drugostepenom postupku u predmetu *Tadić*. Tadić je tražio da mu se dozvoli da pozove više od 80 novih svjedoka kao i da uvede novi dokumentarni materijal. U svojoj odluci od 15. oktobra 1998. (Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*), Žalbeno vijeće se bavilo pitanjem da li je primjereni modus za izvođenje dodatnih dokaza dok je žalbeni postupak u toku zapravo “postupak preispitivanja” primjenom člana 26 Statuta i pravila 119, ili se to može izvesti u sklopu “žalbenog postupka” primjenom člana 25 i pravila 115. U predmetu *Tadić*, Žalbeno vijeće je smatralo da

/k/ad žalilac želi da iznese *novu činjenicu* koja u vreme suđenja nije bila poznata /.../ primenjuju se odredbe pravila 119. U takvom slučaju žalilac ne traži da iznese dodatne dokaze o činjenici koja je razmatrana za vreme suđenja, već želi da iznese novu činjenicu.⁸⁵

---

materijalno relevantni za ishod suđenja.” Ovaj standard, i razmatranja na kojima počiva, relevantan je za rad svih apelacionih sudova, bez obzira na to da li su mjesnog, regionalnog ili državnog nivoa. *Vidi R. v De la Bat*, (1) 1959 (3) SA 67 (c) 69G-70D; *S v Steyn*, 1981 (4) SA 385 (c) 386D-F).

⁸² Član 317 Zakona o krivičnom postupku Malezije (F.M.S. Cap. 6) (na snazi od 15. maja 1991.)

⁸³ *Vidi* Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda, 17. avgust 1998., PC NICC/1999/INF/3, čl. 83.

⁸⁴ Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda, 17. avgust 1998., PC NICC/1999/INF/3, čl. 84.

⁸⁵ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 30 (naglasak dodat).

Zatim, “jednostavno naknadno otkriće dokaza o činjenici koja je bila poznata u vreme suđenja nije samo po sebi nova činjenica u smislu pravila 119 Pravilnika”.⁸⁶ Ocijenjeno je da je u predmetu *Tadić* mjerodavno pravilo 115, jer je žalilac želio da uvrsti “dodatne dokaze o činjenicama o kojima je raspravljano za vreme suđenja”.⁸⁷

49. Žalbeno vijeće je, dakle, presudilo da se pravilo 115 može koristiti za uvrštavanje u žalbenom postupku novih dokaza koji nisu bili predloženi pretresnom vijeću, pod uslovom da oni *dopunjuju* dokaze izvedene na suđenju u vezi sa, da citiramo nekoliko različitih formulacija Vijeća, “činjenicom koja je razmatrana za vreme suđenja”, “činjenicom koja je bila poznata u vreme suđenja” ili “činjenicu o kojoj je raspravljano za vreme suđenja”. Da sumiramo: ako se novim dokazima dokazuje činjenica o kojoj se već raspravljalo u prvostepenom postupku, mjerodavno je pravilo 115. Dakle, Žalbeno vijeće je dalje razmotrilo kriterijume koji se primjenjuju za uvrštavanje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115.

(i) Nedostupnost dokaza u prvostepenom postupku

50. Što se tiče uslova iz pravila 115(A) da dokazi “nisu bili dostupni” strani u prvostepenom postupku, Žalbeno vijeće u predmetu *Tadić*, rukovodeći se pristupom usvojenim za pravilo 119, bilo je mišljenja da strana koja podnosi zahtjev mora pokazati da je ispunila obavezu dužne revnosti u prvostepenom postupku.⁸⁸ Statut braniocima na suđenju nalaže “dužnost da postupaju revnosno koliko je to razumno moguće”.⁸⁹ Taj zahtjev postavlja se u mnogim sistemima krivičnog prava anglosaksonskog tipa. Osim toga, u predmetu *Tadić* ocijenjeno je da dužnost revnosnog postupanja, koliko god je to razumno moguće, obuhvata “adekvatnu primenu svih mehanizama zaštite i prinude koje predviđaju Statut i Pravilnik Međunarodnog suda da bi se pred pretresno veće izneli dokazi u ime optuženog”.⁹⁰ To znači, na primjer, da ako strana ima poteškoća u dovođenju svjedoka da svjedoči na suđenju, dužna je da o tome obavijesti pretresno vijeće kako bi vijeće razmotrilo

⁸⁶ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 32.

⁸⁷ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 32.

⁸⁸ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 36.

⁸⁹ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 44.

⁹⁰ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 47.

određivanje prinudnih ili zaštitnih mjera. U suprotnom, strana neće moći dokazati da je postupala sa dužnom revnošću.⁹¹

51. Žalbeno vijeće je takođe uvažilo izuzetak od uslova “nedostupnosti” novih dokaza u slučajevima u kojima “*postoje dokazi o grubom nehatu*”⁹² u obavljanju dužnosti od strane pravnog zastupnika u prvostepenom postupku.

(ii) Opravdanost uvrštenja radi interesa pravde

52. Pravilo 115(B) predviđa da “Žalbeno vijeće odobrava izvođenje tih dokaza ako smatra da tako nalaže interes pravde”. Tumačeći ovo pravilo, Žalbeno vijeće u predmetu *Tadić* ocijenilo je da:

U ovom slučaju, Veće smatra da interes pravde nalaže izvođenje dodatnih dokaza samo pod sledećim uslovima:

(a) dokazi su relevantni za neko bitno */material/* pitanje;

(b) dokazi su verodostojni; i

(c) dokazi su takvi da bi verovatno pokazali da osuđujuća presuda nije bezbedna */safe/*.⁹³

53. Iako je ocijenilo da neki od dodatnih dokaza zadovoljavaju kriterijum nedostupnosti na suđenju, Žalbeno vijeće u predmetu *Tadić* nije se uvjerilo da je u interesu pravde potrebno da se ti dokazi uvrste.⁹⁴ Vijeće, međutim, nije detaljno navelo na koji je tačno način gornje kriterije primijenilo na te dokaze.

54. Treću komponentu kriterijuma iz predmeta *Tadić* (da su dokazi takvi da bi vjerovatno pokazali da osuđujuća presuda nije “bezbedna”, tj. da ne počiva na čvrstim temeljima) Žalbeno vijeće je dalje razradilo u predmetu *Jelisić*. Žalbeno vijeće je ocijenilo da je “prihvatanje dokaza u interesu pravde ukoliko su oni bitni za neko materijalno pitanje, ukoliko su vjerodostojni i takvi da bi vjerovatno pokazali da presuda ili *kazna* ne stoje”.⁹⁵

⁹¹ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 62.

⁹² Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 48 (naglasak dodat) i par. 50.

⁹³ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 71.

⁹⁴ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 74.

⁹⁵ *Tužilac protiv Jelisića*, predmet br. IT-95-10-A, Odluka po zahtjevu za prihvatanje dodatnih dokaza, 15. novembar 2000., 3 (naglasak dodat).

Ovim se dozvoljava mogućnost da neki novi dokaz, i kad nije dovoljan da pokaže da osuđujuća presuda ne počiva na čvrstim temeljima, može pokazati da neki faktori koje je Pretresno vijeće uzelo u obzir *prilikom odmjeravanja kazne* nisu bili tačni, te se stoga krivica žalioaca za neko krivično djelo može umanjiti.

(iii) Pravilo 89(C)

55. I u predmetu *Furundžija* i u predmetu *Čelebići*, uložene su žalbe kojima se osporavala pravičnost suđenja. U predmetu *Čelebići*, argument je bio da jedan od sudija u prvostepenom postupku nije zadovoljavao uslove za sudiju Međunarodnog suda, a u predmetu *Furundžija* osporavana je nepristrasnost jednog od sudija u prvostepenom postupku. U oba žalbena postupka, žalioци su tražili da im se omogući da izvedu nove dokaze pred Žalbenim vijećem kako bi potkrijepili svoje argumente, no ocijenjeno je da se pravilo 115 u njihovom slučaju ne može primijeniti.⁹⁶ Ipak, žalioцима u tim predmetima bilo je dozvoljeno da predoče nove dokaze Žalbenom vijeću. U predmetu *Čelebići*, Žalbeno vijeće je ocijenilo da

iako se u pravilu 115 Pravilnika o postupku i dokazima definišu ograničenja za dokaze o krivici ili nevinosti optuženog koji se mogu izvesti pred Žalbenim vijećem (kad je posrijedi pitanje o kojem se raspravljalo pred Pretresnim vijećem), kada razmatra dokazni materijal koji se odnosi na druga pitanja, a ne na ona o kojima je raspravljalo Pretresno vijeće, *Žalbeno vijeće nalazi se u istom položaju kao i Pretresno vijeće, te se zato primjenjuje pravilo 107, čime se Žalbenom vijeću omogućava da u skladu s pravilom 89(C) ...*⁹⁷

⁹⁶ Vidi *Tužilac protiv Furundžije*, predmet br. IT-95-17/1-A, Nalog po zahtjevu kojim optuženi traži dopunu žalbenog spisa, 2. septembar 1999., 2; *Tužilac protiv Delalića i drugih*, Nalog po zahtjevu Esada Landže (1) za djelomičnu izmjenu Naloga po zahtjevu za očuvanje i dostavu dokaza, (2) da mu se odobri da pripremi i podnese dodatne dokaze i (3) da Žalbeno vijeće formalno primi na znanje određene činjenice, i po njegovom drugom zahtjevu za ubrzano razmatranje gornjeg zahtjeva, 4. oktobar 1999., 4. Sud je ocijenio da se pravilo 115 ne može primijeniti jer se novi dokazi odnose na činjenice o kojima nije bilo raspravljano u prvostepenom postupku, a “ne [odnose se] na pitanje krivice ili nevinosti žalioaca”.

⁹⁷ *Tužilac protiv Delalića i drugih*, predmet br. IT-96-21-A, Nalog vezan za svjedoka u žalbenom postupku, 19. maj 2000., 3 (naglasak dodat); vidi i predmet *Tužilac protiv Delalića i drugih*, predmet br. IT-96-21-A, Nalog po zahtjevu Esada Landže da se mišljenje Francisca Villalobosa Brenesa prihvati kao dodatni dokaz, 14. februar 2000., 3; *Tužilac protiv Delalića i drugih*, predmet br. IT-96-21-A, Nalog po zahtjevu žalioaca Esada Landže za prihvatanje dokaza u žalbenom postupku i za formalno primanje na znanje, 31. maj 2000., 2. Vidi i predmet *Tužilac protiv Akayesua*, predmet br. ICTR-96-4-A, Decision (Concerning Motions 2, 3, 4, 5, 6 and 8 Appellant’s Brief Relative to the Following Motions Referred to by the Order Dated 30 November 1999.) /Odluka (po zahtjevima 2, 3, 4, 5, 6 i po žalbenom podnesku koji se odnosi na sljedeće zahtjeve pomenute u nalogu od 30. novembra 1999.), 24. maj 2000., 4.

56. Prema stavu C pravila 89, pretresno vijeće ima rezidualnu diskrecionu ovlast da u spis uvrsti bilo koji dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost. Pravilo 107 Pravilnika, koje sadrži opšte odredbe koje regulišu žalbeni postupak, propisuje da se pravila o postupku i dokazima koja regulišu postupak pred pretresnim vijećima *mutatis mutandis* primjenjuju i na postupak pred Žalbenim vijećem, iako se u fazi žalbe ne primjenjuju automatski sva pravila primjenjiva na prvostepeni postupak.⁹⁸

57. Iz ovoga proizlazi da pravilo 115 nije jedini osnov za uvrštavanje dokaza u žalbenom postupku. Ovdje se postavlja pitanje koje pravilo je mjerodavno u slučaju kad strana traži uvrštenje dodatnih dokaza, pravilo 115 ili 89(C)? U žalbenom postupku u predmetu *Kupreškić*, Žalbeno vijeće je, odlučujući da li je za rješavanje po zahtjevima mjerodavno pravilo 115, primijenilo pristup iz predmeta *Tadić*. Kad god je Žalbeno vijeće smatralo da se predloženi dodatni dokazi odnose na činjenicu ili pitanje o kojima se već raspravljalo u prvostepenom postupku, uglavnom se primjenjivalo pravilo 115.⁹⁹ S obzirom na to da je u predmetu *Jelisić* pravilo 115 primijenjeno i na pitanja kazne, Žalbeno vijeće u ovom žalbenom postupku nije svoje razmatranje ograničilo na pitanje da li se novi dokazi odnose na “krivicu ili nevinost optuženog”, kako su tom pitanju pristupale neke od ranijih odluka Žalbenog vijeća o primjenjivosti pravila 115.¹⁰⁰

⁹⁸ *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14-T, Odluka po zahtjevu žalioaca za dostavu materijala, za suspenziju odnosno izmjenu rasporeda podnošenja podnesaka, te po dodatnim podnescima, 26. septembar 2000., par. 32. Pravilo 107 omogućuje “Žalbenom vijeću da uz potrebne preinake primijeni pravila koja se odnose na prvostepeni postupak kako bi popunilo prazninu u žalbenom postupku.”

⁹⁹ *Vidi* odluku po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 13; odluku po pravilu 115 od 11. aprila 2001., par. 13.

¹⁰⁰ *Vidi* npr. *Tužilac protiv Furundžije*, predmet br. IT-95-17/1-A, Nalog po zahtjevu kojim optuženi traži dopunu žalbenog spisa, 2. septembar 1999., 2; *Tužilac protiv Delalića i drugih*, predmet br. IT-96-21-A, Nalog po zahtjevu Esada Landže (1) za djelomičnu izmjenu Naloga po zahtjevu za očuvanje i dostavu dokaza, (2) da mu se odobri da pripremi i podnese dodatne dokaze i (3) da Žalbeno vijeće formalno primi na znanje određene činjenice, i po njegovom drugom zahtjevu za ubrzano razmatranje gornjeg zahtjeva, 4. oktobar 1999., 4; *Tužilac protiv Delalića i drugih*, predmet br. IT-96-21-A, Nalog vezan za svjedoka u žalbenom postupku, 19. maj 2000., 3; *Tužilac protiv Delalića i drugih*, predmet br. IT-96-21-A, Nalog po zahtjevu Esada Landže da se mišljenje Francisca Villalobosa Brenesa prihvati kao dodatni dokaz, 14. februar 2000., str. 2; Nalog po zahtjevu žalioaca Esada Landže za prihvatanje dokaza u žalbenom postupku i za formalno primanje na znanje, 31. maj 2000., 2. Isti je pristup primijenilo Žalbeno vijeće MKSR-a u predmetu *Tužilac protiv Akayesua*, predmet br. ICTR-96-4-A, Odluka (po zahtjevima 2, 3 4, 5, 6 i 8 po žalbenom podnesku koji se odnosi na sljedeće zahtjeve pomenute u nalogu od 30. novembra 1999.), 24. maj 2000., 4.

(iv) Neostvarenje pravde

58. Način na koji je pravilo 115 protumačeno u predmetu *Tadić* postavlja strogi standard za uvrštavanje dodatnih dokaza. Što se tiče stava A pravila 115 - osim u izuzetnom slučaju dokazanog grubog nehata u obavljanju dužnosti od strane zastupnika odbrane – predviđen je kriterijum da su dokazi u prvostepenom postupku morali biti nedostupni zastupniku odbrane koji je postupao sa dužnom revnošću. U predmetu *Semanza*, u vezi s jednom interlokutornom žalbom, usvojeno je nešto manje rigorozno tumačenje tog stava ovog pravila. U Odluci po pravilu 115 u predmetu *Tadić* naglašeno je da princip konačnosti odluka nema smisao “sprečavanja izvođenja dokaza koji bi mogli pomoći da se utvrdi da li je možda došlo do povrede zakonitosti”.¹⁰¹ U predmetu *Semanza*, Žalbeno vijeće MKSR-a je to protumačilo na sljedeći način: “princip [konačnosti] može se izuzetno, kad je to potrebno da se izbjegne nepravedno rješenje, smatrati manje apsolutnim”.¹⁰² U tom predmetu, Semanza se pretresnom vijeću obratio sa zahtjevom da bude pušten na slobodu zato što MKSR gubi nadležnost zbog njegovog navodno nezakonitog hapšenja i pritvaranja. Kad je taj zahtjev odbačen, Semanza se žalio Žalbenom vijeću MKSR-a. Tokom žalbenog postupka, tužilac je zatražio da mu se dozvoli da izvede nove dokaze na osnovu pravila 115 kako bi dodatno dokazao da su Semanzino hapšenje i pritvaranje bili zakoniti. Iako je ocijenilo da tužilac nije pokazao da su ti dokazi bili nedostupni na suđenju - dakle nije bio ispunjen uslov iz pravila 115(A) - Žalbeno vijeće je ipak uvrstilo neke od tih dokaza, i to zato što bi “odbijanje da se prihvate neki od dokaza u ovom predmetu dovelo do neostvarenja pravde”.¹⁰³ Mada se u predmetu *Semanza* radilo o uvrštavanju dodatnih dokaza prilikom interlokutorne žalbe, Žalbeno vijeće MKSJ-a je u predmetu *Jelisić* potvrdilo primjenjivost tog principa na žalbene postupke MKSJ-a o meritumu. U tom predmetu, Žalbeno vijeće je bilo stava da ono “ima inherentno pravo da uvrsti takve dokaze čak i ako su bili dostupni tokom suđenja, u slučajevima gdje bi njihovo isključivanje dovelo do osujećenja pravde”.¹⁰⁴

¹⁰¹ Odluka po pravilu 115 u predmetu *Tadić*, par. 72.

¹⁰² *Tužilac protiv Semanze*, predmet br. ICTR-97-20-A, Odluka, 31. maj 2000., par. 41.

¹⁰³ *Tužilac protiv Semanze*, predmet br. ICTR-97-20-A, Odluka, 31. maj 2000., par. 45.

¹⁰⁴ *Tužilac protiv Jelisića*, predmet br. IT-95-10-A, Odluka po zahtjevu za prihvatanje dodatnih dokaza, 15. novembar 2000., 3. Sličan princip, da Žalbeno vijeće nije vezano izričitim značenjem Pravilnika u slučajevima kad je uvrštavanje dokaza nužno da bi se izbjeglo neostvarenje pravde, postavilo je i Žalbeno

(c) Primjena citiranih principa u predmetu Kupreškić

59. Brojne zahtjeve za uvrštavanje novih dokaza koji su podnijeti u ovom žalbenom postupku Žalbeno vijeće je rješavalo imajući u vidu citiranu sudsku praksu i principe.

(i) Nedostupnost dokaza u prvostepenom postupku

60. Da bi moglo donijeti odluku o tome da li su predmetni dokazi bili dostupni na suđenju, Žalbeno vijeće je u nekim slučajevima moralo najprije istražiti činjenice. Što se tiče zahtjeva za uvrštenje dokumenata iz Hrvatskog državnog arhiva, pitanje nedostupnosti nije bilo sporno jer je tužilac priznao da ti dokumenti koji u prvostepenom postupku nisu bili dostupni Tužilaštvu, nisu mogli biti dostupni niti odbrani.¹⁰⁵ No u slučajevima u kojima je nedostupnost bila upitna, od strane koja je podnijela zahtjev traženo je da uz materijal koji želi predložiti Žalbenom vijeću, a koji se odnosi na sadržaj predloženih dokaza, dostavi i materijal koji će pokazati zašto ti dodatni dokazi nisu bili dostupni u vrijeme suđenja.¹⁰⁶ Na primjer, u svom objašnjenju zašto dodatni dokazi koje je predložio na osnovu pravila 115 nisu bili dostupni na suđenju, Vlatko Kupreškić se pozvao upravo na izuzetak od pravila 115(A), tj. na slučaj kada se “pokaže da je došlo do grubog nehata” u obavljanju dužnosti od strane zastupnika odbrane. On je pokušao pokazati da je branilac koji je zastupao optužene u prvostepenom postupku grubo zanemario svoju dužnost tako što na optužbe tužioca nije odgovorio adekvatnom odbranom. Pored samih dodatnih dokaza, Vlatko Kupreškić je

---

vijeće MKSR-a u postupku po “zahtjevu za preispitivanje” u predmetu *Tužilac protiv Barayagwize*, na osnovu čl. 25 Statuta i pravila 120 Pravilnika MKSR-a (koji odgovaraju čl. 26 Statuta, odnosno pravilu 119 Pravilnika MKSJ-a). Tamo je Žalbeno vijeće primilo na znanje nove činjenice koje mu je predočio tužilac, iako je konstatovalo da je tužilac mogao znati za njih, ili ih je mogao otkriti u ranijem postupku. Žalbeno vijeće je ocijenilo da formulacija pravila 120 ima karakter “uputstva”, te da “kad je u pitanju mogućnost neostvarenja pravde, valja primiti na znanje nove činjenice.” *Vidi Tužilac protiv Barayagwize*, predmet br. ICTR-97-19-AR72, Decision (Prosecutor’s Request for review or Reconsideration) /Odluka (Zahtjev tužioca za preispitivanje odnosno ponovno razmatranje)/, 31. mart 2000. par. 65.

¹⁰⁵ Prosecution’s Consolidated Response to the Motions by Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić, Vlatko Kupreškić and Drago Josipović to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 (*Confidential*) /Objedinjeni odgovor tužioca na zahtjeve Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića i Drage Josipovića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*)/, 20. novembar 2000., par. 2.30 i 3.6.

¹⁰⁶ Prema riječima tužioca, “kako bi se ispunili uslovi iz pravila 115, neophodno je da se Žalbenom vijeću podnesu dvije kategorije dokaza: kao prvo, materijal koji objašnjava zašto dodatni dokazi nisu bili dostupni u prvostepenom postupku, i drugo, sami dodatni dokazi, čije se prihvatanje traži zbog toga što se odnose na pitanje krivice odnosno nevinosti optuženog”. Objedinjeni odgovor tužioca na zahtjeve Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića i Drage Josipovića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 20. novembar 2000., par. 1.30.

predočio i dokaze koji idu u prilog tezi o grubom zanemarivanju dužnosti.¹⁰⁷ Žalbeno vijeće je potvrdilo da dokaz o grubom nehatu u obavljanju dužnosti od strane branioca u prvostepenom postupku predstavlja izuzetak od pravila 115(A). Vijeće je zatim razmotrilo, na osnovu materijala koji su dostavile strane, da li je Vlatko Kupreškić zaista pokazao da rad branioca u prvostepenom postupku ne zadovoljava razumno očekivane standarde stručne pravne pomoći.¹⁰⁸ U ovom slučaju, optuženi to nije dokazao.

(ii) Opravdanost uvrštenja radi interesa pravde

61. Žalbeno vijeće je u ovom žalbenom postupku detaljno razmotrilo tri elementa koji moraju biti prisutni da bi se zadovoljio uslov “interesa pravde”: dokazi moraju biti relevantni za neko materijalno pitanje, moraju biti vjerodostojni i moraju biti takvi da bi vjerovatno pokazali da osuđujuća presuda, odnosno presuda o kazni ne počivaju na čvrstim temeljima. Pozivajući se na formulaciju iz predmeta *Tadić*, Žalbeno vijeće je željelo osigurati da se uvrste samo novi dokazi koji imaju potencijal da pokažu da je došlo do neostvarenja pravde.

62. Što se tiče aspekta relevantnosti, ako se novi dokazi ne odnose na zaključke koji su materijalno važni za osuđujuću presudu ili presudu o kazni, u smislu da su ti zaključci bili od presudne ili bitne važnosti za donošenje osuđujuće presude ili kazne, tada se tim novim dokazima ne može dokazati da je došlo do neostvarenja pravde, te se oni neće uvrstiti.

63. Aspekt vjerodostojnosti odnosi se na opasnost zloupotrebe žalbenog postupka od strane koja je žalbenoj instanci predočila dokaze koji su po svemu sudeći relevantni za neko materijalno pitanje, ali koji nisu prošli provjeru na suđenju. No, u ovom slučaju je Žalbeno vijeće takođe željelo izbjeći da se, u relativno ranoj fazi drugostepenog postupka kada su podnijeti zahtjevi za uvrštavanje dodatnih dokaza, pretres o meritumu suviše ne otegne dugotrajnim sporenjem o vjerodostojnosti dokaza čije se uvrštenje na osnovu pravila 115 tražilo. Bilo bi kontraproduktivno da Žalbeno vijeće zatraži da strane predоче obimne

¹⁰⁷ Ti su se dokazi sastojali od završnog podneska odbrane Vlatka Kupreškića, pisma dr. Krajine i g. Para od 28. jula 2000. aktualnom braniocu, radne verzije žalbenog podneska, izjave Vlatka Kupreškića, radne verzije zahtjeva po pravilu 115 koju je sastavio prethodni branilac, izjave Ljubice Kupreškić, izjave AVK 5, izjave AVK 6 i spiska svjedoka odbrane u prvostepenom postupku.

¹⁰⁸ Odluka po pravilu 115 od 11. aprila 2001., par. 24 i 25.

dopunske dokaze kako bi dokazale istinitost novih dokaza uz velik utrošak vremena i resursa i Vijeća i strana, da bi nakon svega presudilo da novi dokazi nemaju dovoljan potencijal da se njima dokaže da osuđujuća presuda ili presuda o kazni ne počivaju na čvrstim temeljima. Vijeće je u toj fazi smatralo da je najprimjerenije primijeniti relativno nizak prag vjerodostojnosti za uvrštavanje dodatnih dokaza, a pitanje kakvu im težinu valja pripisati razmatrati u kasnijoj fazi. Vijeće se dakle zapitalo da li bi se ti dokazi na prvi pogled mogli ocijeniti vjerodostojnim ili pouzdanim.¹⁰⁹ To ne znači da je Žalbeno vijeće te dokaze prihvatilo kao istinite, nego samo da je smatralo da oni sami po sebi ne sadrže ništa neuvjerljivo niti nevjerodostojno. Uz ogradu da će se istinitost dodatnih dokaza morati provjeriti u kasnijoj fazi, dokazi su po zahtjevima uvršteni, “bez prejudiciranja odluke o tome koju /im/ težinu treba dati”.¹¹⁰ Međutim, Žalbeno vijeće je uvažilo da će u nekim slučajevima vjerodostojnost trebati da se utvrdi putem saslušanja svjedoka u sudnici gdje se oni mogu unakrsno ispitati, te su takvi pretresi održani u slučaju tri svjedoka.¹¹¹

64. Za posljednji uslov, da novi dokazi moraju biti takvi da bi “vjerovatno pokazali da osuđujuća presuda ili presuda o kazni ne počivaju na čvrstim temeljima”, bilo je najteže utvrditi tumačenje te se o njemu pavela žustra rasprava među stranama u žalbenom postupku. Nastojeći dati tumačenje smisla tog standarda, Žalbeno vijeće je smatralo potrebnim da se zapita da li je taj kriterijum podesniji u početnoj fazi, kod donošenja odluke o prihvatljivosti, ili bi ga produktivnije bilo primijeniti u trenutku kad se uporedo odmjerava težina novih i starih dokaza u fazi donošenja konačne odluke po žalbi. Kriterijum utvrđen pravilom 115 predviđa da će Žalbeno vijeće razmotriti nove dokaze “ako smatra da je to u interesu pravde”. Međutim, ako se standard iz predmeta *Tadić*, tj. da bi dodatni dokazi “verovatno pokazali da je osuđujuća presuda nije bezbedna”, primijeni u trenutku uvrštavanja novih dokaza, onda Žalbeno vijeće mora u toj ranoj fazi ocijeniti da li su ti novi dokazi imaju potencijala da pokažu da osuđujućom presudom nije ostvareno pravedno rješenje.

---

¹⁰⁹ Odluka po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 28.

¹¹⁰ Odluka po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 58; odluka po pravilu 115 od 11. aprila 2001., par. 17 i 30.

¹¹¹ Svjedoka ADA, Miro Lazarević i svjedok ADB.

65. Kod nekih osuđujućih presuda može se desiti da novi dokaz ima takvu snagu da je mogućnost da se njime pokaže kako je došlo do neostvarenja pravde sasvim neupitna. Na primjer, uzorak DNK može pokazati da određena osoba nije mogla skriviti silovanje, ili se može pojaviti neosporivi video-snimak na kojem se jasno vidi da je ubistvo počinio neko drugi, a ne osuđena osoba. U takvom slučaju drugostepena instanca bi sa sigurnošću mogla zaključiti, da su novi dokazi bili predloženi pretresnom vijeću, da *bi imali* uticaja na odluku o izricanju osuđujuće presude i da je došlo do neostvarenja pravde. Međutim, u postupcima pred ovim Međunarodnim sudom, krivična djela za koja se optuženi terete i zbog kojih im se sudi uglavnom se sastoje od većeg broja radnji koje se protežu kroz određeni vremenski period. Stoga je daleko manje vjerovatno da će se pred Žalbenim vijećem već na početku žalbenog postupka naći tako nedvosmisleni dodatni dokazi koji jasno upućuju na zaključak da je odluka pretresnog vijeća o krivici bila pogrešna.

66. Utvrđujući da li su novi dokazi takvi da će vjerovatno pokazati da osuđujuća presuda ili presuda o kazni ne počivaju na čvrstim temeljima, Žalbeno vijeće je, razmatrajući brojne zahtjeve na osnovu pravila 115 u ovom predmetu, najprije ocjenjivalo razloge kojima se vodilo Pretresno vijeće i dokaze na osnovu kojih je donijelo svoju odluku. Zatim, uzevši u obzir pismene argumente strana, Žalbeno vijeće je prosuđivalo o tome da li su novi dokazi takvi da *bi mogli imati* uticaja na odluku Pretresnog vijeća da izreče osuđujuću presudu. Primjena tog principa formulisana je na različite načine. Na primjer: “da bi neki predloženi dokazi, da su tokom suđenja u prvoj instanci bili predloženi Pretresnom vijeću i da ih je ono prihvatilo, mogli utjecati na neke zaključke Pretresnog vijeća koji su ga naveli na odluku da osudi žalioca”;¹¹² “vjerovatno dovesti u pitanje ispravnost osuđujuće presude ili kazne”;¹¹³ “ovaj dokaz /je/ mogao uticati na zaključke Pretresnog vijeća na suđenju u prvoj instanci”;¹¹⁴ i “da bi Pretresno vijeće, u slučaju da je takve dokaze imalo ranije, vjerovatno došlo do drugačijeg rezultata”.¹¹⁵ Bez obzira na ove različite formulacije, realistična ocjena standarda primijenjenog tokom čitavog postupka na osnovu pravila 115, pokazuje da je on shvaćen blaže od strogog uslova da novi dokazi moraju biti takvi da *bi imali* uticaja */would have had impact/* na odluku pretresnog vijeća i da je bliži uslovu da

¹¹² Odluka po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 28.

¹¹³ Odluka po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 58.

¹¹⁴ Odluka po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 106.

novi dokazi treba da budu takvi da *bi mogli imati* uticaja /*could have had impact*/ na odluku pretresnog vijeća. Dobar dio dokaza ponuđenih na osnovu pravila 115 odbačen je jer je Vijeće ocijenilo da je očigledno da ne bi mogli imati takav uticaj. U slučaju takvih dokaza, Žalbeno vijeće se uvjerilo da ti dokazi, da su i bili predloženi Pretresnom vijeću, nisu mogli dovesti do drugačijeg ishoda. Vijeće je takav sud u više prilika donosilo sa potpunom sigurnošću: “Žalbeno vijeće nije uvjereno da bi Pretresno vijeće, da je pred sobom imalo taj dokaz tokom suđenja, izvelo drugačiji zaključak, kao što taj dokaz sigurno ne bi imao za posljedicu drugačiju presudu”.¹¹⁶

67. Žalbeno vijeće, međutim, mora priznati da se to nije pokazalo tačnim u svakom pojedinom slučaju. U pretresu o meritumu po žalbama Zorana i Mirjana Kupreškića, ispostavilo se, nakon detaljnijeg pregleda spisa, da odluka Žalbenog vijeća da iskaz svjedoka AT ne bi imao uticaja na njihove osuđujuće presude nije bila ispravna. Međutim, budući da je iskaz svjedoka AT bio dostupan u spisu i da su ga mogli koristiti svi optuženi, niko time nije oštećen.

68. Tokom vijećanja, nakon što je saslušalo argumente strana na žalbenom pretresu, Žalbeno vijeće je imalo priliku da preispita svoje ranije odluke o uvrštavanju dodatnih dokaza na osnovu pravila 115, te se osvjedočilo da stranama nije nanijeta nikakva nepravda koja se ne bi mogla ispraviti rješenjem ovog žalbenog postupka. Žalbeno vijeće, međutim, koristi ovu priliku da pojasni da je, po njegovom mišljenju, za uvrštavanje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 u drugostepenom postupku primjereniji standard da dokazi moraju biti takvi da “bi mogli” /*could*/ imati uticaja (a ne da “bi vjerovatno imali” /*would probably*/ uticaja) na pravorijek.

69. Žalbeno vijeće smatra da je ovaj pomak u odnosu na raniju formulaciju iz predmeta *Tadić* prije stvar izbora trenutka za odlučivanje nego suštinske razlike. Standard “da bi vjerovatno imali uticaja” ostaje u načelu primjeren za definitivni odgovor na pitanje da li je došlo do neostvarenja pravde koje iziskuje poništenje presude. Žalbeno vijeće takođe naglašava da je, koji god standard se primijenio, odluka o tome da li je uvrštavanje novih

---

¹¹⁵ Odluka po pravilu 115 od 11. aprila 2001., par. 6.

¹¹⁶ Odluka po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 41; *vidi i* odluku po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 48.

dokaza u interesu pravde težak zadatak. Žalbeno vijeće stoga od strane koja traži uvrštavanje dokaza očekuje da jasno navede kakav su uticaj ti dodatni dokazi mogli imati na odluku pretresnog vijeća. Ako strana to ne učini, izlaže se riziku da se dokazi odbace bez detaljnijeg razmatranja.

(iii) Provjera uvrštenih dokaza

70. Kada prihvati dokaze predložene na osnovu pravila 115, Žalbeno vijeće je time u stvari prosudilo da su dokazi dovoljno važni u smislu da je, da su bili predloženi pretresnom vijeću, zaključak o krivici mogao biti drugačiji. U toj fazi postupka novi dokazi još vjerovatno nisu bili podvrgnuti nekom obliku provjere iz protivne perspektive, osim početne ocjene Žalbenog vijeća da li su na prvi pogled vjerodostojni. Moguće je da između strana ne bude spora o tom pitanju. No, u vjerovatnijem slučaju, kada suprotna strana osporava istinitost dodatnih dokaza, Žalbeno vijeće mora se opredijeliti - ili da samo ispita dokaze kako bi utvrdilo njihovu istinitost, ili da pretresnom vijeću (bilo pretresnom vijeću koje je vodilo prvostepeni postupak bilo pretresnom vijeću u nekom drugom sastavu) naloži da sasluša nove dokaze. U ovom predmetu, tužilac je osporavao istinitost nekih dodatnih dokaza koje su predložili žalioци,¹¹⁷ a Žalbeno vijeće je prosudilo da je najprimjerenije da se održi pretres s izvođenjem dokaza.¹¹⁸ U jednom drugom slučaju, Žalbeno vijeće je dva protivrječna dokaza uvrstilo bez pretresa, ne prejudicirajući težinu koju će im kasnije pripisati.¹¹⁹

71. Jasno, Žalbeno vijeće se može opredijeliti da sveukupnu odluku o prihvatljivosti i težini novih dokaza odloži za pretres o meritumu žalbe i tada u isti mah riješi i o tome hoće li novi materijal biti prihvaćen i o tome hoće li se osuđujuća presuda poništiti. Takav pristup ima svoje prednosti budući da Žalbeno vijeće svoju odluku o uticaju dokaza u tom slučaju

---

¹¹⁷ Objedinjeni odgovor tužioca na zahtjeve Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića i Drage Josipovića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 20. novembar 2000., par. 5.4 (gdje stoji: "u slučaju da je bilo kojem od ovih zahtjeva udovoljeno usprkos argumentima tužioca i da Žalbeno vijeće prihvati dodatne dokaze, tužilac izričito zadržava pravo da izvodi dokaze u postupku pobijanja, te da po potrebi zatraži pravo da unakrsno ispita bilo kojeg od svjedoka čije su izjave predložene sudu".)

¹¹⁸ Pretres s izvođenjem dokaza održan je 17., 18. i 25. maja 2001.

¹¹⁹ Izjava svjedoka CA uvrštena je na osnovu odluke po pravilu 115 od 26. februara 2001. Izjava svjedoka DD uvrštena je na osnovu Odluke po zahtjevu optužbe da se prihvate dokazi kojima se pobijaju dodatni dokazi odbrane prihvaćeni u skladu sa pravilom 115, 6. juli 2001.

donosi u istom trenutku kad razmatra sve ostale dokaze u predmetu i nakon što je proučilo spis prvostepenog postupka. Nedostatak ovog pristupa sastoji se u tome da strane, kad iznose svoje argumente o meritumu, ne znaju da li se mogu pozivati na dodatne dokaze ili ne. U nekim slučajevima, konačni žalbeni pretres će se znatno produžiti. Aktualni tekst pravila 115 ne sadrži nikakvu odredbu o tome da o prihvatljivosti novih dokaza treba odlučiti u nekom određenom trenutku. Dakle, Žalbeno vijeće mora ocijeniti da li je ekspeditivnije da se ti dokazi izvedu tek na pretresu o meritumu žalbe, ili je bolje to učiniti ranije, zavisno od kompleksnosti novog materijala i prvostepenog spisa, a u kontekstu onoga o čemu treba da se presudi. Valja napomenuti da pravilo 117 upućuje Žalbeno vijeće da svoju presudu izreče na osnovu žalbenog spisa i dodatnih dokaza koji su pred njim izvedeni. To sugeriše da je, čak i kad se odluka o uvrštavanju dokaza donosi u isto vrijeme kad se rješava o meritumu žalbe, predviđen dvofazni proces u kojem se novi dokazi najprije uvrštavaju, a zatim se ocjenjuje njihov učinak na žalbu u cjelini.

(d) Utvrđivanje neostvarenja pravde u slučajevima kad su uvršteni dodatni dokazi

72. Ako uvrsti nove dokaze, daljnji zadatak Žalbenog vijeća biće da utvrdi da li novi dokazi zaista ukazuju na to da je u utvrđivanju činjeničnog stanja počinjena pogreška takve težine da je zbog nje došlo do neostvarenja pravde.

73. Tokom žalbenog pretresa, argumente o ovom pitanju u ime svih žalilaca iznio je Josipović,¹²⁰ ustvrdivši da bi Žalbeno vijeće trebalo usvojiti kriterijum za provjeru usvojen u većini pravosudnih sistema koji se temelje na pravu anglosaksonskog tipa, tj. da li bi ti novi dokazi mogli ili da li su mogli pretresno vijeće navesti da donese drugačiju presudu o krivici.¹²¹ Ako je odgovor na to pitanje potvrđan, Žalbeno vijeće bi trebalo usvojiti žalbu, poništiti osuđujuću presudu i razmotriti hoće li naložiti ponavljanje postupka.¹²² To bi, kako tvrde žalioци, bilo u skladu s pravilima koja regulišu postupak preispitivanja, a koja predviđaju da, ako se nakon izricanja presude otkrije nova činjenica, vijeće koje je donijelo prvobitnu odluku utvrđuje da li je ta nova činjenica *mogla* biti odlučujući faktor u donošenju

¹²⁰ Transkript žalbenog pretresa, 557-573; dopunski Josipovićev dokument, par. 2-2.9; Josipovićeva replika, par. 2.1-2.36.

¹²¹ Transkript žalbenog pretresa, 560; dopunski Josipovićev dokument, par. 2.5; *vidi i* dopunski dokument Vlatka Kupreškića, par. 8.

¹²² Dopunski Josipovićev dokument, par. 2.9 (iii).

drugačijeg pravorijeka. Ako to jeste slučaj, onda će vijeće preispitati presudu i donijeti novu presudu.¹²³

74. Tužilac napominje da Žalbena vijeće nije vezano praksom domaćih sudova¹²⁴ i tvrdi da bi za usvajanje žalbi u slučajevima kada su prihvaćeni dodatni dokazi trebalo da se podvrgnu ovakvoj provjeri: “dodatni dokazi moraju biti dovoljno uvjerljivi da bi, kada se razmotre u svjetlu svih dokaza u žalbenom spisu i ako se smatra da su istiniti, bili prevagnuli i doveli do drugačijeg pravorijeka da su bili izvedeni pred pretresnim vijećem”.¹²⁵ U svojoj replici, žalioци su upozorili na opasnost usvajanja standarda “imali bi uticaja” koji bi u slučajevima koji nisu kristalno jasni mogao dovesti do nepravednog rješenja.¹²⁶ U vezi s oba standarda citirani su brojni predmeti iz raznih jurisdikcija.¹²⁷

75. Razmotrivši podneske strana i citiranu sudsku praksu, Žalbena vijeće se odlučilo protiv preuzimanja kriterijuma domaćih pravosuđa, poput testova “imali bi uticaja” i “mogli bi imati uticaja”. Kriterijum koji će u odlučivanju da li da potvrdi osuđujuću presudu u slučajevima kad su prihvaćeni dodatni dokazi primijeniti Žalbena vijeće jeste sljedeći: da li je žalilac pokazao da nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi mogao donijeti zaključak o krivici na osnovu dokaza predloženih pretresnom vijeću uzetih zajedno sa dodatnim dokazima uvrštenim u žalbenom postupku. Pri formulisanju kriterija na ovaj način, Žalbena vijeće se rukovalo pravilom 117(A), koje predviđa da “Žalbena vijeće izriče presudu na osnovu žalbenog spisa i dodatnih dokaza koji su pred njim izvedeni”.

76. Da rezimiramo, Žalbena vijeće može iskoristiti svoju diskrecionu ovlast da odabere da li će o uvrštavanju dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 odlučiti u predžalbenoj fazi ili

¹²³ Dopunski Josipovićev dokument, par. 2.7.

¹²⁴ Odgovor tužioca, par. 4.87.

¹²⁵ Odgovor tužioca, par. 4.93; *vidi i* odgovor tužioca, par. 4.90.

¹²⁶ Josipovićeva replika, par. 2.1-2.36.

¹²⁷ Za Englesku i Wales, *vidi R. v Stafford and Luvaglio*, 58 Cr.App.Rep., 256-257 (1973.); *R. v McNamee*, 1998 C.A. 17. decembar 1998; *R. v McLoughlin*, C.A. 30. novembar 1999.; *R. v Clegg*, N.Ir.L.R. 27. februar 1998. Za Kanadu, *vidi R. v Palmer* [1980.] S.C.R. 759 kod 760 (“moglo bi se razumno očekivati da bi dokazi, ako se prihvati njihova istinitost, bili uticali na rezultat”); *R. v McMartin* [1964.] S.C.R. 464 na 493 (“predloženi dokazi su dovoljno jaki da postoji objektivna mogućnost da bi uticali na pravorijek porote”). Za Australiju, *vidi Australian Legal Monthly Digest* § 7105 (2000.) (“uključuju znatnu vjerovatnoću da bi pravorijek bio oslobađajući”). Za Novi Zeland, *vidi R. v Dougherty* [1966] 3 NZLR 257 na 265 (“mogli bi razumno navesti porotu da donese drugačiji pravorijek”). Najzad, za Južnu Afriku, *vidi S v Ndweni & Ors.* 1999 (4) SA 877 (A) na 880 (“materijalno relevantni”).

na samom žalbenom pretresu. U odlučivanju da li dokazi uopšte treba da se uvrste, relevantno pitanje jeste da li su dodatni dokazi mogli imati uticaja na prvostepeni pravorijek. U odlučivanju o tome valja li potvrditi osuđujuću presudu u predmetu u kojem su prihvaćeni dodatni dokazi, relevantno pitanje jeste da li je žalilac pokazao da nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao donijeti zaključak o krivici na osnovu dokaza predočenih pretresnom vijeću uzetih zajedno sa dodatnim dokazima uvrštenim u žalbenom postupku. U nastavku ove presude na dodatne dokaze uvrštene na osnovu pravila 115 u ovom postupku primjenjivaćemo ove principe.

IV. ŽALBA ZORANA KUPREŠKIĆA I MIRJANA KUPREŠKIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU

A. Uvod

77. Osuđujuće presude za progon izrečene Zoranu i Mirjanu Kupreškiću kao saizvršiocima zajedničkog plana da se selo Ahmići etnički očisti od stanovnika bosanskih Muslimana¹²⁸ temeljile su se prvenstveno na dva faktora: njihovoj povezanosti sa HVO-om prije 16. aprila 1993.¹²⁹ i njihovoj ulozi u napadu na Ahmiće ujutro 16. aprila 1993.¹³⁰ Povezanost optuženih sa HVO-om prije 16. aprila 1993. sama po sebi ne predstavlja krivično ponašanje. Međutim, Pretresno vijeće je konstatovalo da su napad na Ahmiće izvršile “vojne jedinice HVO-a i pripadnici ‘Džokera’”.¹³¹ Shodno tome, čini se da je konstatacija Pretresnog vijeća da su oba optužena bili aktivni pripadnici HVO-a¹³² i da je Zoran Kupreškić bio lokalni zapovjednik HVO-a¹³³ uzeta kao potkrepa dokazima kojima se

---

¹²⁸ Prvostepena presuda, par. 782. Pretresno vijeće je dalje utvrdilo da je napad na Ahmiće bio dio šire kampanje bosanskih Hrvata pokrenute radi prisilnog protjerivanja bosanskih Muslimana iz cijele regije Lašvanske doline, te da su braća Kupreškić znala da je to kontekst njihovih postupaka. *Vidi* prvostepenu presudu, par. 783 i 790.

¹²⁹ Prvostepena presuda, par. 421-422.

¹³⁰ Prvostepena presuda, par. 430.

¹³¹ Prvostepena presuda, par. 334. Pretresno vijeće je takođe utvrdilo da su “hrvatski stanovnici Ahmića sposobni za vojsku pružili /.../ pomoć i podršku na razne načine”. *Vidi* prvostepenu presudu, par. 132. Pretresno vijeće je “Džokere” opisalo kao specijalnu antiterorističku jedinicu hrvatske vojne policije. *Vidi* prvostepenu presudu, par. 132.

¹³² Prvostepena presuda, par. 421, 773 i 789.

¹³³ Prvostepena presuda, par. 422 i 773.

htjelo pokazati da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili učesnici u planiranju i provedbi napada 16. aprila 1993. godine. U pogledu njihovih aktivnosti 16. aprila 1993., Pretresno vijeće je konstatovalo da su 15. aprila 1993. Zoran i Mirjan Kupreškić znali da se za iduće jutro planira napad na Ahmiće i da su bili spremni da u njemu odigraju određenu ulogu.¹³⁴ Što je osobito važno, Pretresno vijeće je utvrdilo da su 16. aprila 1993. oni “bili u kući Šuhreta Ahmića odmah pošto su on i Meho Hrstanović ubijeni i neposredno prije no što je kuća zapaljena ... [te da su] bili sudionici napada na kuću kao dio skupine vojnika koja je taj napad izvela.”¹³⁵ Pretresno vijeće je dalje zaključilo da je uloga Zorana i Mirjana Kupreškića bila da daju “informacije poznate samo lokalnom stanovništvu i da njihove kuće posluže kao baze za vojnike koji su napadali”.¹³⁶

78. Svjedočenje svjedokinje H je noseći stub na kojem počivaju osuđujuće presude izrečene Zoranu i Mirjanu Kupreškiću. Pretresno vijeće je odbacilo svjedočenje dva od tri očevica o učešću ove dvojice optuženih u napadu 16. aprila 1993., ali je prihvatilo iskaz svjedokinje H u vezi s kućom Šuhreta Ahmića. Svjedokinja H se tog jutra nalazila u kući Ahmićevih i Pretresno vijeće je prihvatilo njeno svjedočenje da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili u grupi vojnika koji su izvršili napad, ubili Šuhreta Ahmića i Mehu Hrstanovića, zapalili kuću i protjerali svjedokinju H i preživjele članove njene porodice.¹³⁷ U slučaju Zorana Kupreškića, Pretresno vijeće se takođe oslonilo na iskaz svjedokinje JJ kao na dodatni dokaz da je on učestvovao u napadu na Ahmiće. Prema riječima svjedokinje JJ, nakon napada u aprilu 1993. na Ahmiće, Zoran Kupreškić joj je priznao da su za vrijeme napada pripadnici “Džokera” pucali na civile bosanske Muslimane koji su bježali. Kad su ga Džokeri prisilili da i on to učini, izjavio je Zoran Kupreškić, on je pucao u zrak i samo se pretvarao da puca na civile.¹³⁸ To je, po mišljenju Pretresnog vijeća, još više obesnažilo tvrdnju Zorana Kupreškića da nije učestvovao u sukobu,¹³⁹ mada iskaz svjedokinje JJ ne govori direktno u prilog tome da je Zoran Kupreškić učestvovao u događajima u kući Ahmićevih.

¹³⁴ Prvostepena presuda, par. 423 i 773.

¹³⁵ Prvostepena presuda, par. 426.

¹³⁶ Prvostepena presuda, par. 430.

¹³⁷ Prvostepena presuda, par. 425-426 i 775-776.

¹³⁸ Prvostepena presuda, par. 407.

¹³⁹ Prvostepena presuda, par. 428.

B. Neodređenost Izmijenjene i dopunjene optužnice

79. Prema shvatanju Žalbenog vijeća, Zoran i Mirjan Kupreškić se u drugostepenom postupku žale da je Pretresno vijeće učinilo grešku u primjeni prava time što je izreklo osuđujuću presudu na osnovu materijalnih činjenica koje nisu navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici. Oni tvrde da to suđenje protiv njih čini nepravičnim, budući da nisu bili pravovremeno obaviješteni o optužbama protiv njih. Ovaj žalbeni osnov nameće Žalbenom vijeću potrebu da razmotri pitanje neodređenosti Izmijenjene i dopunjene optužnice iz pomalo neuobičajene perspektive. Navodi o neodređenosti optužnice u pravilu se razmatraju u pretpretresnoj fazi postupka, i to čini Pretresno vijeće, ili, ako je izdata dozvola za ulaganje interlokutorne žalbe na osnovu pravila 72(B)(ii), Žalbeno vijeće. U ovom predmetu, ta faza je prošlost, a Zoran i Mirjan Kupreškić već su proglašeni krivim samo po optužbi za progon (tačka 1). Shodno tome, njihova žalba na neodređenost Izmijenjene i dopunjene optužnice razmatraće se samo u odnosu na kažnjivo ponašanje za koje su Zoran i Mirjan Kupreškić osuđeni po tački 1.

80. U prvobitnoj optužnici Zoran i Mirjan Kupreškić nisu bili optuženi za progon na osnovu člana 5(h) Statuta. Tačka 1 te optužnice teretila ih je za tešku povredu po članu 2(d) Statuta (protivpravno i bezobzirno uništavanje imovine koje nije opravdano vojnom nuždom) zbog toga što su učestvovali u protivpravnom napadu na civilno stanovništvo i pojedine građane u selu Ahmići između 16. aprila i 25. aprila 1993. ili približno tog datuma, a koji je za posljedicu imao usmrćenje osoba i potpuno razaranje muslimanskih kuća u selu.

81. U februaru 1998. Tužilaštvo je zatražilo dozvolu Pretresnog vijeća da izmijeni prvobitnu optužnicu. U pogledu tačke 1, tužilac je tražio dozvolu da umjesto optužbe po članu 2(d) Statuta u optužnicu uvrsti optužbu za progon po članu 5(h) Statuta. Čini se da je razlog za taj zahtjev bila želja Tužilaštva da izbjegne obavezu dokazivanja međunarodnog karaktera sukoba, što se traži za optužbe po članu 2 Statuta.¹⁴⁰ Stoga je tužilac zatražio dozvolu da, na osnovu dokaza koje već posjedovao, promijeni kvalifikaciju navedenog kažnjivog ponašanja u zločin protiv čovječnosti iz člana 5 koji obuhvata kršenja počinjena u oružanom sukobu bilo međunarodnog bilo unutrašnjeg karaktera. Pretresno vijeće je

dozvolilo zatraženu izmjenu optužnice usmenom odlukom izrečenom na pretresu 10. marta 1998.¹⁴⁰

82. Izmijenjena i dopunjena optužnica sastoji se od dva dijela: u prvom dijelu, tačka 1, svaki optuženi, uključujući Zorana i Mirjana Kupreškića, tereti se za učešće u određenim kategorijama radnji progona, dok se u drugom dijelu, u tačkama 2-19, “navode konkretne radnje pojedinih optuženih koje predstavljaju daljnja kršenja međunarodnog prava”.¹⁴²

83. Relevantni dijelovi Izmijenjene i dopunjene optužnice glase:

9. ZORAN KUPREŠKIĆ, MIRJAN KUPREŠKIĆ, VLATKO KUPREŠKIĆ, DRAGO JOSIPOVIĆ, DRAGAN PAPIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ pomogli su u pripremanju aprilskog napada na civile Ahmića-Šantića time što su: sudjelovali u vojnoj obuci i naoružali se; evakuirali civile bosanske Hrvate noć prije napada; organizirali vojnike HVO-a, oružje i municiju u i oko sela Ahmići-Šantići; pripremali svoje domove i domove svojih rođaka kao polazna mjesta i lokacije s kojih je pucano za vrijeme napada; i krili od drugih stanovnika da predstoji napad.

10. Napad HVO-a na Ahmiće-Šantiće bio je usmjeren na kuće, štale, suše i stoku civila bosanskih Muslimana. HVO je prvo iz daljine granatirao Ahmiće-Šantiće, a zatim su grupe vojnika išle od kuće do kuće napadajući civile i njihovu imovinu i koristeći zapaljive svjetleće metke i eksploziv. Vojnici HVO-a su namjerno i sistematski pucali na civile bosanske Muslimane. Vojnici HVO-a zapalili su gotovo svaku kuću bosanskih Muslimana u Ahmićima-Šantićima.

11. U i oko Ahmića-Šantića ubijeno je otprilike 103 civila bosanskih Muslimana. Od 103 ubijenih, otprilike 33 su bili žene i djeca. Vojnici HVO-a razorili su otprilike 176 kuća bosanskih Muslimana u Ahmićima-Šantićima, kao i dvije džamije.

[...]

20. Od oktobra 1992. do aprila 1993. ZORAN KUPREŠKIĆ, MIRJAN KUPREŠKIĆ, VLATKO KUPREŠKIĆ, DRAGO JOSIPOVIĆ, DRAGAN PAPIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ progonili su bosanske Muslimane stanovnike Ahmića-Šantića i okolice na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama planirajući, organizirajući i

¹⁴⁰ Transkript glavnog pretresa, 3-4 (transkript ročišta od 10. marta 1998. na kojem se raspravljalo o tom zahtjevu).

¹⁴¹ Transkript glavnog pretresa, 33 (transkript ročišta od 10. marta 1998. gdje se raspravljalo o tom zahtjevu). Pretresno vijeće je tom prilikom izjavilo da će kasnije biti izdata pismena odluka s obrazloženjem. No Žalbeno vijeće nije u spisu pronašlo nikakvu takvu odluku.

¹⁴² Pretpretresni podnesak tužioca, par. 26.

provodeći napad smišljen da odstrani ili “očisti” sve bosanske Muslimane iz tog sela i okolnih područja.

21. U okviru tog progona ZORAN KUPREŠKIĆ, MIRJAN KUPREŠKIĆ, VLATKO KUPREŠKIĆ, DRAGO JOSIPOVIĆ, DRAGAN PAPIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ sudjelovali su u ili pomagali i na drugi način podržavali:

- (a) namjerno i sistematsko ubijanje civila bosanskih Muslimana;
- (b) sveobuhvatno razaranje domova i imovine bosanskih Muslimana;
- (c) organizirano lišavanje slobode i protjerivanje bosanskih Muslimana iz Ahmića-Šantića i okolice.

22. Svojim sudjelovanjem u djelima opisanim u paragrafima 9, 10, 20 i 21 ZORAN KUPREŠKIĆ, MIRJAN KUPREŠKIĆ, VLATKO KUPREŠKIĆ, DRAGO JOSIPOVIĆ, DRAGAN PAPIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ počinili su sljedeće krivično djelo:

Tačka 1: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, kažnjiv prema članu 5(h) (progoni na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama) Statuta Međunarodnog suda.

84. Zoran i Mirjan Kupreškić takođe se, u tačkama 2 do 11 Izmijenjene i dopunjene optužnice, terete za ubistvo, nečovječna djela i okrutno postupanje na osnovu člana 3 i 5 za njihovo navodno učešće u konkretnom događaju koji se odigrao u kući svjedoka KL u Ahmićima tog istog jutra 16. aprila 1993., a koji je između ostalog prouzrokovao smrt četiri osobe, među kojima i dvoje male djece.¹⁴³

85. Teze tužioca u prvostepenom postupku protiv Zorana i Mirjana Kupreškića po tački 1 temeljile su se na dokazima u prilog samo tri glavna navoda: (1) njihovom učešću u ubistvu i paljenju kuće svjedoka KL; (2) njihovom učešću u ubistvu i paljenju kuće Šuhreta Ahmića i (3) njihovom prisustvu, kao pripadnika HVO-a, u Ahmićima 16. aprila 1993. godine¹⁴⁴ Tužilac je dakle na suđenju nastojao pokazati da su Zoran i Mirjan Kupreškić kao aktivni pripadnici HVO-a učestvovali u napadu na kuće Šuhreta Ahmića i svjedoka KL. U tu svrhu tužilac je izveo sljedeće dokaze: svjedočenje svjedokinje H (napad na kuću Šuhreta Ahmića), svjedoka KL (napad na njegovu kuću) i svjedoka C (daljnji dokazi o njihovom prisustvu, kao pripadnika HVO-a, u selu 16. aprila 1993.). Valja primijetiti da tužilac nije

¹⁴³ Naser Ahmić, njegova žena Zehrudina Ahmić i njihovo dvoje djece, Elvis i Sejad.

¹⁴⁴ Prvostepena presuda, par. 388, 405-407.

izveo nikakve supstancijalne dokaze u prilog navodima da su Zoran i Mirjan Kupreškić pomogli u pripremanju napada na Ahmiće raznim sredstvima navedenim u paragrafu 9 Izmijenjene i dopunjene optužnice. Nije pokušao ni da izvede dokaze koji bi konkretno potvrđivali navod iz paragrafa 20 Izmijenjene i dopunjene optužnice da su Zoran i Mirjan Kupreškić učestvovali u planiranju i organizovanju napada. Iz tog razloga, te zbog nedostatnosti svjedočenja svjedoka KL, optužba je samo djelomično uspjela da dokaže svoje ostale teze i u njih uvjeri Pretresno vijeće.

86. Zoran i Mirjan Kupreškić proglašeni su krivim kao saizvršiocima progona (tačka 1). Pretresno vijeće je ovaj zaključak temeljilo gotovo isključivo na svjedočenju svjedokinje H. Vijeće je zaključilo da su Zoran i Mirjan Kupreškić naoružani, u uniformama i lica namazana bojom bili u kući Šuhreta Ahmića odmah pošto su on i Meho Hrstanović ubijeni i neposredno prije no što je kuća zapaljena, a porodica Šuhreta Ahmića nasilno protjerana.¹⁴⁵ Međutim, Zoran i Mirjan Kupreškić su oslobođeni po tačkama 2-11 (napad na kuću svjedoka KL). Pretresno vijeće je odbacilo svjedočenje svjedoka KL i konstatovalo da se “nije uvjerilo van svake razumne sumnje da su [Zoran i Mirjan Kupreškić] bi[li] prisut[ni] na mjestu zločina, te tako [ne može] izvući nikakav zaključak o [njihovom] mogućem učešću u tim zbivanjima.”¹⁴⁶

87. Da bi razmotrilo prigovor Zorana i Mirjana Kupreškića, Žalbeno vijeće mora utvrditi (i) da li je Pretresno vijeće izreklo osuđujuće presude na osnovu materijalnih činjenica koji nisu navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici; i (ii) ako Žalbeno vijeće ustanovi da se Pretresno vijeće jeste oslonilo na takve činjenice, da li to suđenje Zoranu i Mirjanu Kupreškiću čini nepravičnim. Prvi korak u procesu donošenja takve odluke jeste razmatranje statutarnog okvira za optužnice i kako se taj korpus prava do sada tumačio u sudskoj praksi Međunarodnog suda.

---

¹⁴⁵ Prvostepena presuda, par. 426 i 779.

¹⁴⁶ Prvostepena presuda, par. 786 i 793. Pretresno vijeće je takođe odbacilo iskaz svjedoka C koji je svjedočio o prisustvu Zorana i Mirjana Kupreškića kao pripadnika HVO-a u selu Ahmići 16. aprila 1993. *Vidi* prvostepenu presudu, par. 774.

1. Da li se osude zasnivaju na pravno relevantnim činjenicama koje nisu bile navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici?

88. Kako propisuje član 18(4) Statuta, optužnica sadrži “sažet prikaz činjenica i krivično djelo ili djela za koja se optuženi tereti”. Slično tome, pravilo 47(C) Pravilnika predviđa da se u optužnici, osim imena i podataka o osumnjičenom, navede “sažet prikaz činjenica iz predmeta”. Obavezu tužioca da u optužnici sažeto navede činjenice predmeta valja tumačiti u kontekstu članova 21(2) i (4)(a) i (b) Statuta. Te odredbe kažu da prilikom presuđivanja o optužbama protiv njega, optuženi ima pravo na pravično suđenje te, konkretnije, da bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbi protiv njega i da raspolaže odgovarajućim vremenom i sredstvima za pripremu odbrane. U praksi Međunarodnog suda, to znači obavezu tužioca da navede pravno relevantne činjenice na kojima se temelje optužbe u optužnici, ali ne i dokaze kojima će se te materijalne činjenice dokazati.¹⁴⁷ Stoga pitanje da li je stepen konkretnosti navoda u optužnici dovoljan zavisi od toga da li su činjenice pravno relevantne za teze tužioca u optužnici navedene sa dovoljno pojedinosti da optuženi bude jasno obaviješten o optužbama protiv njega tako da može pripremiti svoju odbranu.

89. Žalbeno vijeće mora najprije naglasiti da se o pravnoj relevantnosti pojedine činjenice ne može odlučiti *in abstracto*. To zavisi od prirode teza tužioca. Odlučujući faktor o kojem ovisi kakav će se stepen konkretnosti u navođenju činjeničnih pojedinosti u optužnici od tužioca očekivati jeste priroda navedenog kažnjivog ponašanja za koje se optuženi tereti. Na primjer, ako tužilac tvrdi da je optuženi lično počinio krivična djela, pravno relevantne činjenice kao što su identitet žrtve, vrijeme i mjesto događaja, te način počinjenja, moraju biti detaljno navedeni.¹⁴⁸ Naravno, može se dogoditi da zbog samih razmjera krivičnih djela koja se stavljaju na teret “nije izvedivo zahtijevati visok stepen konkretnosti u pitanjima kao što su identitet žrtava i datumi počinjenja zločina”.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 147. *Vidi* i odluku u predmetu *Krnjelac* od 24. februara 1999., par. 7 i 12; odluku u predmetu *Krnjelac* od 11. februara 2000., par. 17 i 18; i odluku u predmetu *Brđanin* od 20. februara 2001., par. 18.

¹⁴⁸ *Vidi*, generalno, odluku u predmetu *Krnjelac* od 11. februara 2000., par. 18; odluku u predmetu *Brđanin* od 20. februara 2001., par. 22.

¹⁴⁹ Odluka u predmetu *Kvočka* od 12. aprila 1999., par. 17; odluka u predmetu *Brđanin* od 26. juna 2001., par. 61.

90. Takav je npr. slučaj kad tužilac navodi da je optuženi učestvovao u ubijanju više stotina ljudi kao pripadnik streljačkog voda. Priroda takvog predmeta ne bi iziskivala da u optužnici bude imenovana svaka pojedina žrtva.¹⁵⁰ Sličan bi bio slučaj u kojem se optuženi tereti da je kao pripadnik vojnih snaga učestvovao u većem broju napada na civile koji su se odvijali tokom dužeg vremenskog perioda i imali za posljedicu veliki broj ubijenih i prisilno premještenih ljudi. U takvim slučajevima tužilac nije dužan da navede svaku ubijenu ili protjeranu žrtvu kako bi se njegova obaveza da u optužnici iznese pravno relevantne činjenice predmeta smatrala ispunjenom. Ipak, budući da je identitet žrtve vrijedan podatak za pripremu argumentacije odbrane, ako tužilac jeste u mogućnosti da navede ime žrtve, trebalo bi da to i učini.¹⁵¹

91. Uprkos širokom obimu navoda u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici, predmet protiv Zorana i Mirjana Kupreškića ne pripada kategoriji predmeta u kojima je tužiocu neizvedivo da poimenično specificira identitet žrtava i datume počinjenja zločina. Naprotiv, argumentacija tužioca u prvostepenom postupku uglavnom se sastojala u tome da se dokaže da su Zoran i Mirjan Kupreškić kao pripadnici HVO-a bili prisutni u Ahmićima 16. aprila 1993. i lično učestvovali u napadu na dvije različite kuće, što je za posljedicu imalo, *između ostalog*, šest ubijenih osoba. Očigledno, u takvim okolnostima, argument da je zbog samih razmjera zločina koji se terete tužiocu bilo nemoguće da iznese detalje navodnog kažnjivog ponašanja, nije ubjedljiv.

92. Moguće je, naravno, da materijalne činjenice u optužnici ne budu iznijete s potrebnim stepenom konkretnosti jer tužilac ne raspolaže za to potrebnim informacijama. Međutim, u takvoj situaciji se postavlja pitanje koliko je pravično uopšte počinjati suđenje optuženom.¹⁵² S tim u vezi, Žalbeno vijeće naglašava da se od tužioca očekuje da zna prije početka suđenja s kojim će tezama nastupiti. Nije prihvatljivo da tužilac u optužnici ne navede suštinske aspekte svojih glavnih navoda kako bi tokom suđenja svoje teze podešavao u zavisnosti od toga kako se dokazi pokažu na suđenju.¹⁵³ Ima, naravno, slučajeva kad se u krivičnom postupku ispostavi da dokazi idu u drugačijem smjeru nego što se očekivalo.

---

¹⁵⁰ *Vidi Tužilac protiv Erdemovića*, predmet br. IT-96-22, Optužnica, 22. maj 1996., par. 12 (gdje su žrtve opisane kao "stotine bosanskih Muslimana - muškaraca civila").

¹⁵¹ Odluka u predmetu *Kvočka* od 12. aprila 1999., par. 23.

¹⁵² Odluka u predmetu *Krnojelac* od 24. februara 1999., par. 40.

Tome se može doskočiti izmjenom optužnice, odgodom postupka ili isključenjem određenih dokaza jer izlaze iz okvira optužnice.

93. Žalbeno vijeće primjećuje, međutim, da predmet protiv Zorana i Mirjana Kupreškića ne pripada niti ovoj kategoriji. Naprotiv, ono što se dogodilo jeste to da se od podizanja Izmijenjene i dopunjene optužnice pa do izvođenja dokaza optužbe, promijenila glavna okosnica navoda optužbe protiv njih, tako da optužnica više nije odražavala teze koje je tužilac iznosio u sudnici. Navodi u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici bili su široki i neprecizni, a kao što je gore napomenuto, o znatnom dijelu navoda iz tačke 1 tužilac uopšte nije izvodio nikakve dokaze. U stvari, glavna teza protiv Zorana i Mirjana Kupreškića doživjela je dramatičnu transformaciju - navodi o punom učešću u pripremi, planiranju, organizovanju i izvođenju napada na Ahmiće 16. aprila 1993., kao što se tvrdi u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici, sveli su se na navode o pukom prisustvu u Ahmićima toga dana i neposrednom učešću u napadu na dvije pojedinačne kuće, kako je prezentirano na suđenju. Pretresno vijeće je odbacilo sve dokaze u vezi s jednom od te dvije kuće, a druga nije ni bila pomenuta u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici.

94. S obzirom na činjenični temelj osuđujuće presude Zoranu i Mirjanu Kupreškiću, relevantne činjenice za teze optužbe navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici jesu sljedeće: (i) namjerno i sistematsko ubijanje civila bosanskih Muslimana; (ii) sveobuhvatno razaranje domova i imovine bosanskih Muslimana; i (iii) organizovano protjerivanje bosanskih Muslimana iz Ahmića-Šantića i okolice.¹⁵⁴ Tužilac tvrdi da su time u optužnici dovoljno detaljno navedene materijalne činjenice na kojima se zasniva optužba za progon po kojoj su Zoran i Mirjan Kupreškić proglašeni krivim. Žalbeno vijeće se s tim ne slaže.

95. U okolnostima ovog predmeta, Tužilaštvo je moglo i trebalo biti konkretnije u iznošenju navoda u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici. Žalbeno vijeće naročito primjećuje odsustvo bilo kakvih detaljnih informacija o tome kakvu su ulogu Zoran i Mirjan Kupreškić odigrali u tri navedene kategorije kažnjivog ponašanja. U Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici nigdje se konkretno ne navodi forma učešća za koje se oni terete. Zbog toga što su

---

¹⁵³ Odluka u predmetu *Krnojelac* od 11. februara 2000., par. 23.

optužbe protiv Zorana i Mirjana optuženih formulisane na tako uopšteni način, optužnica ne ispunjava osnovnu svrhu - da se optuženom osigura dovoljno konkretan opis optužbi protiv njega da može pripremiti svoju odbranu. Shodno članovima 18(4), 21(2), 21(4)(a) i 21(4)(a) i (b) Statuta, trebalo je da tužilac raščlani, najbolje što je mogao, konkretne radnje optuženih prema tri različite kategorije ponašanja navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici.

96. Žalbeno vijeće ima u vidu argument tužioca da

u slučaju ubistva, naravno, treba podnijeti spisak ubijenih lica. To prirodno proizlazi iz krivičnog djela za koje kao tužilac optužujete. Ali što se tiče zločina progona, Tužilaštvo je u principu - [u] optužnici ... pruži[lo] ... obavještenje ... tako što je opisalo djela za koja Tužilaštvo smatra da sačinjavaju progon, a ostalo je pitanje objelodanjivanja dokaza na suđenju ili prije suđenja.¹⁵⁵

97. Zašto to ne bi jednako tako “prirodno proizlazilo” i u ovom predmetu, u kojem je tužilac teretio za jasno konkretizirane napade na dvije kuće koji su za posljedicu, između ostalog, imali više ubistava, kao za glavne kažnjive radnje u osnovi progona, Žalbenom vijeću nije jasno.¹⁵⁶ Tačno je da je progon, kao zločin protiv čovječnosti po članu 5(h) Statuta, krivično djelo koje obuhvata razne oblike kažnjivog ponašanja. U većini slučajeva radi se o obrascu ponašanja ili o nizu djela, iako i samo jedno djelo može sačinjavati progon, pod uslovom da se dogodilo u traženom kontekstu.¹⁵⁷

98. Međutim, činjenica da je krivično djelo progona tzv. “krovno” krivično djelo ne znači da u optužnici ne treba poimenično navesti materijalne aspekte teza tužioca, jednako detaljno kao i kod drugih krivičnih djela. Progon se ne može, zbog svog širokog karaktera, koristiti kao optužba pod koju se može strpati sve. U skladu s elementarnim principima optuživanja u krivičnim predmetima, nije dovoljno da se djelo u optužnici tereti samo kao opšta kategorija. Optužnica mora sadržavati i detalje. To, međutim, ne znači, kao što je ispravno rečeno u sudskoj praksi ovog Međunarodnog suda,¹⁵⁸ da se od Tužilaštva očekuje

¹⁵⁴ Organizovano lišavanje slobode navedeno u paragrafu 21 Izmijenjene i dopunjene optužnice ovdje je isključeno jer tužilac nije iznio nikakve dokaze o takvom kažnjivom ponašanju, tako da Pretresno vijeće nije ni razmatralo te navode u prvostepenoj presudi.

¹⁵⁵ Transkript žalbenog pretresa, 861-862.

¹⁵⁶ Navodi koji se odnose na četiri od ovih ubistava nisu potvrđeni u prvostepenom postupku.

¹⁵⁷ To je moguće ako se dotično djelo dogodilo u kontekstu rasprostranjenog ili sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva (u sklopu oružanog sukoba) i ako je optuženi znao za taj širi kontekst.

¹⁵⁸ Odluka u predmetu *Brđanin* od 26. juna 2001., par. 61.

da navede zasebnu optužbu za svako osnovno djelo koje konstituira opštu optužbu za progon. Ono što Tužilaštvo mora učiniti, kao i kod svakog drugog krivičnog djela iz Statuta, jeste da detaljno navede materijalne činjenice navedenog kažnjivog ponašanja optuženog koje, prema njegovom mišljenju, potvrđuje ulogu optuženog u krivičnom djelu za koje se on tereti. Ako se to ne učini, optužnica će biti neprihvatljivo neodređena budući da ispuštanje takvih podataka negativno utiče na mogućnost optuženog da pripremi svoju odbranu.

99. Kao što je već rečeno, teza optužbe u prvostepenom postupku protiv Zorana i Mirjana Kupreškića temeljila se na tri glavna navoda: (i) na njihovom prisustvu, kao pripadnika HVO-a, u Ahmićima 16. aprila 1993.; (ii) na njihovom učešću u napadu na kuću Šuhreta Ahmića; i (iii) njihovom učešću u napadu na kuću svjedoka KL. Kao što je tokom suđenja prihvatilo i Tužilaštvo,¹⁵⁹ napad na kuću Šuhreta Ahmića nije bio posebno naveden u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici. Po mišljenju Žalbenog vijeća, očigledno je da su navodi koji se odnose na taj napad i njegove posljedice bili ključni za teze tužioca protiv Zorana i Mirjana Kupreškića u smislu da su upravo oni bili presudni za pravorijek po tački optužnice za progon. Da Pretresno vijeće nije zaključilo da je tužilac uspio da dokaže taj navod van razumne sumnje, nezamislivo je da bi optužba za progon protiv Zorana i Mirjana Kupreškiću mogla biti potvrđena osuđujućom presudom.¹⁶⁰ U skladu s ovim, Žalbeno vijeće konstatuje da je navod da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili u grupi vojnika koji su rano ujutro 16. aprila 1993. učestvovali u napadu na kuću Šuhreta Ahmića, što je dovelo do ubistva Šuhreta Ahmića i Mehe Hrustanovića, paljenja kuće i protjerivanja preživjelih članova porodice Šuhreta Ahmića, predstavljao materijalnu činjenicu u argumentaciji optužbe protiv njih. Stoga su napad na kuću i njegove posljedice trebali biti posebno navedeni u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici.

100. S tim u vezi, Žalbeno vijeće napominje da je odluka tužioca da formalno ne optuži Zorana i Mirjana Kupreškića upravo za napad na kuću Šuhreta Ahmića bila, čini se, motivisana ekspeditivnošću. Tužilac je prije i za vrijeme suđenja tvrdio da su dokazi o napadu na kuću Šuhreta Ahmića (svjedokinja H) došli u posjed Tužilaštva tek u veoma kasnoj fazi, i da se nastojalo na tome da se početak suđenja ne odgodi zbog mijenjanja već

---

¹⁵⁹ Transkript glavnog pretresa, 1696-1697.

izmijenjene optužnice.¹⁶¹ Po mišljenju Žalbenog vijeća, ne bi se smjelo dozvoliti da ekspeditivnost kao cilj prevagne nad temeljnim pravom optuženog na pravično suđenje. Ako je za tužioca prioritet bila ekspeditivnost, onda je trebalo da se odrekne svjedočenja svjedokinje H na suđenju.

101. Žalbeno vijeće dalje primjećuje da se iz spisa prvostepenog postupka vidi da Pretresno vijeće nije previdjelo problem odsustva bilo kakvog konkretnog navoda o napadu na kuću Šuhreta Ahmića.

102. Suđenje je počelo 17. avgusta 1998. godine. Dana 3. septembra 1998., tokom glavnog ispitivanja svjedokinje H od strane tužioca, predsjedavajući sudija je tražio da tužilac objasni da li tvrdi da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili umiješani u ubistvo oca svjedokinje H.¹⁶² Sudija je rekao:

Gospodine Moskowitzu, prije nego što pređemo na unakrsno ispitivanje, mogu li vas zamoliti da razjasnite jedno pitanje? Da li optužba tvrdi da su optuženi Zoran i Mirjan Kupreškić bili umiješani u ubistvo oca svjedokinje? Ili isključujete takvu ulogu?

103. Zastupnik optužbe je odgovorio:

Mi ne isključujemo takvu ulogu. Navod optužbe jeste da su oni bili u kući i da su stoga bili učesnici u ubistvu oca i Mehe Hrustanovića. To se ne tereti u optužnici. Mi smo ozbiljno razmatrali da li da to teretimo u optužnici. No, odlučili smo da ne odgađamo suđenje dalje i ponovo mijenjamo optužnicu, nego da se pojavimo na suđenju sa dokazima koje imamo, i da prepustimo ovom Sudu da te dokaze uzme kao potkrepu optužbe za progon, koja se navodi u optužnici, kao i optužbe za ubistvo, koje se takođe navode. Dakle, da ponovim, naša je odluka bila da umjesto da ponovo mijenjamo optužnicu, krenemo sa suđenjem što je prije moguće, što mislim da je bila svačija želja, i da naprosto izvedemo dokaze u prilog tačkama koje sam naveo. Mislim da smo se u našem podnesku, pretpretresnom podnesku, ukratko osvrnuli na činjenicu da smo relativno nedavno primili dodatne informacije, i da bismo radije krenuli sa dokazima koje imamo nego da mijenjamo optužnicu.¹⁶³

¹⁶⁰ Iako se Pretresno vijeće, osim iskaza svjedokinje H, oslonilo i na neke periferne dokaze u prilog optužbi za progon, to nije dovoljno da bi se optužba za progon održala. *Vidi infra*, par. 228 *et seq.*

¹⁶¹ Pretpretresni podnesak tužioca, par. 27; transkript glavnog pretresa, 1696-1697.

¹⁶² Transkript glavnog pretresa, 1696.

¹⁶³ Transkript glavnog pretresa, 1696-1697.

104. Braniteljica Mirjana Kupreškića na to je prigovorila zbog prekasne obavijesti o optužbama protiv njenog branjenika. Ona je izjavila:

Gospodine predsjedavajući, mislim da je osnovno pravilo pravičnog suđenja da optuženi bude obaviješten o onome za što se tereti. Sada prvi put čujemo da je optužen za ubistvo Mehe Hrustanovića. Tužilaštvo kaže da to spada u okvir optužbe za progon, da će ubistvo Mehe Hrustanovića biti dio te optužbe, kao i ubistvo njegove porodice, da će se sve to rješavati u sklopu optužbe za progon. Ako sam dobro shvatila, to će kasnije biti uvršteno u optužbu za progon.¹⁶⁴

Predsjedavajući sudija je ovako je odgovorio:

Što se tiče optužbi, to je veoma jasno. Mislim da je g. Moskowitz malo prije veoma jasno postavio stvari u odgovoru na moje pitanje - oni u ovom konkretnom slučaju ne terete optužene Zorana i Mirjana Kupreškića za ubistvo, nego samo za progon, tako da nema nikakvih promjena. Htio sam da tužilac razjasni svoj stav. Ne vidim tu nikakvih problema.¹⁶⁵

105. Žalbeno vijeće smatra da odgovor predsjedavajućeg sudije da se Zoran i Mirjan Kupreškić ne terete za ubistvo, nego *samo* za progon, nije jednoznačan. Time nije adekvatno odgovoreno na pitanje Mirjana Kupreškića da li ga se tereti za umiješanost u ubistvo ove dvije žrtve. Nadalje, ovaj dijalog između tužioca i sudije pokazuje da nije bila povučena distinkcija između “krovnog” karaktera progona kao pravnog pojma i potrebe da se u optužnici dovoljno detaljno identifikuju i navedu radnje optuženog putem kojih je krivično djelo počinjeno. Pravno relevantne činjenice na kojima se zasnivaju teze optužbe protiv optuženog moraju se utvrditi na osnovu drugog, a ne na osnovu prvog. Optuženi ima pravo da bude obaviješten o materijalnim činjenicama na kojima se temelje konkretni navodi koje optužba iznosi protiv njega kako bi mogao adekvatno pripremiti svoju odbranu. Stoga, u kontekstu progona, u optužnici se moraju navesti materijalne činjenice koje se odnose na radnje progona koje je optuženi navodno izvršio.

106. Pretresno vijeće se na pitanje nenavođenja učešća Zorana i Mirjana Kupreškića u ubistvima Šuhreta Ahmića i Mehe Hrustanovića u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici

¹⁶⁴ Transkript glavnog pretresa, 1697-1698.

¹⁶⁵ Transkript glavnog pretresa, 1700.

vratilo pretposljednog dana suđenja, prilikom završne riječi tužioca. Predsjedavajući sudija je zastupniku optužbe postavio sljedeće pitanje:

U podnesku koji ste podnijeli prošle sedmice, optužili se Zorana i Mirjana Kupreškića, između ostalog, i za ubistvo oca svjedokinje H. Možda se sjećate da sam 3. septembra postavio to isto pitanje vašem kolegi, g. Moskowitzu. Pitao sam ga da li Tužilaštvo namjerava optužiti, konkretno optužiti ovu dvojicu optuženih za to. Tada je g. Moskowitz rekao: "Da, razmišljali smo o tome da ga optužimo konkretno za to djelo, ali smo odlučili da ne tražimo dozvolu za izmjenu optužnice. U svakom slučaju, vi ćete uzeti u obzir dokaze koje smo izveli." Imam tu pred sobom odgovarajuće stranice transkripta, stranicu 1.696 i dalje. I još je dodao: "A vi morate odlučiti u kojoj mjeri se ti dokazi mogu uzeti u obzir u pogledu optužbe za progon." U redu. E, sad, moje je pitanje sljedeće: koji je vaš stav u pogledu tog ubistva? Ponavljam. U pismenom podnesku ste optužili ova dva optužena za to ubistvo, koje se službeno ne pojavljuje u optužnici. U kojoj mjeri može Međunarodni sud uzeti u obzir optužbe koje nisu službeno formulisane u samoj optužnici, nego su iznesene tokom suđenja?¹⁶⁶

107. Zastupnik optužbe odgovorio je sljedeće:

Gospodine predsjedavajući, moj odgovor biće analogan odgovoru koji je g. Moskowitz dao u ime Tužilaštva. Istina je da ubistvo oca svjedokinje H nije u optužnici. Istina je da dokazi, barem je to mišljenje Tužilaštva, da dokazi izvedeni pred Sudom pokazuju da su najvjerovatnije jedan ili drugi optuženi, Zoran i Mirjan, da su obojica bila u blizini kad se to dogodilo. Ali mi ne kažemo da su oni sami izvršiooci tog ubistva. Ne znamo ko su osobe koje su ubile oca svjedokinje H. Međutim, znamo da su ova dvojica optuženih, kako pokazuju dokazi optužbe, bili na licu mjesta. Stoga, prema gledištu koje danas ovdje iznosim, čini mi se da se upravo u okviru optužbe za progon može uzeti u obzir taj aspekt – mogu se uzeti u obzir oba ponašanja, njihovo ponašanje ispred kuće svjedokinje H, ne kao konkretno krivično djelo koje se može pripisati njima lično, ali imamo pouzdaniji izvor, i to je stanovište optužbe, da su oni bili u kući nekoliko trenutaka nakon što je ubijen otac svjedokinje H, te tu razgovor između dvojice optuženih i svjedokinje H. Stoga se moj odgovor vama, gospodine predsjedniče, vraća na odgovor koji vam je već dao g. Moskowitz.¹⁶⁷

108. Predsjedavajući sudija je odvratio:

¹⁶⁶ Transkript glavnog pretresa, 12709.

¹⁶⁷ Transkript glavnog pretresa, 12710-12711.

Dobro. U redu, da vas pitam nešto drugo. Vi dakle predlažete da to uzmemo u obzir, pod uslovom da Vijeće bude uvjerenom u istinitost dokaza optužbe, vi hoćete da ...¹⁶⁸

109. Na što je zastupnik optužbe nastavio:

Pa, konkretno, Tužilaštvo predlaže da Pretresno vijeće uzme u obzir, u okviru tačke 1, progon, ponašanje optuženih ispred kuće i u kući svjedokinje H, kako se ono razabire iz dokaza optužbe, koje će Sud, naravno, sam ocijeniti. Opet ponavljam, mi ne možemo reći - mi znamo da je otac svjedokinje H ustrijeljen, likvidiran na toj lokaciji u to vrijeme, ispred svoje kuće. Takođe znamo da su optuženi, Zoran i Mirjan Kupreškić, bili nekoliko metara dalje, ali ne znamo ništa više o njihovoj ulozi u tom pogubljenju. Međutim, iz svjedočenja svjedokinje H znamo koja je bila njihova uloga u kući svjedokinje H, i naposljetku, u progonu kojem je bila izložena ta porodica.¹⁶⁹

110. Iz gornjeg razgovora, Žalbeno vijeće mora zaključiti da pitanje da li će Pretresno vijeće uzeti u obzir napad na kuću Šuhreta Ahmića, koji je imao za posljedicu ubistvo Šuhreta Ahmića i Mehe Hrustanovića, paljenje kuće i protjerivanje preživjelih članova porodice Šuhreta Ahmića, kao moguć osnov za odgovornost po optužbi za progon, nije riješeno do kraja glavnog pretresa. Žalbeno vijeće takođe napominje da, kako se čini, to pitanje nije u potpunosti razriješeno ni u prvostepenoj presudi. Pretresno vijeće je u paragrafu 626 presude iznijelo stav da se

s obzirom na svoju široku definiciju progona Tužilaštvo u iznošenju svojih teza ne može jednostavno oslanjati na opštu optužbu za "progon". To bi se kosilo sa pojmom legaliteta. Da bi se poštivao princip legaliteta, Tužilaštvo mora teretiti za konkretna djela (a *izgleda* da je to i urađeno u ovom predmetu). Za ta bi se djela trebalo teretiti sa dovoljno detalja kako bi optuženi mogli u potpunosti pripremiti svoju odbranu.¹⁷⁰

111. Žalbeno vijeće napominje da je slično pitanje postavljeno i u vezi sa Dragom Josipovićem.¹⁷¹ Donoseći pravne nalaze u vezi sa Dragom Josipovićem po tački 1 (progon), Pretresno vijeće je konstatovalo da su dokazani navodi o napadu i na kuću Muzafera Puščula i na kuću Nazifa Ahmića. Na osnovu svjedočenja svjedokinje EE, Vijeće je

¹⁶⁸ Transkript glavnog pretresa, 12710.

¹⁶⁹ Transkript glavnog pretresa, 12712.

¹⁷⁰ Naglasak dodat.

¹⁷¹ *Vidi* daljnje razmatranje ovog pitanja *infra*, par. 306-326.

zaključilo da je Drago Josipović učestvovao u napadu na kuću Puščulovih 16. aprila 1993. kao pripadnik grupe vojnika koji su napali, zapalili je i ubili Muzafera Puščula. Pretresno vijeće je dalje konstatovalo da je

Drago Josipović takođe učestvovao u napadu na kuću Nazifa Ahmića u kojem su ubijeni Nazif i njegov 14-godišnji sin. Time se ne tereti u zasebnoj tački u optužnici, niti je tužilac nakon početka suđenja zatražio dozvolu da izmijeni optužnicu kako bi omogućio odbrani da ospori tu optužbu. Shodno tome, a u svjetlu principa iznesenog u dijelu koji se odnosi na mjerodavno pravo, Pretresno vijeće ne može uzeti u obzir te činjenice kao osnovu za zasebnu i konkretnu optužbu. One međutim predstavljaju relevantan dokaz za terećenje progonom.¹⁷²

112. U poređenju sa Dragom Josipovićem, Pretresno vijeće nije bilo toliko eksplicitno u svojim pravnim nalazima u vezi sa Zoranom i Mirjanom Kupreškićem. Ipak, razumno je pretpostaviti da je Pretresno vijeće primijenilo istu logiku prilikom izricanja osuđujućih presuda Zoranu i Mirjanu Kupreškiću po optužbi za progon čiji činjenični temelj nije naveden u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici. Prema shvatanju Žalbenog vijeća, logika kojom se rukovalo Pretresno vijeće bila je sljedeća. Smatralo se da je iznošenjem navoda o učešću, tokom sedmomjesečnog perioda, u (i) smišljenom i sistematskom ubijanju civila bosanskih Muslimana; (ii) sveobuhvatnom razaranju domova i imovine bosanskih Muslimana; i (iii) organizovanom lišavanju slobode i protjerivanju bosanskih Muslimana, kažnjivo ponašanje optuženih u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici opisano dovoljno detaljno. Na osnovu toga, Pretresno vijeće se uvjerilo da su Zoran i Mirjan Kupreškić imali dovoljno informacija da pripreme svoju odbranu. Dakle, svaki navod o konkretnom kažnjivom ponašanju koji nije sadržan u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici, kao npr. napad na kuću Šuhreta Ahmića, može se uzeti u obzir kao relevantan dokaz za optužbu za progon (tačka 1), i to bez obzira na činjenicu da je konkretna kažnjiva radnja koja čini glavni osnov za pripisivanje krivične odgovornosti Zoranu i Mirjanu Kupreškiću za progon nije navedena u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici.

113. Žalbena vijeće se ne može složiti sa ovim razmišljanjem. Kao što je gore konstatovano, napad na kuću Šuhreta Ahmića i njegove posljedice bili su za tezu optužbe relevantna činjenica te je stoga trebalo da bude navedena u Izmijenjenoj i dopunjenoj

optužnici. Bez toga, navodi o tom događaju nisu smjeli biti uzeti u obzir kao osnov za proglašenje Zorana i Mirjana Kupreškića krivično odgovornim za krivično djelo progona. Stoga je Pretresno vijeće pogriješilo kad je izreklo osuđujuće presude po optužbi za progon jer su te osuđujuće presude izvedene iz pravno relevantnih činjenica koje nisu bile propisno navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici.

114. Žalbeno vijeće napominje da, uopšteno govoreći, optužnica kao primarni optužni instrument, mora sadržavati dovoljno detaljne navode o suštinskim aspektima teza optužbe. Ako to nije slučaj, onda je optužnica bitno manjkava. U nekim slučajevima, optužnica koja pati od takvog nedostatka može sama po sebi biti razlogom da Žalbeno vijeće poništi osuđujuću presudu. Žalbeno vijeće, međutim, ne isključuje mogućnost da se u nekim slučajevima manjkavost optužnice može ispraviti time što će tužilac optuženom na vrijeme dostaviti jasne, konzistentne i detaljne informacije o činjeničnom osnovu optužbi protiv njega. Ipak, u svjetlu kompleksnih činjeničnih i pravnih pitanja koja obično proizlaze iz krivičnih djela u nadležnosti ovog Međunarodnog suda, neće se često pojaviti slučajevi koje možemo svrstati u ovu kategoriju. Iz razloga koji slijede u nastavku, Žalbeno vijeće smatra da ovaj koji se ovdje rješava nije jedan od takvih.

2. Da li je uslijed manjkavosti Izmijenjene i dopunjene optužnice suđenje bilo nepravilno?

115. Drugo pitanje kojim se Žalbeno vijeće mora pozabaviti jeste da li manjkavost Izmijenjene i dopunjene optužnice suđenje Zoranu i Mirjanu Kupreškiću čini nepravilnim. Tužilac tvrdi da, ako u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici materijalne činjenice i nisu bile navedene dovoljno detaljno, može se smatrati da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili dovoljno obaviješteni pretpretresnim podneskom tužioca koji im je dostavljen, odnosno informacijama koje su saznali tokom suđenja.¹⁷² Preciznije, tužilac je tvrdio da je pretpretresni podnesak, dostavljen sredinom jula 1998., adekvatno informisao Zorana i

¹⁷² Prvostepena presuda, par. 811. Žalbeno vijeće uzima da se “princip iznesen u dijelu koji se odnosi na mjerodavno pravo” odnosi na princip legaliteta razmatran u par. 626 prvostepene presude.

¹⁷³ Transkript žalbenog pretresa, 862-863.

Mirjana Kupreškića o optužbama protiv njih.¹⁷⁴ Žalbeno vijeće se ne slaže sa tvrdnjom tužioca.

116. Žalbeno vijeće primjećuje da je u svom Pretpretresnom podnesku tužilac samo iznio tvrdnju da su u trenutku kad je napad počeo rano ujutro 16. aprila 1993., Zoran i Mirjan Kupreškić

pratili snage HVO-a koje nisu poznavale teren u Ahmićima i pokazivali koje su muslimanske kuće prikladne za uništavanje. I Mirjan i Zoran su se priključili napadima na više takvih kuća, učestvovali u barem pola tuceta ubistava u tom području, uključujući i ubistvo šestogodišnjeg djeteta i tromjesečnog dječaka koji je plakao u kolijevci.¹⁷⁵

U Pretpretresnom podnesku se dalje izjavljuje da tužilac namjerava

iznijeti nedavno pribavljene dokaze o pojedinačnim nasilnim radnjama koje su počinili optuženi. Te radnje se ne terete odvojeno kao pojedinačna krivična djela, jer dokazi na kojima se temelji nisu bili dostupni prije potvrđivanja Izmijenjene i dopunjene optužnice. Budući da su ti dokazi u svakom slučaju prihvatljivi kao relevantni za optužbu po tački 1 (progon), nije podniet nikakav dalji zahtjev za izmjenu [Izmijenjene i dopunjene] optužnice dodavanjem novih tačaka, u nastojanju da se izbjegne dalje odgađanje rasporeda suđenja.¹⁷⁶

117. Po mišljenju Žalbenog vijeća, informacije date u pretpretresnom podnesku su krajnje uopštene i teško je zamisliti kako su one mogle Zoranu i Mirjanu Kupreškiću omogućiti da pripreme odbranu. U kratkom odlomku koji se odnosi direktno na Zorana i Mirjana Kupreškića, kaže se da su se oni “uključili u napade” na više kuća i “učestvovali u barem pet-šest ubistava”.¹⁷⁷ Nigdje se ne pominje tačno koje kuće su napali i u čijim su ubistvima učestvovali. Slično tome, u odlomku koji se odnosi na “nedavno pribavljene dokaze o pojedinačnim nasilnim radnjama” ne kaže se da li se time misli još na neke druge radnje osim napada na dvije kuće i “pet-šest ubistava”.¹⁷⁸ U svjetlu dokaza prezentiranih na suđenju, čini se da ne.

¹⁷⁴ Transkript žalbenog pretresa, 838-839, 862.

¹⁷⁵ Pretpretresni podnesak tužioca, par. 23.

¹⁷⁶ Pretpretresni podnesak tužioca, par. 27.

¹⁷⁷ Pretpretresni podnesak tužioca, par. 23.

¹⁷⁸ Pretpretresni podnesak optužbe, par. 27.

118. Prvog dana suđenja, tokom uvodnih izlaganja, tužilac je izjavio da su Zoran i Mirjan Kupreškić počinili “konkretna krivična djela” tokom napada na Ahmiće 16. aprila 1993. godine. Iako je u vezi sa tim tužilac izrijekom pomenuo napad na kuću svjedoka KL, ni jednom riječju nije pomenuo napad na kuću Šuhreta Ahmića niti učešće Mirjana i Zorana Kupreškića u tom događaju (iskaz svjedokinje H).¹⁷⁹

119. U svjetlu gorenavedenog, Žalbeno vijeće nije uvjereno u ispravnost argumenta tužioca da su zahvaljujući “samom mehanizmu optužnog postupka, informacijama dostavljenim u pretpretresnom podnesku i putem objelodanjivanja dokaza” Zoran i Mirjan Kupreškić dovoljno obaviješteni o činjeničnom osnovu na kojem se temelji optužba za progon, tj. napad na kuću Šuhreta Ahmića i ubistva koja su uslijedila.¹⁸⁰ Žalbeno vijeće prihvata, s obzirom na raspravu u sudnici 3. septembra 1998., da su Zoran i Mirjan Kupreškić tada već bili obaviješteni o tome da je navod o napadu na kuću Šuhreta Ahmića relevantan za optužbu za progon. Ipak, informacije koje su date tog dana nisu na odgovarajući način objasnile relevantnost iskaza svjedokinje H za optužbu za progon. Nije se moglo sa sigurnošću zaključiti u kojoj će se mjeri Pretresno vijeće osloniti na te dokaze prilikom utvrđivanja krivične odgovornosti Zorana i Mirjana Kupreškića za progon. Ono što se dogodilo pretposljednog dana suđenja samo potvrđuje neizvjesnost u vezi s ovim pitanjima. U ovakvim uslovima, neizbježno se nameće zaključak da je ta nesigurnost na bitan način uticala na mogućnost Mirjana i Zorana Kupreškića da pripreme svoju odbranu.

120. Nadalje, zabrinutost Žalbenog vijeće izaziva i činjenica da je između tužiočevog objelodanjivanja izjave svjedokinje H Zoranu i Mirjanu Kupreškiću i početka suđenja proteklo vrlo malo vremena. Nakon naloga Pretresnog vijeća, izjava svjedokinje H objelodanjena je tek negdje sedmicu do sedmicu i po prije suđenja, a manje od mjesec dana prije svjedočenja svjedokinje H u sudnici.¹⁸¹ Razlog zbog kojeg je Pretresno vijeće prihvatilo zakašnjenje u objelodanjivanju iskaza svjedokinje H bio je taj da se kasni s izjavom samo jednog svjedoka i da stoga odbrani nije nanesena nikakva šteta.¹⁸² Iz današnje perspektive, očigledno je da u ovom slučaju pitanje štete nije zavisilo od broja iskaza svjedoka sa čijim

¹⁷⁹ Transkript glavnog pretresa, 96-127.

¹⁸⁰ Transkript žalbenog pretresa, 863.

¹⁸¹ Nalog o zaštiti žrtava i svjedoka, Pretresno vijeće, 9. juli 1998., 2; *vidi i* odgovor tužioca, par. 11.20.

¹⁸² Nalog o zaštiti žrtava i svjedoka, 9. juli 1998., 2.

se objelodanjivanjem zakasnilo, nego od važnosti iskaza tih svjedoka za pitanje krivične odgovornosti Zorana i Mirjana Kupreškića. S obzirom na važnost svjedočenja svjedokinje H, vrijeme objelodanjivanja tog iskaza bilo je izuzetno važno za pripremu odbrane Zorana i Mirjana Kupreškića. Već u tužiočevom zahtjevu za odgodu objelodanjivanja bio je vidljiv značaj tog iskaza.¹⁸³ Međutim, ne može se isključiti da je mogućnost Zorana i Mirjana Kupreškića da pripreme odbranu, naročito unakrsno ispitivanje svjedokinje H, bila umanjena time što je objelodanjivanje izvršeno tako kratko vrijeme prije početka suđenja i svjedočenja svjedokinje H u sudnici.

121. Žalbeno vijeće takođe ima na umu radikalnu “transformaciju” teze optužbe protiv Zorana i Mirjana Kupreškića. Na osnovu Izmijenjene i dopunjene optužnice, trebalo je da oni svoju odbranu koncentrišu na navode optužbe o nizu raznih kažnjivih radnji usmjerenih protiv muslimanskih civila na području Ahmići-Šantići tokom sedam mjeseci, kao što su namjerno i sistematsko ubijanje, sveobuhvatno razaranje domova i imovine i organizovano lišavanje života i protjerivanje. Međutim, to nisu bile teze koje je tužilac nastojao da dokaže na suđenju. Umjesto toga, tužiočeva strategija na suđenju bila je da dokaže da su Zoran i Mirjan Kupreškić krivi prvenstveno za progon, i to na osnovu njihovog učešća u dva pojedinačna napada (na kuću Šuhreta Ahmića i na kuću svjedoka KL).¹⁸⁴ Imajući u vidu ovu drastičnu promjenu teza optužbe, zajedno sa dvosmislenošću u pogledu relevantnosti iskaza svjedokinje H za optužbu za progon i kasnim objelodanjivanjem iskaza svjedokinje H, Žalbeno vijeće ne može prihvatiti da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili dovoljno detaljno obaviješteni o optužbama protiv njih i da su time bila ispravljena manjkavost Izmijenjene i dopunjene optužnice koju je konstatovalo Žalbeno vijeće.

122. Žalbeno vijeće naglašava da neodređenost Izmijenjene i dopunjene optužnice u ovom predmetu nije ni zanemariv ni tehnički nedostatak. U pitanju su ključni zaštitni mehanizmi koje bi optužnica trebalo da osigura optuženom, naime da ga obavijesti o tezama na koje treba odgovoriti. Ako se za tako ključan nedostatak uopšte i može smatrati da je ispravljen, to je moguće samo ako se dokaže da mogućnost optuženog da pripremi svoju odbranu nije bila na suštinski narušena. Budući da ovdje to nije pokazano, moramo

---

¹⁸³ Prosecutor’s Request for Additional Time to Disclose the Statement of One Witness /Zahtjev tužioca za produženje roka za objelodanjivanje izjave jednog svjedoka /, 7. juli 1998. (*ex parte* i zapečaćeno).

zaključiti da je tako temeljni nedostatak u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici zaista rezultirao nepravdom, budući da je ozbiljno narušeno pravo optuženih na pripremu odbrane. Zbog toga je suđenje Zoranu i Mirjanu Kupreškiću zaista bilo nepravično.

123. Najzad, Žalbno vijeće primjećuje da tužilac nije iskoristio mogućnost da odgovori kada su Zoran i Mirjan Kupreškić uložili prigovor na formu Izmijenjene i dopunjene optužnice na, pored ostalog, istom osnovu koji oni sada pokreću pred Žalbenim vijećem. Pretresno vijeće je 15. maja 1998. odbacilo njihov prigovor. Što se konkretno tiče pitanja da li su materijalne činjenice navedene dovoljno detaljno, Pretresno vijeće nije dalo obrazloženje svog zaključka. Ono je naprosto izjavilo stav da Izmijenjena i dopunjena optužnica zadovoljava uslove iz pravila 47(C).¹⁸⁵

3. Zaključak

124. Iz gorenavedenih razloga, Žalbno vijeće smatra da u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici nisu dovoljno detaljno navedene pravno relevantne činjenice u vezi s tezama optužbe protiv Zorana i Mirjana Kupreškića. Izrekavši osuđujuće presude po tački 1 (progon) na osnovu takvih materijalnih činjenica, Pretresno vijeće je učinilo pravnu grešku. Žalbno vijeće ne nalazi osnova za zaključak da su Zoran i Mirjan Kupreškić, na osnovu objelodanjenih dokaza, informacija sadržanih u pretpretresnom podnesku optužbe i informacija koje su saznali tokom suđenja, bili dovoljno obaviješteni o optužbama koje se odnose na napad na kuću Šuhreta Ahmića, na njegovo ubistvo koje je bilo posljedica tog napada, na ubistvo Mehe Hrustanovića i protjerivanje preživjelih članova porodice Šuhreta Ahmića. Time je povrijeđeno pravo Zorana i Mirjana Kupreškića na pripremu odbrane, zbog čega je suđenje nepravično. Dakle, ovaj žalbeni osnov Zorana i Mirjana Kupreškića se usvaja.

125. Podržavši prigovore Zorana i Mirjana Kupreškića u vezi s neodređenošću Izmijenjene i dopunjene optužnice, postavlja se pitanje da bi najprimjereniji pravni lijek bio da se predmet vrati nižoj instanci na ponovno suđenje. Razumljivo, Žalbno vijeće nije sklono tome da dozvoli da nedostatak u formi optužnice odredi konačan ishod postupka u

---

¹⁸⁴ Ovaj potonji navod nije usvojen zbog nedostatka dokaza.

¹⁸⁵ Odluka po prigovorima odbrane na oblik optužnice, 15. maj 1998., 2.

kojem postoje jaki dokazi u prilog krivici optuženih. Međutim, Zoran i Mirjan Kupreškić su iznijeli i više prigovora na činjenične nalaze Pretresnog vijeća. U slučaju da budu prihvaćeni, ti bi prigovori nepopravljivo oslabili dokazni temelj osuđujućih presuda izrečenih ovoj dvojici optuženih, čime pitanje ponovnog suđenja postaje bespredmetno. Žalbeno vijeće će sada stoga razmotriti prigovore braće Kupreškić na činjenične zaključke Pretresnog vijeća.

C. Učešće Zorana i Mirjana Kupreškića u napadu na kuću Šuhreta Ahmića 16. aprila 1993.

126. Kao što je već rečeno, Pretresno vijeće je prihvatilo iskaz svjedokinje H, a u slučaju Zorana Kupreškića, i iskaz svjedokinje JJ, te konstatovalo da su obojica optuženih učestvovali u napadu na kuću Šuhreta Ahmića 16. aprila 1993. godine.¹⁸⁶ Zoran i Mirjan Kupreškić tvrde da ni na koji način nisu bili umiješani u taj napadu i osporavaju vjerodostojnost dokaza na koje se Pretresno vijeće pozvalo utvrdivši da jesu.

1. Svjedokinja H

127. Oba svjedoka tvrde da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je svjedokinju H prihvatilo kao vjerodostojnog svjedoka.¹⁸⁷ U vrijeme događaja u Ahmićima, u aprilu 1993., svjedokinji H je bilo 13 godina, a kad je svjedočila pred Pretresnim vijećem imala je 18 godina. Ona je posvjedočila da je bila na licu mjesta kad je napadnuta kuća njenog oca, Šuhreta Ahmića, te da je u grupi vojnika koji su počinili krivična djela u vezi s tim napadom prepoznala Zorana i Mirjana Kupreškića. Ukratko, svjedokinja H je izjavila da je ujutro 16. aprila 1993. spavala u sobi koju je dijelila sa dvije mlađe sestre. Probudio ju je rafal koji je razbio staklo u sobi. Brzo je ustala iz kreveta. Njen otac i svjedokinja SA (bliska rođakinja koji je tom prilikom bila u kući) ušli su u dječju sobu i pomogli njoj i sestrama da siđu u sklonište u podrumu. U sklonište se ulazilo kroz vrata u podu dječje sobe, koja su bila prekrivena ćilimčetom. Dok je porodica silazila u podrum, svjedokinja H je čula detonacije u kući. Ubrzo nakon toga,

---

¹⁸⁶ Nalaz Pretresnog vijeća da su ova dvojica optuženih davala informacije poznate samo lokalnom stanovništvu i da su njihove kuće služile kao baza za vojnike koji su napadali razmatra se *infra*, par. 233-241.

svjedokinja H je čula glasove ispred garaže kako zovu njenog oca po imenu. Svjedokinja H je mislila da su to prijatelji ili rodbina koji su došli da se sklone kod porodice. Zato je rekla ocu da brzo otvori garažu, iz koje se ulazilo u sklonište u podrumu, i pusti ih da uđu. Otac svjedokinje H otišao je i otvorio vrata garaže. Svjedokinja H, koja je ostala u skloništu, vidjela je šta se dešava u garaži kroz mali otvor. Vidjela je da su vrata garaže otvorena i čula kako napadači kažu njenom ocu: “Izađi, balija”. Njen otac je počeo zapomagati govoreći: “Molim vas, nemojte me ubiti. Što bude s djecom, neka se dogodi i meni”. Svjedokinja H se zatim sklonila dalje od vrata, a istovremeno je čula rafal hitac i bolan jauk. Sljedeće čega se svjedokinja H sjeća jeste da se poklopac na podrumu otvorio i da je jedan glas zapitao: “Ima li koga dolje?” Svjedokinja H je izašla iz skloništa i odmah prepoznala Zorana Kupreškića koji je stajao u dječjoj sobi. Prepoznala ga je po glasu i po izgledu. Između svjedokinje H i Zorana Kupreškića došlo je do kraćeg razgovora. Ona mu je kazala da su dolje u skloništu svjedokinja SA i njene sestre, te je na njegovo pitanje potvrdila da nema oružja. On joj je rekao da mu je naređeno da sve ubije i poslao je natrag u sklonište, što je ona i uradila. Svjedokinja H je zatim čula kako Zoran Kupreškić razgovara sa nekim drugim o tome da li treba ubiti svjedokinju H, njenu sestru i svjedokinju SA. Vratio se i pozvao ih da izađu iz skloništa. Svjedokinja H je izašla prva i pomogla svjedokinji SA da iznese djecu. Svjedokinja SA je izašla posljednja. Kad je svjedokinja H izašla iz skloništa i našla se u dječjoj sobi, shvatila je da je osoba sa kojom je Zoran razgovarao bio njegov brat Mirjan, jer ga je vidjela kako se penje stepenicama na sprat. Tri druga vojnika su pljačkala po kući i podmetala požar. Prolazeći kroz kuhinju, svjedokinja H je vidjela da kuhinja gori, a nepoznati vojnik joj je rekao da izađe iz kuće. Bježeći, svjedokinja H je primijetila tijelo komšije, Mehe Hrustanovića, kako leži na prednjem ulazu u kuću, kao i tijelo svog oca ispred garaže.¹⁸⁸

128. Zoran i Mirjan Kupreškić nisu osporavali da se svjedokinja H nalazila u kući Ahmićevih kad je ova napadnuta ujutro 16. aprila 1993., niti da su njen otac i komšija ubijeni tokom napada. Svjedokinja H je tog jutra nesumnjivo iskusila nezamislivu stravu. Velik dio svjedočenja svjedokinje H nije osporen: da ju je probudila pucnjava, da se sa

¹⁸⁷ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 37 *et seq.* i 67 *et seq.*; dopunski dokument Zorana Kupreškića, 17 *et seq.*; žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, 76 *et seq.*; dopunski dokument Mirjana Kupreškića, 3 *et seq.*; transkript drugostepenog postupka, 654-656, 677-682, 685-689, 693-701, 703-707.

porodicom sklonila u podrum, da su u njenu kuću nahrupili razulareni vojnici, da je njen otac izveden i ustrijeljen, te očajnička situacija preživjelih članova porodice koji su pobjegli iz kuće u plamenu. Nije uopšte upitno da je svjedokinja H bila očevidac svih ovih događaja. Jedino sporno pitanje bila je identifikacija, od strane svjedokinje H, Zorana i Mirjana Kupreškića u grupi napadača.

129. Odlučivši da prihvati iskaz svjedokinje H, Pretresno vijeće je ocijenilo da nad kritičkim primjedbama u vezi sa vjerodostojnošću njenog iskaza

preteže utisak koji je svjedokinja ostavila na Pretresno vijeće dok je davala svoj iskaz. Njeno svjedočenje u vezi s identifikacijom optuženih nije bilo ničim poljuljano. Pretresno vijeće ne sumnja da je ona bila iskren i precizan svjedok događaja od 16. aprila.¹⁸⁹

130. Žalbeno vijeće se prema ocjeni dokaza Pretresnog vijeća mora odnositi s određenom dozom uvažavanja. Pretresno vijeće je neposredno posmatralo svjedokinju i imalo je priliku da njen iskaz ocijeni u kontekstu čitavog spisa prvostepenog postupka. Žalbeno vijeće interveniše samo onda kada dokaze na koje se oslonilo Pretresno vijeće ne bi prihvatio nijedan razuman sud ili kad je ocjena dokaza “potpuno pogrešna”.¹⁹⁰ Ipak, kao što smo već napomenuli,¹⁹¹ drugostepena instanca treba da pažljivo preispita način na koji je presuditelj o činjenicama ocijenio svjedočenje u vezi s identifikacijom optuženog, naročito kad je identifikacija izvršena u otežanim okolnostima.

131. U ovom predmetu, Zoran i Mirjan Kupreškić su ukazali na određeni broj ozbiljnih problema vezanih za svjedočenje svjedokinje H, od kojih više njih nije uopšte obrađeno u prvostepenoj presudi. Glavna poanta njihovog argumenta jeste da, u svjetlu brojnih grešaka koje je učinilo Pretresno vijeće ocjenjujući iskaz svjedokinje H, Žalbeno vijeće mora donijeti zaključak da je odluka Pretresnog vijeća da se osloni na iskaz svjedokinje H bila “potpuno pogrešna”. U takvim okolnostima, tvrde žalioци, Žalbeno vijeće trebalo bi intervenisati kako bi spriječilo da pravda ostane nezadovoljena. Žalbeno vijeće je pažljivo razmotrilo svaki pojedini prigovor koji su iznijeli žalioци u vezi sa svjedočenjem svjedokinje

---

¹⁸⁸ *Vidi* transkript glavnog pretresa, 1617-1695.

¹⁸⁹ Prvostepena presuda, par. 425.

¹⁹⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 64; drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 63; drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 434, 491. *Vidi i* diskusiju *supra*, par. 28-30.

¹⁹¹ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 34-40.

H. Vijeće će ih ovdje raspraviti jedan po jedan, a zatim će pristupiti razmatranju pitanja da li osuđujuće presude jednom ili obojici žalioca počivaju na dovoljno čvrstim temeljima.

(a) Otežane okolnosti u kojima je svjedokinja H identifikovala Zorana i Mirjana Kupreškića

132. Zoran i Mirjan Kupreškić ističu da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je iskaz svjedokinje H prihvatilo uprkos tome što je ta identifikacija, kako se čini, bila izvršena u otežanim okolnostima, tog jutra 16. aprila 1993. godine. Oni naglašavaju da je, iako je u trenutku početka napada još uvijek bio mrak, svjedokinja H izjavila da u kući nije gorjelo svjetlo. Vidljivost je bila smanjena i zbog toga što je jutro bilo kišno i maglovito.¹⁹² Žalioci se pozivaju na iskaze drugih svjedoka iz kojih proizlazi da se tako rano ujutro ništa nije vidjelo bez umjetnog svjetla.¹⁹³ Zoran i Mirjan Kupreškić dalje tvrde da je svjedokinja H napadače, čija lica su bila premazana debelim slojem boje, imala priliku vidjeti samo na trenutak.¹⁹⁴ Oni takođe tvrde da je identifikaciju napadača dodatno otežao haotičan i traumatični događaj koji je svjedokinja H doživjela to jutro. Pretresno vijeće je upravo na tom osnovu odbacilo svjedočenje jednog drugog trinaestogodišnjaka, svjedoka C, ali je u slučaju svjedokinje H postupilo drugačije.¹⁹⁵ Sve u svemu, tvrde žalioci, Pretresno vijeće je pogriješilo zaključivši da je svjedokinja H mogla identifikovati pojedince koji su učestvovali u napadu na njenu kuću tog jutra, kao i time što se u donošenju osuđujuće presude za braću Kupreškić oslonilo na njeno nepotkrijepljeno svjedočenje. Tužilac je odgovorio da drugi dokazi u spisu ukazuju na to da vidljivost u trenutku početka napada nije bila tako slaba da bi onemogućila identifikaciju.¹⁹⁶ U svakom slučaju, čak i ako se prihvati da je vidljivost bila

---

¹⁹² Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 72-73; dopunski dokument Zorana Kupreškića, 18-19; žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, str. 85-87; dopunski dokument Mirjana Kupreškića, 5-6; transkript žalbenog pretresa, 681-682, 694-695.

¹⁹³ Odbrana naročito upućuje na iskaz svjedoka KL (koji je bio u kući do kuće svjedokinje H i koji je rekao da je bio mrak i da je u trenutku napada u njegovoj kući gorjelo električno svjetlo), svjedokinje GG (ona je upalila svjetlo u sobi kad je počeo napad), svjedokinje K (bilo je tako mračno da njen muž nije mogao da nađe svoje pantalone), svjedok C ("bilo je mračno kao u rogu"), svjedok ADA (u trenutku početka napada bio je mrak).

¹⁹⁴ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 85-86; transkript žalbenog pretresa, 694-695.

¹⁹⁵ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 91-92; dopunski dokument Mirjana Kupreškića, 7.

¹⁹⁶ Odgovor tužioca, par. 12.60; transkript žalbenog pretresa 843-844. Tužilaštvo je konkretno pomenulo svjedokinju E (kad se probudila, bilo je svjetlo); svjedokinju D (kad je počela pucnjava, bio je još mrak, ali kasnije, kad je istrčala iz kuće, već se bilo razdanilo i počela je kiša); svjedoka G (vidljivost je bila dobra jer su neke kuće gorjele); Milutina Vidovića (u 5:15 ujutro mrak se počeo povlačiti i svitalo je); i Zorana Kupreškića (u trenutku kad je počela pucnjava već je svanulo).

slaba, tužilac ostaje pri tome da je Pretresno vijeće opis događaja koji je dala svjedokinja H smatralo zadovoljavajućim.¹⁹⁷

133. Žalbeno vijeće prihvata da je svjedokinja H žalioce identifikovala u veoma teškim okolnostima. To je očigledno čak i iz najpovršnijeg pregleda njenog iskaza. Napadači su nasrnuli na nju i njenu porodicu dok su spavali; otac joj je ubijen dok se porodica skrivala u podrumu; ona i svjedokinja SA pokušavale su u tom trenutku da zaštite dvoje male djece dok su im na očigled palili i uništavali kuću. Pored toga, napadači su lica namazali bojom kako bi prikrili svoj identitet. Svjedokinja SA je nakon napada dala tri izjave u kojima je izričito navela da ne može da identifikuje nikoga od napadača i zbog haosa koji je vladao i zbog toga što su napadači lica maskirali bojom. Iako svjedokinja SA nije svjedočila pred Pretresnim vijećem, njene su izjave uvrštene u dokaze.¹⁹⁸ Svjedok KL, djed svjedokinje H, koji je bio očevidac napada na obližnju kuću, takođe je u nekoliko sedmica nakon napada dao izjave u kojima je rekao da nije prepoznao nijednog napadača jer su im lica bila maskirana.¹⁹⁹ Mada, kao što ističe tužilac, spis sadrži dokaze koji ukazuju na to da je u trenutku napada već svitalo, rani jutarnji sati govore u prilog zaključku da je svjedokinja H napadače prepoznala u teškim okolnostima. Međutim, kako tvrdi tužilac, o tom je pitanju detaljno raspravljeno na suđenju. Štaviše, u prvostepenoj presudi Pretresno vijeće se osvrnulo na činjenicu da je svjedokinja H izjavila da je žalioce prepoznala u tim izuzetno “stresnim” okolnostima, iako nije pomenulo druge faktore, navedene gore u tekstu, koji su joj to samo mogli otežati.

134. Kad je posrijedi ocjenjivanje vrijednosti identifikacije optuženog od strane svjedoka izvršene u otežanim okolnostima, Žalbeno vijeće ponavlja da pretresno vijeće, u interesu pravde, uvijek mora postupati izuzetno oprezno.²⁰⁰ Zaista, prije nego što će razmotriti ulogu svakog pojedinog optuženog u napadu na Ahmiće, Pretresno vijeće u ovom predmetu izjavilo je da je razmatrajući izvedene dokaze “ima[lo] na umu da je u slučaju [svjedočenja

---

¹⁹⁷ Odgovor tužioca, par. 12.61.

¹⁹⁸ *Vidi* diskusiju o svjedokinji SA i njenim raznim izjavama, *infra* par. 164 *et seq.*

¹⁹⁹ *Vidi* diskusiju o svjedoku KL i njegovim raznim izjavama, *infra* par. 194-195.

²⁰⁰ *Vidi supra*, par. 39.

o identitetu] nužno oprezno postupati, osobito u slučajevima u kojima je svjedok osumnjičenog vidio tek na trenutak”.²⁰¹

135. Žalbeno vijeće nije do kraja uvjerenost argumentima žalilaca da teške okolnosti u kojima se svjedokinja H našla to jutro sasvim eliminišu svaku mogućnost da je ona prepoznala napadače i da nijedno sudsko vijeće koje postupa razložno ne bi moglo prihvatiti takvu identifikaciju. Međutim, Pretresno vijeće je svakako bilo dužno da na primjeren način objasni svoju odluku da prihvati njeno svjedočenje, te da iskaz svjedokinje H pomno razmotri u svjetlu prvostepenog spisa u cjelini i objasni eventualna odstupanja. Iako Pretresno vijeće nije dužno prokomentarisati svaki dokaz iz spisa predmeta, od njega se traži da dade “obrazloženo mišljenje”.²⁰² Kada se zaključak o krivici donosi na osnovu svjedočenja o identitetu koje je dao samo jedan svjedok, koji je optuženog povrh toga prepoznao u teškim okolnostima, Pretresno vijeće se prema toj obavezi mora ponijeti naročito skrupulozno. Žalbeno vijeće imaće taj faktor na umu dok bude preispitivalo ostale prigovore žalilaca u vezi sa svjedočenjem svjedokinje H.

(b) Pozivanje na siguran nastup svjedokinje H

136. Ocjenjujući svjedočenje svjedokinje H, Pretresno vijeće je zaključilo:

Ta svjedokinja djelovala je samosvjesno i uvjerljivo. Nije imala nikakvih sumnji u tačnost svoje identifikacije trojice optuženih [Zorana, Mirjana i Vlatka Kupreškića²⁰³], koje je dobro poznavala, budući da su joj bili komšije cijelog života. Iako se sve dešavalo pod izuzetno stresnim okolnostima, ipak je imala dobru priliku da identificira svu trojicu optuženih, jer su joj bili sasvim blizu.²⁰⁴

Pretresno vijeće je uvažilo da je bilo kritičkih primjedbi na vjerodostojnost svjedokinje H, ali je zaključilo da

... nad kritičkim primjedbama preteže utisak koji je svjedokinja ostavila na Pretresno vijeće dok je davala svoj iskaz. Njeno svjedočenje u vezi s identifikacijom optuženih nije bilo ničim poljuljano.²⁰⁵

²⁰¹ Prvostepena presuda, par. 339(c).

²⁰² *Vidi supra*, par. 32 i 39.

²⁰³ Svjedokinja H je izjavila da je, bježeći ujutro 16. aprila 2001., vidjela Vlatka Kupreškića u blizini svoje kuće. *Vidi infra*, par. 297-298.

²⁰⁴ Prvostepena presuda, par. 403 (bez fusnota).

²⁰⁵ Prvostepena presuda, par. 425.

Dakle, iz prvostepene presude se vidi da je siguran nastup svjedokinje H Pretresnom vijeću bio ključni element za ocjenu njene vjerodostojnosti. Kad je branilac Mirjana Kupreškića osporio njenu identifikaciju Mirjana Kupreškića u vezi s događajima od 16. aprila 1993., svjedokinja H je odgovorila: “ne sto posto, hiljadu posto sigurna”.²⁰⁶

137. U žalbi Zoran i Mirjan Kupreškić kažu da je Pretresno vijeće pogriješilo kad se u tolikoj mjeri oslonilo na siguran nastup svjedokinje H, usprkos brojnim prigovorima koje oni upućuju na račun njene pozitivne identifikacije.²⁰⁷ Tužilac odgovara da je držanje svjedoka legitiman i bitan faktor koji valja uzeti u obzir u prosudbi vjerodostojnosti svjedoka.²⁰⁸ Osim toga, tužilac insistira da je tvrdnja da je Pretresno vijeće zaključilo da je ona vjerodostojan svjedok samo na osnovu držanja svjedokinje H puka spekulacija te da je “iz presude jasno da je Pretresno vijeće prihvatilo [samo] pertinentne aspekte njenog iskaza”.²⁰⁹

138. Žalbeno vijeće niti ne očekuje da držanje svjedoka neće uticati na ocjenu vjerodostojnosti njegovog svjedočenja koju donosi pretresno vijeće. Upravo zato pretresno vijeće obično i jeste u najboljoj poziciji da ocjenjuje dokaze: ono ima priliku da svjedoka posmatra iz prve ruke.²¹⁰ Ipak, pretresno vijeće mora sa dužnim oprezom uzeti u obzir i činjenicu da je siguran nastup veoma često karakterna crta i da nije nužno pouzdan pokazatelj istinitosti ili tačnosti. Na to je upozorio i profesor Willem Wagenaar u svom svjedočenju na suđenju. On je kao vještak svjedočio o problemu svjedočenja o identifikaciji i naglasio da obiman korpus rezultata istraživanja pokazuje da je korelacija između sigurnosti koju svjedok odaje i tačnosti njegove identifikacije veoma slaba. Naprotiv, stepen sigurnosti koju ispoljava pojedini svjedok je “više aspekt njegove ličnosti nego što odražava

---

²⁰⁶ Transkript glavnog pretresa, 1729.

²⁰⁷ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 31 i 74; žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 96-97; transkript žalbenog pretresa, 697-698.

²⁰⁸ Odgovor tužioca, par. 12.51.

²⁰⁹ Odgovor tužioca, par. 12.50.

²¹⁰ *Vidi* npr. drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, par. 497.

kvalitet onoga što je on vidio ili čega se sjeća". Čak i svjedoci koji su veoma iskreni, pošteni i uvjereni u svoju identifikaciju veoma često budu u krivu.²¹¹

139. U tom kontekstu, Žalbeno vijeće će razmotriti oslanjanje Pretresnog vijeća na siguran nastup svjedokinje H u svjetlu drugih objektivnih faktora iz prvostepenog spisa koji ukazuju na to da je njena sigurnost bila izraz karaktera, a ne nužno pokazatelj pouzdanosti njenog svjedočenja u kojem je identifikovala optužene.

(i) Poricanje svjedokinje H da je potpisala izjavu iz decembra 1993.

140. Tokom unakrsnog ispitivanja od strane branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića, svjedokinja H je suočena s izjavom koju je dala istražnom sudiji, gđi Dijani Ajanović, u Zenici, u decembru 1993. (dalje u tekstu: izjava iz decembra 1993.)²¹² U izjavi se opisuje napad na kuću Ahmićevih ujutro 16. aprila 1993., a čini se da je na njoj potpisana svjedokinja H. Između izjave iz decembra 1993. i iskaza svjedokinje H pred Pretresnim vijećem ima nekoliko nepodudarnosti.²¹³

141. Svjedokinja H je tokom svjedočenja u sudnici barem osam puta kategorički porekla da je potpis na izjavi od decembra 1993. njen, kao i to da je ikad dala izjavu istražnom sudiji u Zenici.²¹⁴ Bila je veoma uporna u tom pogledu.

142. Žalioci su najprije pokušali organizovati vještačenje rukopisa svjedokinje H kako bi dokazali da je potpis na izjavi iz decembra 1993. njen potpis. Međutim, stručnjaci su im odgovorili da to nije moguće jer je, u vrijeme kad je navodno potpisala dokument, svjedokinja H imala samo 13 godina. Njen rukopis kao osamnaestogodišnjakinje tako bi se razlikovao da od poređenja ne bi bilo koristi.²¹⁵ Umjesto toga, žalioci su pozvali dotičnog istražnog sudiju, gđu Ajanović, da svjedoči pred Pretresnim vijećem. Svjedokinja je detaljno opisala postupak uzimanja izjave svjedoka pred istražnim sudijama višeg suda u Zenici

²¹¹ Transkript glavnog pretresa, 9861-9862. Profesor Wagenaar je eksperimentalni psiholog kojeg je odbrana pozvala kao vještaka da svjedoči o pitanju dokaza o identifikaciji u krivičnim postupcima. Objavio je više od 150 članaka, od kojih se mnogi odnose na problem ljudske percepcije i pamćenja. *Vidi* transkript glavnog pretresa, 9841-9842.

²¹² Dokazni predmet D 1/2.

²¹³ *Vidi* razmatranje o tim nepodudarnostima *infra*, par. 155-163.

²¹⁴ Transkript glavnog pretresa, 1703-1705, 1730-1731.

²¹⁵ Transkript glavnog pretresa, 2067-2068.

zaduženim za istragu o događajima u Ahmićima u aprilu 1993. godine. Ona je posvjedočila da je prije davanja izjave svaki svjedok pažljivo upozoren na posljedice davanja lažnog iskaza ili prikrivanja istine.²¹⁶ Naglasila je da se tokom istrage koju je ona vodila o događajima u Ahmićima skrupulozno pridržavala tog postupka²¹⁷ i da je imala pomno razrađenu metodologiju kako bi osigurala da zapisana izjava tačno odražava ono što joj je svjedok rekao.²¹⁸ Iako se, zbog velikog broja svjedoka sa kojima je razgovarala, gđa Ajanović nije mogla sjetiti konkretno svjedokinje H, sjeća se da je razgovarala sa djevojkom koja je imala oko 13 godina i koja je ispričala sličnu priču kao svjedokinja H.²¹⁹ Moguće je, iako nije sigurno, da se taj razgovor odigrao u izbjegličkom logoru.²²⁰ Gospođa Ajanović je naglasila da je, usprkos tome što se nije radilo u službenim prostorijama, i bez obzira na to što se posebno trudila da pomogne malodobnim svjedocima da se opuste, uvijek pazila da svjedoku bude jasno da se ona tamo nalazi kao službenik suda.²²¹ Najzad, gđa Ajanović je potvrdila da su svjedoci koje je ona ispitivala uvijek potpisali svoju pismenu izjavu u njenom prisustvu, a kad joj je pokazana izjava potpisana imenom svjedokinje H, ona je potvrdila da tu izjavu nije mogao potpisati niko osim osobe koja je dala izjavu.²²² Gospođa Ajanović je takođe identifikovala svoj potpis na dokumentu koji je potpisala u svojstvu istražnog sudije.²²³ U svjetlu iskaza gđe Ajanović, nije bilo nikakve sumnje da su davaoci izjave morali znati, u trenutku davanja izjave, da se radi o zvaničnoj izjavi i nesumnjivo im je izjava prije potpisivanja pročitana u prisustvu gđe Ajanović.

143. Tužilac kasnije nakon toga nije tvrdio da je izjavu iz decembra 1993. dao neko drugi a ne svjedokinja H.²²⁴ Naprotiv, u svojoj završnoj riječi tužilac je izričito prihvatio da je svjedokinja H razgovarala s istražnim sudijom u Zenici u decembru 1993. godine.²²⁵ Dakle, iz spisa je očigledno da je, usprkos svom čvrstom uvjerenju da nikad nije dala izjavu istražnom sudiji i da nije potpisala dokument, svjedokinja H u tom pogledu bila u krivu.

---

²¹⁶ Transkript glavnog pretresa, 8979.

²¹⁷ Transkript glavnog pretresa, 8980.

²¹⁸ Transkript glavnog pretresa, 8984-8986, 9046.

²¹⁹ Transkript glavnog pretresa, 8988-8989.

²²⁰ Transkript glavnog pretresa, 9034-9036.

²²¹ Transkript glavnog pretresa, 9039, 9043-9044 i 9051-9052.

²²² Transkript glavnog pretresa, 8992-8994.

²²³ Transkript glavnog pretresa, 8992.

²²⁴ Završni podnesak tužioca, par. 5.40.

²²⁵ Završna riječ tužioca, transkript glavnog pretresa, 12642.

Iako je svjedokinja H bila veoma siguran i samopouzdan svjedok, njeno poricanje da je dala izjavu iz decembra 1993. primjer je barem jedne prilike kad je bila očigledno u krivu u vezi s nečim o čemu je ispoljila čvrsto uvjerenje.

144. Pretresno vijeće nije donijelo nikakav zaključak konkretno o tome da li je svjedokinja H dala izjavu iz decembra 1993. Nakon što je napomenulo da je svjedokinja H bila unakrsno ispitana o nepodudarnostima između izjave iz decembra 1993. i njenog svjedočenja u sudnici, Pretresno vijeće je naprosto konstatovalo da je svjedokinja porekla da je razgovarala s istražnim sudijom i da je potpisala izjavu, i tim se nepodudarnostima dalje nije bavilo. Jedino mjesto na kojem se pominje svjedočenje gđe Ajanović je fusnota u kojoj stoji: "...odbrana je pozvala istražnog sudiju gđu Dijanu Ajanović, koja je od svjedokinje uzela izjavu i potvrdila da se radi o potpisu svjedokinje."²²⁶ Međutim, iz kasnijeg razmatranja Pretresnog vijeća o svjedokinji H u presudi očigledno je da je Vijeće baratalo pretpostavkom da svjedokinja H jeste dala izjavu iz decembra 1993. godine. Vijeće je pomenulo nepodudarnosti između "njene" izjave iz decembra 1993. i njenog svjedočenja u sudnici i uvažilo kritičke primjedbe odbrane na njenu vjerodostojnost temeljene na tome što je poricala da je potpis njen.²²⁷ Međutim, u okolnostima ovog predmeta, gdje se Pretresno vijeće u tolikoj mjeri oslonilo na siguran nastup svjedokinje H, zabrinjavajuće je da Vijeće nije izričito donijelo zaključak da je ona bila u krivu kad je kategorički porekla da je dala izjavu.

145. Vijeće je na kraju međutim prihvatilo svjedočenje svjedokinje H, u velikoj mjeri zahvaljujući njenom sigurnom nastupu, uprkos njenom odlučnom poricanju - pri čemu je ona bila u zabludi - da je izjava njena. U svojoj žalbi Zoran i Mirjan Kupreškić tvrde da je Pretresno vijeće time učinilo grešku.²²⁸ Tužilac je odgovorio da je Pretresno vijeće imalo pravo da prihvati objašnjenje svjedoka, da zanemari izjavu iz decembra 1993. kao pravno nerelevantnu i osloni se samo na njeno svjedočenje pred Pretresnim vijećem.²²⁹ Međutim, iz spisa se vidi da svjedokinja H nije objasnila zašto se možda zabunila u vezi s tim da li jeste ili nije dala izjavu iz decembra 1993. godine. Osim toga, izjava iz decembra 1993. za ovo

---

²²⁶ Prvostepena presuda, par. 402 i fusnota 518.

²²⁷ Prvostepena presuda, par. 425.

²²⁸ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 68; žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, str. 77-78; transkript žalbenog pretresa, 698.

pitanje nije važna zbog svog sadržaja, nego zbog činjenice da je svjedokinja H porekla da je izjavu uopšte dala. Budući da se ocjena svjedokinje H od strane Pretresnog vijeća u tako velikoj mjeri zasnivala na ocjeni Vijeća da je njen siguran nastup prilikom svjedočenja u sudnici indikacija njene pouzdanosti, njena zabluda u vezi s izjavom iz decembra 1993. postaje još važnija.

(ii) Bliskost sa komšijama

146. Iz prvostepene presude je očigledno da je jedan od faktora koji je uvjerio Pretresno vijeće u pouzdanost dokaza o identifikaciji svjedokinje H bila njena tvrdnja da dobro poznaje optužene jer je čitav život živjela u komšiluku Zorana i Mirjana Kupreškića.²³⁰

147. Ovo pitanje je privuklo veliku pažnju za vrijeme svjedočenja svjedokinje H. Niko nije osporavao da je svjedokinja H zaista stanovala blizu Vlatka, Zorana i Mirjana Kupreškića. Za vrijeme glavnog ispitivanja, svjedokinja H je izjavila da je “veoma dobro” poznavala Zorana i Mirjana Kupreškića i da ih je viđala “gotovo svaki dan”.²³¹ Složila se da je tačno da se njena porodica i porodica Kupreškić nisu posjećivale.²³² Ipak, često su se sretali na ulici²³³ i svjedokinja H je izrazila potpuno uvjerenje u svoju sposobnost da tačno identifikuje optužene na osnovu tih susreta.

148. Tokom unakrsnog ispitivanja, svjedokinja H se složila s tim da su optuženi mnogo stariji od nje i da su ih stoga odrasli članovi njene porodice mnogo bolje poznavali nego ona sama.²³⁴ Zato i jeste začuđujuće, po mišljenju optuženih, da ih je svjedokinja prepoznala tokom napada kad ih nije prepoznao njen bliski odrasli rođak. Svjedokinja H je tvrdila da je za vrijeme napada na Ahmiće odmah prepoznala Zorana Kupreškića jer ga je dobro poznavala iz trgovine u kojoj je radio, a kamo je svjedokinja često navraćala.²³⁵ U svom svjedočenju pred Pretresnim vijećem, svjedokinja H ostala je pri svojoj tvrdnji da je Zoran

---

²²⁹ Odgovor tužioca, par. 12.11.

²³⁰ Prvostepena presuda, par. 403

²³¹ Transkript glavnog pretresa, par. 1621.

²³² Transkript glavnog pretresa, 1749.

²³³ Transkript glavnog pretresa, 1749.

²³⁴ Transkript glavnog pretresa, 1719.

²³⁵ Dokazni predmet D 1/2 (izjava iz decembra 1993.)

Kupreškić radio u toj trgovini, vlasnik koje je bio Ivica Kupreškić.²³⁶ Zapravo, u trgovini je radio Mirjan Kupreškić (sa još jednim radnikom), a ne Zoran Kupreškić.²³⁷ Pretresno vijeće je izrijekom zaključilo da je Zoran bio zaposlen u tvornici “Slobodan Princip Seljo” u Vitezu,²³⁸ a da je Mirjan od avgusta 1992. do 15. aprila 1993. radio kod Ivice Kupreškića, najprije u trgovini “Šutra” u Ahmićima a zatim, neposredno prije sukoba, u trgovini “Šutra” u Vitezu.²³⁹ No, Pretresno vijeće nije pomenulo činjenicu da je svjedokinja H netačno izjavila da je Zoran Kupreškić radio u trgovini i bez diskusije je prihvatilo da je svjedokinja H dobro poznavala svu braću Kupreškić.

149. U svojoj žalbi, Zoran i Mirjan Kupreškić tvrde da je Pretresno vijeće pogriješilo time što nije kritički razmotrilo tvrdnje svjedokinje H da je dobro poznavala braću Kupreškić u svjetlu njene netačne tvrdnje da je Zoran Kupreškić radio u trgovini.²⁴⁰ Tužilac je pak tvrdio da je eventualna greška svjedokinje H u vezi s identifikacijom Zorana Kupreškića irelevantna za predmet Mirjana Kupreškića, te da, čak i ako se prihvati da je svjedokinja H krivo identifikovala Zorana Kupreškića, to ne opovrgava njenu identifikaciju Mirjana Kupreškića.²⁴¹

150. Na prvi pogled, greška svjedokinje H može se činiti kao relativno beznačajna zabuna između dvojice braće, od kojih je jedan radio u trgovini, a drugi nije. Međutim, kao što je istakao Mirjan Kupreškić,²⁴² svjedokinja H nije izjavila da je čula ili da misli da je Zoran Kupreškić radio u trgovini, nego da je mnogo puta lično ondje bila i vidjela ga da tamo radi. Upravo ga je zato i prepoznala kad ga je vidjela u svojoj kući na dan napada. Ovo je još jedno pitanje u vezi sa kojim je svjedokinja bila u krivu, ma koliko bila sigurna da je u pravu. Osim toga, to pitanje je od prilične važnosti jer se direktno odnosi na sposobnost

²³⁶ Transkript glavnog pretresa, 1720. Iako je svjedokinja H porekla da je dala izjavu iz decembra 1993., prihvatila je da su pojedini aspekti izjave tačni.

²³⁷ Transkript glavnog pretresa, 1180 i 11183 (gdje se objašnjava da je Zoran Kupreškić radio u tvornici “Slobodan Princip Seljo” kod Viteza od maja 1983.) i 11512 (gdje se objašnjava da je Mirjan Kupreškić radio u trgovini “Šutra”); transkript glavnog pretresa, 11559 (o tome da je Mirjan Kupreškić radio u trgovini). *Vidi i* završni podnesak Mirjana Kupreškića, 68; transkript glavnog pretresa, 12788 (završna riječ branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića i argument da je tvrdnja svjedokinje H da je dobro poznavala optuženje dovedena u sumnju zbog njenog pogrešnog uvjerenja da je Zoran radio u dućanu).

²³⁸ Prvostepena presuda, par. 370.

²³⁹ Prvostepena presuda, par. 371.

²⁴⁰ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 89-90; žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 70; transkript žalbenog pretresa, 679.

²⁴¹ Odgovor tužioca, par. 12.69-12.72.

svjedokinje H da tačno i precizno identifikuje dvojicu optuženih i ulogu koju su oni odigrali u teškoj situaciji koja je nastala kao posljedica napada na njenu kuću ujutro 16. aprila 1993. godine. Od Pretresnog vijeća bi se očekivalo da se pozabavi tim pitanjem.

(iii) Detaljan opis napada koji je dala svjedokinja H

151. Svjedokinja H je dala detaljan opis napada na njenu kuću ujutro 16. aprila 1993. Tužilac tvrdi da je sposobnost svjedokinje H da precizno iznese detalje o napadu (uključujući pojavu Zorana i Mirjana Kupreškića) ujutro 16. aprila 1993. faktor koji govori u prilog njenoj vjerodostojnosti. Tužilac je naročito istaknuo da je svjedokinja

bila u stanju da iznese pojedinosti kao što je boja uniforme Mirjana Kupreškića (crna); oružje koje je nosio (puška i ručni raketni bacač), te da je lice namazao pastom za cipele ... Odmah je prepoznala žalioca Zorana Kupreškića, koji je stajao samo metar daleko od nje, u uniformi i sa crnom bojom na licu.²⁴³

152. Svakako, u svom glavnom ispitivanju svjedokinja H je sa sigurnošću opisala lice Zorana Kupreškića namazano crnom bojom na dan napada i bila je sasvim sigurna u to da se tačno sjeća da je nosio uniformu, da je u ruci imao automatsku pušku, a na leđima raketni bacač.²⁴⁴ Takođe je posvjedočila da je Mirjan Kupreškić imao namazano lice, te nosio uniformu, u ruci pušku a na leđima raketni bacač.²⁴⁵ Međutim, tokom unakrsnog ispitivanja, kad je od nje zatraženo da detaljnije opiše oružje koje je vidjela, svjedokinja H je izjavila da nije obraćala pažnju na oružje koje su nosili napadači.²⁴⁶ Dijalog između branioca Zorana Kupreškića i svjedokinje H o oružju koje je nosio Mirjan Kupreškić tekao je ovako:

P. Recite nam kakvo je oružje imao Mirjan.

O. Jedino me zanimalo njegovo lice.

P. Da li to znate ili ne znate? Ja ću biti zadovoljan što god vi odgovorili. Ako niste obratili pažnju na Mirjanovo oružje, nije bitno.

O. Nisam ga vidjela. Gledala sam jedino lica, jer mi je to bilo važno, da vidim ko je to.

²⁴² Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 90.

²⁴³ Odgovor tužioca, par. 12.7.

²⁴⁴ Transkript glavnog pretresa, 1642-1643.

²⁴⁵ Transkript glavnog pretresa, 1645-1646.

²⁴⁶ Transkript glavnog pretresa, 1758.

P. Ali rekli ste da se veoma dobro sjećate detalja, zato sam vas i pitao da li ste primijetili detalje u vezi s oružjem.

O. Vidjela sam da imaju puške i da na leđima imaju raketne bacače, ali ne znam ništa o oružju.²⁴⁷

153. Tu je predsjedavajući sudija intervenisao i prekinuo daljnje ispitivanje o ovoj temi, obrazloživši to time da je svjedokinja jasno rekla da “nije obraćala pažnju na oružje kad je bio u pitanju Mirjan”.²⁴⁸ Priznanje svjedokinje H da je gledala samo lica svojih napadača i to što nije mogla opisati oružje koje je nosio Mirjan Kupreškić, sami po sebi ne umanjuju njenu vjerodostojnost. Međutim, to se kosi sa njenom tvrdnjom, iznijetom sa sigurnošću za vrijeme glavnog ispitivanja, da zna koje oružje su braća Kupreškić imali prilikom napada.

(iv) Zaključci

154. U svjetlu gornje diskusije, Žalbeno vijeće prihvata argument žalilaca da je, u okolnostima ovog predmeta, Pretresno vijeće pogriješilo kad se u tolikoj mjeri oslonilo na sigurnost nastupa svjedokinje H. Spis prvostepenog postupka sadrži više jakih indikacija da je njega apsolutna sigurnost u tačnost svog svjedočenja o identifikaciji u velikoj mjeri odraz njene ličnosti, a ne nužno indikacija njene vjerodostojnosti.

(c) Nedosljednost u odnosu na raniju izjavu svjedokinje H

155. U prvostepenoj presudi navedene su tri nepodudarnosti između svjedočenja svjedokinje H pred Pretresnim vijećem i njene izjave iz decembra 1993. U svojoj žalbi, Zoran i Mirjan Kupreškić tvrde da je Pretresno vijeće pogriješilo što nije pridalo odgovarajuću težinu nepodudarnostima koje su pomenute u prvostepenoj presudi, te da, osim toga, nije razmotrilo ostale značajne nepodudarnosti između iskaza svjedokinje H u sudnici i njene izjave iz decembra 1993.²⁴⁹ Tužilaštvo prihvata da ima odstupanja između izjave svjedokinje H iz decembra 1993. i njenog svjedočenja pred Pretresnim vijećem. Štaviše, u unakrsnom ispitivanju svjedokinja H se složila da ima nepodudarnosti između

²⁴⁷ Transkript glavnog pretresa, 1759-1760.

²⁴⁸ Transkript glavnog pretresa, 1760.

²⁴⁹ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 68; žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, str. 78-85; transkript žalbenog pretresa, 698.

izjave i njenog svjedočenja.²⁵⁰ S druge strane, tužilac uzvraća da su te nepodudarnosti sporedne, da Pretresno vijeće jeste obratilo pažnju na te nepodudarnosti i odbacilo ih, te, na kraju, da je Pretresno vijeće imalo pravo da zanemari izjavu svjedokinje H iz decembra 1993. i da se osloni isključivo na iskaz koji je ona pod zakletvom dala u Hagu.²⁵¹

156. Tri nepodudarnosti između izjave iz decembra 1993. i iskaza svjedokinje H u sudnici koje se pominju u prvostepenoj presudi jesu sljedeće: da li je njen otac imao pušku u skloništu, da li je ona bila očevidac ubistva svog oca i da li je vidjela Zorana i Mirjana Kupreškića kako podmeću požar na gornjem spratu njene kuće.²⁵² U pogledu ovih razlika, zadatak Žalbenog vijeća nije da komentariše način na koji je rasuđivalo Pretresno vijeće. Žalbeno vijeće uvažava odluku Pretresnog vijeća da prihvati njeno svjedočenje bez obzira na navedene poteškoće. Sudska praksa ovog Međunarodnog suda jasno stoji na stanovištu da je pretresno vijeće slobodno da prihvati iskaz svjedoka bez obzira na njegove nepodudarne ranije izjave.²⁵³

157. No sasvim je drugo pitanje slučaj kada se to isto pretresno vijeće nije uopšte bavilo bitnim nepodudarnostima. Žalbeno vijeće prihvata da, općenito govoreći, sama činjenica da Pretresno vijeće nije pomenulo neku nepodudarnost nužno ne znači da je nije uzelo u obzir. Međutim, u ovom slučaju, Pretresno vijeće je jasno nabrojilo nepodudarnosti koje je uzelo u obzir, a u tom spisku nepodudarnosti očigledno je da ima nekoliko važnih propusta. Osim toga, kao što se iznosi dalje u tekstu, ti propusti dobivaju još veću težinu kad se uzmu u obzir izjave svjedokinje SA, koje Pretresno vijeće takođe nije uzelo u obzir.²⁵⁴ U okolnostima ovog predmeta, naročito imajući u vidu da je identifikacija optuženih izvršena u otežanim okolnostima, interesi pravde zahtijevaju da Žalbeno vijeće pažljivo razmotri da li neke od nepodudarnosti između izjave iz decembra 1993. i iskaza svjedokinje H u sudnici,

---

²⁵⁰ Transkript glavnog pretresa, 1711.

²⁵¹ Odgovor tužioca, par. 12.52-12.57; transkript žalbenog pretresa, 841.

²⁵² Prvostepena presuda, par. 402.

²⁵³ *Vidi* npr. drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, par. 497.

²⁵⁴ *Vidi* diskusiju *infra*, par. 186.

koje je Pretresno vijeće zanemarilo, dovode u pitanje upravo direktnu identifikaciju Zorana i Mirjana Kupreškića od strane svjedokinje H tog jutra.²⁵⁵

158. Ovdje nije riječ o tome da bi razlike u izjavama svjedokinje H predstavljale problem koji se u njenom svjedočenju pojavljuje tako često da dovode u sumnju njeno sjećanje u cjelini. Nema nikakvog spora između strana o tome da je svjedokinja H bila očevidac napada na njenu kuću ujutro 16. aprila 1993., a glavnina njene izjave iz decembra 1993. i njen iskaz u sudnici o tim događajima je konzistentna. Osim toga, uzrok nekih od navodnih nepodudarnosti vjerovatno je vrijeme koje je između te dvije izjave prošlo. U tu kategoriju potencijalno ulaze pitanja kao što su da li je svjedokinja H pogledala kroz prozor kad se probudila ujutru 16. aprila 1993.,²⁵⁶ ukupan broj napadača, tačno mjesto gdje su se nalazili neidentifikovani počinioci u raznim trenucima za vrijeme napada²⁵⁷ i da li je svjedokinja H bježeći iz kuće zastala da bi obula patike.²⁵⁸

159. Pretresno vijeće je pomenulo nedosljednost u izjavama svjedokinje H u vezi s pitanjem da li je njen otac ujutro na dan napada u skloništu imao pušku, ali to je samo jedan, manje važan aspekt mnogo širih prigovora koje iznose optuženi. U svojoj izjavi iz decembra 1993., svjedokinja H je rekla da se porodica skrivala u podrumu, a da je njen otac ponio pušku i otišao da otključa vrata garaže, rekavši da će pokušati da odbrani ulaz u kuću. Otišao je iz skloništa u garažu, gdje su ga napadači zgrabili. Naprotiv, u svom svjedočenju na suđenju svjedokinja H je tvrdila da je, dok se nalazila u skloništu, čula poznate glasove i mislila da to rođaci pred kućom dozivaju njenog oca po imenu. Na nagovor svjedokinje H, njen otac je, nenaoružan, otvorio vrata garaže da bi ih pustio da uđu u sklonište. Zatim su ga napadači uhvatili i ubili. Dakle, prema verziji događaja koju je svjedokinja H iznijela na suđenju, napadači su morali biti ljudi koji su znali ime njenog oca i čiji glasovi su joj bili

---

²⁵⁵ Iako u spisu nema engleskog prijevoda izjave iz decembra 1993., Žalbena vijeće je pribavilo službeni prijevod tog dokumenta kako bi razmotrilo koliko navodne nepodudarnosti utiču na vjerodostojnost svjedokinje H.

²⁵⁶ U izjavi iz decembra 1993. navodi se da je svjedokinja H pogledala kroz prozor, ali je to svjedokinja H porekla u iskazu pred Pretresnim vijećem. Transkript glavnog pretresa, 1733.

²⁵⁷ Prema izjavi iz decembra 1993., svjedokinja H se sjeća da je u njenoj kući i oko kuće bilo devet napadača, uključujući i dvojicu ispred garaže. Na suđenju je svjedokinja H pomenula samo petoricu i nije pomenula vojnike ispred garaže. Transkript glavnog pretresa, 1647.

²⁵⁸ U svom iskazu pred sudom, svjedokinja H je rekla da je sjela na prag da obuče patike prije nego je izašla iz kuće. Transkript glavnog pretresa, 1654. Za razliku od toga, u izjavi iz decembra 1993. svjedokinja H je rekla da je direktno izašla iz kuće.

poznati. To se znatno razlikuje od onoga što je rekla u izjavi iz decembra 1993. u kojoj je ispričala da je njen otac otišao sam i naoružan da se suprotstavi nepoznatim napadačima kako bi zaštitio porodicu. Slično tome, u izjavi iz decembra 1993. svjedokinja H je rekla da su napadači, pozivajući njenog oca da izađe iz skloništa, upotrijebili riječ “mudžahedin”; na sudu je posvjedočila da je mislila da je riječ o rođacima ili prijateljima jer su zvali njenog oca po imenu. Stoga značaj ove nepodudarnosti leži u mogućnosti da je između decembra 1993. i septembra 1998. svjedokinja H u svojoj verziji događaja unijela nove detalje u prilog svojoj tvrdnji da su u napadu morali učestvovati poznati ljudi (tj. njene komšije). To je značajno odstupanje i Pretresno vijeće je pogriješilo kad je njeno značenje svelo samo na nepodudarnost u pogledu pitanja da li je otac svjedokinje H imao pušku.

160. Pretresno vijeće je takođe propustilo da razmotri nedosljednost u sjećanju svjedokinje H u vezi sa njenim razgovorom sa Zoranom Kupreškićem za vrijeme napada. Pred istražnim sudijom svjedokinja H je ispričala da je Zoran Kupreškić podigao poklopac na otvoru u podu i obratio joj se. Nije rekla da je prije tog razgovora izašla iz podruma. Dakle, prema toj verziji događaja, svjedokinja H je Zorana Kupreškića, koji je stajao u dječjoj sobi, vidjela jedino sa svog nepovoljnog osmatračkog položaja u podrumu. Međutim, na suđenju je svjedokinja H izjavila da je, kad je Zoran Kupreškić podigao poklopac ulaza u sklonište, izašla i razgovarala sa njim u dječjoj sobi, što joj je dalo priliku da ga identifikuje, da bi se zatim vratila u sklonište i onda ponovo izašla.²⁵⁹ Logički gledajući, upitno je da li bi vojnici koji su napali kuću u tako haotičnim i brutalnim okolnostima dozvolili jednom od ukućana da tako ulazi i izlazi iz skloništa, pogotovo zato što nije bilo sasvim sigurno da dolje nema oružja. Ova nepodudarnost je od izuzetne važnosti, budući da ima direktnog uticaja na tvrdnju svjedokinje H da je bila veoma blizu Zoranu Kupreškiću i da je stoga imala dobru priliku da ga prepozna. Može se primijetiti i nepodudarnost u pogledu sadržaja razgovora između Zorana i Mirjana Kupreškića za vrijeme napada, koji je svjedokinja H navodno čula. U svojoj izjavi iz decembra 1993., svjedokinja H je rekla da je čula braću Kupreškić kako raspravljaju o tome da li ona i njena porodica treba da izađu iz kuće. Na suđenju je svjedočila drugačije: razgovor između braće Kupreškić odnosio se na to da li će ubiti svjedokinju H i njenu porodicu, što daje mnogo teži ton njihovom učešću. Osim toga, u

---

²⁵⁹ Transkript glavnog pretresa, 1641 i 1644.

svom opisu događaja na suđenju, svjedokinja H je ispričala da je dvaput vidjela Zorana Kupreškića u svojoj kući, jednom kad je prvi put izašla iz skloništa da sa njim razgovara u dječjoj sobi, a zatim još jednom kad se vratila u podrum, a Zoran Kupreškić je došao da joj naredi da izađe iz kuće. U izjavi iz decembra 1993. pominje se samo jedan susret sa Zoranom Kupreškićem, koji se odigrao dok je on bio u dječjoj sobi, a ona dolje u podrumu. Pretresno vijeće se nije pozabavilo nijednim od ovih elemenata.

161. Naposljetku, u svojoj izjavi iz decembra 1993. svjedokinja H nije pomenula da je prepoznala Vlatka Kupreškića u blizini svoje kuće dok je bježala sa svjedokinjom SA i svojim sestrama ujutro 16. aprila 1993. No, u svojoj izjavi iz decembra 1993., svjedokinja H je pomenula da je snajperska vatra dolazila iz pravca kuće Vlatka Kupreškića, što joj je očigledno sugerisalo pitanje njegovog učešća u napadu. U svom iskazu pred sudom, izjavila je sa sigurnošću da ga je, dok je bježala, vidjela pred kućom u plavom kaputu.²⁶⁰

162. Žalbeno vijeće uzima u obzir činjenicu da izjava iz decembra 1993. nije bila duga i da je svjedokinja svjedočeci pred Pretresnim vijećem očigledno imala mnogo više prostora da detaljno opiše događaje. Ipak, bez obzira na argumente koje je iznijela optužba, gore opisane nepodudarnosti nisu beznačajne i direktno su povezane sa identifikacijom optuženih tog jutra od strane svjedokinje. Mada je Pretresno vijeće ima slobodu da prihvati svjedočenje nekog svjedoka bez obzira na njegove ranije nepodudarne izjave, u ovom slučaju je Pretresno vijeće pogriješilo u tome što nije uzelo u obzir bitnu različitost izjava koja direktno utiče na njenu identifikaciju optuženih. Ona je dala različite izjave u vezi s okolnostima odlaska oca iz skloništa i u svoju verziju događaja unijela nove detalje koji sugerišu da su napadači poznavali njenog oca po imenu. Verziju događaja prema kojoj je njena mogućnost da identifikuje Zorana Kupreškića bila ograničena jer ga je vidjela samo jednom, nakratko i iz nepovoljnog ugla, ona je promijenila u verziju prema kojoj ga je vidjela dvaput i razgovarala sa njim licem u lice. Takođe je u priču o napadu uvela još jednog člana porodice Kupreškić.

163. Premda je Pretresno vijeće konstatovalo da je svjedokinja H bila temeljito unakrsno ispitana o svim nepodudarnostima između njene izjave iz decembra 1993. i njenog

---

²⁶⁰ Transkript glavnog pretresa, 1657-1659.

svjedočenja na sudu, pregled spisa otkriva da su pokušaji da je se unakrsno ispita o tim nepodudarnostima u velikoj mjeri bili onemogućeni njenim pogrešnim poricanjem da je uopšte dala tu izjavu iz decembra 1993. godine. Na taj način je ostao dojam da je njena vjerodostojnost u sudnici uglavnom nepoljuljana. No, taj je zaključak valjalo preispitati u svjetlu svjedočenja istražnog sudije gđe Ajanović, koje je išlo u prilog argumentu optuženog da je svjedokinja H dala izjavu iz decembra 1993. godine.

(d) Svjedokinja SA

164. Prvo i najvažnije pitanje koje su pokrenuli žalioци bio je stav Pretresnog vijeća prema pitanjima vezanim za svjedokinju SA, blisku rođakinju svjedokinje H. Svjedokinja SA se nalazila u kući Ahmićevih u trenutku napada 16. aprila 1993. i bila je jedini očevidac, osim svjedokinje H, koji je eventualno mogao ispričati događaje koji su se tamo desili tog jutra.²⁶¹

165. Svjedokinja SA je 21. aprila 1993., samo nekoliko dana nakon napada u Ahmićima, dala izjavu (dalje u tekstu: prva izjava) Službi bezbjednosti u Zenici u kojoj je izričito navela da ne može identifikovati počinioce napada na njenu kuću, što zbog svog utučenog stanja, što zato što su vojnici bili obučeni u maskirne uniforme HVO-a, a lica su im bila premazana raznim bojama. Nije pomenula da je neki drugi član njene porodice identifikovao počinioce.²⁶² Dana 23. aprila 1993. svjedokinja SA je dala drugu izjavu (dalje u tekstu: druga izjava), ovaj put Centru za istraživanje ratnih zločina i genocida nad Muslimanima. Svjedokinja SA je izjavila da je svjedokinja H u svojoj kući za vrijeme napada vidjela Zorana Kupreškića. Nije rečeno ništa o učešću Mirjana Kupreškića u napadu, iako je svjedokinja SA pomenula njegovo ime kad je nabrajala Hrvate koji su stanovali u zaseoku Šutre u kojem je ona živjela prije napada.²⁶³ Nekoliko sedmica kasnije, 9. maja 1993., svjedokinja SA je dala još jednu izjavu (dalje u tekstu: treća izjava) Centru za istraživanje ratnih zločina i genocida nad Muslimanima u Zenici, u kojoj je ponovila da ona ne može identifikovati nijednog od počinitelaca napada na kuću Ahmićevih, ali da je svjedokinja H

---

²⁶¹ Bile su prisutne i dvije sestre svjedokinje H, ali su bile premlade da bi svjedočile o događajima.

²⁶² Dokazni predmet C1.

²⁶³ Dokazni predmet C2.

prepoznala Zorana Kupreškića.²⁶⁴ Ni ovdje se ne pominje učešće Mirjana Kupreškića u napadu, ali je svjedokinja SA napomenula da je on bio jedan od vojnika koje je znala vidjeti u uniformi HVO-a prije sukoba. Dana 20. decembra 1993. svjedokinja SA je dala izjavu (dalje u tekstu: četvrta izjava) istražnom sudiji u Zenici u kojoj je izjavila da se sjeća da je vidjela “Zorana, Mirjana, Ivicu i Vlatka Kupreškića u punoj borbenoj opremi” u svojoj kući za vrijeme napada.²⁶⁵ Tužilaštvo je nakon toga razgovaralo sa svjedokinjom SA i ona je ponovila svoj navod da su i Zoran i Mirjan i Ivica i Vlatko Kupreškić učestvovali u napadu na njenu kuću.²⁶⁶

166. Svjedokinja SA je u početku bila na spisku svjedoka optužbe, iako je prilično izvjesno da bi, u svjetlu njenih prethodnih izjava, njena identifikacija optuženih kao učesnika u napadu bila ozbiljno dovedena u sumnju tokom unakrsnog ispitivanja. Dana 2. septembra 1998. tužilac je informisao optužene i Pretresno vijeće da nije još donio konačnu odluku o tome da li će zvati svjedokinju SA da svjedoči, iako je nagovijestio da to nije vjerovatno.²⁶⁷ Idućeg dana, tokom unakrsnog ispitivanja svjedokinje H, braniteljica Mirjana Kupreškića požalila se da optuženi još uvijek ne znaju da li će svjedokinja SA svjedočiti kao svjedok optužbe, a to da utiče na njihovo unakrsno ispitivanje svjedokinje H. Naglašavajući važnost toga da se sasluša i svjedokinja SA, jedini drugi očevidac koji može posvjedočiti o događajima u kući Ahmićevih ujutro 16. aprila 1993., optuženi su sugerisali da bi, ako optužba ne pozove svjedokinju SA, Vijeće moglo intervenisati i pozvati je kao svjedoka Suda.²⁶⁸ Po završetku svjedočenja svjedokinje H 3. septembra 1998., Pretresno vijeće je najavilo da optuženima priznaje pravo da im se pruži prilika da unakrsno ispitaju svjedokinju SA i da stoga traži da je Tužilaštvo pozove iduće popodne. Predsjedavajući sudija je optužbi još jednom naglasio da “... morate razumjeti da je u interesu pravde da se ovaj svjedok pozove da svjedoči ovdje pred Sudom”.²⁶⁹

167. Dana 4. septembra 1998., kad je bilo zakazano svjedočenje svjedokinje SA, Tužilaštvo je informisalo Pretresno vijeće da se svjedokinja SA loše osjeća i da ne može

---

²⁶⁴ Dokazni predmet C3.

²⁶⁵ Dokazni predmet C4.

²⁶⁶ Dokazni predmet C5.

²⁶⁷ Transkript glavnog pretresa, 1569.

²⁶⁸ Transkript glavnog pretresa, 1698-1699.

²⁶⁹ Transkript glavnog pretresa, 1847.

pristupiti. Prethodnog dana, kad joj je rečeno da će sutradan biti pozvana da svjedoči, svjedokinja je kolabirala, obuzeta tjeskobom. Tužilac je izrazio zabrinutost zbog toga kako bi presija suđenja, a naročito unakrsnog ispitivanja, mogla uticati na zdravlje svjedokinje. Svjedokinja SA je već ranije slično reagovala u više navrata, iako je s vremena na vrijeme smogla snage da odgovori na pitanja koja joj je postavila optužba.²⁷⁰ Ovdje je branilac Zorana Kupreškića ponovo istaknuo da je, u svjetlu prethodnih izjava svjedokinje, od ključne važnosti za odbranu da ona svjedoči, te je zatražio dodatne informacije o njenom zdravstvenom stanju.²⁷¹ Pretresno vijeće je uvažilo zabrinutost odbrane i izjavilo da “odbrana s pravom insistira na njenom svjedočenju u sudnici”.²⁷² Kasnije istog dana, pristupio je predstavnik Službe za žrtve i svjedoke Međunarodnog suda i informisao Pretresno vijeće da je svjedokinja SA pod ljekarskim nadzorom. Taj službenik je izrazio mišljenje da svjedokinja u tom trenutku nije u stanju da daje iskaz u sudnici i da je to potvrdila i preliminarna ocjena ljekara. Nisu date nikakve informacije o tome da li će svjedokinja moći stupiti pred sud u nekoj kasnijoj fazi.²⁷³ Na to je branilac Zorana Kupreškića tražio da Pretresno vijeće pribavi profesionalnu dijagnozu stanja svjedokinje SA, a Pretresno vijeće se složilo da će to biti urađeno.²⁷⁴ Pretresno vijeće je kasnije informisalo strane da je, u svjetlu medicinskih informacija o svjedokinji SA koje su dostavljene Pretresnom vijeću, svjedokinja puštena kući. Međutim, Pretresno vijeće je ponovilo da namjerava da je ponovo pozove da svjedoči, shodno pravilu 98 (u vezi sa pravilom 89), i obećalo je optuženima da će “preduzeti sve nužne korake osim ... da prisili svjedokinju da se vrati u Hag.”²⁷⁵

168. Dana 18. septembra 1998. odbrana je ponovo pokrenula pitanje da li će svjedokinja SA biti pozvana da svjedoči. Predsjedavajući sudija je odgovorio da se ljekarski izvještaj o zdravstvenom stanju svjedokinje očekuje iduće sedmice. Dodao je:

... bolje je za svjedokinju da bude pozvana da svjedoči u sudnici kao svjedok Pretresnog vijeća, takođe i zato što bi se to i samoj svjedokinji moglo činiti kao način zaštite, način da je se zaštititi kad dođe. Tako da

²⁷⁰ Transkript glavnog pretresa, 1854-1857 i 1859-1861.

²⁷¹ Transkript glavnog pretresa, 1857-1858.

²⁷² Transkript glavnog pretresa, 1861.

²⁷³ Transkript glavnog pretresa, 1879-1881.

²⁷⁴ Transkript glavnog pretresa, 1881-1882.

²⁷⁵ Transkript glavnog pretresa, 1970-1971.

bi joj to mogao biti psihološki poticaj, da dođe svjedočiti zahtjev koji upućuje sud ... Ako odbije, ne želimo joj izdati subpoena iz očiglednih psiholoških razloga. Međutim, mogli bismo uzeti pismenu izjavu kad budemo išli u Bosnu i Hercegovinu ...Mogli bismo čak odlučiti da u spis uvrstimo njene izjave, sve njene različite izjave. To je rezervno rješenje. Radije bih da ona dođe ovamo ili da dade pismenu izjavu jer je bolje kad je svjedok fizički prisutan pred nama. Međutim, kao što sam rekao, kao rezervno rješenje mogli bismo da odlučimo da u spis uvrstimo one izjave na koje, mislim, odbrana stavlja naglasak.²⁷⁶

Ljekarski izvještaj u vezi sa svjedokinjom SA stranama je dostavljen 28. septembra 1998. godine.²⁷⁷ Pretrage kojima je svjedokinja SA podvrgnuta nisu pokazale postojanje nikakvih fizičkih poremećaja, te je stoga Pretresno vijeće odlučilo da svjedokinju SA pozove kao svjedoka suda. Dana 30. septembra 1998. izdat je povjerljivi poziv kojim se svjedokinja SA poziva da se pojavi pred sudom tokom sedmice koja počinje 5. oktobra 1998. godine. Kao što je predsjedavajući sudija nagovijestio, u pozivu je jasno navedeno da Pretresno vijeće u tom trenutku ne predviđa “sankcije za neizvršenje” nego je svjedokinja samo pozvana da se “odazove pozivu ... u interesu pravde”.²⁷⁸ Međutim, 7. oktobra 1998. Pretresno vijeće je primilo kopiju dopisa koji je telefaksom poslao službenik Službe za žrtve i svjedoke Ureda Međunarodnog Suda iz Sarajevu, u kojem je on izvijestio da je svjedokinja SA u takvom stanju da ne može da putuje u Hag kako bi svjedočila pred Pretresnim vijećem.²⁷⁹ Zamjenik šefa Službe za žrtve i svjedoke stupio je pred Pretresno vijeće i iznio svoje mišljenje da, s obzirom na sadržaj telefaksa koji je primio od službenika te Službe, svjedokinja SA neće moći doći. Službenica u Sarajevu izrazila je mišljenje da svjedokinja pati od posttraumatskog stresnog poremećaja (“PTSP”).²⁸⁰ Tu je branilac Mirjana Kupreškića upitao da li je kvalifikovani ljekar pregledao svjedokinju i izdao odgovarajuću medicinsku dokumentaciju. Zamjenik šefa Službe za žrtve i svjedoke potvrdio je da, iako je dotična službenica Službe kvalifikovana socijalna radnica i veoma iskusna u radu sa žrtvama ratnih trauma, niti ona, niti iko od drugih službenika te Službe nisu kvalifikovani da donesu medicinsku ocjenu o stanju svjedokinje SA.²⁸¹

²⁷⁶ Transkript glavnog pretresa, 2429-2430.

²⁷⁷ *Vidi* Poziv Vijeća svjedoku shodno pravilu 98 Pravilnika o postupku i dokazima, 30. septembar 1998.

²⁷⁸ Poziv Vijeća svjedoku shodno pravilu 98 Pravilnika o postupku i dokazima, 30. septembar 1998.

²⁷⁹ Transkript glavnog pretresa, 3983-3984.

²⁸⁰ Transkript glavnog pretresa, 3985-3987.

²⁸¹ Transkript glavnog pretresa, 3987-3990.

169. Saslušavši ovaj izvještaj Službe za žrtve i svjedoke, predsjedavajući sudija Pretresnog vijeća je izjavio:

Možda se sjećate da smo odlučili da pozovemo gospođu kao svjedoka suda, ali bez izdavanja subpoenae. Potpuno se pouzdajemo u kompetenciju i iskustvo službenika Službe za žrtve i svjedoke koji su radili sa ovom gospođom i smatramo da vjerovatno nije nužno da insistiramo da je pozovemo kao svjedoka. Međutim, odlučujemo da ćemo uvrstiti u spis njene ... pismene izjave, tako da budu među dokaznim predmetima ovog Međunarodnog suda.²⁸²

Šest izjava svjedokinje SA uvrštene su, kao dokazni predmeti suda, 15. oktobra 1998. godine.²⁸³ Izvođenje dokaza odbrane počelo je početkom 1999. godine.²⁸⁴

170. I Zoran²⁸⁵ i Mirjan²⁸⁶ Kupreškić u žalbi tvrde da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je prihvatilo dijagnozu PTSP-a socijalne radnice iz Službe za žrtve i svjedoke i na toj osnovi odlučilo da nije nužno da svjedokinja SA svjedoči. Tužilac je odvratio da Pretresno vijeće ima punu diskrecionu ovlast da odluči hoće li pozvati pojedinog svjedoka, te da strane nemaju pravo da insistiraju da se određena osoba pozove kao svjedok suda.²⁸⁷

171. Žalbeno vijeće prihvata da je Pretresno vijeće pogriješilo kad nije zatražilo stručno mišljenje ljekara kao dodatni element nakon ocjene službenice Službe za žrtve i svjedoke da svjedokinja SA ne može svjedočiti zbog PTSP-a. Bez obzira na to što je dotična službenica imala mnogo iskustva u radu sa žrtvama traume i sigurno se mnogo puta susrela sa simptomima PTSP-a, ovaj Međunarodni sud može prihvatiti dijagnozu tako kompleksnog psihičkog stanja samo kad potiče od osobe koja posjeduje potrebnu medicinsku naobrazbu. Osim toga, kao što je ranije prihvaćeno na ovom Međunarodnom sudu, osoba koja pati od PTSP-a može biti sasvim vjerodostojan svjedok.²⁸⁸ To je još jedan razlog zašto je trebalo tražiti da sposobnost svjedokinje da svjedoči zbog PTSP-a ocijeni lice sa odgovarajućim medicinskim kvalifikacijama. To u ovom slučaju nije učinjeno. Žalbeno vijeće se slaže da,

²⁸² Transkript glavnog pretresa, 3990-3991.

²⁸³ Transkript glavnog pretresa, 4891-4982.

²⁸⁴ Branilac Zorana Kupreškića iznio je zajedničko uvodno izlaganje za braću Kupreškić 11. januara 1999. godine. Transkript glavnog pretresa, 5026-5044.

²⁸⁵ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 33 i 76; transkript žalbenog pretresa, 658 i 685.

²⁸⁶ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 59-61.

²⁸⁷ Odgovor tužioca, par. 12.41; transkript žalbenog pretresa, 846-847.

²⁸⁸ *Tužilac protiv Furundžije*, predmet br. IT-95-17/1-T, Presuda, 10. decembar 1998., par. 109.

shodno pravilu 98, Pretresno vijeće ima punu diskrecionu ovlast da odluči hoće li određenu osobu pozvati kao svjedoka suda. Žalbeno vijeće takođe primjećuje da se, u ovom predmetu, Pretresno vijeće posebno uzdržalo od toga da izda formalnu subpoena svjedokinji SA, te se umjesto toga odlučilo za poziv u kojem je izriječom rečeno da neodazivanje neće biti kažnjeno. Ipak, nakon što je svjedokinju SA imenovalo za svjedoka suda, Pretresno vijeće više nije moglo da povuče tu odluku bez potvrde kvalifikovanog medicinskog radnika da svjedokinja iz zdravstvenih razloga ne može svjedočiti.

172. Nakon ovoga valja postaviti pitanje da li je iz postupanja Pretresnog vijeća u vezi s predloženim svjedočenjem svjedokinje SA proizišla ikakva šteta. Istina je da bez mogućnosti da svjedokinju SA kazni za neodazivanje na poziv, Pretresno vijeće nije moglo obezbijediti njeno svjedočenje u sudnici. Kao što je izjavio tužilac, optuženi su, teoretski, imali i mogućnost da svjedokinju SA pozovu kao svjedoka odbrane ako su smatrali da su njihova prava povrijeđena zbog odluke Pretresnog vijeća da svjedokinju oslobodi obaveze da se pojavi pred sudom.²⁸⁹ Ovo Žalbeno vijeće sličan je stav zauzelo u svojoj ranijoj odluci po zahtjevu Zorana i Mirjana Kupreškića da se svjedokinja SA pozove u žalbenom postupku na osnovu pravila 115.²⁹⁰

173. Međutim, nakon cjelokupnog pregleda spisa prvostepenog postupka, Žalbeno vijeće zaključuje da je, u praksi, stvar komplikovanija. Tokom suđenja, branioci su izrazili zabrinutost hoće li biti u mogućnosti da organizuju dolazak bosanskih Muslimana u Hag i njihovo pojavljivanje pred Pretresnim vijećem kao svjedoka odbrane u vezi s događajima u Ahmićima. Svjedoci Muslimani koji su načelno bili voljni da svjedoče za odbranu, odbili su da to urade iz straha od osude i šikaniranja kojem bi sigurno bili izloženi unutar usko

---

²⁸⁹ Odgovor tužioca, par. 12.39.

²⁹⁰ Odluka po prijedlozima Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Vlatka Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi u skladu s pravilom 115 i o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u skladu s pravilom 94(B), 8. maj 2001., par. 10 (u kojem stoji: "iz transkripta sa pretresa je jasno da je ta svjedokinja mogla biti pozvana za vrijeme suđenja u predmetu *Kupreškić* kao svjedok odbrane, da je odbrana htjela da je pozove. Nadalje, iz pretresnog transkripta je jasno da se odbrana u to vrijeme nije protivila odluci Pretresnog vijeća da ne pozove svjedokinju, ili čak reagirala žalbom... odbrana nema pravo donositi pretpostavke o tome što će Vijeće prihvatiti, a što ne, kod donošenja svojih zaključaka; ona mora iznijeti svoje najuvjerljivije dokaze u prvostepenom postupku. Ako je odbrana u vrijeme glavnog pretresa htjela naglasiti neko posebno pitanje koje se odnosi na svjedokinju SA, trebala je pozvati svjedokinju SA u vrijeme iznošenja dokaza odbrane ili se žaliti na odluku Pretresnog vijeća da ne pozove svjedokinju SA u toj fazi postupka. Taj propust se ne može ispraviti u žalbenoj fazi postupka.").

povezane muslimanske zajednice ako bi se povezali sa optuženima. Kako je objasnio jedan od branilaca:

Nakon rata, između Hrvata i Muslimana još uvijek vlada veliko nepovjerenje. Zato, ako svjedok Musliman ima kontakata sa advokatima odbrane optuženih Hrvata, često je smatran izdajicom u vlastitoj sredini i zato je često izvrnut različitim maltretiranjima.²⁹¹

174. Kako bi se riješio ovaj problem, optuženi su predložili da se svjedoci Muslimani pozivaju kao svjedoci suda, a ne kao svjedoci odbrane, čime bi se izbjegla bilo kakva sugestija neprilične veze svjedoka sa hrvatskom stranom u očima muslimanske zajednice.²⁹²

175. Uvažavajući zabrinutost koju su izrazili optuženi, Pretresno vijeće se složilo da sud pozove predložene svjedoke u svoje ime.²⁹³ U situaciji kad svjedok nije niti načelno spreman da svjedoči za optužene, kao što bi to bio slučaj sa svjedokinjom SA, Zoran i Mirjan Kupreškić bi imali prilično male šanse da ishode njenu saradnju. Stoga je Pretresno vijeće bilo itekako svjesno ogromnih teškoća sa kojima bi optuženi bili suočeni u svojim nastojanjima da ishode dolazak svjedokinje SA kao svjedoka odbrane. Nesumnjivo je upravo zato Pretresno vijeće i pristalo da dade svjedokinji SA status svjedoka suda. Kad je zaključilo da svjedokinja SA zbog svog zdravstvenog stanja ne može svjedočiti, Vijeće je predložilo rješenje da se njene izjave uvrste u spis. U tim okolnostima bi bilo uzaludno da se optuženi žale na odluku Pretresnog vijeća da odustane od pozivanja svjedokinje SA, iako je sasvim jasno da su u više navrata insistirali da zdravstveno stanje svjedokinje bude stručno ocijenjeno i dokumentovano.

176. Branioci su pristali na uvrštenje izjava svjedokinje SA u spis, s pretpostavkom da će Pretresno vijeće pažljivo analizirati te po svemu sudeći protivrječne dokumente. Očigledno je da su se optuženi u velikoj mjeri oslanjali na odluku Pretresnog vijeća da uvrsti te dokumente. Tokom čitavog suđenja ustrajali su u stavu da je svjedočenje svjedokinje SA ključno, što zato što je ona bila jedini drugi očevidac koji je mogao da svjedoči o događajima u kući Ahmićevih, što zato što su vjerovali da se njene ranije izjave kose sa svjedočenjem svjedokinje H. Po mišljenju optuženih, te izjave bile bi značajna provjera

---

²⁹¹ Transkript glavnog pretresa, 3693-3694.

²⁹² Transkript glavnog pretresa, 3694.

²⁹³ Transkript glavnog pretresa, 3758-3759.

iskaza svjedokinje H.²⁹⁴ Isti je stav izražen u završnom podnesku Mirjana Kupreškića gdje se tvrdi:

Izjava ... [svjedokinje SA], iako je ona u početku bila svjedokinja optužbe, od izuzetne je važnosti za odbranu, budući da bi se mogla iskoristiti kao provjera izjava svjedokinje H. Obje svjedokinje su bile na istom mjestu 16. aprila 1993., a dale su različite verzije osnovnih okolnosti, te bi bilo od presudne važnosti za utvrđivanje istine kad bi se sve relevantne činjenice ustanovile izravnim ispitivanjem.²⁹⁵

177. Pretresno vijeće je sa svoje strane u više navrata tokom suđenja napomenulo da je u interesu pravde da Pretresno vijeće uzme u obzir svjedočenje svjedokinje SA.²⁹⁶ Da Pretresno vijeće nije uopšte uzelo u obzir izjave svjedokinje SA, postalo je očigledno tek nakon što je izrečena prvostepena presuda. Pretresno vijeće je objasnilo:

... izjavama [svjedokinje SA] koje navodno identificiraju optužene može se dati malo ili nimalo težine. Svjedokinja je tek u četvrtoj svojoj izjavi identificirala optužene. Nije svjedočila i stoga nije bila izložena unakrsnom ispitivanju u vezi tih nepodudarnosti.²⁹⁷

178. U žalbi Zoran i Mirjan Kupreškić tvrde da je Pretresno vijeće pogriješilo time što nije kritički razmotrilo svjedočenje svjedokinje H u svjetlu izjava svjedokinje SA, i da ih je, štaviše, Pretresno vijeće dovelo u zabludu time što je najprije uvrstilo te dokumente, a zatim odbilo da ih uzme u obzir iz razloga navedenih u prvostepenoj presudi. Da su znali da te izjave neće biti uzete u obzir, tvrde žaliooci, oni bi bili energičniji i potražili alternativne načine da ishode uvrštavanje dokaza pred Pretresnim vijećem (npr. tako što bi ponovili svoj zahtjev da svjedok bude pozvan pred Pretresno vijeće).²⁹⁸ Tužilaštvo pak odgovara da je Pretresno vijeće zaključak da su Zoran i Mirjan Kupreškić učestvovali u napadu na kuću Ahmićevih zasnovalo isključivo na svjedočenju o identifikaciji svjedokinje H i da su argumenti o svjedokinji SA stoga irelevantni.²⁹⁹ Što se tiče argumenta da su bili zavarani odlukom Pretresnog vijeća da uvrsti izjave u spis, optužba tvrdi da žaliooci brkaju dva

---

²⁹⁴ Transkript glavnog pretresa, 1698-1699.

²⁹⁵ Završni podnesak Mirjana Kupreškića, 55.

²⁹⁶ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 166-167.

²⁹⁷ Prvostepena presuda, par. 404.

²⁹⁸ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 61-62.

²⁹⁹ Odgovor tužioca, par. 11.28.

različita pitanja - uvrštavanje dokaza u spis i odluku Pretresnog vijeća o težini koju će im pridati.³⁰⁰

179. Žalbeno vijeće prihvata argument žalilaca da je Pretresno vijeće previdjelo vezu između izjava svjedokinje SA i vjerodostojnosti svjedokinje H. Zaključak Pretresnog vijeća da se ne može osloniti na naknadno prepoznavanje, od strane svjedokinje SA, Zorana i Mirjana Kupreškića kao učesnika u napadu na kuću Ahmićevih kao potkrepu iskaza svjedokinje H o tome izvjesno je bio razložen. Međutim, Vijeće je propustilo da učini dalji bitan korak, za koji su se neprestano tako energično zalagali optuženi, tj. da razmotri da li izjave svjedokinje SA dovode u sumnju svjedočenje o identifikaciji svjedokinje H. U tim okolnostima, Pretresno vijeće je pogriješilo kad je izjave svjedokinje SA uvrstilo u spis (što je bilo rješenje kojim se Vijeće poslužilo suočeno sa nemogućnošću da obezbijedi svjedočenje svjedokinje SA u sudnici) znajući da u njima postoje nedosljednosti i da nisu provjerene unakrsnim ispitivanjem - da bi zatim ocijenilo da se upravo zbog tih faktora onemogućuju te izjave iskoristiti. Iako je vjerovatno tačno da kasnije izjave svjedokinje SA nisu vjerodostojne kao potkrepa svjedočenja svjedokinje H, Pretresno vijeće je trebalo razmotriti da li izjave, uzete kao cjelina, bacaju sumnju na svjedočenje svjedokinje H.

180. Argumenti žalilaca o tome na koji način izjave svjedokinje SA pobijaju vjerodostojnost svjedokinje H mogu se svrstati dvije općenitije kategorije. Kao prvo, žalioци tvrde da postoje značajna odstupanja između svjedočenja svjedokinje H i izjava svjedokinje SA. Drugo, oni tvrde da izjave svjedokinje SA snažno upućuju na mogućnost da su na svjedokinju H mogla neprimjereno uticati nagađanja članova njene porodice da su u napadu na Ahmiće 16. aprila 1993. učestvovali njihovi komšije Hrvati.

(i) Odstupanja

181. Žalioци ističu brojna odstupanja između verzije događaja koju je dala svjedokinja H u svom svjedočenju i verzije svjedokinje SA u njenim različitim izjavama, te tvrde da je Pretresno vijeće propustilo da analizira te razlike.³⁰¹ Tužilac pak odgovara da Pretresno vijeće jeste analiziralo iskaze svjedokinja H i SA i poziva se na paragrafe 400.-404.

³⁰⁰ Odgovor tužioca, par. 12.34.

³⁰¹ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 65, 72-75; transkript žalbenog pretresa 699-700.

prvostepene presude.³⁰² Ova tvrdnja je neosnovana. Ni u jednom od tih paragrafa Pretresno vijeće ne razmatra eventualna odstupanja između svjedočenja svjedokinje H i izjava svjedokinje SA. Jedine nedosljednosti koje bilježi Pretresno vijeće jesu one između pojedinih izjava svjedokinje SA.

182. U svojoj drugoj izjavi, svjedokinja SA je izjavila da je svjedokinja H prepoznala Zorana Kupreškića u kuhinji svoje kuće, dok je svjedokinja H rekla da ga je prepoznala u dječjoj sobi. Moguće je da je svjedokinja SA bila naprosto neprecizna u prepričavanju sjećanja svjedokinje H i da to ne bi ozbiljno narušilo vjerodostojnost svjedokinje H. Međutim, to je detalj koji nije razjašnjen unakrsnim ispitivanjem svjedokinje SA, te se stoga u kontekstu spisa suđenja bilježi kao nedosljednost.

183. Žalbeno vijeće se nije uvjerilo da su žalioци uspјeli pokazati postojanje drugih nedosljednosti. Kako tvrdi Mirjan Kupreškić, iz prve tri izjave koje je dala svjedokinja SA proizlazi da su prisutni u kući Ahmićevih izašli iz skloništa zajedno i dobrovoljno kad su pozvani da se predaju i da napadači nisu znali za postojanje skrivenog skloništa u kući.³⁰³ Naprotiv, svjedokinja H je na suđenju posvjedočila da je njen otac prvi izašao iz kuće kroz garažu i bio ubijen. Zatim se, prema svjedočenju svjedokinje H, na poklopcu otvora koji je vodio u sklonište pojavio Zoran Kupreškić. Svjedokinja H se popela iz skloništa i razgovarala s njim nasamo u dječjoj sobi, da bi se zatim vratila u sklonište svjedokinji SA i svojim sestrama. Kad im je Zoran Kupreškić rekao da svi izađu iz skloništa, svjedokinja H je izašla prva i vidjela Mirjana Kupreškića kako se penje po stepenicama na sprat.³⁰⁴ Važnost koja se pridaje tom navodnom odstupanju jeste u tome da je verzija događaja svjedokinje H evoluirala, odnosno ona je tek kasnije navela direktni razgovor licem u lice sa Zoranom Kupreškićem za vrijeme napada.³⁰⁵ Dodatna je implikacija da svjedokinja SA tome nije prisustvovala, što objašnjava zašto je svjedokinja H mogla identifikovati napadače, a svjedokinja SA u svojim prvim izjavama nije.

184. Međutim, pažljivi pregled prve tri izjave svjedokinje SA pokazuje da žalioци nisu u pravu kad tvrde da iz tih izjava proizlazi da su svi članovi porodice izašli iz skloništa

---

³⁰² Odgovor tužioca, par. 12.35.

³⁰³ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 72-75.

³⁰⁴ Transkript glavnog pretresa, 1641-1645.

istovremeno i da napadači nisu znali za sklonište. Žalbeno vijeće ima na umu da je prva izjava svjedokinje SA bila kratka i da nije sadržavala opširne pojedinosti o događajima u kući Ahmićevih ujutro 16. aprila 1993. godine. Gledan u cjelini, sažeti prikaz događaja koji je dala svjedokinja SA nije u suprotnosti sa svjedočenjem svjedokinje H. Svjedokinja SA je izričito izjavila da je otac svjedokinje H prvi izašao iz skloništa i nije dala nikakve daljnje pojedinosti o redoslijedu kojim su ostali članovi porodice izišli iz skloništa. Takođe nije precizirala da li su napadači pozvali ukućane da se predaju kada su našli ulaz u sklonište.

185. U svojoj drugoj izjavi, svjedokinja SA je ponovo ispričala kako je bila u skloništu sa svojom porodicom. Međutim, ovaj put je svjedokinja SA izričito izjavila da poklopac otvora skloništa nije bio zatvoren i da su napadači, ušavši u kuću, došli do ulaza u sklonište i pozvali ukućane, ako su tu, da se jave. Tada se porodica predala, a otac svjedokinje H je izveden napolje. Svjedokinja SA je preklinjala napadače da ne ubijaju djecu i rečeno joj je da izađe. Izjavila je da je najprije izašla svjedokinja H i zatim izvela manju djecu. Dakle, verzija svjedokinje SA da su napadači došli na ulaz u sklonište i da je svjedokinja H prva izašla iz skloništa u skladu je s opisom događaja koji je dala svjedokinja H. Iz treće izjave svjedokinje SA takođe se vidi da je otac svjedokinje H prvi izašao iz skloništa i da su se napadači obratili svjedokinji SA u skloništu prije nego što je izašla. Stoga Žalbeno vijeće odbacuje argument žalilaca da postoji znatno odstupanje između izjava svjedokinje SA i iskaza svjedokinje H u pogledu toga da li su napadači znali za sklonište i u pogledu redoslijeda kojim su ukućani izašli iz skloništa.

186. Ipak, prve tri izjave svjedokinje SA ničim ne potkrepljuju svjedočenje svjedokinje H o više bitnih aspekata koji su istaknuti kao nedosljednosti između izjave svjedokinje H iz decembra 1993. i njenog iskaza u sudnici.³⁰⁵ Konkretno, svjedokinja SA nije pomenula da je čula poznate glasove kako zovu oca svjedokinje H po imenu i nagovaraju ga da otvori vrata skloništa. Takođe, svjedokinja SA nije ispričala da je svjedokinja H izašla iz skloništa, razgovarala sa napadačima, vratila se u sklonište i zatim ponovno izašla, tj. da je imala priliku za razgovor licem u lice sa Zoranom Kupreškićem. Postoje i određene izričite nedosljednosti između verzije događaja koju je ispričala svjedokinja SA i verzije

---

³⁰⁵ Transkript žalbenog pretresa, 699.

³⁰⁶ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 159-161.

svjedokinje H. Prema drugoj izjavi svjedokinje SA, napadači su znali da je porodica u skloništu jer je poklopac ulaza u sklonište bio ostavljen otvoren. Naprotiv, svjedokinja H je ispričala da je Zoran Kupreškić podigao poklopac i pozvao ih. To nije beznačajan detalj jer je tvrdnja svjedokinje H da je Zoran Kupreškić otvorio ulaz u sklonište bila sastavni dio njene identifikacije kojom ga je prokazala kao učesnika.

187. No najznačajnije odstupanje odnosi se na priču svjedokinje SA o osobama koje je svjedokinja H prepoznala u svojoj kući tog jutra. U svojoj prvoj izjavi, datoj 21. aprila 1993., svjedokinja SA nije pomenula da je svjedokinja H ikoga prepoznala tokom napada. Međutim, iz njene prve izjave se vidi da je u to vrijeme svjedokinja SA nagađala o tome da su u napadu učestvovali njeni komšije. Izjavila je da “misli” da su njeni komšije, koji su bili pripadnici HVO-a, “bili u vezi sa pojedincima koji su počinili ubistva i zapalili kuće”. U svojoj drugoj (23. aprila 1993.) i trećoj izjavi (9. maj 1993.), svjedokinja SA je dodala da je svjedokinja H prepoznala Zorana Kupreškića u grupi vojnika koji su napali kuću Šuhreta Ahmića ujutro 16. aprila 1993. godine. Svjedokinja SA je ponovila ovu tvrdnju u svojoj trećoj izjavi od 9. maja 1993. godine. Valja napomenuti da je svjedokinja SA u svojoj drugoj i trećoj izjavi rekla da je svjedokinja H pomenula Zorana Kupreškića, ali nije rekla da je svjedokinja H među napadačima identifikovala Mirjana Kupreškića. Naprotiv, u svojoj izjavi iz decembra 1993. i u svjedočenju pred Pretresnim vijećem, svjedokinja H je ustvrdila da je ujutro 16. aprila 1993. u svojoj kući prepoznala i Zorana i Mirjana Kupreškića.

188. Braniteljica Mirjana Kupreškića pokušala je da u unakrsnom ispitivanju svjedokinje H ospori, kako se činilo, naknadno prepoznavanje njenog branjenika od strane te svjedokinje. Svjedokinja je ostala pri tvrdnji da je nakon napada 16. aprila 1993. rekla svjedokinji SA da je prepoznala i Zorana i Mirjana Kupreškića.³⁰⁷ Na pitanje zašto svjedokinja SA nije u svojim prvim izjavama pomenula da je svjedokinja H prepoznala Mirjana Kupreškića, svjedokinja H je rekla da misli da je svjedokinja SA prikrila tu informaciju u interesu njene bezbjednosti.³⁰⁸ Odbrana je nastavila da insistira na tom pitanju, ističući da svjedokinja SA nije bila zabrinuta za bezbjednost svjedokinje H kad je u svojim

---

³⁰⁷ Transkript glavnog pretresa, 1716.

³⁰⁸ Transkript glavnog pretresa, 1717.

izjavama rekla da je ova prepoznala Zorana Kupreškića.³⁰⁹ Tu je intervenisao predsjedavajući sudija Pretresnog vijeća i zabranio dalje ispitivanje na tu temu, jer je osoba kojoj bi trebalo postaviti takva pitanja svjedokinja SA, kada i ako bude pozvana.³¹⁰ Kao što je već rečeno, svjedokinja SA nije nikad pozvana i odbrana nije bila u mogućnosti da razjasni ovo pitanje.

189. Stoga izjave svjedokinje SA sugerišu mogućnost da svjedokinja H nije Zorana Kupreškića, a svakako ni Mirjana Kupreškića, prepoznala na licu mjesta, nego je takav zaključak izvela na osnovu rekonstrukcije događaja. Identifikacija koja se temelji na naknadnoj rekonstrukciji događaja znatno je manje pouzdana kao dokaz od prepoznavanja na licu mjesta, zbog mogućnosti da su naknadne informacije uticale na sjećanje svjedoka.³¹¹ Izjave svjedokinje SA otvorile su važno pitanje koga je svjedokinja H odmah prepoznala u kući za vrijeme napada. U odsustvu iskaza svjedokinje SA, ovo je ostalo kao nedosljednost u spisu suđenja, a trebalo je da je Pretresno vijeće razmotri.

190. Kako je Žalbeno vijeće već utvrdilo, čak i da Pretresno vijeće nije učinilo tu grešku da povuče poziv svjedokinji SA, nije vjerovatno da bi ona ikad svjedočila u Hagu. Njena traumatska reakcija na ideju da svjedoči više je nego jasna iz spisa suđenja i nije vjerovatno da bi se ona odazvala pozivu Pretresnog vijeća. Koliko god bila nezgodna ta nemogućnost da se pribave svi relevantni dokazi, to nije rijedak slučaj u predmetima pred ovim Međunarodnim sudom. Pretresno vijeće suočeno sa takvim problemom mora, dakle, postupati sa krajnjim oprezom prije nego što će osuditi optuženog na osnovu sudskog spisa koji sadrži očigledne manjkavosti. Teškoće u pribavljanju svih relevantnih dokaza, što je svojstveno svim predmetima o kojima se rješava pred ovim Međunarodnim sudom, ne mogu biti razlog da se obaveza tužioca da dokaže krivicu optuženog smanji ispod

---

³⁰⁹ Transkript glavnog pretresa, 1717.

³¹⁰ Transkript glavnog pretresa, 1717.

³¹¹ *Vidi* npr. transkript glavnog pretresa, 9858-9860 (iskaz profesora Wagenaara, vještaka odbrane za pitanje dokaza o identifikaciji, koji je posvjedočio da je "prepoznavanje obično proces koji se dogodi veoma brzo. Ugledate nešto. Kažete: 'Znam ko je to'. Prepoznavanje nije nešto što traje mjesec dana, tako da u početku ne znate, a nakon nekoliko mjeseci znate. Taj proces, kad postepeno počinjete da shvatate šta ili koga ste vidjeli, sasvim je različit od neposredne percepcije. To je konstrukcija. Kada počnete da shvatate, koristite razne informacije da biste izoštrili nejasnu sliku koju imate u glavi, i na kraju znate: 'Aha, sada znam šta ta nejasna slika zapravo znači'. Ali to nije percepcija; to je rekonstrukcija, a na rekonstrukciju jako utiču informacije koje ste primili tokom tog perioda." Mogućnost da su na iskaz svjedokinje H mogla uticati mišljenja drugih članova porodice razmatra se *infra*, par. 191-201.

neprikosnovenog praga dokazivanja “van razumne sumnje”. U ovom predmetu, svjedokinja SA je bila jedini drugi očevidac koji bi eventualno mogao svjedočiti o događajima u kući Ahmićevih ujutro 16. aprila 1993. godine. Ona je bliska rođakinja svjedokinje H i dala je prethodne izjave koje su uvrštene u dokazni materijal i bacaju sumnju na svjedočenje svjedokinje H u pogledu ključnog pitanja da li je njena identifikacija optuženih, naročito Mirjana Kupreškića, bila spontana ili je do svojih zaključaka došla naknadno i postepeno. Kao što je formulisalo Pretresno vijeće u Presudi u predmetu *Tadić*,

Ako je na osnovu dokaza moguće izvesti više od jednog zaključka, nije na ovom Pretresnom vijeću da izvede zaključak koji je najnepovoljniji za optuženog...³¹²

(ii) Uticao

191. I u prvostepenom i u drugostepenom postupku, Zoran i Mirjan Kupreškić su tvrdili da svjedokinju H nije trebalo prihvatiti kao vjerodostojnog svjedoka zbog mogućnosti da su drugi članovi porodice uticali na njeno sjećanje na događaje od 16. aprila 1993. godine.³¹³ Odnos između svjedokinje SA i svjedokinje H je već pomenut. Osim toga, Pretresno vijeće je saslušalo svjedočenje svjedoka KL, djeda svjedokinje H i očevica napada ujutro 16. aprila 1993., ne doduše u kući o kojoj je riječ nego u jednoj drugoj kući u blizini.

192. Žalioци tvrde da ukupni dokazi govore u prilog sljedećoj verziji. Svjedokinja H je član porodice kojoj je napad na Ahmiće 16. aprila 1993. nanio ogromnu patnju. Mnoge voljene osobe ubijene su pred njihovim očima, domovi su im uništeni i bili su prisiljeni da pobjegnu i žive u izbjeglištvu tokom duljeg perioda. Razumljivo je da ta porodica osjeća jaku potrebu da počinioци napada budu izvedeni pred lice pravde. Sumnje da su morali biti umiješani njihovi komšije Hrvati pojačale su se u idućih nekoliko dana nakon napada. Razgovarajući o događajima, članovi porodice su se učvrstili u ubjeđenju da su u napadu učestvovali njihovi komšije. Postepeno, ta je sumnja prerasla u ubjeđenje da su u svojim kućama ujutro 16. aprila 1993. vidjeli svoje komšije. Ne čudi da je sumnja pala na porodicu Kupreškić, jednu od rijetkih hrvatskih porodica koje su živjele u pretežno muslimanskom

³¹² *Tužilac protiv Tadića*, predmet br. IT-94-1-T, Mišljenje i presuda, 7. maj 1997., par. 240.

³¹³ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 93-95; žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 67; transkript žalbenog pretresa, 657, 705-706.

dijelu Ahmića.³¹⁴ U svom završnom podnesku na suđenju, Mirjan Kupreškić je to ovako izrazio:

Kupreškići su bili njihovi prvi komšije, njihove kuće su bile najbliže kućama žrtava, paljba je dolazila iz pravca njihovih kuća; normalno je zaključiti da, ako paljba dolazi iz pravca neke kuće, to znači da puca vlasnik te kuće; njihove porodice nisu pretrpjele gubitke, kuće su im ostale čitave, a za Zorana se smatralo da ima određeni položaj i uticaj u selu. Na taj način su došli do imena Zorana Kupreškića, pa do njegovog brata Mirjana Kupreškića, a onda i do Vlatka i Ivica Kupreškića. Svi se oni pominju u različitim ulogama u izjavama ovih svjedoka. Karakteristično je da se te osobe NE pominju u prvim izjavama svjedoka, nego da su do njihovih imena svjedoci došli tek kasnije i postepeno.³¹⁵

193. Tužilaštvo taj argument odbrane tumači kao navod o smišljenom iskrivljavanju činjenica, odnosno o dosluhu između svjedokinje H i njene porodice. Po mišljenju tužioca, takva optužba ne može se iznijeti bez “neke konkretnog temelja koji bi proizlazio iz dokaza izvedenih pred Pretresnim vijećem”. Shodno tome, tvrdi tužilac, na žalocima je da “dokažu da su izjave svjedoka lažne i da pokažu da su date sa zlom namjerom, ili barem da ih je dao svjedok koji je bio svjestan da su lažne.”³¹⁶ Žalbena vijeće ne misli da žaloci svjedokinji H pripisuju smišljeno iskrivljavanje činjenica. Naprotiv, pitanje koje se ovdje postavlja jeste da li su diskusije u njenoj porodici o umiješanosti njihovih komšija, u danima koji su uslijedili nakon napada na Ahmiće, mogle proizvesti ubjeđenje ili uticati na vjerovanje svjedokinje H da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili među napadačima na njenu kuću. Što se tiče ove mogućnosti, tužilac tvrdi da u spisu nema dokaza koji bi ukazivali na to da je svjedokinja H razgovarala o događajima sa članovima svoje porodice, te da je Pretresno vijeće “zbog nedostatka dokaza pridalo malu težinu navodima o dosluhu među njima.”³¹⁷

194. Tužilac nije u pravu kad tvrdi da u spisu nema dokaza koji bi ukazivali na to da su članovi porodice međusobno kondicionirali svoja sjećanja u vezi s događajima u Ahmićima 16. aprila 1993., odnosno da Pretresno vijeće nije vjerovalo takvim argumentima. Razmatrajući svjedočenje svjedoka KL, Pretresno vijeće je istaknulo da je izjavu u kojoj je između napadača na svoju kuću identifikovao Zorana i Mirjana Kupreškića dao tek deset

³¹⁴ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 93-94.

³¹⁵ Završni podnesak Mirjana Kupreškića, 73.

³¹⁶ Odgovor tužioca, par. 12.83.

³¹⁷ Odgovor tužioca, par. 12.89-12.90.

mjeseci nakon napada. Svjedok KL je prije toga dao više izjava u kojima nije pomenuo učešće braće Kupreškić. Na osnovu ovog i drugih bitnih odstupanja između njegovog svjedočenja i njegovih prethodnih izjava, Pretresno vijeće je odbacilo svjedočenje svjedoka KL i izrijeком iznijelo ocjenu da je

propuste i nepodudarnosti moguće objasniti time da je nakon razgovora s drugima (a osobito sa svojom unukom) svjedok samoga sebe uvjerio da je to ono što je vidio. Pretresnom se vijeću nije učinilo da svjedok govori neistine ili da je namjerno lagao, no moguće je da je pogriješio.³¹⁸

195. Pregled ranijih izjava koje je dao svjedok KL otkriva da se njegova verzija događaja mijenjala od njegove početne izjave date 18. i 19. aprila 1993., u kojoj nije iznio identitet napadača, preko izjave koju je dao 7. maja 1993. i u kojoj je rekao da su odgovorna lica njegovi komšije iz dijela sela niže uz cestu, zatim izjave dane 1. oktobra 1993. gdje je KL istražnom sudiji rekao da su napadači “ličili” na Zorana i Mirjana Kupreškića, pa do, na kraju, njegove izjave iz februara 1994. i njegovog iskaza u sudnici nakon toga, u kojem on iznosi da je direktno i pozitivno identifikovao Zorana i Mirjana Kupreškića, te da se nalazio u istoj prostoriji i bio očevidac toga kako je Zoran Kupreškić pobio ostale ljude koji su se nalazili u toj kući, a Mirjan Kupreškić u tu prostoriju podmetnuo vatru.³¹⁹

196. Na ovoj tački izjave svjedokinje SA dobivaju dodatno značenje. Tok sjećanja svjedokinje SA o događajima izrazito je sličan progresiji u sjećanjima svjedoka KL koja se može pratiti kroz niz njegovih uzastopnih izjava i odražava istu pretpostavku da se nagađanje o tome ko je bio umiješan u napad postepeno pretvorilo u ubjeđenje. U svojoj

³¹⁸ Prvostepena presuda, par. 399.

³¹⁹ Različite izjave u vezi sa svjedokom KL koje se pominju u prvostepenoj presudi su sljedeće: izjava od 18.-19. aprila 1993. (svjedok KL je dao intervju lokalnoj televizijskoj stanici i nije iznosio identitet napadača); 22. aprila 1993. (svjedok KL je razgovarao s istražiteljima i izjavio da nije prepoznao napadače jer su bili maskirani kapama i bojom, iako je pomenuo činjenicu da je nekoliko dana prije napada primijetio da se neki njegovi komšije – u što nije uključio Zorana i Mirjana Kupreškića - kreću oko sela); od 7. maja 1993. (svjedok KL je dao izjavu službeniku Centra za ljudska prava Ujedinjenih nacija) i rekao da zna da su odgovorna lica njegovi komšije iz “prve kuće niže uz cestu”, ali nije naveo njihova imena. Svjedok KL je takođe rekao da se, kad je ubijena njegova porodica, nalazio u drugoj prostoriji); od 1. oktobra 1993. (jedan istražni sudija obavio je razgovor sa svjedokom KL koji je tom prilikom izjavio da su odgovorna lica pojavom “sličila” Zoranu i Mirjanu Kupreškiću. Iako se u prvostepenoj presudi kao datum te izjave navodi 1. oktobar 1998., pregledom transkripta ispostavlja se da je to greška i da je tačan datum 1. oktobra 1993. *Vidi* transkript glavnog pretresa, str. 2038-2039 i 2046). U februaru 1994. svjedok KL je konačno prvi put kao počinioce u napadu identifikovao Zorana i Mirjana Kupreškića. *Vidi* prvostepenu presudu, par. 393-

prvoj izjavi (od 21. aprila 1993.) svjedokinja SA je tvrdila da, iako ne može navesti ime nijednog od napadača, ona “misli” da su njeni komšije, koji su bili pripadnici HVO-a, “bili u vezi sa pojedincima koji su počinili ubistva i zapalili kuće”. U svojoj drugoj izjavi (od 23. aprila 1993.) svjedokinja SA ponovno izjavljuje da nije mogla da prepozna nijednog od napadača, ali precizno navodi da su vlasnici hrvatskih kuća u zaseoku Šutre Vlatko, Frano, Anto, Zoran, Mirjan, Ivo i Ivica Kupreškić. U svojoj trećoj izjavi (od 9. maja 1993.) svjedokinja SA fizički i dalje ne može da identifikuje nikoga od napadača, ali Mirjana, Ivicu i Vlatka Kupreškića pominje kao neke od uniformisanih vojnika HVO-a koje je vidala prije “sukoba”. U svojoj četvrtoj izjavi (od 20. decembra 1993.), svjedokinja SA je istražnom sudiji u Zenici izjavila da je među napadačima prepoznala Zorana, Mirjana, Vlatka i Ivicu Kupreškića. Taj navod ponavlja se u njenoj petoj izjavi (od 18. oktobra 1994.) datoj Tužilaštvu Međunarodnog suda.

197. Spis prvostepenog postupka, a naročito izjave svjedokinje SA, sugeriše da je način na koji događaje opisuje svjedokinja H takođe u izvjesnoj mjeri evoluirao. Ukratko, 21. aprila 1993. svjedokinja SA nije ni pomenula da je svjedokinja H prepoznala bilo koga od okrivljenika, uprkos činjenici da se u tom trenutku svjedokinja SA već sa svoje strane bavila nagađanjima da su u napad bile umiješane njene komšije. Štaviše, ona je izričito izjavila da “ne može da imenuje ubice ... [Šuhreta Ahmića] i [njegovih] komšija ili one koji su palili kuće”. Da je svjedokinja H odmah prepoznala braću Kupreškić kao učesnike u napadu, ne čini se vjerovatnim da to odmah ne bi i rekla svjedokinji SA ili da svjedokinja SA to ne bi bila pomenula kad je davala službenu izjavu o počinocima napada. Dana 23. aprila 1993. i 9. maja 1993. SA je pomenula da je svjedokinja H prepoznala Zorana Kupreškića. U izjavi svjedokinje H iz decembra 1993. stoji da je prepoznala Mirjana i Zorana Kupreškića. Najzad, u svom iskazu na suđenju, svjedokinja H je među komšijama koje je dovela u vezu sa napadom spomenula još i ime Vlatka Kupreškića.

198. Ne samo po tome što su identifikovali Zorana i Mirjana Kupreškića, nego i iz posljednjih izjava svjedokinje H, svjedoka KL i svjedokinje SA, odnosno iz iskaza u sudnici svjedokâ KL i H, vidljivo je da se sve te izjave približavaju i po drugim važnim

---

394, 396-398; transkript glavnog pretresa, str. 2019-2047 i 2068-2097 (unakrsno ispitivanje svjedoka KL o njegovim prethodnim izjavama).

pojednostima u vezi sa napadom. U svojoj prvoj izjavi, svjedokinja SA je rekla da su svi napadači nosili maskirne uniforme i da su im lica bila pokrivena kapama i namazana raznim bojama. Naprotiv, u svojoj petoj izjavi, svjedokinja SA iznosi da su neki vojnici nosili maskirne uniforme, ali da su Zoran i Mirjan Kupreškić nosili crne uniforme i da su im lica bila namazana bojom. Nije više pominjala da su napadači imali kape. Dana 1. oktobra 1993., u svojoj izjavi danoj istražnom sudiji u Zenici, svjedok KL je rekao da je vidio dva napadača u crnim uniformama,³²⁰ što znači da je on bio prvi iz te usko povezane grupe ljudi koji je pomenuo tu pojedinost. U svojem iskazu pred Pretresnim vijećem on je izjavio da su i Zoran i Mirjan Kupreškić toga dana nosili crne uniforme.³²¹ Prilikom svjedočenja pred Pretresnim vijećem, kad su od nje zatražene pojedinosti, svjedokinja H takođe je izjavila da misli da su Zoran i Mirjan Kupreškić dotičnog jutra nosili crne uniforme. Slično tome, opis napadača kao muškaraca sa crnim kapama koji je dao svjedok KL,³²² u njegovom iskazu pred Pretresnim vijećem doživio je izmjenu u smislu da je on izjavio kako je lice Zorana Kupreškića bilo naličeno crnom bojom i da ovaj nije imao kapu.³²³ U iskazu svjedokinje H pred Pretresnim vijećem nema pomena o tome da su napadači nosili nešto na glavi. Nadalje, u direktnom ispitivanju pred Pretresnim vijećem, svjedokinja H je vrlo precizno izjavila da su na licu svih napadača bile naličene crne linije, a taj se opis tačno podudara sa svjedočenjem svjedoka KL.³²⁴ Međutim, u svojoj izjavi iz decembra 1993. svjedokinja H je rekla da, izuzev Zorana i Mirjana Kupreškića, nije mogla da prepozna nikoga od napadača zato što su im lica bila namazana “raznim bojama”.

199. Ako pogledamo promjene koje su se pojavile u izjavama svjedokinje SA i svjedoka KL, ostaje malo prostora za sumnju da je ova porodica opširno i detaljno razgovarala o događajima od 16. aprila 1993. godine. U zapisniku suđenja postoje i druge naznake koje to potvrđuju. U unakrsnom ispitivanju, odbrana Mirjana Kupreškića je svjedokinji H postavila

---

³²⁰ Transkript glavnog pretresa, str. 2041 (unakrsno ispitivanje svjedoka KL u vezi sa izjavom od 1. oktobra 1993.).

³²¹ Transkript glavnog pretresa, str. 2105-2106.

³²² Transkript glavnog pretresa, str. 2073 (sa zapisom unakrsnog ispitivanja svjedoka KL u vezi s izjavom koju je on dao 22. aprila 1993., a u kojoj je za napadače rekao da su nosili crne kape s prorezima za oči); transkript glavnog pretresa, str. 2072 (unakrsno ispitivanje svjedoka KL u vezi s izjavom koju je 1. oktobra 1993. dao istražnom sudiji).

³²³ Transkript glavnog pretresa, str. 1911 i 2072.

³²⁴ Transkript glavnog pretresa, str. 1642 (gdje stoji da je Zoran Kupreškić na licu imao linije naličene crnim laštikom za cipele) i 1709 (gdje se pojašnjava da su svi napadači na licu imali iste crne linije).

pitanje da li je njena porodica razgovarala o temama u vezi sa napadom. Svjedokinja H je potvrdila da je sa svjedokinjom SA razgovarala o tome koga je prepoznala među napadačima.³²⁵ Svjedokinja H takođe je u svom iskazu izjavila da je o događajima od 16. aprila 1993. razgovarala sa svjedokom KL nakon što je on izašao iz bolnice i donekle prizdravio, no tvrdila je da nisu razgovarali o detaljima, npr. o tome kako su počinioci bili obučeni.³²⁶ Dakle, svjedokinja H je i sama potvrdila da je sa dva odrasla člana svoje porodice vodila razgovore u kojima se raspravljalo o napadu. Tvrdnja svjedokinje H da nisu razgovarali o detaljima neodrživa je zbog sličnosti detalja u posljednjim izjavama sve troje svjedoka (za razliku od nekih ranijih izjava svjedoka KL i svjedokinje SA). Čini se da su članovi porodice o pojedinostima napada i o tome kako su napadači izgledali razgovarali prilično potanko.

200. Svjedokinja H je u svojoj izjavi istražnom sudiji danoj tri dana prije izjave svjedokinje SA sličnog sadržaja identifikovala Mirjana Kupreškića, iako je svjedok KL istražnom sudiji već bio dao izjavu (nekoliko mjeseci ranije) u kojoj je naveo da su napadači bili slični Zoranu i Mirjanu Kupreškiću. Dakle, moguće je da je na identifikaciju Mirjana Kupreškića koju je dala svjedokinja H uticalo to što je svjedok KL mislio da je Mirjan Kupreškić bio umiješan. S druge strane, nesporno je da je svjedokinja H bila prva osoba iz kruga te porodice koja je kao učesnika napada pomenula i Zorana Kupreškića. To jasno proizlazi iz izjava svjedokinje SA. Dakle, žalioци ne mogu opravdati argument da je svjedokinja H ime Zorana Kupreškića navela tek nakon što je čula da ga svjedokinja SA i njen djed izričito navode kao učesnika u napadu. Jedini način na koji je uticaj na svjedokinju H u pogledu njene identifikacije Zorana Kupreškića mogao biti izvršen bili su međusobni razgovori tih bliskih članova porodice u danima neposredno nakon napada, u smislu da vjeruju da su u njega bile umiješane njihove komšije, koji su svjedokinju H naveli da jednog od napadača koje je vidjela u svojoj kući ujutro 16. aprila 1993. imenuje kao Zorana Kupreškića (za koga ona misli da ga se sjeća iz trgovine u koju je često zalazila³²⁷).

---

³²⁵ Transkript glavnog pretresa, str. 1716. To potvrđuju i druga i treća izjava svjedokinje SA u kojima ona izričito izjavljuje da joj je svjedokinja H rekla da je među napadačima prepoznala Zorana Kupreškića.

³²⁶ Transkript glavnog pretresa, str. 1713-1714.

³²⁷ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 146-150.

201. Pitanje međusobnog uticaja u slučaju ovo troje svjedoka je složeno. Pretresno vijeće očigledno nije previdjelo mogućnost da je svjedokinja H uticala na iskaz svjedoka KL, ali nije uzelo u obzir mogućnost da bi istina donekle moglo biti i suprotno. Sa druge strane, Pretresno vijeće je previdjelo učinak izjava svjedokinje SA, iz kojih je vidljivo da je moguće da je sjećanje svjedokinje H o događajima postepeno evoluiralo na gore opisani način. Vjerovatnoću da su spekulacije preživjelih članova njene porodice o tome ko je kriv za nasilja koja su uništila njihove živote mogle dramatično uticati na svjedokinju H povećava činjenica da je ona u vrijeme događajâ imala samo 13 godina. Ona je uticaju, naročito bliskih članova porodice kao što su svjedokinja SA i djed, stoga bila podložnija nego što bi to u sličnoj situaciji bila odrasla osoba.³²⁸ Ovo pitanje usko je povezano sa neopravdanim odbacivanjem izjava svjedokinje SA od strane Pretresnog vijeća i faktor je koji, zajedno s ostalim utvrđenim greškama, Žalbeno vijeće mora uzeti u obzir prilikom konačnog rješavanja o tome da li su osuđujuće presude za Zorana i Mirjana Kupreškića dovoljno čvrsto utemeljene.

(e) Nedosljednosti između svjedočenja svjedokinje H i ostalih dokaza iz spisa

202. Zoran i Mirjan Kupreškić kao opšti argument navode da je Pretresno vijeće pogriješilo u tome što svjedočenje svjedokinje H nije pažljivo ocjenjivalo u kontekstu svih dokaza iz spisa postupka.³²⁹ Da je Pretresno vijeće provelo takvo daljnje ispitivanje, tvrde oni, pokazalo bi se da je njeno svjedočenje na suštinski način protivrječno drugim aspektima dokaza izvedenih o napadu na Ahmiće. Žalbeno vijeće se slaže da je dužnost Pretresnog vijeća da svjedočenje svakog svjedoka razmotri u svjetlu cijelog spisa predmeta i da objasni zašto, uprkos bitnim nepodudarnostima, ipak prihvaća svjedočenje dotičnog svjedoka. Temeljno načelo, afirmisano u jurisprudenciji ovog Međunarodnog suda, jeste da se vjerodostojnost svjedoka ne može konačno utvrditi sve dok nisu izvedeni svi dokazi.³³⁰

³²⁸ Kako je obrazlagao Zoran Kupreškić, takođe donekle odudara od uobičajene dinamike odnosa u patrijarhalnoj bosanskoj muslimanskoj zajednici da 13-godišnja djevojčica u tako značajnoj stvari utiče na svog 60-godišnjeg djeda, a ne obrnuto. *Vidi* transkript glavnog pretresa, str. 657.

³²⁹ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 73; dopunski dokument Zorana Kupreškića, 20-21; žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 87-88, 101-104; dopunski dokument Mirjana Kupreškića, 7; transkript žalbenog pretresa, str. 680-681, 703.

³³⁰ Predmet *Tužilac protiv Kunarca i dr.*, IT-96-23-T i IT-96-23/1-T, Odluka po prijedlogu za donošenje oslobođajuće presude, 3. juli 2000., par. 4.

203. Prilikom ocjenjivanja prigovora Zorana i Mirjana Kupreškića u vezi sa konsistentnošću svjedočenja svjedokinje H s ostatkom dokaznog spisa, nije dovoljno razmotriti samo dokaze izvedene pred Pretresnim vijećem. Dokazni dio spisa predmeta u žalbenom postupku šira je verzija onoga kojim je raspolagalo Pretresno vijeće. Žalbeno vijeće je prihvatilo razne stavke dodatnih dokaza po pravilu 115, uključujući svjedočenje svjedoka označenog šifrom "AT" koji je svjedočio u predmetu *Kordić*. Materijal svjedoka AT dvije su izjave koje je on dao Tužilaštvu, jednu 25. maja 2000., a drugu 15., 16. i 17. avgusta 2000., te transkript iskaza svjedoka AT kao svjedoka optužbe u postupku u predmetu *Kordić* 27. i 28. novembra 2000. godine. Pretresno vijeće u predmetu *Kordić* izrazilo je određene ograde u pogledu vjerodostojnosti svjedoka AT. Naročito se s uvažavanjem osvrnulo na kritičke primjedbe odbrane, da je on bio:

... učesnik u napadu te je kao takav proglašen krivim od strane Međunarodnog suda za zločine protiv čovječnosti, uključujući progon i ubistvo, za što mu je izrečena znatna kazna (na koju je uložio žalbu). Nadalje, iako on sam nije svjedočio na svom suđenju, iznio je lažnu odbranu alibijem, a čak i sada odbija priznati bilo kakvo učešće u ubistvu...³³¹

Međutim, Pretresno vijeće u predmetu *Kordić* je zaključilo:

Iako se on nije mogao odlučiti da kaže punu istinu o svom učešću u napadu, ... Pretresno vijeće se uvjerilo da on jeste rekao istinu o pripremama za napad na Ahmiće, uključujući sastanke u hotelu "Vitez" i kasnije brifinge.³³²

204. Slično tome, razmatrajući da li da prihvati materijal svjedoka AT kao dodatni dokaz u žalbenom postupku, Žalbeno vijeće u ovom slučaju prihvata da je njegov opis pripreme napada na Ahmiće 16. aprila 1993. i kretanja vojnika s njim u vezi vjerodostojan.

205. Iako zahtjevi Zorana i Mirjana Kupreškića na osnovu pravila 115 u vezi sa materijalom svjedoka AT nisu odobreni, Žalbeno vijeće je odobrilo zahtjev Vlatka Kupreškića na osnovu pravila 115 i uvrstilo materijal svjedoka AT u žalbeni postupak. U svojoj odluci o materijalu svjedoka AT, Žalbeno vijeće je izričito izjavilo da, budući da je prihvatilo materijal po zahtjevu Vlatka Kupreškića, i svi ostali okrivljenici u ovom

³³¹ Prvostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 627.

³³² Prvostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 630.

predmetu, kao i Žalbeno vijeće, imaju pravo da iskoriste istu mogućnost.³³³ Dakle, Žalbeno vijeće ima i zadatak da razmotri da li iskaz svjedokinje H protivrječi dokaznom dijelu žalbenog spisa, uključujući materijal svjedoka AT.

206. Žalioci tvrde da fizički opis kako ga je o njima dala svjedokinja H navodi na zaključak da ih je ona zamijenila sa pripadnicima “Džokera” (za koje je Pretresno vijeće prihvatilo da su učestvovali u napadu)³³⁴ i da je Pretresno vijeće pogriješilo u tome što njeno svjedočenje nije ocjenjivalo s tog aspekta.³³⁵ Tužilac odgovara da je argument spekulativan i da žalioци nisu naveli nijedan dio spisa prvostepenog postupka koji bi potkrepljivao tu tvrdnju.³³⁶

207. Žalbeno vijeće se ne može složiti sa tvrdnjom tužioca da u spisu suđenja ne postoji razlog koji bi stavljao u pitanje opisa Zorana i Mirjana Kupreškića kako ga je dala svjedokinja H. Svjedokinja H je bila sigurna da su braća Kupreškić tokom napada na njenu kuću nosili uniforme i da su im lica bila maskirana linijama namazanim crnim laštikom. Kad je od nje zatraženo da detaljno opiše boju njihovih uniformi, izjavila je da misli da su bile crne boje i da su svi napadači bili jednako obučeni. Tokom glavnog ispitivanja, ona je nepokolebljivo tvrdila da su okrivljenici bili naoružani automatskim puškama i raketnim bacačima iako je, kako je već pomenuto, u unakrsnom ispitivanju bila znatno manje sigurna u to kakvo je oružje imao Mirjan Kupreškić.³³⁷ Neki drugi očevici pokolja u Ahmićima napadače su opisali na sličan način.³³⁸ Mnogi svjedoci sjećali su se vojnika u crnim

³³³ Odluka po prijedlozima za prihvaćanje materijala koji se odnose na svjedoka AT u dokaze shodno pravilu 115 i za pozivanje dodatnih svjedoka, 29. maj. 2001., par. 17.

³³⁴ Prvostepena presuda, par. 333-334.

³³⁵ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, str. 87-88; dopunski dokument Mirjana Kupreškića, str. 7-8; transkript žalbenog pretresa, str. 680-681, 694, 703-705.

³³⁶ Odgovor tužioca, par. 12.66-12.67.

³³⁷ Transkript glavnog pretresa, str. 1642-1646, 1721 i 1723-1724. *Vidi* diskusiju *supra*, par. 152-153 (u vezi s unakrsnim ispitivanjem svjedokinje H o ovome).

³³⁸ Mnogi svjedoci vidjeli su vojnike u maskirnim uniformama. *Vidi* npr. prvostepenu presudu, par. 206 (svjedok A), prvostepenu presudu, par. 209 (svjedok C); prvostepenu presudu, par. 214 (svjedokinja E); prvostepenu presudu, par. 220 (svjedok G); prvostepenu presudu, par. 234 (gdje se navodi opis “šarenih uniformi”, kako se izrazio svjedok O); prvostepenu presudu, par. 215 (svjedok F); prvostepenu presudu, par. 228 (svjedokinja J); prvostepenu presudu, par. 237 (svjedok Q); prvostepenu presudu, par. 248 (svjedok W); prvostepenu presudu, par. 270 (svjedokinja GG); prvostepenu presudu, par. 273 (svjedok CA). Svjedoci su takođe vidjeli vojnike s licima naličenim bojom. *Vidi* npr. transkript glavnog pretresa, str. 3255 (sa zapažanjem svjedokinje X da su vojnici bili naličeni zelenom bojom). Drugi su vidjeli vojnike sa kapama koje su im sasvim prekrivale lice, samo sa malim prorezima za oči, uši i nos. *Vidi* npr. prvostepenu presudu, par. 214 (svjedokinja E); prvostepenu presudu, par. 262 (svjedokinja CC).

uniformama, lica namazanih crnim linijama i naoružanih automatskim oružjem i raketnim bacačima.³³⁹ Međutim, ključno je pitanje da li su toga dana tako bili opremljeni Zoran i Mirjan Kupreškić.

208. Među stranama tokom suđenja nije bilo spora o tome da su po svojim crnim uniformama bili poznati “Džokeri” koji su odigrali glavnu ulogu u brutalnom napadu na Ahmiće. Zaista, u svojoj uvodnoj riječi prvog dana suđenja, tužilac je jasno izjavio da su vojnici koji su učestvovali u napadu na Ahmiće nosili maskirne uniforme, i to pripadnici HVO-a, dok su crne uniforme nosili “Džokeri”.³⁴⁰ Nadalje, Pretresno vijeće je izričito prihvatilo da su crne košulje i naličena lica bili dio opreme “Džokera” za specijalne akcije.³⁴¹ Brigadir Džambasović je objasnio da je mogućnost da se postane pripadnikom elitnih grupacija kao što je vojna policija, dio koje su bili “Džokeri”, bila strogo ograničena:

... postojala je značajna razlika [između vojne policije i drugih vojnih jedinica]... u smislu naoružanja, opreme i obuke. Specijalne jedinice, uključujući naravno vojnu policiju, u praksi su uvijek bile bolje opremljene, imale modernije oružje, a i probrane vojnike jer su se pripadnici tih specijalnih jedinica, sve u svemu, s obzirom na izvjesne osobine i izvjesne principe, zaista razlikovali od običnih vojnika. To znači da nije – da se tako izrazim – bilo ko mogao da uđe u te specijalne jedinice. Ti ljudi morali su zadovoljavati određene kriterije, na primjer nivo obučenosti i obrazovanja, fizičku spremnost, okretnost i inteligenciju. A sve specijalne jedinice, uključujući i vojnu policiju, dobivale su specijalnu obuku za zadatke za koje su bile namijenjene.³⁴²

³³⁹ Prvostepena presuda, par. 222 (gdje se navodi opis vojnika u crnim uniformama koji je dao svjedok G); prvostepena presuda, par. 206 (s izjavom svjedoka A da su lica vojnika bila naličena crnom bojom); prvostepena presuda, par. 214 (s izjavom svjedokinje E da su lica vojnika bila naličena crnom bojom); prvostepena presuda, par. 215 (s izjavom svjedoka F da su lica vojnika bila naličena crnom bojom); prvostepena presuda, par. 228 (s izjavom svjedokinje J da su lica vojnika bila naličena crnom bojom); prvostepena presuda, par. 262 (s izjavom svjedokinje CC da su lica vojnika bila naličena crnom bojom); prvostepena presuda, par. 270 (s izjavom svjedokinje GG da su lica vojnika bila naličena crnom bojom); prvostepena presuda, par. 215 (sa zapažanjem svjedoka F da su vojnici imali automatsko naoružanje); prvostepena presuda, par. 215 (sa zapažanjem svjedoka F da su vojnici imali bacače raketa); prvostepena presuda, par. 255 (sa zapažanjima svjedoka Y da su vojnici imali bacače raketa).

³⁴⁰ Uvodna riječ tužioca, transkript glavnog pretresa, str. 114. Svjedok AT je potvrdio da su pripadnici vojne policije HVO-a, uključujući i njega, nosili tokom napada maskirne uniforme. Transkript glavnog pretresa, str. 27617. Mada od njega nije konkretno zatraženo da potvrdi koje su boje bile uniforme “Džokera”, izjave svjedoka AT podrazumijevale su kao opštepoznatu činjenicu da su “Džokeri” nosili crne uniforme. Na primjer, tokom njegovog unakrsnog ispitivanja u predmetu *Kordić*, svjedoku AT bilo je postavljeno ovo pitanje: “Dakle, on kaže da vas je vidio zajedno sa tih 13 pripadnika ‘Džokera’ u crnim uniformama bez ikakvih oznaka, kao i svi ostali ‘Džokeri’? Da li ste vi tokom aprila nosili crnu uniformu?”. Svjedok AT je odgovorio da nije. *Vidi* iskaz svjedoka AT, transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27682.

³⁴¹ Prvostepena presuda, par. 132. *Vidi* i par. 135 prvostepene presude.

³⁴² Transkript glavnog pretresa, str. 12136.

209. Prema izjavama svjedoka AT, jedno odjeljenje jedinice “Džokeri” zaista je bilo raspoređeno na zadatak u napadu na dio Ahmića u kojem se nalazi kuća svjedokinje H. Konkretno, on je izjavio da je prva grupa napadača, koja je uključivala oko pola voda “Džokera”, bila raspoređena na položaj kod “takozvanih Kupreškića kuća” i da je to bila najveća grupa poslata na zadatak.³⁴³ S obzirom na to ne iznenađuje što su mnogi svjedoci izjavljivali da su vidjeli napadače odjevene na način karakterističan za “Džokere”. Međutim, tužilac ni u kojoj fazi nije iznio navod da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili pripadnici elitne jedinice “Džokeri” (ili vojne policije uopšte) kako bi time objasnio zašto bi oni tokom napada bili tako odjeveni.

210. Ovim se otvara pitanje zaključka Pretresnog vijeća o tome u kojem su svojstvu braća Kupreškić učestvovali u napadu. Pretresno vijeće je zaključilo da su “obojica optuženih sudjelovali u napadu na Ahmiće 16. aprila 1993. kao vojnici HVO-a”.³⁴⁴ Iako to u prvostepenoj presudi nije sasvim jasno, postoji mogućnost da je Pretresno vijeće zaključilo da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili pripadnici brigade HVO-a iz Viteza.

211. Braća Kupreškić tvrde da je Viteška brigada bila jedina jedinica HVO-a sa kojom ih je tužilac nastojao dovesti u vezu, te jedina moguća brigada HVO-a kojoj su oni mogli pripadati, jer je ona teritorijalno pokrivala njihovo mjesto stanovanja.³⁴⁵ Zaista, zaključujući da su obojica okrivljenih bili “aktivni pripadnici HVO-a”, Pretresno vijeće se pozvalo na Popis Viteške brigade HVO-a u kojem se navodi da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili “rezervisti” u periodu od 8. aprila 1992. do 22. i 23. januara 1996.³⁴⁶ U slučaju Zorana

---

³⁴³ Transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27606. Iako se na nekim mjestima engleskog prijevoda izjava koje je svjedok AT dao Tužilaštvu pominje da su “Džokeri” raspoređeni na položaj kod “kuće braće Kupreškić”, Žalbeno vijeće ne smatra da to daje osnov za pretpostavku da su Zoran i Mirjan Kupreškić bili umiješani u organizovanje napada. Mirjan Kupreškić je tokom žalbenog pretresa izjavio da se to mjesto u originalnoj verziji izjave svjedoka navodi kao “Kupreškića kuće” i da je to pogrešno prevedeno na engleski. Nadalje, braća su stanovala u zasebnim kućama tako da se izraz “kuća braće Kupreškić” ne može odnositi na njih. *Vidi* transkript žalbenog pretresa, str. 690-693. Tužilac to nije osporavao. Čini se da je izraz “Kupreškića kuće” korišten samo za označavanje strateške orijentacione tačke za napadače. *Vidi* izjavu svjedoka AT od 25. maja 2000., 33. U skladu s tim, Žalbeno vijeće, samo na osnovu ovoga, ne izvodi nikakav nepovoljan zaključak o učešću Kupreškićevog brata u pripremama za napad na Ahmiće. U vezi s učešćem okrivljenika u pripremama za napad upućujemo na daljnju diskusiju *infra*, par. 233-241.

³⁴⁴ Prvostepena presuda, par. 430.

³⁴⁵ Odbrana se takođe poziva na iskaz vještaka optužbe, brigadira Džambasovića, o tome da je HVO bio organizovan na teritorijalnom principu. *Vidi* transkript glavnog pretresa, str. 12123.

³⁴⁶ Prvostepena presuda, par. 377.

Kupreškića, kao na osnov za takav zaključak Vijeće se pozvalo i na iskaz svjedoka u kojem se navodi da je on učestvovao u svečanosti polaganja zakletve na stadionu u Vitezu.³⁴⁷

212. U žalbenom postupku, tužilac je tvrdio da je Pretresno vijeće tačno zaključilo da su u napadu na Ahmiće učestvovala razne regularne snage HVO-a, naročito iz Viteške brigade. Tužilac naročito ističe to da je Pretresno vijeće raspolagalo dokazima kao što je “potvrda o ranjavanju” u kojoj stoji da je pripadnik Viteške brigade Nikola Omazić bio ranjen tokom operacije u Ahmićima 16. aprila 1993. te da je u napadu učestvovao i zapovjednik domobrana HVO-a, Nenad Šantić.³⁴⁸

213. Međutim, na osnovu dokaznog spisa koji je imalo Žalbeno vijeće, a naročito materijala svjedoka AT, teško je prihvatiti postavku da je Viteška brigada bila poslata na zadatak u Ahmiće radi toga da bi rano ujutro 16. aprila 1993. učestvovala u napadu. Zapovjednik Viteške brigade je dobio uputstva za vojne akcije u predmetno vrijeme u drugim selima u zoni Viteza. Tokom unakrsnog ispitivanja vojnog vještaka optužbe na suđenju, brigadir Asima Džambasovića, pokazana je zapovijed koju je 16. aprila 1993. u 01:30 sati izdao general Tihomir Blaškić.³⁴⁹ Njome se zapovjedniku Viteške brigade daje uputstvo za djelovanje u zoni Kruščice, Vranjske i Donje Večeriske, s početkom u 05:30 sati 16. aprila 1993., gotovo u isto vrijeme kada je počeo napad na Ahmiće. Čak i Vranjska, Ahmićima najbliže od tih mjesta – sa čime se složio i brigadir Džambasović – od Ahmića je udaljena tri do četiri kilometra.³⁵⁰

214. Slično tome, na pitanje koje su jedinice učestvovala u napadu na Ahmiće, svjedok AT je izjavio da je 15. aprila 1993.

... na sastanku vojnih komandanata donesena odluka o smjeru napada za sve jedinice... tako ja mislim... Znal se da vojna policija treba da napadne Ahmiće. Trebalo je da Žuti napadne Stari Vitez, sa položaja u Kruščici. Civilna policija trebala

³⁴⁷ Prvostepena presuda, par. 378.

³⁴⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 850-851.

³⁴⁹ Dokazni predmet D 38/2. *Vidi* završnu riječ tužioca, par. 4.27.

³⁵⁰ Transkript glavnog pretresa, str. 12236-12240. Pretresno vijeće se u par. 284 prvostepene presude pozvalo na taj dokazni predmet kao na dio dokaza izvedenih sa ciljem da se pokaže da je HVO stavljen u “najviši stupanj bojne spremnosti”, ali nije razmatralo da li on takođe pokazuje da je ujutro 16. aprila 1993. Viteška brigada bila poslata na zadatak u druga sela, a ne u Ahmiće.

je da napadne sa strane Lašve. [Viteška] brigada bila je poslata u druga sela, u Donju Večerisku, Gačice, Kruščicu, Vranjsku... Navodim sela za koja znam... Divjak.³⁵¹

Dakle, svjedočenje svjedoka AT o selima u koja je ujutro 16. aprila 1993. bila raspoređena Viteška brigada podudara se sa zapovijedi izdanom Viteškoj brigadi kojom se Brigada upućuje da ujutro 16. aprila 1993. napadne neka druga sela, a ne Ahmiće. S obzirom na to da je svjedok AT bio učesnik u napadu na Ahmiće na nivou zapovjednika, ne čini se vjerovatnim da je tamo moglo da bude snaga zvanično raspoređenih za svrhu napada, a da on za njih ne zna. Na osnovu toga, teško je razabrati kako su Zoran i Mirjan Kupreškić mogli biti zvanično zaduženi da učestvuju u napadu u sklopu Viteške brigade HVO-a. Čak ako i jesu (ili da su bili raspoređeni u okviru bilo koje druge regularne jedinice HVO-a), shodno uvodnom izlaganju samog tužioca na suđenju, bili bi nosili maskirne uniforme. Crne uniforme su prema navodima nosili samo "Džokeri".³⁵²

215. Međutim, pored "snaga HVO-a" i "Džokera", Pretresno vijeće je konstatovalo sljedeće:

Hrvatski stanovnici Ahmića, ili barem oni koji su pripadali HVO-u ili bili u kontaktu sa hrvatskim oružanim snagama, znali su da će rano ujutro 16. aprila 1993. hrvatske snage započeti masovni vojni napad.³⁵³

Slično tome, Pretresno vijeće je zaključilo da su

napad izvele vojne jedinice HVO-a i pripadnici "Džokera". Hrvatski stanovnici Ahmića sposobni za vojsku pružili su pomoć i podršku na razne načine. Neki od njih učestvovali su u vojnim operacijama protiv Muslimana.³⁵⁴

216. Svjedok AT je potvrdio da su se neki mještani, stanovnici Ahmića, zaista priključili napadu rano ujutro 16. aprila 1993., ali je naglasio da je to bilo činjeno na individualnoj, *ad hoc* bazi, a ne kao dio organizovanog plana.³⁵⁵ Između svjedoka AT i sudije Maya, tokom suđenja u predmetu *Kordić* došlo je do ovakvog dijaloga:

³⁵¹ Izjava svjedoka AT, 25. maj 2000., 28. *Vidi i* transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27598-27599 i 27755-27756.

³⁵² Uvodna riječ tužioca, transkript glavnog pretresa, str. 114. *Vidi* diskusiju *supra*, par. 208.

³⁵³ Prvostepena presuda, par. 333.

³⁵⁴ Prvostepena presuda, par. 334.

³⁵⁵ Izjava svjedoka AT, 15. avgust 2000., 11. Kako bi to primjerom ilustrirao, svjedok AT je ispričao da je u ranim jutarnjim satima 16. aprila 1993., dok je njegova grupa vojnih policajaca bila na svojem položaju i čekala na znak da se spusti u selo Ahmiće koje je još spavalo, na njihov položaj došao mladi muškarac,

P. Da li su, po vašem znanju, pored vojne policije u operaciji u Ahmićima učestvovali i neke druge jedinice?

O. U smislu jedinica, mislim da ne. Bilo je ljudi iz sela i pripadnika HVO-a odatle. Ali oni nisu svi učestvovali u operaciji. Bilo je pojedinaca koji su se uključili samoinicijativno. Nisu učestvovali svi ljudi iz sela.³⁵⁶

217. Ako su Zoran i Mirjan Kupreškić učestvovali u napadu na kuću svjedokinje H ne kao vojnici HVO-a zvanično raspoređeni na taj zadatak, nego kao pripadnici HVO-a iz toga kraja koji su se uključili u operaciju, čini se neobičnim da bi nosili crne uniforme. Tu se postavlja i pitanje da li bi ti lokalni pojedinci koji nisu zvanično bili uključeni u operaciju imali pristup naoružanju poput raketnih bacača.

218. Opis Zorana i Mirjana Kupreškića koji je dala svjedokinja H ne dokazuje jednoznačno da je ona pogriješila u vezi sa njihovim učešćem u napadu. Naravno, teoretski je moguće da su oni samoinicijativno obukli crne uniforme slične uniformama "Džokera" i nekako se domogli naoružanja poput raketnih bacača. Međutim, spis prvostepenog postupka u cjelini, paralele između njihovog opisa toga jutra kako ga je dala svjedokinja H i načina kako su "Džokeri" izgledali u svojim "specijalnim akcijama" (a nesporno je da su oni itekako bili umiješani u ovaj napad), kao i to da je učešće domaćih Hrvata iz Ahmića u napadu najvjerovatnije bilo na *ad hoc* osnovu, upućuju na očigledan zaključak da su dvojica ljudi koje je svjedokinja H vidjela ustvari bili pripadnici "Džokera". Nasuprot tome, Žalbena vijeće napominje da su svjedoci koji su izjavili da su vidjeli Dragu Josipovića tokom napada 16. aprila 1993. za njega rekli da se sjećaju da je nosio maskirnu uniformu i da je bio naoružan puškom.³⁵⁷ To bi više odgovaralo mogućnosti da je on bio mještanim koji se vlastitom voljom uključio u napad. Nijedan drugi svjedok nije u svom iskazu identifikovao Zorana i Mirjana Kupreškića na način koji bi potkrepljivao njihov opis koji je dala

---

mještanim. Jedan pripadnik grupe ga je poznavao, a mladić je ponudio informacije o planu sela, i ostao sa grupom u napadu na kuće bosanskih Muslimana toga jutra. Na pitanje da li je postojao neki obrazac što se tiče vrste domaćih ljudi koji su se uključili u operaciju, svjedok AT je rekao: "Ne bih rekao da je postojao obrazac, ali, bilo je pojedinaca koji su se uključili na vlastitu inicijativu. Hrabriji, mlađi domaći ljudi." Transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27620.

³⁵⁶ Transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27770.

³⁵⁷ *Vidi* prvostepenu presudu, par. 258 (gdje se govori o tome kako je svjedok Z poslije podne 16. aprila 1993. vidio Dragu Josipovića u maskirnoj uniformi, s automatskom puškom, ali bez boje na licu, sa još četiri vojnika s puškama). *Vidi i* prvostepenu presudu, par. 275 (o tome kako je svjedokinja CA na dan napada vidjela Dragu Josipovića u maskirnoj uniformi); prvostepenu presudu, par. 480 (o tome kako je svjedokinja EE tokom napada na njenu kuću vidjela Dragu Josipovića u maskirnoj uniformi i s maskirnom kapom na glavi).

svjedokinja H o tome kako su oni izgledali tog dana.³⁵⁸ Istina je da svjedokinja H nije bila sigurna u to što govori kad je rekla da misli da su dva okrivljena bili u crnom, ali jeste bila sigurna da su bili u uniformi, a ne naprosto u civilnom odijelu. Žalbeno vijeće međutim podsjeća da je djed svjedokinje H, svjedok KL, u svom pokušaju identifikacije okrivljenih rekao da su oni prilikom napada na njegovu kuću nosili crne uniforme (Pretresno vijeće je to odbacilo), što upućuje u najmanju ruku na mogućnost da je svjedokinja bila pod uticajem toga što je on govorio o izgledu napadača toga jutra.³⁵⁹ I u jednoj i u drugoj varijanti, taj faktor se negativno odražava na vjerodostojnost svjedokinje H. Pretresno vijeće je trebalo da uzme mogućnost da je svjedokinja H bila u zabludi, i tog jutra kad je izvršen napad na Ahmiće za dva pripadnika “Džokera” mislila da su Zoran i Mirjan Kupreškić. Dodatno svjedočenje svjedoka AT potrebu da se ta mogućnost ispita čini još važnijom jer se iz njega saznaje da su “Džokeri” bili raspoređeni na zadatak da napadnu mjesto gdje se nalazila i kuća svjedokinje H, te da domaći ljudi iz Ahmića u napadačke jedinice nisu bili zvanično uključeni.

(f) Nepostojanje u spisu dokaza koji bi potkrepljivali iskaz svjedokinje H

219. Žalioci tvrde da je Pretresno vijeće pogriješilo prihvativši svjedočenje o identifikaciji svjedokinje H bez ijedne potkrepe. Kako ističe Mirjan Kupreškić, niko od ostalih 1.000 muslimanskih stanovnika Ahmića nije na vjerodostojan način posvjedočio da ga je vidio kako učestvuje u napadu 16. aprila 1993. godine.³⁶⁰ Tužilac odgovara pozivajući se na jasno artikulisani princip koji se ogleda u jurisprudenciji ovog suda, da pretresno vijeće osuđujuću presudu može izreći i na osnovu nepotkrijepljenog svjedočenja samo jednog svjedoka.³⁶¹

---

³⁵⁸ Iako je svjedok KL takođe opisao da su oni bili prisutni tokom napada na njegovu kuću i bili obučeni na isti način kako ih je opisala svjedokinja H, Pretresno vijeće je njegovo svjedočenje odbacilo kao dokaze kojima se ne može vjerovati. *Vidi* diskusiju *supra*, par. 194. Slično tome, svjedok C je izjavio da su braća Kupreškić nosili maskirne uniforme i da im lica nisu bila naličena, ali Pretresno vijeće je odbacilo i njegovo svjedočenje. *Vidi* prvostepenu presudu, par. 405 i 427.

³⁵⁹ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 198.

³⁶⁰ I svjedok KL i svjedok C su izjavili da su ih prepoznali, ali je Pretresno vijeće odbacilo oba ta svjedočenja kao sasvim neuvjerljiva. *Vidi* prvostepenu presudu, par. 397-399, 424 i 427.

³⁶¹ Odgovor tužioca, par. 12.63-12.64.

220. Tužilac ispravno tvrdi da “svjedočenje samo jednog svjedoka o pravno relevantnoj činjenici, pravno gledano, ne zahtijeva potkrepu”.³⁶² Naime, odsustvo potkrepe jednostavno je faktor koji Pretresno vijeće treba da uzme u obzir prilikom ocjenjivanja težine dokaza i donošenja odluke o vjerodostojnosti svjedoka. Dakako, u slučajevima u kojima mnogo toga zavisi od identifikacije optuženog od strane samo jednog svjedoka i izvršene u otežanim okolnostima, potkrepljujući dokazi dobivaju na važnosti.³⁶³ Međutim, nepostojanje potkrepe samo po sebi nije osnov da Žalbena vijeće interveniše u nalaz pretresnog vijeća o činjeničnom stanju.

221. U predmetu koji je pred nama, Žalbena vijeće napominje da se Pretresno vijeće jeste pozvalo na dokaze koji su koliko-toliko bili potvrda navoda svjedokinje H da je Zoran Kupreškić učestvovao u napadu na Ahmiće, naime, na svjedočenje svjedokinje JJ. Svjedokinja JJ je u svom iskazu pred Pretresnim vijećem reprodukovala svoj razgovor sa Zoranom Kupreškićem nakon događaja u Ahmićima od 16. aprila 1993., u kojem joj je on rekao da je, pod prisilom od strane pripadnika “Džokera”, pucao u zrak pretvarajući se da puca u civile.³⁶⁴ Pretresno vijeće je prihvatilo svjedočenje svjedokinje JJ i konstatovalo da se tu ipak radilo “o priznanju Zorana Kupreškića da je donekle sudjelovao”, što je još više oslabilo njegovu tvrdnju da nije učestvovao u sukobu.³⁶⁵ Međutim, očigledno je da iskaz svjedokinje JJ, uzet i sa najjače strane, ne potkrepljuje tvrdnju svjedokinje H da je Zoran Kupreškić bio u njenoj kući tog jutra kad se dogodio napad, a ne predstavlja ni činjenični dokaz analogne vrijednosti o njegovom učešću u napadima na druge kuće.³⁶⁶ U spisu prvostepenog postupka nema nijednog drugog dokaza u prilog identifikaciji Mirjana Kupreškića koju je dala svjedokinja H.

(g) Svjedokinja H: zaključci

222. Iz iskaza svjedokinje H pred ovim sudom jasno se vidi da je ona sjajna mlada žena koja je u svom kratkom životu pretrpjela više jada nego što većina ljudi može i zamisliti.

³⁶² Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 62. *Vidi* daljnju diskusiju o tome *supra*, par. 33.

³⁶³ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 34-36.

³⁶⁴ Prvostepena presuda, par. 407.

³⁶⁵ Prvostepena presuda, par. 428.

³⁶⁶ *Vidi* daljnje razmatranje svjedočenja svjedokinje JJ *infra*, par. 228-232. O sličnim činjeničnim dokazima *vidi* diskusiju *infra*, par. 321-232.

Nakon pokolja u Ahmićima u aprilu 1993. ona je ponijela znatan teret odgovornosti za preživjele članove svoje porodice, a njeno svjedočenje pred Pretresnim vijećem bilo je prožeto hrabrošću. Ne iznenađuje što je takav svjedok mogao da na Pretresno vijeće ostavi tako dubok i pozitivan utisak. Međutim, prethodno razmatranje otkriva da je Pretresno vijeće počinilo niz grešaka u ocjenjivanju njenog iskaza.

223. Žalbeno vijeće još jednom podsjeća na objašnjenje Pretresnog vijeća o tome zašto prihvata svjedočenje svjedokinje H:

Pretresno vijeće uzima u obzir kritičke primjedbe u vezi s vjerodostojnošću njenog iskaza, koje proizlaze iz: (a) protuslovlja između njene izjave i njenog iskaza i (b) njenog poricanja da je potpis na izjavi doista njen. Međutim, nad kritičkim primjedbama preteže utisak koji je svjedokinja ostavila na Pretresno vijeće dok je davala svoj iskaz. Njeno svjedočenje u vezi s identifikacijom optuženih nije bilo ničim poljuljano.³⁶⁷

Dakle, ocjena Pretresnog vijeća svjedokinje H kao jakog i ubjedljivog svjedoka koji je, uprkos nekim manjim kritičkim primjedbama na račun vjerodostojnosti, bio sasvim siguran u svoju identifikaciju okrivljenih tokom napada na njenu kuću. Nakon pažljivog preispitivanja, Žalbeno vijeće nažalost mora zaključiti da se ova ocjena ozbiljno kosi sa velikim manjkavostima od kojih pati dokazni dio spisa, opširno razmotrenim u prethodnim paragrafima, a koje pogađaju srž iskaza svjedokinje H. Pretresno vijeće nije precizno utvrdilo činjenično stanje po ključnim pitanjima, npr. da li je izjava iz decembra 1993. zaista njena i da li je ona pogriješila izjavljujući da je Zorana Kupreškića prepoznala kao čovjeka zaposlenog u trgovini u koju je često zalazila. Pretresno vijeće se pritom nije pomoglo izjavama svjedokinje SA iz kojih jasno proizlazi mogućnost da je identifikacija komšija u vrijeme napada koju je ona dala bila rezultat postepene evolucije tokom mjeseci nakon pokolja iz aprila 1993. godine. Vijeće je pogriješilo kada je povuklo svoju odluku da pozove svjedokinju SA i kad je isprva priznalo mogućnost da njezine izjave dovedu u sumnju iskaz o identifikaciji koji je dala svjedokinja H, a zatim odustalo od toga da to uzme u obzir. Pretresno vijeće je nadalje previdjelo materijalna odstupanja između izjave svjedokinje H iz decembra 1993. i njenog iskaza danog u sudnici, u vezi sa njenom identifikacijom dvojice okrivljenih. Nadalje, ovdje valja podsjetiti na već iznesenu konstataciju Žalbenog vijeća da je Zoranu i Mirjanu Kupreškiću nanesena šteta, prvo, time što tužilac u Izmijenjenoj i

dopunjenoj optužnici nije naveo napad na kuću svjedokinje H i, drugo, kašnjenjem u objelodanjivanju njene izjave okrivljenima. Oni su imali samo nekoliko sedmica da pripreme unakrsno ispitivanje te svjedokinje za čiji se iskaz ispostavilo da predstavlja srž teza optužbe protiv njih. Stoga im je mogućnost da taj iskaz u unakrsnom ispitivanju pobijaju bila unaprijed ograničena.

224. Žalbeno vijeće prihvata da se Pretresnom vijeću mora ostaviti pravo na određen stepen elastičnosti u iznošenju, u presudi, svog načina rezoniranja. Međutim, ta elastičnost je uvijek ograničena obavezom sudskog vijeća da u svakom predmetu dade obrazloženje svoje odluke. To je stvar temeljne pravičnosti prema svim stranama u predmetu. Žalbeno vijeće naglašava da se u ovom slučaju ne radi o tome da je Pretresno vijeće obradilo sva relevantna pitanja, a da se Žalbeno vijeće naprosto ne slaže sa zaključkom Pretresnog vijeća. Posrijedi je prije situacija gdje u prvostepenoj presudi očigledno nije obrađeno nekoliko pitanja koja se neposredno tiču vjerodostojnosti svjedokinje H. Mada je Pretresno vijeće i sâm priznalo da je identifikacijama od strane očevidaca izvršenim u otežanim okolnostima potrebno pristupiti s oprezom, takav se oprez ne vidi dovoljno u načinu na koji je ono pristupilo svjedočenju svjedokinje H: radi se o iskazu svjedoka koji je sâm izjavio da je žaliocem identifikovao u krajnje teškim okolnostima, protiv čije su vjerodostojnosti žaliooci reagovali žestoko i iznoseći mnogo detalja, te za čiju se identifikaciju žalilaca ispostavilo da je ne potkrepljuje ni jedan drugi dokaz iz spisa.

225. Na pitanje što ocjenu dokaza čini “potpuno pogrešnom” mora se, naravno, odgovarati od slučaja do slučaja. Žalbeno vijeće ne može i ne bi trebalo da propisuje slučajeve u kakvima se takva ocjena može donijeti. U ovom slučaju, jedna greška ili čak nekoliko primjera grešaka koje je pronašlo Žalbeno vijeće možda nisu dovoljne da se ocjena Pretresnog vijeća okvalifikuje kao “potpuno pogrešna”. Međutim, zadatak Žalbenog vijeća je da razmotri ukupni učinak prigovora na odluku Pretresnog vijeća da van razumne sumnje prihvati svjedočenje svjedokinje H. Pritom Žalbeno vijeće konstatuje da se ocjena iskaza svjedokinje H koju je dalo Pretresno vijeće, u obliku kako je ona formulisana u prvostepenoj presudi, toliko bitno razlikuje od one koju nakon preispitivanja očiglednom smatra Žalbeno vijeće, da se mora odbaciti kao “potpuno pogrešna”. Kao i u žalbenom postupku u predmetu

---

³⁶⁷ Prvostepena presuda, par. 425; *vidi i* prvostepena presuda, par. 402.

Čelebići, Žalbeno vijeće i u ovom predmetu smatra da je pitanje na koje treba da se odgovori to da li je Pretresno vijeće pogriješilo u svojoj ukupnoj ocjeni dokaza kao ubjedljivih i vjerodostojnih te, naročito, da li je Vijeće pogriješilo “prihvativši cjelinu dokaza kao dovoljnu za proglašenje krivice van razumne sumnje”.³⁶⁸ Žalbeno vijeće je sigurno u to da Pretresno vijeće, da je temeljito proradilo sve teškoće u vezi sa iskazom svjedokinje H, ne bi kao osnov za izricanje osuđujuće presude okrivljenima prihvatilo iskaz o identifikaciji koji je dala ova svjedokinja kao jedini svjedok. Žalbeno vijeće je na raspolaganju imalo i dodatni iskaz svjedoka AT o napadu na Ahmiće u aprilu 1993., koji je istaknuo neke od problema u vezi sa činjeničnim stanjem kako ga je utvrdilo Pretresno vijeće.

226. U žalbenom postupku, tužilac je iznio argument da Pretresno vijeće prilikom ocjenjivanja svjedočenja svjedokinje H nije bilo dužno da primijeni standard “van razumne sumnje”.³⁶⁹ Tužilac tvrdi da je Pretresno vijeće, naprotiv, svjedočenje svjedokinje H moglo ocijeniti jednostavno primjenom standarda dokazne vrijednosti koji vrijedi za dokaze uopšte. Kako tvrdi tužilac, svjedočenje svjedokinje H “... samo je jedna komponenta u ukupnom kompleksu dokaza protiv žalioca po tački 1 [progon]”.³⁷⁰ Žalbeno vijeće se ne slaže s tim. U argumentu tužioca odražava se isto pogrešno shvatanje da je napad na kuću svjedokinje H samo dokaz progona, a ne pravno relevantna činjenica neodvojiva od zločina progona, kako smo to definisali u prethodnoj diskusiji nedostataka Izmijenjene i dopunjene optužnice.³⁷¹ Osuđujuća presuda za progon izrečena Zoranu i Mirjanu Kupreškiću upire se samo o njihovo učešće u napadu na kuću svjedokinje H. Argument tužioca da je Pretresno vijeće, prilikom ocjenjivanja iskaza svjedokinje H o umiješanosti Zorana i Mirjana Kupreškića u taj napad, moglo primijeniti i bilo koji drugi standard, a ne samo standard dokazanosti van razumne sumnje, ne može se prihvatiti.

227. Konstatacijom da je Pretresno vijeće pogriješilo prihvativši iskaz o identifikaciji koji je dala svjedokinja H, zaključak Pretresnog vijeća da je Mirjan Kupreškić bio jedan od napadača na selo Ahmići 16. aprila 1993. gubi svaki osnov. Međutim, i u slučaju Zorana

³⁶⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 498.

³⁶⁹ Odgovor tužioca, par. 12.104-12.119.

³⁷⁰ Odgovor tužioca, par. 12.112-12.119.

³⁷¹ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 79 *et sq.*

Kupreškića, Pretresno vijeće se pozvalo na iskaz svjedokinje JJ u prilog svom zaključku da je on bio jedan od učesnika u napadu toga dana. Žalbeno vijeće će sada pristupiti razmatranju značenja koje je Pretresno vijeće pridalo iskazu svjedokinje JJ i pitanja da li on bez iskaza svjedokinje H može biti dovoljan kao osnov za zaključak da Zoran Kupreškić podliježe krivičnoj odgovornosti za učešće u napadu na Ahmiće.

2. Iskaz svjedokinje JJ o djelovanju Zorana Kupreškića u Ahmićima 16. aprila 1993.

228. Pretresno vijeće je prihvatilo iskaz svjedokinje JJ, svjedoka optužbe, koja je posvjedočila da je, u neko vrijeme u aprilu ili maju 1993., Zoran Kupreškić došao u njezinu kuću i razgovarao sa njom o događajima od 16. aprila 1993. godine. Tokom tog razgovora, Zoran joj je rekao sljedeće:

... toga dana, 16. aprila, kad je on došao [u Ahmiće, nakon što je evakuisana njegova porodica], civili su bježali – oni koji su uspjeli pobjeći iz Ahmića. Bježali su nekamo, a oni [“Džokeri”] su za njima pucali. Jedan od njih je primijetio da Zoran ne puca i zaprijetio mu da će ga ubiti ako ne puca po civilima i da je podigao pušku i rekao da će ubiti Zorana ako ne bude pucao na civile. Zoran je rekao: “Oni su strašni. Stvarno bi me ubio.” I onda je Zoran, da bi spasio sebe, počeo pucati u vazduh. Nije htio da puca na civile. Pucao je u vazduh.³⁷²

229. Kao svjedok na suđenju, Zoran Kupreškić je izjavio da on tvrdnju svjedokinje JJ može objasniti samo tako da je ona informacije o 16. aprilu 1993. pobrkala sa drugim događajima koji su se desili u danima nakon napada na Ahmiće.³⁷³ Međutim, ocjenjujući njen iskaz, Pretresno vijeće je zaključilo da nije bilo razloga za ocjenu da je svjedokinja JJ o tome lagala

... i sve govori u prilog zaključku da je rekla istinu. Time se ne želi reći da je Zoran Kupreškić u svom priznanju svjedokinji JJ doista rekao istinu. Posrijedi je bilo djelomično priznanje nekoga koga je mučio užas svega onoga što se toga dana dogodilo. Međutim, tu se ipak radi o priznanju Zorana Kupreškića da je donekle sudjelovao, što narušava njegovu tvrdnju da uopće nije sudjelovao u sukobu.³⁷⁴

³⁷² Svjedokinja JJ, transkript glavnog pretresa, str. 12335-12336.

³⁷³ Prvostepena presuda, par. 412 (k). *Vidi i* transkript glavnog pretresa, str. 11514-11515 (gdje stoji da je svjedokinja JJ možda mislila na 18. april 1993., kada ga je HVO mobilizirao i kad su ga natjerali da kopa rov, ili, ako to nije slučaj, na događaje u Zumama gdje je vojna policija pucala nad glavama ljudi kako bi ih zastrašila da se vrate kućama.)

³⁷⁴ Prvostepena presuda, par. 428.

230. U žalbi je Zoran Kupreškić tvrdio da je Pretresno vijeće pogriješilo prihvativši iskaz svjedokinje JJ uprkos tome što je uočilo mnogo problema u vezi sa njenim iskazom.³⁷⁵ Žalbeno vijeće zaista je uvrstilo dodatne dokaze za koje Zoran Kupreškić tvrdi da pokazuju da je svjedokinja JJ pogriješila kad ga je prepoznala kao učesnika svečanosti polaganja zakletve HVO-a u Vitezu.³⁷⁶ Međutim, Žalbeno vijeće ne smatra potrebnim ispitivati argumente iznesene u žalbi u vezi sa vjerodostojnošću svjedokinje JJ.

231. Žalbeno vijeće podsjeća na zaključak Pretresnog vijeća o učešću Zorana i Mirjana Kupreškića u napadu na Ahmiće:

Na kraju, Pretresno vijeće zaključuje da su obojica optuženih sudjelovali u napadu na Ahmiće 16. aprila 1993. kao vojnici HVO-a. Razumno je zaključiti da je njihova uloga bila da daju informacije poznate samo lokalnom stanovništvu i da njihove kuće posluže kao baze za vojnike koji su napadali. Uz to su sudjelovali u napadu na najmanje jednu kuću.³⁷⁷

Dakle, Pretresno vijeće je učešće Zorana Kupreškića u napadu na Ahmiće suzilo na tri radnje: davanje informacija o lokalnim prilikama, davanje svoje kuće na korištenje za bazu vojnicima napadača i učešće u napadu na najmanje jednu kuću. Iskaz svjedokinje JJ nije relevantan za prva dva modusa učešća.³⁷⁸ Prije se čini da je Pretresno vijeće taj iskaz iskoristilo općenito u prilog iskazu svjedokinje H o učešću Zorana Kupreškića u napadu na njenu kuću. Pretresno vijeće nije zaključilo da je on poticao na napad svojim prisustvom među "Džokerima" i pucanjem u vazduh.

232. Žalbeno vijeće napominje da je Pretresno vijeće sa sličnim pitanjem bilo suočeno prilikom ocjenjivanja Josipovićeve krivične odgovornosti za napad u kojem je ubijen Fahrudin Ahmić. Svjedokinja CA je u iskazu izjavila da je za vrijeme napada vidjela mrtvo tijelo Fahrudina Ahmića, svog komšije. Zatim je Josipovića vidjela zajedno sa još jednim čovjekom, a obojica su bila u maskirnim uniformama i naoružani. Svjedokinja EE je Josipovića pitala gdje je bio kad su ubili Fahrudina. Josipović je zaplakao i rekao da bi bio

³⁷⁵ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 82-92, 144-14; transkript žalbenog pretresa, str. 673-674.

³⁷⁶ Odluke po zahtjevima žalilaca Vlatka Kupreškića, Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Mirjana Kupreškića, 26. februar 2001., par. 106. Zoran Kupreškić tvrdi da taj dio snimka pokazuje da je on na svečanosti bio samo posmatrač u civilu, a ne učesnik svečanosti koji polaže zakletvu u maskirnoj uniformi, kako je u svom iskazu rekla svjedokinja JJ. *Vidi* transkript žalbenog pretresa, str. 673.

³⁷⁷ Prvostepena presuda, par. 430.

³⁷⁸ Zaključci Pretresnog vijeća da su braća Kupreškić davala informacije o lokalnim prilikama i svoje kuće dala na korištenje za bazu vojnicima koji će izvršiti napad razmatra se *infra*, par. 233-241.

nešto učinio da je mogao, ali da se ništa nije moglo uraditi.³⁷⁹ Pretresno vijeće nije prihvatilo da je Josipović odgovoran za napad na kuću Fahrudina Ahmića konstatovavši da “iz njegovih primjedbi upućenih svjedokinji CA u krajnjem slučaju proizlazi samo to da je on znao za incident i da nije mogao učiniti ništa da ga spriječi”.³⁸⁰ Slično tome, bez iskaza svjedokinje H,³⁸¹ iskaz svjedokinje JJ nije dovoljan osnov za zaključak koji bi potvrđivao nalaz Pretresnog vijeća, tj. da je Zoran Kupreškić toga jutra učestvovao u napadu i na jednu muslimansku kuću.

D. Nalaz Pretresnog vijeća da su Zoran i Mirjan Kupreškić napadačima pružali informacije sa terena i dali im na korištenje svoje kuće

233. U pogledu Zorana i Mirjana Kupreškića, Pretresno vijeće je konstatovalo da je, pored toga da su učestvovali u napadu na kuću svjedokinje H ujutro 16. aprila 1993.,

[r]azumno ... zaključiti da je njihova uloga bila da daju informacije poznate samo lokalnom stanovništvu i da njihove kuće posluže kao baze za vojnike koji su napadali.³⁸²

Pretresno vijeće je prihvatilo iskaz svjedoka V da je 15. aprila 1993. oko 17:00 sati ispred kuće Zorana Kupreškića vidio grupu od desetak naoružanih vojnika u maskirnim uniformama.³⁸³ To je jedini iskaz o tome koji Pretresno vijeće navodi u prilog svom zaključku da su Zoran i Mirjan Kupreškić davali lokalne informacije i da su svoje kuće dali na korištenje napadačima.

234. Mirjan Kupreškić tvrdi da Pretresno vijeće nije navelo nikakav osnov za svoj zaključak da su on i njegov brat davali lokalne informacije, odnosno svoje kuće na korištenje napadačima. Postojali su, tvrdi on, drugi načini na koje su napadači mogli pribaviti sve potrebne lokalne informacije, na primjer od pripadnika vojne policije koji su iz toga kraja, da su razlike u izgledu između muslimanskih i hrvatskih kuća poznate svima,

³⁷⁹ Prvostepena presuda, par. 486.

³⁸⁰ Prvostepena presuda, par. 505.

³⁸¹ Žalbeno vijeće primjećuje da to priznaje i optužba izjavivši da je “[i]z čitanja presude jasno da Pretresno vijeće ovu činjenicu [iskaz svjedokinje JJ] nije smatralo činjenicom iz koje nedvosmisleno slijedi zaključak o krivici žalioaca, ali da ona jeste komponenta u kompleksu dokaza protiv žalioaca”. *Vidi* odgovor tužioaca, par. 14.12.

³⁸² Prvostepena presuda, par. 430.

³⁸³ Prvostepena presuda, par. 388 i 423.

itd.³⁸⁴ Žalioци osporavaju i konstataciju koju je Pretresno vijeće donijelo na osnovu materijala svjedoka AT koji, kako oni tvrde, zorno pokazuje da snagama napadača nije bila potrebna nikakva pomoć domaćih ljudi kako bi razaznali koje su kuće hrvatske, a koje muslimanske.³⁸⁵ Tužilac je na to odgovorio jednostavno tvrdeći da je bilo opravdano da Pretresno vijeće zaključi da su žalioци dali lokalne informacije i svoje kuće na korištenje “na osnovu iskaza svjedoka V za koji žalilac nije pokazao da je nevjerodostojan ili nepouzdan”.³⁸⁶

235. Stav tužioca u pogledu svjedoka V nije od koristi u razmatranju ovog spora. Relevantno pitanje u prvom je redu to da li je iskaz svjedoka V, ako se prihvati kao vjerodostojan, mogao Pretresnom vijeću poslužiti kao dovoljan osnov za izvođenje zaključka da su žalioци napadačima dali lokalne informacije i svoje kuće na korištenje za baze. Drugo, Žalbeno vijeće je nakon toga dužno i da razmotri da li je zaključak Pretresnog vijeća održiv s obzirom na materijal svjedoka AT prihvaćen kao dodatni dokaz na osnovu pravila 115.

236. Dana 15. aprila 1993., svjedok V se, kako se sjeća, u 17:00 sati provezao pored “kuće Vlatka Kupreškića”. V je izjavio:

Iz automobila sam vidio grupu vojnika, možda njih deset sveukupno, i dva civila, pred kućom Zorana Kupreškića, na raskršću između Zoranove i Ivičine kuće. Tamo je to bilo.³⁸⁷

Kasnije je svjedok V još jednom ponovio da su se vojnici nalazili između Ivičine i Zoranove kuće.³⁸⁸ Tvrđio je da su vojnici bili u uniformama i naoružani.³⁸⁹ Međutim, svjedok V je u unakrsnom ispitivanju potvrdio da među vojnicima, a ni u njihovoj blizini, nije vidio Zorana ni Mirjana Kupreškića.³⁹⁰ Pretresno vijeće je opis vojnika u izvidnici u blizini kuće Zorana Kupreškića, poslije podne 15. aprila 1993. oko 17:00 sati, koji je dao svjedok V, smatralo dokazom da je porodica Kupreškić unaprijed znala za napad i da je učestvovala u njegovom planiranju.

³⁸⁴ Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića, 135-137.

³⁸⁵ Dopunski dokument Zorana Kupreškića, 10 i 16.

³⁸⁶ Odgovor tužioca, par. 21.12.

³⁸⁷ Transkript glavnog pretresa, str. 3041; *vidi i* transkript glavnog pretresa, str. 3042.

³⁸⁸ Transkript glavnog pretresa, str. 3045.

237. Žalbeno vijeće prihvata argument žalilaca da je puko prisustvo vojnika na raskršću ispred nečije kuće tanak osnov za zaključak da je vlasnik kuće (u ovom slučaju Zoran Kupreškić) za to znao, a kamoli pozvao vojnike da je koriste kao svoju stratešku bazu. Nalaz vijeća je naročito spekulativan u slučaju Mirjana Kupreškića, jer svjedok V nije precizno izjavio da su vojnici bili upravo ispred Mirjanove kuće mada se ona, kako je poznato, nalazila blizu kuće njegovog brata.

238. Iako u ovom kontekstu Pretresno vijeće to nije izričito pomenulo, u spisu prvostepenog postupka postoji mnogo iskaza brojnih svjedoka o tome da je vatra tokom napada na Ahmiće dolazila iz pravca kuća porodice Kupreškić (naročito kuće Vlatka Kupreškića). Na primjer, svjedokinja K je mislila da su hici ispaljeni na njenu kuću došli iz pravca "Kupreškića kuća". Ona je stoga pretpostavila da su Muslimane iz tog dijela sela napali njihovi hrvatski komšije jer su uništena bila imanja Muslimana i ubijeni bili Muslimani, dok su hrvatske kuće ostale nedirnutе, a njihovoj djeci nije učinjeno ništa nažao.³⁹¹ Nema sumnje o tome da je iz ove činjenice potekao stav mnogih lokalnih bosanskih Muslimana, a koji je zatim prihvatilo i Pretresno vijeće, da mora da je porodica Kupreškić bila sastavni dio (uključujući davanje svojih kuća i lokalnih informacija) planiranja i izvršenja napada na Ahmiće od 16. aprila 1993. godine. Međutim, posrijedi je samo indicija više nego opšte prirode, a izjave svjedoka AT daju važnu novu perspektivu u kojoj treba da se ocjenjuje njena prihvatljivost.

239. Kako slijedi iz izjava svjedoka AT, HVO je da napadne Ahmiće odlučio tek poslije podne 15. aprila 1993., a štaviše, svjedok AT nije znao ni za kakvo vojno izviđanje područja Ahmića 15. aprila 1993. godine.³⁹² Kako se sjeća svjedok AT, skice plana sela i zadaci po grupama za pojedine dijelove naselja dobijeni su tek u ranim jutarnjim satima 16. aprila 1993. godine.³⁹³ Dakle, to ozbiljno dovodi u pitanje mogućnost da je svjedok V u blizini

---

³⁸⁹ Transkript glavnog pretresa, str. 3042.

³⁹⁰ Transkript glavnog pretresa, str. 3085.

³⁹¹ Prvostepena presuda, par. 231.

³⁹² Transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27759.

³⁹³ Izjava svjedoka AT, 25. maj 2000., 14-15.

kuće Zorana Kupreškića tog poslijepodneva vidio poveću grupu naoružanih vojnika koji se pripremaju za napad.³⁹⁴

240. Žalbeno vijeće takođe prihvata argument žalioca da se, kako proizlazi iz materijala svjedoka AT, u planiranju napada vojna policija nije oslanjala na pomoć lokalnih Hrvata iz Ahmića. Konkretno, u noći 15./16. aprila 1993., kada su se okupili u Bungalovu,³⁹⁵ zapovjednik vojne policije je pitao ko od njih zna raspored kuća. Javilo se nekoliko pripadnika vojne policije porijeklom iz tog kraja.³⁹⁶ Zatim su te vojne policajce poslali sa jednom grupom da naprave skicu tog rejona.³⁹⁷ Da se od braće Kupreškić zatražilo da daju lokalne informacije, oni bi u tome sigurno učestvovali. Na osnovu tih skica, grupe vojne policije su zatim dobile zaduženja za napad.³⁹⁸

241. Po mišljenju Žalbenog vijeća, nalaz Pretresnog vijeća da su Zoran i Mirjan Kupreškić učestvovali u napadu tako što su dali lokalne informacije i svoje kuće na korištenje za bazu nije održiv. Iz spisa prvostepenog postupka proizlazi da je ta konstatacija slabo utemeljena, sa malo osnova u dokazima, a materijal svjedoka AT koji je prihvaćen kao dodatni dokaz u žalbenom postupku, definitivno je obara.

E. Osuđujuća presuda Zoranu i Mirjanu Kupreškiću za progone u periodu od oktobra 1992. do 16. aprila 1993.

242. Zoran Kupreškić je u žalbi osporavao nalaz Pretresnog vijeća da su on i njegov brat od oktobra 1992. do 16. aprila 1993. učestvovali u kampanji progona. On tvrdi da ne postoji činjenični osnov za zaključak Pretresnog vijeća da su bosanski Hrvati u oktobru 1992. proganjali bosanske Muslimane, kao ni dokazi koji pokazuju da su žalioци bili umiješani u bilo kakvu aktivnost te vrste.³⁹⁹

³⁹⁴ Slično pitanje potaknuto je u žalbi Vlatka Kupreškića na osuđujuću presudu. *Vidi* daljnje razmatranje po tom pitanju, *infra*, par. 295 (dio o Vlatku Kupreškiću).

³⁹⁵ "Bungalov" je bio štab "Džokera". Nalazio se u Nadiocima, udaljenima od pet do deset minuta hoda od Ahmića. *Vidi* prvostepenu presudu, par. 134.

³⁹⁶ Izjava svjedoka AT, 25. maj 2000., 15.

³⁹⁷ Izjava svjedoka AT, 25. maj 2000., 15.

³⁹⁸ Izjava svjedoka AT, 25. maj 2000., 15.

³⁹⁹ Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića, par. 7 i 46.

243. Tačka Izmijenjene i dopunjene optužnice u kojoj se optuženi terete za progon odnosi se na period od oktobra 1992. do aprila 1993. godine. Ocjenjujući dokaze protiv okrivljenih, Pretresno vijeće se pozvalo na to da su oni bili “aktivni pripadnici HVO-a” prije aprila 1993. godine. Međutim, jedina protivpravna aktivnost koja im se pripisuje odnosi se na njihovo djelovanje u vezi sa napadom od 16. aprila 1993. godine. Ipak, Pretresno vijeće je obojicu, i Zorana i Mirjana Kupreškića, proglasilo krivim za progone na osnovu “[njihovog] učestvovanja u događajima od oktobra 1992. do 16. aprila 1993.”⁴⁰⁰ U prvostepenoj presudi se ne objašnjava u čemu se sastojalo protivpravno ponašanje optuženih u periodu od oktobra 1992. do 15. aprila 1993., za koji je datum konstatovano da su oni tada učestvovali u pripremama, a nakon toga i u izvođenju napada na Ahmiće. Naprotiv, za Zorana je konstatovano da je na sebe preuzeo zadatke pomaganja bezbjednog povratka Muslimana nakon događaja iz oktobra 1992. godine. Naime, Pretresno vijeće prenosi iskaz jednog svjedoka u kojem je rečeno da je Zoran Kupreškić bio zadužen da se brine za bezbjednost i da osigura da neće biti problema sa povratkom bošnjačkog stanovništva.⁴⁰¹ On je bio član seoske straže, ali ne postoji ništa što bi ukazivalo na protivpravnost tog djelovanja. Jedini dokaz u vezi sa Mirjanom Kupreškićem jeste to što se on uključio u seosku stražu u februaru ili martu 1992., ali, ponavljamo, to ne daje nikakav vidljivi razlog za pripisivanje krivice. U jednom ranijem dijelu Prvostepene presude, Pretresno vijeće je upravo u vezi s ovim zaključilo da “[d]okazni materijal u vezi sa [sukobom od 20. oktobra 1992.] ne igra osobitu ulogu u tvrdnjama optužbe protiv ovih dvojice optuženih”, i izričito nije htjelo da donosi bilo kakve zaključke u vezi s tim.⁴⁰² S obzirom na to, konstatacija Pretresnog vijeća da su okrivljeni krivi za progone koji vremenski sežu do oktobra 1992. mora se odbaciti kao nerazložna zbog toga što dokazi ne pružaju osnov za takav zaključak. Mada Mirjan Kupreškić to nije formalno naveo kao žalbeni osnov, interes pravde nalaže da Žalbena vijeće svoj zaključak po ovom pitanju primijeni i na njegov slučaj.⁴⁰³

---

⁴⁰⁰ Prvostepena presuda, par. 780 i 790.

⁴⁰¹ Prvostepena presuda, 379.

⁴⁰² Prvostepena presuda, fusnota 589.

⁴⁰³ *Vidi* drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, par. 391, 414 i 427.

F. Ostali žalbeni osnovi

244. Pored ovih koji su razmotreni na prethodnim stranicama, Zoran i Mirjan Kupreškić navode još mnogo žalbenih osnova, neke zajednički, a neke pojedinačno. Svi se oni odnose na navodne greške u utvrđivanju činjeničnog stanja u Prvostepenoj presudi i obuhvataju pitanja kao što su: da li je Pretresno vijeće pridalo dužnu težinu dokazima u prilog verziji događaja od 16. do 18. aprila 1993. koju su iznijeli optuženi; da li je Vijeće pogrešno utvrdilo činjenično stanje u pogledu stepena učešća bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u sukobu u Ahmićima u oktobru 1992.; da li je Vijeće pogriješilo zaključivši da u Ahmićima 16. aprila 1993. nije bilo jedinica ABiH-a; da li je pogriješilo zaključivši da su Ahmići bili nebranjeni te da u vrijeme napada nisu bili legitiman vojni cilj; da li je pogrešan zaključak da je napad predstavljao etničko čišćenje; da li je pogriješilo zaključivši da su oni bili aktivni pripadnici HVO-a; da li je, u slučaju Zorana Kupreškića, pogrešno utvrđeno da je on bio jedan od lokalnih zapovjednika u HVO-u; da li je pogrešan zaključak da su okrivljeni imali diskriminativnu namjeru koja se traži za progon; te da li je Vijeće pogriješilo prihvativši svjedočenje vještaka Tone Bringe o tome da su se odnosi između Muslimana i Hrvata u Ahmićima nakon izbijanja sukoba promijenili. Međutim, s obzirom na dosadašnje analize, Žalbeno vijeće ne smatra da bilo koje od ovih pitanja utiče na ishod žalbenog postupka. U skladu s tim, Žalbeno vijeće se ne namjerava njima dalje baviti.

G. Zaključak

245. Bez iskaza svjedokinje H, optužbe protiv Zorana i Mirjana Kupreškića su neodržive. Drugi predočeni dokazi ne podržavaju osuđujuće presude za ovu dvojicu žalilaca. Donijevši odluku da je Pretresno vijeće pogriješilo oslanjajući se na svjedočenje svjedokinje H, Žalbeno vijeće mora zaključiti da u njihovom slučaju nije ostvareno pravedno rješenje.

246. Žalbeno vijeće naglašava da je Pretresno vijeće u ovom predmetu bilo suočeno sa neizmjereno teškim zadatkom. Opširno su razmatrani problemi proizašli iz same Izmijenjene i dopunjene optužnice, kao i nejasnoće u načinu na koji je tužilac gradio svoje teze protiv ove dvojice optuženih, a koje su ostale nerazjašnjene do posljednjeg dana suđenja. Pretresno vijeće je takođe bilo suočeno sa teškoćama nastalima zbog toga što u zapisnik suđenja nije ušao određeni materijal, na primjer iskaz svjedokinje SA, ključnog očevidca čije

su ranije izjave otvorile velike sumnje u vezi s nekim elementima iskaza svjedokinje H. Te teškoće, koje se u izvjesnoj mjeri pojavljuju i u domaćim pravosuđima, u kontekstu predmeta koje rješava ovaj Međunarodni sud dobivaju veće razmjere. Zadatak ovog Žalbenog vijeća jeste osigurati da takvi problem, koliko god oni bili razumljivi, ne dovedu do nepravednog rješenja. S obzirom na okolnosti ovog predmeta, nije primjereno da Žalbeno vijeće predmet protiv Zorana i Mirjana Kupreškića vrati na ponovno suđenje. Osuđujuće presude protiv rečenih Zorana i Mirjana Kupreškića moraju se ukinuti.

V. ŽALBA VLATKA KUPREŠKIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU

A. Uvod

247. Vlatko Kupreškić je proglašen krivim po tački 1 optužnice, za zločin protiv čovječnosti kažnjiv po članu 5(h) (progon na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama) Statuta Međunarodnog suda, kao pomagač i podržavalac.⁴⁰⁴ Za ostala četiri krivična djela oslobođen je optužbi: po tački 12 (učestvovanje ili pomaganje i podržavanje u vezi s ubistvom Fate Pezer kao zločin protiv čovječnosti); po tački 13 (učestvovanje ili pomaganje i podržavanje u vezi s ubistvom Fate Pezer kao kršenje zakona i običaja ratovanja); po tački 14 (učestvovanje ili pomaganje i podržavanje u vezi s pucanjem na Dženanu Pezer, kao zločin protiv čovječnosti); te po tački 15 (učestvovanje ili pomaganje i podržavanje u vezi s pucanjem na Dženanu Pezer, kao kršenje zakona i običaja ratovanja).

248. Što se tiče pomaganja i podržavanja, odnosno modaliteta učešća na osnovu kojeg je Vlatko Kupreškić osuđen, Pretresno vijeće je bilo sljedećeg stava:

Pomagač i podržavalac, za razliku od glavnog izvršioca, izvršava djela kojima je cilj upravo da pomognu, ohrabre ili daju moralnu podršku izvršenju određenog krivičnog djela; ta podrška mora bitno uticati na izvršenje krivičnog djela. Potrebni mentalni element jeste saznanje da su djela koja je počinio pomagač i podržavalac pripomogla izvršenju konkretnog zločina od strane glavnog izvršioca.⁴⁰⁵

249. Po zahtjevima za uvrštenje dodatnih dokaza, Žalbeno vijeće je u vezi sa žalbom Vlatka Kupreškića odobrilo sljedeće dodatne dokaze:

⁴⁰⁴ Prvostepena presuda, par. 804.

⁴⁰⁵ Prvostepena presuda, par. 772.

- (1) Transkripte razgovora sa svjedokom AT i njegov iskaz na suđenju u predmetu *Kordić*;
- (2) Izjavu, dokazne predmete i svjedočenje svjedoka ADA;⁴⁰⁶
- (3) Izjavu, dokazne predmete i svjedočenje Mire Lazarevića;⁴⁰⁷
- (4) Izjavu, dokazne predmete i svjedočenje svjedoka ADB;⁴⁰⁸
- (5) Izjavu i dokazne predmete u vezi sa svjedokom ADC.⁴⁰⁹

250. Dokazi u vezi sa svjedokom ADA, Mirom Lazarevićem, svjedokom ADB i svjedokom ADC nisu uvršteni na osnovu pravila 115 jer Vlatko Kupreškić nije pokazao da je posrijedi izuzetak iz pravila 115(A), tj. da dokazi nisu bili izvedeni na suđenju uslijed grubog nehata u obavljanju dužnosti od strane zastupnika odbrane u prvostepenom postupku. Bez obzira na dostupnost tih dokaza u prvostepenom postupku, oni su uvršteni zato što bi “u izvanrednim okolnostima njegovog predmeta, isključivanje nekih elemenata moglo dovesti do neostvarenja pravde”.⁴¹⁰ Novi dokazi su uvršteni bez prejudiciranja težine koja će im biti pridana, a u pretresu s izvođenjem dokaza Žalbeno vijeće je saslušalo svjedočenje uživo svjedoka ADA, Mire Lazarevića i svjedoka ADB, radi utvrđivanja njihove vjerodostojnosti.

251. Žalba Vlatka Kupreškića zasnovana je na članu 25(1)(b) Statuta: da je zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja došlo do neostvarenja pravde. Vlatko Kupreškić nije iznio prigovor na definicije progona i pomaganja i podržavanja koju je koristilo Pretresno vijeće.

252. Argumenti koje je iznio Vlatko Kupreškić mogu se svrstati u dvije šire kategorije:⁴¹¹

1. Pretresno vijeće je pogriješilo proglašivši Vlatka Kupreškića krivim po tački 1 optužnice, na osnovu oskudnih dokaza koje je predočio tužilac; i

⁴⁰⁶ Dokazni predmet AD 1/3, dokazni predmet AD 2/3.

⁴⁰⁷ Dokazni predmet AD 3/3, dokazni predmet AD 4/3, dokazni predmet AD 5/3, dokazni predmet AD 6/3.

⁴⁰⁸ Dokazni predmet AD 7/3, dokazni predmet AD 8/3, dokazni predmet AD 9/3.

⁴⁰⁹ Dokazni predmet AD 10/3, dokazni predmet AD 11/3.

2. Pretresno vijeće nije saslušalo relevantna i vjerodostojna svjedočenja (npr. svjedoka ADA, svjedoka ADB, svjedoka ADC, Mire Lazarevića i svjedoka AT) koja su mogla odgovoriti, pobiti i dovesti u razumnu sumnju dokaze koje je tužilac iznio po tački 1. Da je Pretresno vijeće imalo te dokaze, tvrdi se, vrlo je moguće da bi Pretresno vijeće bitno drugačije ocijenilo njegov slučaj. Vlatko Kupreškić stoga tvrdi da njegova osuđujuća presuda ne počiva na čvrstim temeljima i da je njenim izricanjem došlo do neostvarenja pravde.

253. Žalbeno vijeće će sada razmotriti te argumente kako bi utvrdilo da li je zbog “pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja došlo do neostvarenja pravde”. Pritom će Žalbeno vijeće izvesti svoju ocjenu baziranu na cjelokupnom dokaznom materijalu koji mu je bio predodčen - na žalbenom spisu i izvođenju dodatnih dokaza - odnosno, neće postupiti tako da najprije ocijeni da li su dokazi predodčeni Pretresnom vijeću činjenično bili dovoljni temelj za osudu za progone, pa nakon toga zasebno razmatra uticaj dodatnih dokaza na tu osudu.⁴¹² Kako je rečeno u dijelu ove presude u kojem se govori o opštim pitanjima,⁴¹³ standard koji se ovdje može primijeniti, s obzirom na dodatne dokaze uvrštene u žalbenom postupku, jeste da li je Vlatko Kupreškić pokazao da nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi donio zaključak o krivici na osnovu dokaza predodčenih Pretresnom vijeću, razmatranih zajedno sa dodatnim dokazima uvrštenima u žalbenom postupku.

B. Preispitivanje dokaza od strane Žalbenog vijeća

254. Da bi Vlatka Kupreškića osudilo za pomaganje i podržavanje u krivičnom djelu progona, Pretresno vijeće se moralo van razumne sumnje uvjeriti da su ostvarena obilježja krivičnog djela. Iz neosporavanih definicija Pretresnog vijeća proističe da za pomaganje i podržavanje u počinjenju progona treba da se dokaže da je Vlatko Kupreškić izvršio radnje kojima su konkretno bile usmjerene na pomaganje, ohrabrivanje ili davanje moralne podrške izvršenju krivičnog djela progona koje se u ovom slučaju sastojalo od namjernog i

⁴¹⁰ Odluka po pravilu 115 od 11. aprila 2001., par. 30.

⁴¹¹ *Vidi* dopunski dokument Vlatka Kupreškića, par. 11.

⁴¹² Opredjeljujući se taj pristup, Vijeće se poziva na pravilo 117(A) Pravilnika, koje nalaže da žalbeno vijeće izreče presudu na osnovu žalbenog spisa i dodatnih dokaza koji su pred njim izvedeni. U žalbenom pretresu je zastupnik Vlatka Kupreškića naznačio da drugi žalbeni osnov treba da se posmatra kao alternativan u odnosu na prvi žalbeni osnov. *Vidi* transkript žalbenog pretresa, str. 924.

⁴¹³ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 75.

sistematskog ubijanja civila, bosanskih Muslimana, sveobuhvatnog razaranja domova i imovine bosanskih Muslimana, te od organizovanog lišavanja slobode i protjerivanja bosanskih Muslimana iz Ahmića – Šantića i njihove okolice. Nadalje, ta njegova podrška morala je imati bitan učinak na počinjenje djela progona i on je morao znati da radnje koje je on izvršio pomažu progonu koji su počinili drugi.

255. U dijelu prvostepene presude pod naslovom “Pravni nalazi”, Pretresno vijeće je iznijelo svoje zaključke o tome na koji način su ostvareni elementi krivičnog djela progona kao zločina protiv čovječnosti.⁴¹⁴ Vijeće je smatralo:

796. ... U periodu 1992. – 1993. Vlatko Kupreškić je bio u policiji. Bio “operativni djelatnik za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa” sa činom inspektora 1. klase. Optuženi se nije bavio tek izradom inventure zaliha policije, kao što to on tvrdi. On je u oktobru 1992. istovarivao naoružanje iz jednog vozila ispred svoje kuće.

797. Što se tiče svjedočenja optuženog da se u Ahmiće vratio tek 15. aprila uveče po povratku sa puta u Split, Pretresno vijeće prihvata dokaze optužbe da je viđen u Ahmićima ujutro 15. aprila, u hotelu “Vitez”, te poslije podne i rano uveče u blizini vojnika koji su bili u njegovoj kući.

798. Pretresno vijeće prihvata i svjedočenje svjedoka optužbe vezano za kretanje vojske u kući optuženog i oko nje uveče 15. aprila, što potvrđuje i bilješka u dnevniku svjedoka V u kojoj stoji da je te večeri saznao da se Hrvati okupljaju oko kuća Kupreškića.

799. Vlatko Kupreškić je učestvovao u pripremama za napad na Ahmiće u svojstvu operativnog djelatnika policije i kao stanovnik sela. Omogućio je da se njegova kuća koristi u svrhu napada i kao mjesto gdje se vojska noć ranije okupljala.

[...]

801. Ostali dokazi koji se odnose na prisustvo optuženog za vrijeme oružanog sukoba sastoje se od svjedočenja svjedokinje H da je optuženi bio u blizini kuće Šuhreta Ahmića oko 5:45 sati ujutro, ubrzo nakon što je ovaj ubijen. Pretresno vijeće nalazi da je ta identifikacija tačna i da je Vlatko Kupreškić bio u blizini ubrzo nakon napada na kuću Šuhreta Ahmića. Nema svjedočanstava o tome šta je optuženi ondje radio, ali on jeste bio prisutan, spreman pomoći na svaki način snagama koje su izvršile napad, primjerice davanjem informacija o lokalnim prilikama.

802. Svjedočenje optuženog i njegovih svjedoka da on nije učestvovao u sukobu nije vjerodostojno.

803. Vlatko Kupreškić je pružio pomoć u pripremi napada koji su izvršili drugi optuženi, HVO i vojna policija, te podržao taj napad, time što je u svojoj prodavnici istovarivao naoružanje i što je pristao da se njegova kuća koristi kao strateška tačka i

⁴¹⁴ Prvostepena presuda, par. 795-804.

okupljalište za snage koje su učestvovala u napadu. Njegova uloga stoga nije toliko istaknuta kao uloga drugih optuženih, zbog čega Pretresno vijeće zaključuje da je on samo pružao podršku djelima drugih. Takvi postupci moraju se podvesti pod pomaganje i podržavanje, a ne pod saizvršilaštvo. Optuženi je imao potrebnu *mens rea*, pošto je bio svjestan da će njegovi postupci bitno i efektivno pripomoći napadačima u njihovim aktivnostima, da će im pomoći u izvršenju njihove misije čišćenja Ahmića od muslimanskog stanovništva. Takođe je znao da taj napad neće biti bitka u kojoj će se međusobno boriti vojnici, već da će meta biti Muslimani civili iz njegovog sela.

256. Iz ovih nalaza moguće je razabrati koji su dokazi Pretresno vijeće naveli na zaključak da je Vlatko Kupreškić izvršio radnje konkretno usmjerene na pomaganje, ohrabrivanje ili davanje moralne podrške u počinjenju progona, sa potrebnom *mens rea*. U suštini, ključni su sljedeći dokazi:

- (1) Vlatko Kupreškić je bio operativni djelatnik za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa, sa činom inspektora 1. klase;
- (2) U oktobru 1992. Vlatko Kupreškić je istovarivao oružje iz automobila pred svojom kućom;
- (3) Vlatko Kupreškić je 15. aprila, dan prije napada na Ahmiće, bio pred hotelom "Vitez";
- (4) Vlatko Kupreškić je u Ahmićima bio ujutro, poslije podne i rano uveče 15. aprila, a uveče 15. aprila u njegovoj kući i oko nje bilo je kretanja vojnika.
- (5) Vlatko Kupreškić je bio u blizini kuće Šuhreta Ahmića, oko 05:45 sati 16. aprila, nedugo nakon što je ta osoba ubijena.

257. Žalbeno vijeće će preispitati dokaze u vezi sa svakom od ovih tema zasebno.

1. Vlatko Kupreškić je bio operativni djelatnik za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa

(a) Dokazi u prvostepenom postupku

258. Dokazi su se sastojali od dva izvještaja koja je predočio tužilac, kao dokazne predmete P 377 i P 378. Prvi je dokument, datiran 28. decembra 1992., koji je zapovjednik

Policijske stanice Vitez, Mirko Šamija, uputio Odjelu unutarnjih poslova Mostar, u vezi sa kadrovskom strukturom Policijske stanice Vitez. U dokumentu je na posljednjem mjestu na spisku osoblja stanice navedeno ime Vlatka Kupreškića, s opisom “operativni djelatnik za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa” u činu inspektora 1. klase. Dokazni predmet P 378 je izvještaj Anta Šimića, pomoćnika načelnika operativne službe kriminalističke policije datiran 22. februara 1993., sastavljen nakon inspekcije Policijske stanice Vitez obavljene 19. februara 1993. U njemu se, u vezi sa kadrovskom popunjenošću, navodi da “na poslovima djelatnika za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa djeluje Vlatko Kupreškić”.

259. Pitanje pripadnosti Vlatka Kupreškića policiji tužilac je na suđenju prvi put potaknuo u unakrsnom ispitivanju Ljubice Kupreškić, supruge optuženog. Tužilac joj je predočio izvještaj komisije za inventuru od 12. februara 1993., kako bi se utvrdilo da li je potpis na tom izvještaju potpis Vlatka Kupreškića.⁴¹⁵ Daljnji dokazi u vezi s tim pitanjem pojavili su se zatim tokom glavnog ispitivanja Vlatka Kupreškića, kada je on svjedočio o svom životu prije napada na Ahmiće. On je izjavio da je po profesiji ekonomist i da je, nakon što je u novembru 1991. otišao iz finansijske službe fabrike “Slobodan Princip Seljo”, prešao u preduzeće “Stefani-Bosna”, čiji je vlasnik bio njegov rođak, Ivica Kupreškić. Vlatko Kupreškić je kasnije naziv preduzeća promijenio u “Šutra”.⁴¹⁶ Nadalje je u iskazu izjavio: “privremeno sam se zaposlio u policijskoj stanici. Tadašnji zapovjednik policije, Mirko Šamija, zamolio me da obavim inventuru u policijskoj stanici, to je bilo u drugoj polovini prosinca 1992., i na tome sam radio do 25. veljače 1993.”⁴¹⁷

260. Odgovarajući na pitanja tužioca u unakrsnom ispitivanju, Vlatko Kupreškić je objasnio da ga je g. Mirko Šamija zamolio “da im pomogne da popišu zalihe, inventar policijske stanice i da napravi finansijski izvještaj i kakav-takav periodični obračun, jer u policijskoj stanici nije bilo nikoga tko bi to znao učiniti na stručan način”.⁴¹⁸ Iako je dogovoreno da neće raditi puno radno vrijeme, “sat ili dva, dan ili koliko već bude...”, on je

---

⁴¹⁵ Transkript glavnog pretresa, str. 9396.

⁴¹⁶ Transkript glavnog pretresa, str. 11751.

⁴¹⁷ Transkript glavnog pretresa, str. 11751.

⁴¹⁸ Transkript glavnog pretresa, str. 11857.

zanimajao da je preuzimao bilo kakve druge dužnosti dok je bio u stanici.⁴¹⁹ Kad su mu predloženi dokazni predmeti P 377 i P 378, Vlatko Kupreškić je izjavio:

[P]roračun svake države osigurava sredstva za društvenu potrošnju, uključujući i policiju... kako bi mi mogli platiti za posao koji sam trebao obaviti, morali su me uključiti u svoj opis radnih mjesta; morali su me rasporediti na neko radno mjesto u policijskoj stanici da bi me mogli plaćati iz sredstava koja su im dodijeljena, i vjerojatno me zbog toga zapovjednik policije, Mirko Šamija, postavio na to mjesto”.⁴²⁰

261. Objasnio je da je formalno bio raspoređen na dužnost u okviru službe za suzbijanje kriminaliteta⁴²¹ i da se, nakon što je završio rad na inventuri, više nije vratio u policijsku stanicu.⁴²² Naveo je imena mogućih svjedoka koji bi mogli potvrditi to njegovo pojašnjenje: Muhamed Trako, Miro Lazarević (u transkriptu glavnog pretresa naveden kao Miro Azarovic) i jedan čovjek muslimanske nacionalnosti zvani “Sejo”.⁴²³

262. Kako smo već napomenuli, na osnovu dokaza predloženih na suđenju, Pretresno vijeće je utvrdilo da je Vlatko Kupreškić bio pripadnik policije, da se njegovo djelovanje nije ograničavalo na inventuru zaliha za policiju i da je, u svojstvu pripadnika policije, pomagao u pripremanju napada istovarujući pred svojom kućom oružje.

(b) Dodatni dokazi

263. U vezi sa tim pitanjem, uvršteni su sljedeći dodatni dokazi: izjave, dokazni predmeti, te svjedočenje svjedoka ADA, Mire Lazarevića i svjedoka ADB. Isto pitanje dalje je dotaknuto u izjavama koje je Tužilaštvu dao svjedok AT. Pored toga, Žalbeno vijeće je u spis uvrstilo pismenu izjavu svjedoka ADC koja potkrepljuje usmena svjedočenja o njegovoj ulozi u policiji ostalih svjedoka koje je pozvao Vlatko Kupreškić.

(i) Miro Lazarević

⁴¹⁹ Transkript glavnog pretresa, str. 11858.

⁴²⁰ Transkript glavnog pretresa, str. 11861.

⁴²¹ Transkript glavnog pretresa, str. 11863.

⁴²² Transkript glavnog pretresa, str. 11865.

⁴²³ Transkript glavnog pretresa, str. 11865-11866.

264. Miro Lazarević je u pretresu s izvođenjem dokaza posvjedočio da je tokom 1992. i 1993. bio inspektor za privredni kriminal u Policijskoj stanici Vitez.⁴²⁴ U oktobru 1992., nakon perioda koji se obično navodi kao prvi sukob u Ahmićima, došlo je do rascjepa među ljudstvom policije: policajci Hrvati nastavili su raditi u policijskoj stanici, dok se policajci bosanski Muslimani nisu u nju vratili. Nakon razlaza, neka radna mjesta ostala su nepopunjena. Zapovjednik policije Mirko Šamija mu je rekao da im je potreban još jedan inspektor za privredni kriminal. Sjetili su se Vlatka Kupreškića i na kraju mu ponudili to mjesto. Tako je Vlatko Kupreškić došao na radno mjesto inspektora za privredni kriminal. U policijskoj stanici svake se godine pravila inventura i taj je zadatak, zajedno sa još dvije osobe, dobio Vlatko Kupreškić. Lazarević misli da je inventura bila obavljena između 18. januara i 23. februara 1993., ali nije u to siguran. Pored rada na inventuri, Vlatko Kupreškić se upoznao s pravilima policijske službe i učestvovao u uviđajima. Lazarević je rekao da Vlatko Kupreškić od 23. februara 1993. više nije radio u policijskoj stanici i da, štaviše, nikad nije radio na dužnosti operativnog djelatnika za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa, u činu inspektora 1. klase. Lazarević je potvrdio da je podatak sadržan u dokaznom predmetu P 377 netačan, ne samo u odnosu na Vlatka Kupreškića nego i na još četiri u njemu pomenute osobe. U unakrsnom ispitivanju on je rekao da Vlatko Kupreškić nije bio dugo u policijskoj stanici prije početka inventure. Nije bio siguran da li je Vlatko Kupreškić nastavio raditi nakon završetka inventure.

(ii) Svjedok ADB

265. Na pretresu s izvođenjem dokaza, svjedok ADB, Musliman, svjedočio je da je od 1978. radio kao kontrolor operativnog sistema */sic/* u Policijskoj stanici Vitez do oktobra 1992., kada je ranjen u ruku.⁴²⁵ Vratio se na posao sredinom novembra, ali zbog ozljede nije nastavio obavljati svoje uobičajene dužnosti. Potkraj novembra od njega su zatražili da radi na inventuri. Bio je zadužen i za isplatu plata u policijskoj stanici. Zapovjednik policije mu je rekao bi Vlatko Kupreškić “trebao početi raditi u MUP-u”⁴²⁶ i da će Vlatko Kupreškić raditi na inventuri do “završetka procedure njegovog zapošljavanja u MUP-u”.⁴²⁷ Počevši

⁴²⁴ Transkript pretresa s izvođenjem dokaza, str. 288-349.

⁴²⁵ Transkript pretresa s izvođenjem dokaza, str. 360-414.

⁴²⁶ MUP je skraćenica za “Policija Vitez”.

⁴²⁷ Transkript pretresa s izvođenjem dokaza, str. 362.

nakon novogodišnjih praznika 1993., svjedok ADB, Vlatko Kupreškić i još jedna osoba radili su inventuru. Svjedok ADB ne zna da li je Vlatko Kupreškić u vremenu kad su radili na inventuri obavljao i neke druge dužnosti ili zadatke. Tokom tog perioda, Vlatko Kupreškić je radio i u vlastitom preduzeću. Nakon što su završili posao na inventuri, sva trojica članova komisije potpisali su izvještaj. Vlatko Kupreškić nije radio kao inspektor za privredni kriminal. Iako je trebalo da pređe na taj posao, on nije započeo raditi na toj dužnosti tokom perioda izrade tog izvještaja. Svjedok ADB nije vidio Vlatka Kupreškića nakon 23. februara 1993. Nadalje, on je potvrdio da Vlatko Kupreškić nije obavljao posao inspektora 1. klase na suzbijanju kriminaliteta od posebnog državnog interesa. Što se tiče dokaznog predmeta P 377, svjedok ADB je posvjedočio da su mu taj dokument dali zato da bi mogao da isplati plate za decembar i da je u njemu navedeni opis radnog mjesta Vlatka Kupreškića netačan.

266. U mjesečnoj evidenciji radnih sati u policijskoj stanici, o kojoj je govorio svjedok ADB, vidi se da prvi zapis s imenom Vlatka Kupreškića nosi datum 18. januara 1993., a posljednji 23. februara 1993. godine.⁴²⁸

(iii) Svjedok ADC

267. Svjedok ADC nije pozvan da svjedoči na pretresu s izvođenjem dokaza jer je tužilac zatražio unakrsno ispitivanje samo svjedoka ADA, Mire Lazarevića i svjedoka ADB.⁴²⁹ U svojoj izjavi,⁴³⁰ svjedok ADC objašnjava da je bio policajac u Vitezu do 1994. i da zna da je zapovjednik policije od Vlatka Kupreškića zatražio da obavi inventuru u policijskoj stanici. Vlatko Kupreškić je na inventuri počeo da radi negdje početkom 1993., posao je završio oko 20. februara 1993. i za policiju nije obavljao više nikakav drugi posao. Svjedok nije znao da Vlatko Kupreškić radi na privrednom kriminalu, odnosno da je inspektor 1. klase za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa.

---

⁴²⁸ Dokazni predmet AD 14/3 (koji je branilac Vlatka Kupreškića predložio tokom pretresa s izvođenjem dokaza i koji je Žalbeno vijeće uvrstilo u spis). *Vidi* Odluku o uvrštenju izjava na osnovu pravila 92bis i dokaznih predmeta predočenih na pretresu s izvođenjem dokaza Tužilaštva, 6. juni 2001.

⁴²⁹ *Vidi* Prosecution Notice of Cross-Examination Material and Potential Evidence in Rebuttal for the Evidentiary Hearing /Najava tužioca o unakrsnom ispitivanju u vezi sa materijalnim i potencijalnim dokazima u postupku pobijanja, za pretres s izvođenjem dokaza 17. i 18. maja 2001., 8. maj 2001., par. 7.

⁴³⁰ Dokazni predmet AD 10/3.

(iv) Svjedok AT

268. Svjedok AT je izjavio da je, kad je on u oktobru 1992. napustio stanicu policije u Vitezu, "Vlatko Kupreškić tamo radio. Mislim da me on zamijenio, ali ne na mom radnom mjestu. Ne znam kako je dugo ostao u policijskoj stanici".⁴³¹ Izjavio je da je Vlatko Kupreškić radio u kriminalističkom odjelu, iako nije mogao da kaže šta je radio.

(c) Diskusija

269. Prema navodima Vlatka Kupreškića, nalaz Pretresnog vijeća da je on bio pripadnik policije nedjeljiva je komponenta zaključka Vijeća da je on bio umiješan u napad na Ahmiće.⁴³² On tvrdi da dokazni predmeti P 377 i P 378 zorno pokazuju da su u policiji u Vitezu bili zaposleni i Hrvati i Srbi i Muslimani, te da su ti dokumenti stoga preslab dokaz da bi se izveo zaključak da je Vlatko Kupreškić bio umiješan u napad na Ahmiće. Ukratko, žalilac tvrdi da je Pretresno vijeće naprosto pridalo preveliku težinu tim dvama dokumentima.⁴³³ Osim toga, da je saslušalo ove dodatne dokaze, Pretresno vijeće ne bi konstatovalo da je on bio operativni djelatnik za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa.⁴³⁴

270. Tužilac je na to odgovorio tvrdnjom da uloga Vlatka Kupreškića u policiji nije bila jedini osnov za njegovu osuđujuću presudu.⁴³⁵ On sugerše da su dodatna svjedočenja Mire Lazarevića i svjedoka ADB tako nekonsistentna da nijedan od ta dva iskaza ne treba da se uzme u obzir.⁴³⁶ Tužilac nadalje napominje da je Vlatko Kupreškić, prema izjavi Mire Lazarevića, kad je počeo raditi kao inspektor za privredni kriminal, otišao na mjesto gdje je izbio požar. To se, prema tvrdnji tužioca, ne podudara sa iskazom samog Vlatka Kupreškića na suđenju, da se on bavio samo pripremanjem inventure.⁴³⁷

271. Pretresno vijeće je u svojim činjeničnim zaključcima utvrdilo sljedeće:

⁴³¹ Izjava svjedoka AT, 15. avgust 2000., str. 23; *vidi i* izjavu svjedoka AT od 25. maja 2000., str. 4 (u kojoj on tvrdi da je Policijsku stanicu Vitez napustio u oktobru 1992.).

⁴³² Transkript žalbenog pretresa, 609.

⁴³³ Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića, par. 18.

⁴³⁴ Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića, par. 17.

⁴³⁵ Odgovor tužioca, par. 29.23.

⁴³⁶ Odgovor tužioca, par. 29.30.

⁴³⁷ Transkript žalbenog pretresa, str. 882.

Pretno vijeće odbacuje iskaz optuženog da je on bio zadužen samo za sastavljanje inventara zaliha za policiju i nalazi da je on bio aktivni operativni djelatnik.⁴³⁸

Vijeće se na taj nalaz oslonilo kako bi konstatovalo:

S obzirom na taj posao jasno je zašto je u oktobru 1992. ... godine viđen kako istovaruje oružje iz automobila ispred svoje kuće...,⁴³⁹

i iz toga izvelo zaključak:

Vlatko Kupreškić učestvovao je u pripremama za napad na Ahmiće u svojstvu operativnog djelatnika policije i kao stanovnik sela.⁴⁴⁰

272. Stanovište je Žalbenog vijeća da je Pretresno vijeće pomenuta dva izvještaja smatralo vrijednim dokazima koji mu omogućuju da izvuče važne zaključke i da su oni, suprotno tvrdnji tužioca, predstavljali suštinski osnov za osuđujuću presudu.

273. U svojoj odluci na osnovu pravila 115 od 11. aprila 2001., Žalbena vijeće je razmatralo neobične okolnosti u kojima su se izvještaji pojavili u postupku.⁴⁴¹ U prvostepenom postupku, tužilac se nije pozvao na pripadnost policiji u optužnici, niti je tokom glavnog pretresa iznio bilo kakve dokaze o tome. Kako je već pomenuto, pitanje pripadnosti policiji prvi put je potaknuto tokom unakrsnog ispitivanja Ljubice Kupreškić, supruge Vlatka Kupreškića, a zatim je u svom glavnom ispitivanju Vlatko Kupreškić samoinicijativno dao informaciju da je radio u policiji. Pomenuta dva izvještaja tužilac je predočio prvi put prilikom unakrsnog ispitivanja Vlatka Kupreškića. Nisu predočeni nikakvi drugi dokazi koji bi potkrijepili Kupreškićevu verziju događaja, odnosno to da su ga u policiji angažovali samo za obavljanje inventure.

274. Saslušavši iskaze Mire Lazarevića i svjedoka ADB u sudnici, Žalbena vijeće ih ocjenjuje kao pouzdane i ubjedljive svjedoke. Međutim, postoje nepodudarnosti između verzije Vlatka Kupreškića o tome šta je on radio u policiji, i njihovih verzija. Što je najznačajnije, Vlatko Kupreškić je svjedočio da je bio zaposlen samo radi obavljanja inventure i da je dužnost operativnog djelatnika za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa bio naziv radnog mjesta na koje je on bio formalno raspoređen samo zato

⁴³⁸ Prvostepena presuda, par. 463.

⁴³⁹ Prvostepena presuda, par. 463.

⁴⁴⁰ Prvostepena presuda, par. 799.

da mu se može isplatiti plata. Naprotiv, prema navodima Mire Lazarevića, Vlatko Kupreškić jeste počeo raditi kao inspektor za privredni kriminal. Iskazi svjedoka ADB i svjedoka AT takođe sugerišu da je Vlatko Kupreškić stvarno u određenom periodu radio kao inspektor u policiji u Vitezu. Ostavljajući po strani tačnu prirodu radnog mjesta Vlatka Kupreškića, svi dokazi snažno sugerišu da su dužnosti Vlatka Kupreškića bilo koje vrste prestale u februaru 1993. godine. Ne postoje zadovoljavajući dokazi da je Vlatko Kupreškić u policiji ostao zaposlen sve do trenutka napada na Ahmiće u aprilu 1993. Stoga, u svjetlu dodatnih dokaza, Žalbeno vijeće smatra da nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi mogao da zaključi da je Vlatko Kupreškić u vrijeme tog napada bio aktivni operativni djelatnik. Nalaz u tom smislu stoga je neodrživ.

2. Istovar oružja iz automobila pred njegovom kućom u oktobru 1992.

275. Na suđenju je svjedokinja T posvjedočila da je u oktobru 1992., upravo kako se počelo smračivati, vidjela Vlatka Kupreškića, njegovu ženu i jednog muškarca kako iz automobila marke “Jugo” istovaruju oružje i unose ga u kuću Vlatka Kupreškića.⁴⁴²

276. Vlatko Kupreškić tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo prihvativši kao van razumne sumnje tačan navod svjedokinje T o unošenju oružja u kuću. On tvrdi da ne postoje nikakvi dokazi o tome kakav tip oružja je svjedokinja vidjela, da se to opažanje dogodilo u sumrak i da je, osim toga, udaljenost između svjedokinje T i Vlatka Kupreškića iznosila oko 50 metara. Uzeti zajedno, tvrdi Vlatko Kupreškić, ti faktori otvaraju značajnu mogućnost da je zapažanje bilo netačno. Pored toga, u unakrsnom ispitivanju svjedokinje T na suđenju, zastupnik odbrane nije pokušao osporiti njen zaključak da je vidjela Vlatka Kupreškića.⁴⁴³ Međutim, žalilac se ipak poziva na to da se svjedokinja T u unakrsnom ispitivanju složila s tim da je u oktobru 1992. u dijelu Bosne i Hercegovine oko Viteza napetost postojala više između Hrvata i Srba, nego između Hrvata i Muslimana.⁴⁴⁴ Shodno tome, kako tvrdi Vlatko Kupreškić, iskaz svjedokinje T ne može se upotrijebiti kao potkrepa za zaključak da je on bio umiješan u napad na Muslimane u aprilu 1993. godine.⁴⁴⁵ Tužilac naprotiv tvrdi da je

⁴⁴¹ Odluka po pravilu 115 od 11. aprila 2001., par. 30.

⁴⁴² Transkript glavnog pretresa, 2946.

⁴⁴³ Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića, par. 22(a)-(f); transkript žalbenog pretresa, str. 629.

⁴⁴⁴ Transkript glavnog pretresa, str. 2978.

⁴⁴⁵ Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića, par. 23; transkript žalbenog pretresa, str. 630.

svjedočenje svjedokinje T “relevantno i ubjedljivo”.⁴⁴⁶ U žalbenom postupku u vezi sa tim pitanjem nisu uvršteni novi dokazi. Vlatko Kupreškić je od Žalbenog vijeća tražio da konstatuje kako je Pretresno vijeće pogriješilo donijevši taj zaključak na osnovu prvobitnog spisa suđenja.

277. Što se tiče prigovora da nije bilo unakrsnog ispitivanja svjedokinje o njenom zapažanju, odgovornost za to što nije bilo pokušaja da se njen navod o tome što je vidjela ospori mora se staviti na teret zastupniku odbrane. Međutim, utoliko ukoliko je posrijedi neodređeno pominjanje “oružja” od strane svjedokinje, odgovornost snosi tužilac koji, od vlastitog svjedoka nije tražio pojašnjenje značenja izraza “oružje”. Žalbeno vijeće konstatuje da je dokazna vrijednost tog iskaza kao dokaza radnje konkretno usmjerene na pomaganje, ohrabivanje ili davanje moralne podrške u počinjenju djela progona zaista vrlo mala. To stoji naročito ako se uzme u obzir da je neophodno da radnja pomaganja i podržavanja ima znatan učinak na počinjenje radnji progona. Ne postoje nikakvi dokazi da je “oružje” - kakvo god da je to oružje bilo - ikad upotrijebljeno tokom napada na Ahmiće. Takođe, vremenski interval između zapažanja svjedokinje T i napada na Ahmiće u aprilu sljedeće godine (oko šest mjeseci) smanjuje vjerovatnoću da je to oružje bilo namijenjeno za napad na lokalno muslimansko stanovništvo. Sve u svemu, Žalbeno vijeće konstatuje da je Pretresno vijeće pogriješilo uzevši iskaz svjedokinje T o tome da je vidjela kako Vlatko Kupreškić iz svojeg automobila u oktobru 1992. istovaruje oružje kao osnov za zaključak da je on time pomagao u napadu na Ahmiće u aprilu 1993. godine.

3. Prisustvo Vlatka Kupreškića 15. aprila 1993. pred hotelom “Vitez”

278. Dokazi o tome da je Vlatko Kupreškić 15. aprila 1993. bio pred hotelom “Vitez” potiču od samo jednog svjedoka, svjedoka B.⁴⁴⁷ On je posvjedočio da je u periodu od oktobra 1992. do aprila 1993. godine tri do pet puta vidio Vlatka Kupreškića kod hotela “Vitez”. Nadalje, 15. aprila, vozeći se u automobilu pored hotela oko 14:00 ili 15:00 sati, svjedok je vidio kako Vlatko Kupreškić, u civilnoj odjeći, stoji sa dvojicom ili trojicom muškaraca u uniformi. Svjedok je precizirao da Vlatko Kupreškić od glavnog ulaza u hotel nije bio udaljen više od 30 metara.

---

⁴⁴⁶ Odgovor tužioca, par. 28.3.

(a) Dodatni dokazi

279. Iskaz svjedoka AT baca dodatno svjetlo na događaje u hotelu “Vitez” 15. aprila 1993. Kako je izjavio svjedok AT, general Blaškić je u hotelu “Vitez” održao dva sastanka na kojima je najavljen plan da se 16. aprila napadnu Ahmići. Na jednom sastanku bili su prisutni civilni rukovodioci HVO-a, a na drugom vojni rukovodioci. Svjedok AT napominje da je na oba sastanka bio prisutan Mirko Šamija, zapovjednik policijske stanice Vitez.

(b) Diskusija

280. Vlatko Kupreškić tvrdi da su zapažanja svjedoka B nastala u otežanim okolnostima. Svjedok se nalazio u automobilu koji se kretao, a udaljenost između njegovog vozila i zapažene osobe iznosila je oko 30 metara. U takvim okolnostima, sugerije žalilac, postojali su “izgledi 50:50 za pogrešnu identifikaciju”.⁴⁴⁸ Osim toga, posmatranje je moglo trajati samo trenutak, a vidjeti se moglo samo nejasno.⁴⁴⁹

281. Tužilac izjavljuje da je Pretresno vijeće razložno postupilo prihvativši svjedočenje svjedoka B.⁴⁵⁰ Štaviše, kako navodi tužilac, prisutnost Vlatka Kupreškića, civila, pred hotelom “Vitez”, mjestom gdje su se donosile odluke o napadu na Ahmiće, daje povod za “vrlo čvrst i gotovo neoboriv zaključak” da je on učestvovao u sastanku na kojem se planirao napad.⁴⁵¹

282. Žalbeno vijeće ne nalazi nikakvu grešku u tome što je Pretresno vijeće prihvatilo zapažanje svjedoka B. Žalbeno vijeće napominje da je svjedok B poznao Vlatka Kupreškića,⁴⁵² a ova činjenica na suđenju nije osporena. Dakle, nije bilo sporno da li je svjedok B mogao da prepozna Vlatka Kupreškića. Žalbenom vijeću nije predložen nijedan razlog koji bi bio dovoljan da ga uvjeri da Pretresno vijeće nije trebalo da usvoji taj dokaz. Iako su uslovi u kojima je zapažanje ostvareno bili teški, nalaz nije takav da ga ne bi donio nijedan razumni presuditelj o činjenicama. Što se tiče dokazne vrijednosti tog iskaza,

---

⁴⁴⁷ Transkript glavnog pretresa, str. 728-927.

⁴⁴⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 628: Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića, par. 41 (k).

⁴⁴⁹ Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića, par. 41(1).

⁴⁵⁰ Odgovor tužioca, par. 28.18.

⁴⁵¹ Transkript žalbenog pretresa, str. 884.

⁴⁵² Transkript glavnog pretresa, str. 778.

Pretržno vijeće je saslušalo i prihvatilo iskaze o tome da je hotel "Vitez" u to vrijeme bio štab 4. bojne vojne policije HVO-a i baza "zapovjednika HVO-a".⁴⁵³ U prvostepenoj presudi ne obrazlaže se tačan uticaj odnosno važnost tog nalaza. Prema navodima svjedoka AT, stvarni plan napada na Ahmiće nastao je u hotelu "Vitez" istoga dana kada je ispred njega viđen Vlatko Kupreškić.

283. Ipak, ne može se reći da puko prisustvo pred hotelom "Vitez" doseže razinu radnje konkretno usmjerene na pomaganje, ohrabivanje ili davanje moralne podrške krivičnom djelu progona. U tom smislu, činjenica da je hotel "Vitez" bio štab HVO-a i da su tamo donesene odluke o napadu na Ahmiće, nije dokaz dovoljan da se na razuman način zaključi da je Vlatko Kupreškić na neki način bio povezan sa planiranjem napada. Dakle, iako se ne slaže s tim da je Pretržno vijeće pogriješilo prihvativši identifikaciju od strane svjedoka B kao dokaz, Žalbeno vijeće podržava argument žalioca da Pretržno vijeće zbog toga nije moglo da zaključi da je Vlatko Kupreškić, samim tim što se nalazio pred hotelom "Vitez", pomagao u napadu na Ahmiće.

4. Prisustvo Vlatka Kupreškića u Ahmićima ujutro, poslije podne i predveče 15. aprila 1992., i kretanja vojnika uveče 15. aprila u njegovoj kući i oko nje

284. Dokazi na suđenju o događajima 15. aprila 1993. u vezi sa Vlatkom Kupreškićem bili su iskazi svjedoka L,⁴⁵⁴ M⁴⁵⁵ i O,⁴⁵⁶ te dnevnik svjedoka V.⁴⁵⁷

285. Svjedok L, Musliman, bio je susjed Vlatka Kupreškića u Ahmićima i član seoske straže. On je posvjedočio da je 15. aprila 1993. kopao septičku jamu u Žumama (obližnjem selu) i krenuo pješice kući oko 17:00 ili 18:00 sati. Putem je morao proći pored trgovine Vlatka Kupreškića ("Šutra") te je vidio kako ispred nje sjede Vlatko Kupreškić, Ivica Kupreškić i još dva nepoznata muškarca, i piju pivo. Nastavivši put kući, prošao je pored kuće Vlatka Kupreškića, gdje je vidio 20-30 uniformisanih vojnika, u ljetnim uniformama, na balkonu donjeg sprata kuće. Rekao je da nije bilo uobičajeno vidjeti vojnike, a već je bila

⁴⁵³ Prvostepena presuda, par. 135 i fusnota 136.

⁴⁵⁴ Transkript glavnog pretresa, str. 2336-2369.

⁴⁵⁵ Transkript glavnog pretresa, str. 2432-2460.

⁴⁵⁶ Transkript glavnog pretresa, str. 2608-2631.

⁴⁵⁷ Dokazni predmet D 8/2.

gotovo noć. Kasnije je svojem komandiru rekao što je vidio i otišao je u patrolu. U to vrijeme nije pomišljao na neku neposrednu opasnost. U unakrsnom ispitivanju, svjedok L je izjavio da su pred trgovinom bila petorica muškaraca, Vlatko Kupreškić, Ivica Kupreškić, Mirko Vidović i još dvojica, a vojnici su nosili bijelo-crne vojničke uniforme. Put kojim je svjedok išao nije prolazio daleko od kuće Vlatka Kupreškića.

286. Svjedokinja M, izbjegla Muslimanka, u aprilu 1993., u vrijeme napada, stanovala je u kući svjedoka L, nedaleko od kuće Vlatka Kupreškića. Uveče 15. aprila, bila je na česmi ispred kuće koja se nalazila odmah do kuće Vlatka Kupreškića i sa mjesta gdje je stajala mogla je vidjeti kuću. Otprilike u sumrak, opazila je da stiže kamion sa vojnicima. Vidjela je da iz kamiona izlazi pet ili šest vojnika. Iako nije vidjela da ulaze u kuću Vlatka Kupreškića, vidjela ih je da silaze nekamo ispod kuće, u podrum ili nekakvo spremište. Nikome nije pričala o tome što je vidjela.

287. Svjedok O, suprug svjedokinje M, takođe se nalazio u kući svjedoka L veče prije napada i potkrijepio je njeno svjedočenje. On je posvjedočio da je stajao kod česme za vodu pored kuće svjedoka L kad je ugledao četiri ili pet ili šest vojnika u blizini kuće svjedoka L, a i niže ispred kuće Vlatka Kupreškića. Tada je već pao mrak. Vojnici su se zapravo nalazili u dvorištu Vlatka Kupreškića. Svjedok O nikome nije rekao što je vidio: nije mislio da je to nešto važno. Kasnije iste noći, svjedok O je zajedno sa svjedokom L otišao u patrolu sa seoskom stražom.

288. U svojem dnevniku, svjedok V bilježi da je 15. aprila 1993. pred mrak čuo “da se Hrvati okupljaju oko Kupreškića kuća”.⁴⁵⁸

289. U žalbi, Vlatko Kupreškić je naveo da njegov branilac na suđenju nije pokušao osporiti navod svjedokinje M o identifikaciji vojnika u kući Vlatka Kupreškića.⁴⁵⁹ Što se tiče svjedoka L, Vlatko Kupreškić ističe dio njegovog iskaza u kojem ovaj sugerše da je Mirko Vidović 15. aprila pio ispred trgovine “Šutra” sa Vlatkom Kupreškićem. Na suđenju je Mirko Vidović bio svjedok odbrane i u svojem iskazu je rekao da se između aprila 1993. i

---

⁴⁵⁸ Dokazni predmet D 8/2, 19.

⁴⁵⁹ Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića, par. 30.

juna 1993. nalazio u Njemačkoj.⁴⁶⁰ U podršku ovoj tvrdnji predloženi su ubjedljivi dokumentarni dokazi.⁴⁶¹ U prvostepenoj presudi Pretresno vijeće nigdje ne pominje pogrešnu identifikaciju Mirka Vidovića od strane svjedoka L i ne daje nikakvu naznaku o tome kako je taj faktor uticao na njegovu sveukupnu ocjenu iskaza svjedoka L. Vlatko Kupreškić sada se poziva na te faktore kako bi ustvrdio: “Pretresno vijeće je pogriješilo o tome što nije konstatovalo da je to bio uvjerljiv dokaz nepouzdanosti svjedoka L”.⁴⁶²

(a) Dodatni dokazi

(i) Svjedok ADA

290. Izjava svjedoka ADA i dokazni predmet s njim u vezi uvršteni su kao dodatni dokazi, a Žalbena vijeća je na pretresu s izvođenjem dokaza saslušalo i njegovo svjedočenje. Svjedok ADA, Musliman, stanovnik Ahmića, posvjedočio je da se 15. aprila 1993., od 11:00 ili 12:00 do 18:00 sati, nalazio na brežuljku ispred trgovine Vlatka Kupreškića (“Šutra”) i čekao isporuku drveta. U trgovini toga dana nije vidio Vlatka Kupreškića niti bilo kakve vojnike. Nije vidio ni da prolazi svjedok L. Između 20:00 i 22:00 sata, ispred kuće Branka Kupreškića vidio je 30 vojnika HVO-a.

(ii) Svjedok AT

291. U svom svjedočenju na suđenju u predmetu *Kordić*, svjedok AT je detaljno objasnio kako se 15. aprila 1993. odvijalo planiranje napada na Ahmiće za naredni dan. U hotelu “Vitez”, nakon dva sastanka koje je održao Blaškić, svjedoka AT su obavijestili da će vojna policija napasti sela Ahmiće i Nadioc. Svjedok AT tada je sve članove vojne policije sazvao u TV-salon na informativni sastanak. Kasnije istog dana, vojna policija otišla je u “bungalov” i čekala. Poslije ponoći (16. aprila) dobili su daljnje naredbe u vezi sa napadom. Izradili su mapu na kojoj su bile označene lokacije muslimanskih i hrvatskih kuća u Ahmićima, a ljudstvo se zatim podijelilo u pet ili šest grupa. Jedna grupa je dobila zapovijed da ide u “Kupreškića kuće”. Ta je grupa krenula 16. aprila oko 04:30 ili 04:45 sati.

⁴⁶⁰ Transkript glavnog pretresa, str. 8594-8595.

⁴⁶¹ Svjedok je predložio dozvolu za to putovanje koje mu je dao HVO, svoj pasoš i potvrdu iz grada Frankfurta.

⁴⁶² Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića, par. 40.

(b) Diskusija

292. Žalbenom vijeću se čini da su svjedočenja svjedoka L, M i O, te dnevnik svjedoka V samo potencijalni dokazi da je Vlatko Kupreškić izvršio radnje konkretno usmjerene na pomaganje, ohrabrivanje ili davanje moralne podrške u počinjenju progona. Ti dokazi naveli su Pretresno vijeće na zaključak da je Vlatko Kupreškić “dozvolio da se njegova kuća koristi u svrhu napada, i to kao mjesto na kojem su se noć prije napada okupili vojnici”.⁴⁶³ Vlatko Kupreškić je upozorio na manjkavost tih dokaza, na primjer na to da svjedok M nije unakrsno ispitan. Zapravo, kako se vidi iz zapisnika suđenja, nije bilo pokušaja ni da se ospore opažanja svjedoka L i O.

293. Svjedočenje svjedoka L ukratko je preneseno u paragrafu 437. prvostepene presude, a u njemu se izlažu dokazi optužbe u vezi s ulogom Vlatka Kupreškića 15. aprila. U odjeljku prvostepene presude gdje se izlažu dokazi odbrane u pogledu uloge Vlatka Kupreškića 15. aprila,⁴⁶⁴ svjedočenje Mirka Vidovića koje pobija zapažanja svjedoka L uopšte se ne pominje. U svojim zaključcima, Pretresno vijeće je izjavilo da nije spremno prihvatiti da je svjedok L pogriješio kad je kasnije 15. aprila 1993. identifikovao žalioca jer je svjedok L, “komšija, poznav[a] optuženog i nema razloga da se pomisli kako [je] ili pogriješi[o] ili laga[o] dok [je] svjedoči[o]”.⁴⁶⁵ Sama činjenica da u prvostepenoj presudi nema pozivanja na svjedočenje Mirka Vidovića ne znači nužno da taj iskaz nije uzet u obzir prilikom ocjenjivanja vrijednosti svjedočenja svjedoka L.

294. Što se tiče svjedoka ADA, njegovo svjedočenje o tome da li se Vlatko Kupreškić nalazio ispred trgovine “Šutra” i da li su u njegovoj kući bili vojnici nije bilo ubjedljivo. U njegovom svjedočenju postoji mnogo nekonsistentnosti.

295. Međutim, ako je iskaz svjedoka AT tačan, a Žalbeno vijeće prihvata da on to u vezi s ovim jeste, plan da se napadnu Ahmići najavljen je tek poslije podne 15. aprila 1993., a vojna policija bila je jedina vojna jedinica raspoređena za napad na Ahmiće. Nadalje, ta jedinica je bila poslata u “bungalov” (koji se nalazio u neposrednoj blizini Ahmića) tek

---

⁴⁶³ Prvostepena presuda, par. 466.

⁴⁶⁴ Prvostepena presuda, par. 438. do 441.

⁴⁶⁵ Prvostepena presuda, par. 464.

potkraj dana 15. aprila, tj. više sati nakon što su svjedoci L, M i O izjavili da su u kući Vlatka Kupreškića i oko nje vidjeli vojnike. Svjedok AT je izjavio da je jedna od grupa vojne policije bila poslata u “Kupreškića kuće”, ali da je ona iz “bungalova” otišla tek 16. aprila oko 04:30 – 04:45 sati. Žalbena vijeće ne smatra vjerovatnim da je mnogo ranije toga dana još jedna grupa vojnika bila poslata u kuću Vlatka Kupreškića, naročito ako se uzme u obzir koliko je vremena prošlo između sastanaka na kojima je najavljen plan i opažanja vojnika.

296. U svjetlu dodatnih dokaza, Žalbena vijeće konstatuje da postoji ozbiljna sumnja u to da su uveče 15. aprila 1993. vojnici zaista bili u kući Vlatka Kupreškića. Vijeće zaključuje da nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi van razumne sumnje konstatovao da se oni jesu tamo nalazili.

5. Prisustvo Vlatka Kupreškića u blizini kuće Šuhreta Ahmića oko 05:45 sati, ubrzo nakon njegovog ubistva

297. Na suđenju su svjedoci H⁴⁶⁶ i KL⁴⁶⁷ posvjedočili da je Vlatko Kupreškić bio prisutan kod kuće Šuhreta Ahmića nedugo nakon što je ovaj ubijen rano ujutro 16. aprila 1993. godine.

298. Glavni dio svjedočenja svjedokinje H opširno se razmatra u dijelu ove presude koji se odnosi na žalbu Zorana i Mirjana Kupreškića na osuđujuću presudu. U dijelu njenog svjedočenja koji se odnosi na Vlatka Kupreškića, ova je svjedokinja izjavila da je živjela u njegovom neposrednom komšiluku i da je 16. aprila 1993., nakon ubistva Šuhreta Ahmića, oko 05:30 sati sa svjedokinjom SA i dvije sestre napustila svoju kuću i krenula prema kući Redžiba Ahmića. Međutim, odustale su i krenule natrag jer je postojala opasnost da ih pogode meci. Kad se vratila, oko 05:45 sati, ispred garaže svoje kuće vidjela je Vlatka Kupreškića. Nosio je plavi kaput i nešto imao ispod njega, išao je u pravcu garaže svjedokinje H. U to vrijeme, tijelo oca svjedokinje H ležalo je u dvorištu, a Vlatko Kupreškić nije ni pokušao pobrinuti se za njega na bilo koji način.

⁴⁶⁶ Transkript glavnog pretresa, str. 1617-1766.

⁴⁶⁷ Transkript glavnog pretresa, str. 1884-2128.

299. Svjedočenje svjedoka KL je na suđenju bilo važno prvenstveno za tužiočevu argumentaciju protiv Zorana i Mirjana Kupreškića. U dijelu koji se odnosio na Vlatka Kupreškića, ovaj je svjedok izjavio da je, nakon što je bila napadnuta njegova kuća, otišao na prozor i u svojem dvorištu ugledao pripadnike HVO-a. Kad je pogledao kroz prozor, vidio je kako Vlatko Kupreškić odlazi iz dvorišta kuće Šuhreta Ahmića, prolazi kroz vrt svjedoka KL i ide prema vlastitoj kući. Vlatko Kupreškić je na sebi imao plavi ogrtač i nešto je nosio ispod njega.

300. U svojim nalazima Pretresno vijeće je zauzelo stav da je svjedokinja H

poznavala Vlatka Kupreškića i nije sumnjala u to da ga je tačno identificirala. Njeno svjedočenje potkrijepio je iskaz svjedoka KL. Pretresno vijeće konstatira da je njena identifikacija bila tačna i da se Vlatko Kupreškić nalazio u blizini ubrzo nakon napada na kuću Šuhreta Ahmića. Nema daljnjih dokaza o tome šta je optuženi tamo radio, no Pretresno vijeće zaključuje da je bio prisutan i spreman da na svaki način koji mu je bio dostupan napadačkim snagama pruži pomoć, na primjer dajući informacije poznate samo lokalnom stanovništvu.⁴⁶⁸

301. Vlatko Kupreškić tvrdi da je iskaz svjedokinje H “bio oskudan” i da je iz njega izveden zaključak da je Vlatko Kupreškić bio “spreman da pruži pomoć” puka spekulacija i nagađanje.

302. Žalbeno vijeće konstatuje da vrijednost iskaza svjedoka KL kao potkrepe iskaza svjedokinje H o tome šta je ona vidjela nije velika. U dijelu prvostepene presude gdje se razmatra ono što je svjedok KL iznio o Zoranu i Mirjanu Kupreškiću kao počiniocima napada na njegovu porodicu, Pretresno vijeće je zaključilo da njegovo svjedočenje “nije dovoljno vjerodostojno”⁴⁶⁹ i zaključilo je da je “moguće da se svjedok zabunio”.⁴⁷⁰ Međutim, važnije je za ovaj moment pitanje da li je svjedočenje svjedokinje H, uzeto s najjače strane, Pretresnom vijeću moglo biti dovoljno kao osnov za zaključak da je Vlatko Kupreškić pomagao u napadu. Žalbeno vijeće napominje da svjedokinja H nije vidjela da Vlatko Kupreškić direktno učestvuje u bilo kojem dijelu napada na Ahmiće toga dana. On nije nosio ni vojnu uniformu ni oružje. Slično kao što se za prisustvo Vlatka Kupreškića kod hotela “Vitez” toga dana ne može reći da je ravno radnji konkretno usmjerenoj na pomaganje, ohrabrivanje ili davanje moralne podrške, njegovo prisustvo u dvorištu

⁴⁶⁸ Prvostepena presuda, par. 470 (fusnota izostavljena).

⁴⁶⁹ Prvostepena presuda, par 424.

svjedokinje H daje tek slabi indirektni dokaz da je on bio učesnik napada i nedovoljno je kao osnov na kojem se može utemeljiti osuđujuća presuda za progon.

C. Zaključak

303. Teze optužbe protiv Vlatka Kupreškića na suđenju u cijelosti su zavisile od indirektnih dokaza. Žalbeno vijeće prvo želi da napomene da nema prepreke da osuđujuća presuda bude zasnovana na takvim dokazima. Indirektni dokazi često mogu da budu dovoljni za utvrđivanje činjeničnog stanja van razumne sumnje.

304. Dva presudna pitanja oko kojih je koncentrisana žalba Vlatka Kupreškića odnose se na zaključke da su se u kući Vlatka Kupreškića 15. aprila nalazili vojnici i da je on bio pripadnik policije. I za jedan i za drugi taj nalaz, Žalbeno vijeće zaključuje da se oni ne mogu podržati. Žalbenom vijeću se čini da je nalaz da je Vlatko Kupreškić aktivni policajac Pretresno vijeće smatralo važnim faktorom u svojoj odluci da ga osudi za progone. Njegov status policajca uzet je kao osnova za zaključak da je ponašanje Vlatka Kupreškića bilo ravno radnjama usmjerenim na pomaganje, ohrabrivanje ili davanje moralne podrške za počinjenje progona, i da je kod njega bila prisutna zahtijevana *mens rea*. Osuđujuća presuda je utemeljena na pažljivom balansiranjju svih pet ranije identifikovanih faktora, tako da se Pretresno vijeće izvodeći svoje konačne zaključke o pomaganju odnosno učešću u napadu pozvalo na njih sve. Žalbeno vijeće je utvrdilo da dodatni dokazi pokazuju činjenične greške u pogledu dva od tih faktora, konkretno, u pogledu statusa Vlatka Kupreškića kao policajca i prisustva vojnika u njegovoj kući 15. aprila 1993. godine. Žalbeno vijeće konstatuje da nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi Vlatka Kupreškića proglasio krivim za pomaganje i podržavanje u progonu na osnovu dokaza koji preostaju. Stoga Žalbeno vijeće konstatuje da je došlo do neostvarenja pravde. Vijeće prihvata žalbu Vlatka Kupreškića i poništava njegovu osuđujuću presudu po tački 1 optužnice. Najzad, Žalbeno vijeće napominje da, za razliku od Zorana i Mirjana Kupreškića, Vlatko Kupreškić tačku optužnice u vezi sa progonom nije osporavao po osnovu neodređenosti. Bez obzira na to, pravičnost nalaže da se principi argumentiranja utvrđeni u vezi sa žalbom Zorana i Mirjana Kupreškića

---

⁴⁷⁰ Prvostepena presuda, par. 399.

primijene i na Vlatka Kupreškića. Međutim, budući da je Žalbeno vijeće njegovu žalbu prihvatilo po drugim osnovima, ovo pitanje nije potrebno dalje razmatrati.

VI. ŽALBA DRAGE JOSIPOVIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU

A. Uvod

305. Svoju žalbu na osuđujuću presudu Josipović temelji na četiri žalbena osnova⁴⁷¹ - prvo, da je Pretresno vijeće pogriješilo zasnivajući osudu za progon na pravno relevantnim činjenicama koje nisu navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici; drugo, da je Pretresno vijeće postupilo nerazložno prihvativši svjedočenje svjedokinje EE kao osnov za osuđujuću presudu; treće, da su novi dokazi svjedoka AT ocijenjeni prihvatljivim, a oni bacaju sumnju na Josipovićevo učešće u napadu; i, četvrto, da dodatni dokazi svjedokinje CA bacaju ozbiljne sumnje na vjerodostojnost iskaza svjedokinje DD na suđenju.⁴⁷² Pored toga, iako je Josipović u žalbenom postupku formalno odustao od tog žalbenog osnova, Žalbeno vijeće će razmotriti pitanje da li je Pretresno vijeće imalo dovoljno dokaza za zaključak da je Josipović prilikom napada na Ahmiće imao bilo kakvu komandnu ulogu nad vojnicima.

B. Neodređenost Izmijenjene i dopunjene optužnice

306. Kao i Zoran i Mirjan Kupreškić, Drago Josipović se žali da tačka u kojoj se tereti za progon (tačka 1) Izmijenjene i dopunjene optužnice nije bila dovoljno precizna u pogledu činjenica. Prema shvatanju Žalbenog vijeća, relevantno je pitanje to da li je Pretresno vijeće počinilo pravnu grešku izrekavši osuđujuću presudu za progon na osnovu materijalnih činjenica koje nisu navedene u tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice. Kao i kad su posrijedi bili Zoran i Mirjan Kupreškić, argument Drage Josipovića u vezi sa neodređenošću optužnice razmatraće se samo u odnosu na kažnjivo ponašanje za koje ga tereti tačka 1.

---

⁴⁷¹ *Vidi* cijelu Josipovićevu repliku.

⁴⁷² Transkript žalbenog pretresa, str. 714.

307. Prethodno razmatranje istorijata Izmijenjene i dopunjene optužnice te sadržaja njene tačke 1 u vezi sa Zoranom i Mirjanom Kupreškićem, primjenjuje se i na Dragu Josipovića.⁴⁷³

308. Pored optužbe za progon (tačka 1), Izmijenjena i dopunjena optužnica Dragu Josipovića, zajedno sa Vladimirom Šantićem, u tačkama 16 i 17, tereti za ubistvo po članovima 5(a) i 3(1)(a) Statuta, a u tačkama 18 i 19 za nehumana djela i okrutno postupanje po članovima 5(i) i 3(1)(a) Statuta. Te optužbe odnose se na navodno učešće Josipovića u konkretnom događaju koji se desio u kući Muzafera Puščula u Ahmićima, rano ujutro 16. aprila 1993. godine. Tokom tog napada, ubijen je Muzafer Puščul, njegova kuća je spaljena do temelja, a njegova porodica, uključujući dvije male kćerke, nasilno iseljena iz porodičnog doma.

309. Na suđenju, tužilac je svoje teze protiv Drage Josipovića temeljio na dokazivanju tri najvažnija navoda: (i) da je on učestvovao u napadu na kuću porodice Puščul, uključujući i ubistvo Muzafera Puščula te protjerivanje preživjelih članova porodice; (ii) njegovo učešće u napadu na kuću Nazifa Ahmića tokom kojeg su ubijeni Nazif Ahmić i njegov sin star 14 godina; i (iii) njegovo učešće u napadu u kojem je ubijen Fahrudin Ahmić. Sa tim ciljem, tužilac je kao dokaze ponudio iskaze svjedokinje EE (napad na kuću Muzafera Puščula), svjedokinje DD (napad na kuću Nazifa Ahmića) i svjedokinje CA (napad u kojem je ubijen Fahrudin Ahmić).

310. Pretresno vijeće se nije van razumne sumnje uvjerilo u to da je Josipović učestvovao u napadu u kojem je ubijen Fahrudin Ahmić. Međutim, Drago Josipović je proglašen krivim za progon (tačka 1), ubistvo (tačka 16) i nečovječna djela (tačka 18).⁴⁷⁴ Pretresno vijeće je te osude zasnovalo uglavnom na iskazima svjedokâ EE i DD. Osnov za Josipovićevu osuđujuću presudu po tački 1 (progon), shodno tome, bilo je njegovo učešće u napadima na Muzafera Puščula i Nazifa Ahmića.

---

⁴⁷³ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 79-83.

⁴⁷⁴ Oslobođajuće presude po tačkama 17 i 19 donesene su da bi se izbjegla kumulacija osuđujućih presuda. *Vidi* daljnje razmatranje o tome *infra*, par. 379-388.

311. Prethodno izvedena pravna analiza u vezi sa Zoranom i Mirjanom Kupreškićem važi, *mutadis mutandis*, i za Dragu Josipovića, te se ovdje na nju oslanjamo i podrazumijevamo je.⁴⁷⁵

312. Sa gledišta Žalbenog vijeća, činjenični navod da je Josipović bio umiješan u napad na kuću Muzafera Puščula, u njegovo ubistvo i protjerivanje preživjelih članova njegove porodice, kao i u napad na kuću Nazifa Ahmića tokom kojeg su ubijeni Nazif i njegov 14-godišnji sin Amir, tužiocu nesumnjivo jesu bili materijalno relevantni za optužbe protiv Drage Josipovića. Kako se jasno vidi iz prvostepene presude, izreka Vijeća po tački koja tereti za progon ključno je zavisila od ta dva događaja. Za napad na kuću Muzafera Puščula teretilo se samo u tačkama od 16 do 19.⁴⁷⁶ Izmijenjena i dopunjena optužnica nije ni teretila za napad na kuću Nazifa Ahmića. Po mišljenju Žalbenog vijeća, za oba ta napada trebalo je da se tereti u okviru tačke 1, zbog njihove materijalne važnosti za Josipovićevu krivičnu odgovornost za progon. Kako smo već napomenuli, za napad na kuću Muzafera Puščula Izmijenjena i dopunjena optužnica tereti na drugom mjestu, no Tužilaštvo je u tačku kojom se tereti za progon ipak moralo uvrstiti činjenične navode u vezi sa tačkama 16 do 19 barem pozivajući se na njih, jer je Josipović morao da zna da po toj tački mora odgovarati i za napad na kuću Muzafera Puščula.

313. Za razliku od situacije sa Zoranom i Mirjanom Kupreškićem, Žalbeno vijeće u spisu prvostepenog postupka nije našlo ni naznake o tome da se Pretresno vijeće zapitalo nad činjenicom da Izmijenjena i dopunjena optužnica nigdje konkretno ne tereti za napad na kuću Nazifa Ahmića. To je, međutim, učinio Josipovićev branilac.⁴⁷⁷ Odgovarajući na Josipovićev prigovor u vezi sa svjedočenjem svjedokinje DD na suđenju, tužilac je obrazlagao da se zločini koje je opisala svjedokinja DD mogu razmatrati u okviru tačke za progon.⁴⁷⁸ Čini se da je Pretresno vijeće prihvatilo taj prijedlog, ali ne davši nikakvo objašnjenje na koji tačno način kani riješiti to pitanje.⁴⁷⁹ Kada je Josipovićev branilac svoju

---

⁴⁷⁵ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 88-114.

⁴⁷⁶ Tačke 17 i 19 Josipovića terete kumulativno za isto navodno krivično ponašanje.

⁴⁷⁷ Transkript glavnog pretresa, str. 3949: "Mislim da događaji koje je opisao svjedok izlaze iz okvira optužnice i mislim da svjedoka ne bi trebalo ispitivati o njima."

⁴⁷⁸ Transkript glavnog pretresa, str. 3950.

⁴⁷⁹ Transkript glavnog pretresa, str. 3950-3951.

zabrinutost pokušao prenijeti Pretresnom vijeću, zamoljen je da nastavi s unakrsnim ispitivanjem svjedokinje DD.⁴⁸⁰

314. Čini se da Pretresno vijeće zasnivanje svoje osuđujuće presude za Josipovića na napadima na Muzafera Puščula i Nazifa Ahmića obrazlaže time da se, po mišljenju Vijeća, to osnovno kažnjivo ponašanje u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici opisuje dovoljno detaljno, te da je Josipović time bio dovoljno obaviješten za potrebe pripreme svoje odbrane.⁴⁸¹ Žalbeno vijeće se ne može složiti s tim obrazloženjem. Nadalje, Žalbeno vijeće ne dijeli stav Pretresnog vijeća da se na osnovu navoda konkretnog kažnjivog ponašanja kao što je napad na kuću Nazifa Ahmića za koje Izmijenjena i dopunjena optužnica ne tereti, može donijeti osuđujuća presuda za progon (tačka 1).

315. Tužilac tvrdi da, iako se u tački koja tereti za progon ne navode dovoljno detaljne materijalne činjenice, Josipović nije dokazao da mu je nanesena šteta. Žalbeno vijeće ne prihvata tu tvrdnju i u vezi sa napadom na kuću Nazifa Ahmića iznosi sljedeće napomene.

316. Prije podnošenja pretpretresnog podneska, Pretresno vijeće je na statusnoj konferenciji tužioca zamolilo da

[u pretpretresnom podnesku] navede na čemu je [tužilac] izgradio svoje teze protiv pojedinog optuženog i na temelju čega tvrdi da je svaki od optuženih umiješan u krivično djelo za koje se tereti.⁴⁸²

317. Uprkos tome, pretpretresni podnesak tužioca sadrži malo informacija o tome. Po mišljenju Žalbenog vijeća, navedeni podaci Josipoviću svakako nisu bili dovoljno obavještenje o tome za što se on tereti. Sve se svodi na sljedeću tvrdnju:

[Kad je rano ujutro 16. aprila 1993. počeo napad, Josipović] je viđen u nekoliko navrata, naoružan i u uniformi, kako učestvuje u ubistvu muslimanskih civila u svom komšiluku. U jedno od tih ubistava zajedno sa [njim] je bio umiješan Vladimir Šantić. [Josipović] je takođe viđen kako pomaže u pratnji preživjelih Muslimana do sabirnih punktova radi njihovog eventualnog protjerivanja iz sela, i kako Muslimanima, muškarcima, naređuje da pakuje svoje mrtve.⁴⁸³

318. Nadalje, u pretpretresnom podnesku se tvrdi da tužilac namjerava da

⁴⁸⁰ Transkript glavnog pretresa, str. 3950-3951.

⁴⁸¹ Prvostepena presuda, par. 811. *Vidi supra*, par. 111 (u kojem se iznosi predmetni odlomak).

⁴⁸² Transkript glavnog pretresa, str. 10.

⁴⁸³ Pretpretresni podnesak tužioca, par. 20.

iznese nedavno pribavljene dokaze o pojedinačnim nasilnim radnjama koje su izvršili optuženi. Za to ponašanje ne tereti se posebno kao za pojedino krivično djelo jer su dokazi u vezi s tim ponašanjem postali dostupni tek nakon potvrđivanja Izmijenjene i dopunjene optužnice. Budući da se ti dokazi u svakom slučaju mogu uvrstiti u vezi s optužbom iz tačke 1 (progon), nije bio podnesen naknadni zahtjev za odobravanje izmjena [Izmijenjene i dopunjene] optužnice dodavanjem novih tačaka, kako bi se izbjeglo daljnje odgađanje u odnosu na predviđeni raspored suđenja.⁴⁸⁴

319. Informacije navedene u pretpretresnom podnesku optužbe krajnje su općenite i teško je zamisliti kako su oni Josipoviću mogli pomoći u pripremi odbrane, naročito imajući u vidu činjenicu da se on na suđenju branio time da jeste bio prisutan u Ahmićima 16. aprila 1993., ali da nije učestvovao u vojnim aktivnostima. S obzirom na to, informacije o tome koje su konkretno kuće bile napadnute i za čija ubistva tužilac navodi da je Josipović u njima učestvovao, bile bi od suštinske važnosti za pripremu njegove odbrane. Međutim, u pretpretresnom podnesku o tome nije bilo ni pomena. Kratki odlomak koji se direktno odnosi na Josipovića sadrži samo neprecizne navode. Slično tome, u paragrafu 27, koji se odnosi na “nedavno pribavljene dokaze o pojedinačnim nasilnim radnjama” nigdje se na iole jasan način ne definiše priroda tih radnji. U svojoj uvodnoj riječi, tužilac je naveo da je Josipović odgovoran za smrt Muzafera Pušćula i za rušenje njegove kuće.⁴⁸⁵ Josipovićevo sudjelovanje u napadu na Nazifa Ahmića uopšte se ne pominje.⁴⁸⁶

320. U kontekstu prethodno rečenoga, Žalbeno vijeće ne može da zaključi da je Josipović dobio jasne i suvise informacije koje precizno iznose činjeničnu podlogu na kojoj se zasnivaju optužbe protiv njega u vezi sa napadom na kuću Nazifa Ahmića. U kombinaciji sa dramatičnom transformacijom koju su tužiočeve teze doživjele od faze Izmijenjene i dopunjene optužnice do izvođenja dokaza na suđenju,⁴⁸⁷ to što napad na kuću Nazifa Ahmića nije naveden, Žalbeno vijeće smatra razlogom za odbacivanje tvrdnje tužioca da Josipoviću manjkavošću optužnice nije nanesena nikakva šteta. Shodno tome, taj napad ne može služiti kao legitimno utemeljenje za izricanje osuđujuće presude po tački u kojoj se tereti za progon.

⁴⁸⁴ Pretpretresni podnesak tužioca, par. 27.

⁴⁸⁵ Transkript glavnog pretresa, str. 125-126.

⁴⁸⁶ Transkript glavnog pretresa, str. 96-127.

⁴⁸⁷ *Vidi* diskusiju o tome u vezi sa Zoranom i Mirjanom Kupreškićem, *supra*, par. 93.

321. Međutim, Žalbeno vijeće konstatuje da se svjedočenje svjedokinje DD u vezi sa Josipovićevim prisustvom u Ahmićevoj kući ipak može smatrati dokazom koji potkrepljuje presuđenje da je Josipović bio umiješan u krivično djelo izneseno u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici, tj. u napad na kuću Muzafera Puščula. Podloga za takvo stanovište može se naći u pravilu 93 Pravilnika, koje dopušta da se u interesu pravde prihvate dokazi o dosljednom načinu ponašanja, relevantni za kršenja međunarodnog humanitarnog prava. Slično tome, u skladu sa takozvanim principom “dokaza putem sličnosti činjenica”, sudovi u Engleskoj i Walesu, Australiji i Sjedinjenim Američkim Državama, prihvataju i dokaze krivičnih djela ili protivpravnih radnji koje je počinio optuženi, a koje optužnica ne navodi, ako se ta druga djela uvode sa ciljem da se dokažu posebno znanje, okolnost ili identifikacija optuženog koji uvećavaju vjerovatnoću da je on počinio i krivično djelo o kojem se rješava.⁴⁸⁸

322. U predmetu koji ovdje rješavamo, Josipović je, u vezi sa događajem u kući Muzafera Puščula, formalno optužen za ubistvo, nečovječna djela i okrutno postupanje. Na tu optužbu, on je odgovorio odbranom “to nisam bio ja”, tvrdeći da je za vrijeme napada 16. aprila bio prisutan u Ahmićima, ali da je dan proveo pomažući ostalima, uključujući i Muslimane, tokom napada. U takvim okolnostima, dokazi Josipovićevog učešća u još jednom napadu sličnom onom za koji se on tereti, koji se dogodio u blizini i u istom periodu, tj. u ranim jutarnjim satima 16. aprila 1993., mogu se smatrati relevantnim za pitanje Josipovićeve krivice za zločin za koji ga Izmijenjena i dopunjena optužnica tereti (napad na Muzafera Puščula).

323. Donoseći taj zaključak, Žalbeno vijeće međutim naglašava da tužilac ne smije uvesti dokaz putem sličnosti činjenica, a da o tome optuženog ne obavijesti na propisani način. U vezi s tim, Žalbeno vijeće napominje da pravilo 93 Pravilnika precizno predviđa da svaki dokaz putem dosljednog načina ponašanja tužilac mora objelodaniti odbrani u skladu sa pravilom 66. Žalbeno vijeće primjećuje da nedavna praksa pretresnih vijeća ide čak i dalje od toga, smatrajući da se uručenje izjava svjedoka u skladu s pravilom 66(A) ne može smatrati dovoljnom obaviješću o tome da će se tužilac poslužiti dokazom činjenica koje nisu

---

⁴⁸⁸ Vidi Archbold: *Criminal Pleadings, Evidence and Practice 2000 /Optuživanje, dokazni postupak i praksa u krivičnim postupcima/*, par. 13-37 (ur. P.J. Richardson et al., 2000.); vidi i John Strong, *Mc*

navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici.⁴⁸⁹ Taj zaključak zasniva se na nedavno izmijenjenom pravilu 65ter Pravilnika koje tužiocu nalaže da u svojem pretpretresnom podnesku konkretno navede relevantne dokaze za svaku tačku optužnice.⁴⁹⁰ To je zaista pozitivan pravac razvoja Pravilnika, ali Žalbena vijeće napominje da u vrijeme objelodanjenja izjave svjedokinje DD Josipoviću po pravilu 66 još nije bila usvojena sadašnja verzija pravila 65ter.⁴⁹¹ Stoga Žalbena vijeće smatra da će interesi pravde u ovoj situaciji biti najbolje zadovoljeni tako da se dozvoli da ti dokazi ostanu u spisu, te da se za svrhu potkrepljivanja dokaza krivičnog djela koje se stavlja na teret koriste pod uslovom da to ne dovede suštinski u pitanje pravičnost prema žaliocu. U tom smislu, Žalbena vijeće napominje da je, koliko se vidi iz spisa, iskaz svjedokinje DD bio Josipoviću objelodanjen na vrijeme u skladu sa pravilom 66, jedinim čime se Međunarodni sud u ovom pitanju u dotičnom trenutku morao rukovoditi. Shodno tome, Žalbena vijeće ne nalazi nikakav ubjedljivi razlog za brisanje iskaza svjedokinje DD iz spisa.

324. Što se tiče napada na kuću Muzafera Puščula, Žalbena vijeće podsjeća da taj događaj nije bio naveden u okviru tačke o progonu, ali da je bio konkretno naveden na drugom mjestu u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici.⁴⁹² Bilo bi bolje i trebalo je da se Tužilaštvo drži načina navođenja optužbi koji bi osigurao da se u optužnici bude neposredno i jasno vidi da su činjenični navodi u vezi sa napadom na Muzafera Puščula relevantni i za tačku o progonu. Međutim, Žalbena vijeće konstatuje da Josipoviću nije nanesena šteta u pripremi odbrane s obzirom na činjenice u vezi sa Muzaferom Puščulom i tim incidentom jer je on u potpunosti opisan na drugom mjestu u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici. Jedina šteta koja je za Josipovića mogla proisteći iz toga što taj incident nije naveden u okviru tačke o progonu jeste nepotrebno trošenje vremena na pripreme za osporavanje ostalih osnova na kojima se temeljila optužba za progon. Na osnovu izvršenog pregleda spisa, Žalbenom vijeću se ne čini da je on izvodio odbranu koja bi se temeljila na nekim

---

Cormick on Evidence /O dokaznom postupku/, par. 190., str. 797-812 (4. izdanje, 1992.)

⁴⁸⁹ Odluka u predmetu *Brđanin* od 26. juna 2001., par. 62.

⁴⁹⁰ Odluka u predmetu *Brđanin* od 26. juna 2001., par. 62. (s pozivanjem na pravilo 65ter(E)(i)).

⁴⁹¹ Sadašnja verzija pravila 65ter(E)(i) usvojena je na 23. plenarnoj sjednici 12. aprila 2001., a stupila je na snagu 4. maja 2001. Pravilo 65ter(E)(ii)(C) prvi put se pojavilo kao pravilo 65ter(E)(iv)(c), ušlo je u Pravilnik usvajanjem na 21. plenarnoj sjednici od 15.-17. novembra 1999., a stupilo na snagu 7. decembra 1999.

⁴⁹² *Vidi* Izmijenjenu i dopunjenu optužnicu, par. 32 – 35 (u kojima se iznose tačke 16-19).

drugim hipotezama. Dakle, Žalbeno vijeće konstatuje da je ovdje posrijedi jedan od rijetkih slučajeva u kojima nedovoljno detaljno navođenje materijalnih činjenica od strane tužioca nije prouzročilo nikakvu štetu. U skladu s tim, Žalbeno vijeće zaključuje da je Josipovićevo učešće u napadu na kuću porodice Puščul ipak valjani temelj za njegovu osuđujuću presudu po tački koja tereti za progon.

325. Najzad, Žalbeno vijeće primjećuje da se tužilac, ne odgovorivši na Josipovićeov prigovor na formu optužnice⁴⁹³ – uložen, među ostalim, po istom osnovu na kojem sada to pitanje pokreće pred Žalbenim vijećem – tog procesnog prava odrekao na svoju štetu. Pretresno vijeće je 15. maja 1998. odbacilo Josipovićeov prigovor. Što se tiče sâmog pitanja da li su materijalne činjenice navedene dovoljno detaljno, Pretresno vijeće nije dalo nikakvo obrazloženje za svoj zaključak. Ono je samo izreklo svoj stav da Izmijenjena i dopunjena optužnica zadovoljava uslove iz pravila 47(C).⁴⁹⁴

326. Zbog gorenavedenih razloga, Žalbeno vijeće smatra da je učinjen propust time što u tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice nisu navedene materijalne činjenice u vezi sa napadima na kuće Nazifa Ahmića i Muzafera Puščula. Izrekavši osuđujuću presudu po tački 1 (progon) na osnovu tih napada, Pretresno vijeće je počinilo pravnu grešku. Žalbeno vijeće ne može zaključiti da je Josipović bio dovoljno informisan o optužbama u vezi sa napadom na kuću Nazifa Ahmića. Budući da je njegovo pravo da pripremi svoju odbranu u vezi s tim navodom narušeno, taj navod ne može služiti kao legitimno utemeljenje za izricanje osuđujuće presude po tački koja tereti za progon. Dokazi u vezi s tim navodom, međutim, mogu se uzeti u obzir kao potkrepa za presuđenje o Josipovićevoj umiješanosti u djelo koje jeste izneseno u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici, tj. u napad na kuću Muzafera Puščula. U vezi s tim napadom, Žalbeno vijeće konstatuje da greška Pretresnog vijeća nije prouzročila nikakvu štetu jer je to djelo navedeno na drugom mjestu u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici. Shodno tome, taj incident ipak može služiti kao valjani osnov Josipovićeve osude po tački optužbe za progon.

---

⁴⁹³ Objection of the Counsel of the Accused Drago Josipović Because of Defects in the Form of Indictment /Prigovor branioca optuženog Drage Josipovića na osnovu nedostataka u obliku optužnice/, 16. april 1998.

⁴⁹⁴ Odluka po prigovorima odbrane na oblik optužnice, 15. maj 1998., str. 2.

C. Svjedokinja EE

327. Josipović tvrdi da je svjedočenje svjedokinje EE bilo tako nepouzđano i tako nekonzistentno da ga nijedno sudsko vijeće koje postupa razložno ne bi prihvatilo kao osnov za donošenje osuđujuće presude.⁴⁹⁵ Pretresno vijeće je iskaz svjedokinje EE uzelo kao polazište za zaključak da je Josipović bio jedan od napadača na njenu kuću u Ahmićima 16. aprila 1993. godine. Međutim, Pretresno vijeće je konstatovalo da je svjedokinja EE pogriješila u identifikaciji dvojice od šest napadača koje je identifikovala. Na suđenju su predočeni dokazi da ni Stipo Alilović ni Marinko Katava, za koje je svjedokinja tvrdila da ih je identifikovala, nisu na dan napada bili u Ahmićima. Alilović je bio u Nizozemskoj, a Katava u Vitezu.⁴⁹⁶ Udarni Josipovićev argument jeste to da iskaz svjedokinje EE, ako je ona pogriješila u identifikaciji dva od šest napadača, ne može služiti kao pouzdani osnov za osuđujuću presudu za Josipovića, ili bilo koga drugoga.⁴⁹⁷ Josipović tvrdi da nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi mogao zaključiti da je iskaz svjedokinje EE pouzđan i siguran temelj za donošenje osuđujuće presude. Iskaz svjedokinje EE, tvrdi Josipović, “opasan je iskaz”.⁴⁹⁸ Josipović smatra da je, budući da je ona suštinski pogriješila u odnosu na dvojicu ljudi koje je dobro poznavala, nemoguće biti van razumne sumnje uvjeren da je ona tačno identifikovala bilo kojeg drugog napadača.⁴⁹⁹

328. Tužilac u svom odgovoru izjavljuje da Pretresno vijeće nije zaključilo da je svjedokinja EE pogriješila u identifikaciji dvojice od šest napadača. Tužilac se pritom poziva na sljedeći odlomak iz prvostepene presude tvrdeći da je Pretresno vijeće zaključilo samo to da je svjedokinja EE *možda* pogriješila u identifikaciji Katave i Alilovića.⁵⁰⁰

... čak ako je [svjedokinja EE] i pogriješila u identifikaciji Katave (i Alilovića i Livančića), to ne znači nužno da je pogriješila i u identifikaciji Drage Josipovića i Vladimira Šantića.⁵⁰¹

⁴⁹⁵ Transkript žalbenog pretresa, str. 720.

⁴⁹⁶ Prvostepena presuda, par. 482.

⁴⁹⁷ Transkript žalbenog pretresa, str. 728.

⁴⁹⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 731.

⁴⁹⁹ Transkript žalbenog pretresa, str. 730.

⁵⁰⁰ Odgovor tužioca, par. 4.7. i par. 4.22.

⁵⁰¹ Prvostepena presuda, par. 483.

Tužilac upozorava i na zaključak Pretresnog vijeća da se svjedokinja EE pokazala kao “pouzdan i oprezan svjedok, da je identificirala dvojicu optuženih u izjavi koju je dala tri tjedna nakon što su krivična djela počinjena i tu izjavu nije ničim porekla”.⁵⁰²

329. Tužilac skreće pažnju na činjenicu da je svjedokinja EE Josipovića dosljedno navodila kao jednog od vojnika koji su učestvovali u napadu na njenu kuću.⁵⁰³ Nadalje tvrdi da se najviše nedosljednosti u iskazu svjedokinje EE odnosi na identifikaciju ostalih vojnika, a ne njega. Tužilac tvrdi da prisustvo drugih vojnika, njihov identitet i njihovo tačno kretanje nisu važni za rješavanje po pitanju da li ima dovoljno dokaza da se utvrdi da je Josipović bio prisutan na mjestu događaja i počinio zločine koje ona navodi. Tužilac tvrdi da se dokazna vrijednost bilo kakvih nepodudarnosti mora promatrati u kontekstu nepokolebljive i dosljedne identifikacije Josipovića i njegovog opšteg ponašanja u napadu od strane svjedokinje EE.⁵⁰⁴ Tužilac tvrdi da je najsolidniji razlog za prihvatanje činjenice da je Pretresno vijeće iskaz svjedokinje EE uzelo kao polazište za donošenje osuđujuće presude za Josipovića to što je Pretresno vijeće imalo priliku da “čuje i vidi” svjedoka i da nije postojala nikakva prepreka za zaključak da je, što se tiče iskaza o događajima od 16. aprila 1993., EE pouzdan i vjerodostojan svjedok.⁵⁰⁵ U zaključku tužilac tvrdi da iskaz svjedokinje EE sam po sebi nije neprihvatljiv i da nedosljednosti ne umanjuju vrijednost najvažnijih elemenata njenog svjedočenja na koje se oslonilo Pretresno vijeće.⁵⁰⁶

330. Žalbeno vijeće je mišljenja da Pretresno vijeće nije konstatovalo samo to da je svjedokinja EE *možda* pogriješila što se tiče prisustva Katave i Alilovića, kako tvrdi tužilac. Pretresno vijeće je van sumnje utvrdilo da ni Katava ni Alilović nisu bili prisutni tokom napada na kuću porodice Puščul. Pretresno vijeće se pritom pozvalo na iskaze gđe Dragice Križanac i gđe Johanne Hume iz kojih je vidljivo da je Alilović 16. aprila 1993. bio u Nizozemskoj, kao i na iskaz svjedoka CD i samog Katave koji su Pretresno vijeće naveli na zaključak da je Katava ujutro 16. aprila 1993. bio u Vitezu.⁵⁰⁷ Tužilac je, bilo nenamjerno

---

⁵⁰² Odgovor tužioca, par. 4.7. (u kojem se poziva se na prvostepenu presudu, par. 503.)

⁵⁰³ Odgovor tužioca, par. 4.11.

⁵⁰⁴ Odgovor tužioca, par. 4.25.

⁵⁰⁵ Odgovor tužioca, par. 4.26.

⁵⁰⁶ Odgovor tužioca, par. 4.27.

⁵⁰⁷ Prvostepena presuda, par. 402 i 482 (a) – (b).

bilo svjesno, propustio pažnju Žalbenog vijeća skrenuti na sljedeću konstataciju Pretresnog vijeća u prvostepenoj presudi:

Pretresno vijeće je prihvatilo da je svjedokinja pogriješila prilikom identifikacije Katave i Alilovića, budući da postoje snažni dokazi da niti jedan od te dvojice tog jutra nije bio u Ahmićima.⁵⁰⁸

Ipak, Pretresno vijeće je naposljetku zaključilo da iz činjenice da je svjedokinja pogriješila u vezi sa dva učesnika ne proizlazi da je pogriješila u identifikaciji Josipovića i Šantića.⁵⁰⁹

331. Na prvi pogled, Josipovićeve tvrdnja da je Pretresno vijeće pogriješilo prihvativši iskaz svjedokinje EE slična je argumentima Zorana i Mirjana Kupreškića u pogledu svjedokinje H. Naravno, Pretresno vijeće je svakako moralo s oprezom pristupiti donošenju osuđujuće presude za Josipovića na osnovu iskaza svjedokinje EE, imajući u vidu imanentnu problematičnost iskaza o identifikaciji, razmotrenu ranije u ovoj presudi.⁵¹⁰ Međutim, gledano izblizeg, postoje značajne razlike između argumenata Zorana i Mirjana Kupreškića s jedne strane, te Josipovića s druge strane. Dok Žalbeno vijeće prihvata da je Pretresno vijeće, donoseći ocjenu o iskazu svjedokinje H, pogriješilo ne koncentrisavši se na pravno relevantne elemente spisa predmeta u cjelini, Josipović nije pokazao da je Pretresno vijeće učinilo isti propust u vezi sa iskazom svjedokinje EE. Naime, iz upravo citiranog paragrafa presude očigledno proizlazi da je Pretresno vijeće bilo potpuno svjesno činjenice da je svjedokinja EE pogriješila u identifikaciji dva od šest napadača te je zaista i donijelo konkretan zaključak u tom smislu. No Pretresno vijeće je ipak prihvatilo da je svjedokinja EE tačno identifikovala dva druga napadača: Josipovića i Šantića. Dakle, Josipović u biti od Žalbenog vijeća traži naprosto da preispita pitanje koje je Pretresno vijeće već razmotrilo i donese drugačiji zaključak, odnosno da je svjedokinja EE pogriješila u njegovoj identifikaciji zato što je pogriješila u identifikaciji druge dvije osobe.

332. Naravno, Pretresno vijeće, kao i bilo koji presuditelj o činjenicama, smije odbaciti jedan dio iskaza svjedoka, a drugi prihvatiti. Očigledno je moguće da svjedok neke činjenice ocijeni tačno, a neke druge netačno. U ovom slučaju, Pretresno vijeće je saslušalo svjedočenje svjedokinje EE o tome ko je 16. aprila 1993. napao njenu kuću i ubio njenog

---

⁵⁰⁸ Prvostepena presuda, par. 503.

⁵⁰⁹ Prvostepena presuda, par. 503.

supruga. Vijeće je zaključilo da je ona “pouzdan i oprezan svjedok, da je identificirala dvojicu optuženih u izjavi koju je dala tri tjedna nakon što su krivična djela počinjena i tu izjavu nije ni na koji način porekla”.⁵¹¹ Pretresno vijeće nije prihvatilo svjedočenje svjedokinje EE u vezi sa prisustvom Alilovića i Katave u Ahmićima toga jutra. Međutim, to nije razlog da Pretresno vijeće iskaz svjedokinje EE ne uzme kao osnov za zaključak da su Josipović i Šantić bili osobe koje su 16. aprila 1993. napale njenu kuću. Naime, zaključak Pretresnog vijeća da je Šantić bio prisutan tokom napada, mada se on na suđenju pozvao na alibi, kasnije je potvrđen iskazom svjedoka AT.

333. Dosadašnja praksa ovoga Međunarodnog suda potvrđuje da nije nerazložno da presuditelj o činjenicama prihvati jedan, a odbaci drugi dio iskaza svjedoka.⁵¹² Situacija koju pred sobom u ovom predmetu ima Žalbeno vijeće slična je predmetima u sistemima sa porotnim sudovima gdje porota može izreći različite pravorijeke po raznim tačkama iako dokazi za sve te tačke optužbi potiču od jednog svjedoka. U našem predmetu, da se pored Josipovića sudilo i Aliloviću i Katavi, oni bi, na temelju dokaza alibija, zasigurno bili oslobođeni.

334. U svojoj analizi prigovora Zorana i Mirjana Kupreškića na ocjenu iskaza svjedokinje H koju je donijelo Pretresno vijeće, Žalbeno vijeće je naglasilo važnost ocjenjivanja vjerodostojnosti svjedoka u kontekstu spisa suđenja kao cjeline. Žalbeno vijeće je ponovno istaknulo važnost takvog holističkog pristupa u ocjenjivanju vjerodostojnosti u okviru vlastite sudske prakse:

Prvi takav princip jest da tribunal koji se bavi činjenicama nikada ne smije svoju pažnju koncentrirati na iskaz svakog svjedoka ponaosob, kao da takav iskaz postoji u nekom hermetički zatvorenom pretincu: pažnja se, naprotiv, mora usredotočiti na *cjelokupni* dokazni materijal u predmetu o kojem se raspravlja. Iskaz jednog svjedoka, kada se razmatra sam za sebe, može na prvi pogled ostaviti dojam dokaznog

⁵¹⁰ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 34-40.

⁵¹¹ Prvostepena presuda, par. 503.

⁵¹² *Tužilac protiv Tadića*, predmet br. IT-94-I-T, Mišljenje i presuda, 7. maj 1997., par. 296-302. Isto vrijedi i za državne sudove. Na primjer, u Engleskoj i Walesu, u slučajevima kad različite tačke optužnice zavise od nepotkrijepljenog iskaza istog svjedoka i gdje se stavlja u pitanje vjerodostojnost svjedoka, osuđujuće presude neće se smatrati nedovoljno utemeljenima zbog različitih izreka suda po različitim tačkama. *Vidi* Archbold: *Criminal Pleadings, Evidence and Practice 2000*, par 7-70 (ur. P.J. Richardson *et al.*, ed. 2000.) (gdje se citiraju predmeti *R. v Bell* [1997.], 6 *Archbold News* 2 CA; *R. v Van der Molen* [1997.] *Crim.L.R.* 604; i *R. v Clarke and Fletcher* [1997.], 9 *Archbold News* 2, CA); *vidi i* predmet *R. v Markuleski* [2001], NSWCCA 290.

materijala slabe kvalitete, no on može dobiti na uvjerljivosti od drugog dokaznog materijala u istom predmetu.⁵¹³

335. Sličan pristup mora se usvojiti prilikom razmatranja kako je Pretresno vijeće ocijenilo svjedokinju EE. Utvrđujući da li je Pretresno vijeće pogrešno utvrdilo činjenično stanje i da li je zbog toga došlo do neostvarenja pravde, Žalbeno vijeće može pregledati sav dokazni materijal koji je pred sobom imalo Pretresno vijeće, kao i sve dodatne dokaze uvrštene na osnovu pravila 115. I ovdje se pojavljuju značajne razlike između svjedočenja svjedokinje H i svjedokinje EE. Dok u prvom slučaju, s izuzetkom iskaza svjedokinje H, nijedan drugi vjerodostojni očevidac nije vidio Zorana i Mirjana Kupreškića kako učestvuju u napadu 16. aprila 1993., u ovom slučaju postoje i drugi dokazi koje je Pretresno vijeće prihvatilo, a koji podržavaju navod svjedokinje EE da je Josipović učestvovao u napadu na kuće bosanskih Muslimana u Ahmićima.

336. Svjedokinja DD je posvjedočila da je Josipović učestvovao u napadu na kuću Nazifa Ahmića, tokom kojeg su ubijeni Nazif i njegov 14-godišnji sin Amir. Josipović je viđen među vojnicima koji su pucali na kuću Nazifa Ahmića i zatim ušli u kuću. Jedan vojnik je odveo Amira iza kuće i čuo se hitac. Onda je iz istog pravca došao Josipović. Vojniku kojem se svjedokinja DD otimala je rekao da je ostavi na miru. Svjedokinja DD je Josipovića poznavala 21 godinu prije napada.⁵¹⁴ Žalbeno vijeće napominje da se taj napad odvijao u blizini mjesta gdje je napadnuta i kuća porodice Puščul, u istom vremenskom periodu, tj. u ranim jutarnjim satima 16. aprila 1993. godine. Žalbeno vijeće je smatralo da se napad na kuću Nazifa Ahmića, budući da nije naveden u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici, ne može smatrati činjenicom pravno relevantnom za donošenje osuđujuće presude protiv Josipovića. Ipak, iskaz svjedokinje DD ostao je u spisu predmeta i može se upotrijebiti kao potkrepa iskaza o identifikaciji koji je dala svjedokinja EE. U žalbi, Josipović nije prigovorio da je Pretresno vijeće nerazložno postupilo prihvativši svjedočenje svjedokinje DD.⁵¹⁵

---

⁵¹³ *Tužilac protiv Tadića*, predmet br. IT-94-1-A-AR77, Presuda o navodima protiv prethodnog pravnog zastupnika Milana Vujina, 27. februar 2001., par. 92

⁵¹⁴ Prvostepena presuda, par. 485.

⁵¹⁵ Jedini Josipovićeov prigovor u vezi sa vjerodostojnošću svjedokinje DD temelji se da dodatnoj izjavi svjedokinje CA uvrštenoj u žalbenom postupku na osnovu pravila 115. *Vidi infra*, par. 349-353.

337. Josipović tvrdi da je Pretresno vijeće, zaključivši da svjedokinja EE nije pogriješila u identifikaciji Livančića, jednog od šest drugih napadača, zapravo obrnulo obavezu dokazivanja tražeći od odbrane da dokaže da on nije bio tamo, a ne od tužioca da dokaže da on jeste bio tamo. Josipović time želi reći da je Pretresno vijeće njemu nametnulo istu obavezu dokazivanja. Tako je on morao dokazivati da je svjedokinja EE pogriješila u pogledu njegovog prisustva, dok je zapravo tužilac, kako ističe Josipović, trebao da dokaže da svjedok ne griješi. Tvrdnje da je Pretresno vijeće tu obavezu dokazivanja nametnulo Josipoviću Žalbeno vijeće odbacuje. Pretresno vijeće je donijelo pozitivan zaključak da Katava i Alilović nisu učestvovali u napadu. Vijeće je takođe donijelo pozitivan zaključak da Josipović i Šantić jesu učestvovali u napadu te ih je shodno tome proglasilo krivim za više krivičnih djela za koja su bili optuženi. Međutim, Livančić nije bio jedan od optuženih kojima se sudilo. Stoga nije trebalo da Pretresno vijeće donosi pozitivan zaključak o njegovom učešću u napadu, pa ga nije ni donijelo. Najviše što je Pretresno vijeće po tome učinilo jeste konstatacija da nije dokazano da je svjedokinja EE pogriješila s njim u vezi.⁵¹⁶ Dakle, između te konstatacije i konstatacije da je Livančić učestvovao u napadu postoji tanana, ali značajna razlika. Josipović stoga ne može tvrditi da je Pretresno vijeće svojim zaključcima u vezi sa Livančićem zapravo obrnulo obavezu dokazivanja.

D. Dodatni iskaz svjedoka AT

338. Kako je Žalbeno vijeće već konstatovalo u razmatranju u vezi sa Zoranom i Mirjanom Kupreškićem, bez obzira na odluku Žalbenog vijeća od 29. maja 2001. da materijal svjedoka AT ispunjava uslove iz pravila 115 samo za Vlatka Kupreškića, sve ostale strane u žalbenom postupku imaju pravo koristiti taj materijal. Žalbeno vijeće će shodno tome razmotriti u kojoj se mjeri može smatrati da taj materijal dovodi u pitanje ispravnost osuđujuće presude izrečene Josipoviću. Relevantni dijelovi tih dokumenata u funkciji Josipovićeve žalbe iznose se niže u tekstu.

339. U razgovoru koji je sa njim 16. avgusta 2000. vodilo Tužilaštvo, svjedoku AT je postavljeno pitanje o Josipovićevoj ulozi dana 16. aprila 1993. godine.⁵¹⁷

---

⁵¹⁶ Prvostepena presuda, par. 503.

⁵¹⁷ Izjava svjedoka AT, 15. avgust 2000., str. 27.

- Michael Blaxill: Kad... i još posljednja osoba, molim vas, g. Drago Josipović. Možete li nam reći gdje je on bio i šta je radio 16.?
- ...[svjedok AT]: O Dragi ništa ne mogu da vam kažem. Nisam ga vidio 16. Dragu sam poznavao otprije jer je on blizak rođak moje žene... Dragu sam za vrijeme rata prvi put vidio 13. juna 1993.
- Michael Blaxill: Kažete da ste ga poznavali otprije aprila 1993. Je li vam bilo poznato da je g. Josipović pripadnik HVO-a ili da sa njim ima neke veze?
- ...[svjedok AT]: On je bio u istoj situaciji kao i ostali koje smo pominjali, Zoran, Mirjan i Vlatko. Koliko znam, bio je rezervist.
- ...
- Michael Blaxill: Sjećate li se koliko ste ljudi vidjeli u svojoj blizini kad ste 16. aprila bili kod kuće porodice Pušćul?
- ...[svjedok AT]: Nisam siguran za jednoga. Mislim da je sa mnom bilo 11 ili 10 ljudi. Deset ili jedanaest ljudi i ja.
- Michael Blaxill: Da li se sjećate jesu li svi ljudi koji su bili sa vama krenuli u vašoj grupi, ili se tu možda naknadno zatekao jedan rezervist, ili dva?
- ...[svjedok AT]: Grupi se naknadno priključio mladi, plavokosi, visoki muškarac koga sam pomenuo.
- Michael Blaxill: Čuli ste neka imena koja je pomenuo jedan svjedok... da je tamo u jednom momentu možda bio g. Marinko Katava. Je li on bio tamo?
- ...[svjedok AT]: To nije istina.
- Michael Blaxill: Nastojim da se prisjetim – da li ste stvarno vidjeli kako su iz kuće iznijeli ili odveli g. Mustafu Pušćula?
- ...[svjedok AT]: Ne.
- Michael Blaxill: A dok ste se nalazili u blizini te kuće, da li ste mogli da vidite sve ljude iz HVO-a koji su tamo bili ili su oni bili posvuda uokolo, tako da u nekim vremenskim periodima mnoge od njih niste vidjeli?
- ...[svjedok AT]: Tačno. Nisam mogao sve da ih vidim...
- Michael Blaxill: Dakle, ako je naišao još koji lokalni rezervist ... znate, prišao njenoj kući s druge strane zida na kojem ste vi bili, vi ne biste mogli vidjeti tu osobu?
- ...[svjedok AT]: Ne.
- Michael Blaxill: U redu.

340. Na suđenju u predmetu *Kordić*, svjedok AT je u unakrsnom ispitivanju 27. novembra 2000. dao sljedeći iskaz:⁵¹⁸

Odgovor: Gospodine, dužno poštovanje prema svjedokinji EE koja je zaista doživjela tragediju i veliku žalost, ali što se tiče njene izjave pred časnim sudom, moram da kažem da dio gdje ona pominje Želju Livančića nije istina. Odnosno, Željo Livančić nije bio u grupi koja se nalazila ispred kuće ove uciviljene gospođe.

Pitanje: A ja moram da vam, gospodine AT, sugerišem da on jeste tamo bio...

Odgovor: To nije istina....

341. Dana 28. novembra 2000., u ponovnom ispitivanju,⁵¹⁹ svjedok AT izjavio je sljedeće:

Pitanje: Što se tiče svjedokinje EE i kuće, kad je ona – a mislim da to tačno proizlazi iz onoga što vam je bilo predloženo o konkretno toj verziji izjave – rekla da je Željko rekao [Muzaferu Puščulu] ... da izađe. Da li je to što ona kaže tačno ili krivo, ili se ne sjećate?

Odgovor: Nije. Mogu da kažem da Željko Livančić nije bio u grupi. Stipo Alilović, Marinko Katava i Drago Josipović nisu bili u grupi.

342. Josipović tvrdi da bi Pretresno vijeće donijelo ili da je moglo donijeti drugačije presuđenje o Josipovićevoj krivici u kontekstu iskaza svjedoka AT.⁵²⁰ Josipović je tvrdi da dodatni iskaz svjedoka AT baca sumnju na pravorijek suđenja u dva pogleda. Prvo, on potvrđuje da Josipović nije bio jedan od napadača na kuću svjedokinje EE i, drugo, on potvrđuje da ni Željo Livančić nije bio prisutan tokom napada.⁵²¹ Tužilac pobija tvrdnju da se iskazu svjedoka AT može pridati bilo kakva težina jer on ne zadovoljava kriterijum iz pravila 115(B). On tvrdi da je na Josipoviću obaveza da dokaže da je iskaz svjedoka AT dovoljno ubjedljiv da bi mogao uticati na presudu o krivici Pretresnog vijeća.⁵²²

⁵¹⁸ Transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27654.

⁵¹⁹ Transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27778.

⁵²⁰ Transkript žalbenog pretresa, str. 742.

⁵²¹ Transkript žalbenog pretresa, str. 743.

⁵²² Transkript žalbenog pretresa, str. 824.

343. Kako bi Žalbeno vijeće uvjerio da je iskaz svjedoka AT pouzdan i da stavlja u sumnju zaključke Pretresnog vijeća u ovom predmetu, Josipović⁵²³ se poziva na postavke tužioca iz završne riječi u predmetu *Kordić* gdje je rečeno sljedeće:

Iskaz svjedoka AT udovoljava svim zahtijevanim garancijama pouzdanosti koje su usvojene u međunarodnim organima za ljudska prava i domaćim pravosuđima.⁵²⁴

On se poziva i na sljedeću tvrdnju tužioca:

AT ili govori potpunu istinu i istinu o svemu, izuzev o svojoj ličnoj umiješanosti, ili je sve čista laž. Ovo drugo je teško zamislivo zbog očiglednih razloga i zbog materijala koji potkrepljuje njegov iskaz. Kako izbor unutar te prve alternative ima mali značaj za ovo suđenje jer njegova lična umiješanost ne utiče na krivicu optuženih iako bi to moglo povisiti nivo opreza s kojim bi trebalo pristupati ovom svjedoku. Tužilaštvo ne zauzima stav o tome da li je on bio u cijelosti iskren u vezi sa svojom vlastitom umiješanošću, ni u vezi s tim što je on vidio da rade drugi, koje je moguće identifikovati, u smislu ubijanja. Međutim, Tužilaštvo kategorički tvrdi da svi pokazatelji pokazuju da je njegov iskaz o svemu ostalome dosljedan (interno i eksterno) i da se na njega može osloniti.⁵²⁵

344. Žalbeno vijeće se ne slaže s tom analizom. U funkciji Josipovićevog predmeta, svjedok AT nije pouzdan svjedok. U predmetu *Kordić*, tužilac je zauzeo stav da je iskaz svjedoka AT o strategiji i pripremama za napad bio pouzdan i da se u njega može vjerovati. Žalbeno vijeće je bilo sličnog mišljenja kada je odlučilo da materijal svjedoka AT uvrsti u žalbeni spis. Shodno tome, Žalbeno vijeće je već razmotrilo kako iskaz svjedoka AT u vezi sa pripremama za napad na Ahmiće utiče na osuđujuće presude za Zorana i Mirjana Kupreškića koje je izreklo Pretresno vijeće.⁵²⁶ Međutim, u predmetu *Kordić*, tužilac nije zauzeo nikakav stav o tome da li je svjedok AT govorio istinu o vlastitoj umiješanosti ili o tome šta je vidio da rade drugi koje je moguće identifikovati. No izvjesno je to da je Pretresno vijeće, nakon što je svjedok AT pred njim dao iskaz, donijelo sljedeći zaključak:

Iako se on nije mogao odlučiti da kaže punu istinu o svom učešću u napadu, i Pretresno vijeće smatra da je pogriješio u iskazu o korištenju džamije u odbrambene svrhe (što ne podržavaju iskazi drugih svjedoka), Pretresno vijeće se uvjerilo da on

⁵²³ Transkript žalbenog pretresa, str. 745.

⁵²⁴ *Tužilac protiv Kordića i dr.*, predmet br. IT-95-14/2-T, Prosecutor's Closing Brief /Završni podnesak tužioca/, 13. decembar 2000., par. 75.

⁵²⁵ *Tužilac protiv Kordića i dr.*, predmet br. IT-95-14/2-T, Završna riječ tužioca, 13. decembar 2000., par. 234.

⁵²⁶ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 203-205, 214, 216, 218 i 238-240.

jest rekao istinu o pripremama za napad na Ahmiće, uključujući sastanke u hotelu “Vitez” i kasnije brifinge.⁵²⁷

Josipović taj zaključak Pretresnog vijeća sažima na sljedeći način:

Pretresno vijeće se ovako izrazilo: “Ne možemo biti van razumne sumnje uvjereni da je svjedok AT, čije svjedočenje i držanje su ostavili jak utisak, dakle, ne možemo biti van razumne sumnje uvjereni da je on govorio istinu o vlastitoj umiješanosti te, stoga, moramo postupiti rukovodeći se time da se on nije mogao odlučiti da kaže cijelu istinu o vlastitoj umiješanosti u napad.”⁵²⁸

Zapravo, Josipović tvrdi da Pretresno vijeće nije zaključilo da se u iskaz svjedoka AT ne može vjerovati ili da je on lagao.⁵²⁹ Josipović tvrdi da je Pretresno vijeće zaključilo da se u iskaz svjedoka AT može vjerovati, ali da se Vijeće nije van razumne sumnje uvjerilo u prirodu umiješanosti svjedoka AT u napadu.⁵³⁰

345. Josipović pogrešno shvata stav Pretresnog vijeća o tome koliko je svjedok AT bio iskren u pogledu vlastite umiješanosti u napad. Pretresno vijeće je vrlo nedvosmisleno reklo da smatra da se svjedok AT “nije mogao odlučiti da kaže punu istinu o svom učešću u napadu”.⁵³¹ Pretresno vijeće nije zaključilo da je on to “možda” prešutio ili da je “moguće” da je prešutio. Pretresno vijeće je donijelo kategoričan zaključak da svjedok AT pred Pretresnim vijećem nije rekao potpunu istinu.

346. S obzirom da je Pretresno vijeće u predmetu *Kordić* zaključilo da se svjedok AT nije mogao odlučiti da kaže istinu o vlastitoj umiješanosti u napad na Ahmiće, Žalbeno vijeće zaključuje da on nije pouzdan svjedok za potrebe Josipovićeve žalbe. Josipović se na svjedočenje svjedoka AT ne poziva u vezi s pripremom i planiranjem napada. On se na iskaz svjedoka AT nastoji pozvati u vezi s onim što se tamo dogodilo i pitanjem koji su pojedinci bili prisutni tokom napada u kojem je učestvovao i sam svjedok AT, konkretno, tokom napada na kuću porodice Puščul.⁵³² Ako svjedok AT nije govorio istinu o vlastitoj ulozi, iz toga proizlazi da on nije dovoljno pouzdan svjedok niti u pogledu učestvovanja ili neučestvovanja drugih pojedinaca u napadu. To stoji naročito u kontekstu činjenice da je

⁵²⁷ *Tužilac protiv Kordića i dr.*, predmet br. IT-95-14/2-T, Presuda, 26. februar 2001., par. 630.

⁵²⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 739.

⁵²⁹ Transkript žalbenog pretresa, str. 739.

⁵³⁰ Transkript žalbenog pretresa, str. 739.

⁵³¹ Transkript žalbenog pretresa, str. 739.

⁵³² Prvostepena presuda, par. 503.

svjedok AT, u svojem razgovoru sa Tužilaštvom, potvrdio da je Josipović blizak rođak supruge svjedoka AT.⁵³³ Sa gledišta Žalbenog vijeća, to srodstvo materijal svjedoka AT čini nepouzdanim do te mjere da se upravo zbog toga zaključak Pretresnog vijeća da je Josipović učestvovao u napadu na kuću porodice Puščul ne može smatrati nedovoljno utemeljenim.

347. Čak i da je svjedok AT bio pouzdani svjedok u prilog Josipoviću i da je Žalbeno vijeće uzelo u obzir njegov iskaz prilikom ocjenjivanja utemeljenosti osuđujuće presude izrečene Josipoviću, Žalbeno vijeće je mišljenja da iskaz svjedoka AT ne ide bitno u prilog Josipoviću. U svojem razgovoru sa Tužilaštvom, svjedok AT je potvrdio da je Josipović bio rezervist,⁵³⁴ da je najmanje jedan rezervist učestvovao u napadu na kuću porodice Puščul – mlad, visok, plavokos muškarac⁵³⁵ - i složio se s tim da je mogao i ne vidjeti da su i neki drugi lokalni rezervisti došli do te kuće.⁵³⁶ Shodno tome, svjedok AT dozvoljava mogućnost da su se još neki lokalni rezervisti, a Josipović je bio jedan od takvih, mogli priključiti napadu a da on to nije znao.

348. Josipović takođe izjavljuje da iskaz svjedoka AT stavlja u sumnju zaključak Pretresnog vijeća da je Željko Livančić bio jedan od šest napadača na kuću porodice Puščul. Obrazlaže da, ako iskaz svjedoka AT podupire zaključak da Livančić nije bio među napadačima, iz toga proizlazi da je svjedokinja EE pogriješila u slučaju tri od šest napadača. To bi, tvrdi Josipović, pomaknulo jezičac na vagi u korist nalaza da nije moguće pouzdati se na identifikaciju Josipovića kao jednog od napadača koju je dala svjedokinja EE.⁵³⁷ Takvo rasuđivanje Žalbeno vijeće odbacuje. Prvo, Josipovićev argument da iskaz svjedoka AT dovodi u pitanje pouzdanost svjedokinje EE jeste to što iskaz svjedoka AT ujedno pokazuje da je svjedokinja EE kao jednog od napadača tačno identifikovala Šantića, iako je Šantić na suđenju to porekao. Drugo, čak da to i stvara tu sumnju, kako je već objašnjeno, identifikaciju Josipovića kao učesnika u napadu na Ahmiće u aprilu 1993. koju je dala svjedokinja EE potkrepljuje iskaz svjedokinje DD. Po mišljenju Žalbenog vijeća, dakle, Josipović nije pokazao da nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi donio zaključak o

---

⁵³³ Izjava svjedoka AT, 15. avgust 2000., str. 27.

⁵³⁴ Izjava svjedoka AT, 15. avgust 2000., str. 27.

⁵³⁵ Izjava svjedoka AT, 15. avgust 2000., str. 27.

⁵³⁶ Izjava svjedoka AT, 15. avgust 2000., str. 28.

⁵³⁷ Transkript žalbenog pretresa, str. 741 i 743.

krivici na osnovu dokaza koje je Pretresno vijeće imalo pred sobom, zajedno sa dodatnim dokazima uvrštenim u žalbenom postupku.

E. Dodatni iskaz svjedokinje CA

349. Žalbeno vijeće je među dodatnim dokazima 26. februara 2001. prihvatilo i izjavu svjedokinje CA.⁵³⁸ Dodatni iskaz svjedokinje CA sadržan je u izjavi koju je ona 15. septembra 2000. dala istražnom sudiji Slavku Mariću u Vitezu, a na zahtjev Josipovićeovog branioca.⁵³⁹ Svjedokinja CA je oko dvije sedmice nakon napada na Ahmiće izjavila da ju je nazvala svjedokinja DD i pitala je:

Ti si posljednja ostala u kući. Da li znaš nešto o ... [Nazifu i Amiru Ahmiću], jesu li živi?⁵⁴⁰

Svjedokinja CA je izjavila da je sigurna da svjedokinja DD u vrijeme tog poziva nije znala da li su Nazif odnosno Amir Ahmić živi.⁵⁴¹

350. Tužilaštvo je za pobijanje dodatnog iskaza svjedokinje CA predočilo dokaze u obliku dodatne izjave svjedokinje DD. U toj izjavi svjedokinja DD je u biti porekla navod da je nazvala svjedokinja CA. Josipović nije imao prigovor na uvrštenje tog dokaza za razmatranje pred Žalbenim vijećem. Shodno tome, Žalbeno vijeće ga je uvrstilo.⁵⁴²

351. U vezi sa dodatnim iskazom svjedokinje CA Josipović iznosi dva argumenta. Prvo, tvrdi da iskaz svjedokinje CA dovodi u sumnju da li je svjedokinja DD znala šta se dogodilo sa njenim suprugom i sinom nakon pokolja u Ahmićima.⁵⁴³ Drugo, i još značajnije, tvrdi da je u svjetlu činjenice da svjedokinja DD poriče da je nazvala svjedokinja CA moguće zaključiti samo to da o tom pozivu laže ili svjedokinja CA ili svjedokinja DD. Josipović obrazlaže da Žalbeno vijeće ne može utvrditi koja od njih dvije laže jer nijedna od njih nije o tome dala iskaz pred Vijećem. Josipović tvrdi da, ako svjedokinja DD laže, to utiče na njenu vjerodostojnost i, u skladu s tim, na prihvatanje njenog iskaza od strane Pretresnog vijeća.

⁵³⁸ Odluka po pravilu 115 od 26. februara 2001., par. 58.

⁵³⁹ Request for the Derivation of Additional Proofs /Zahtjev za izvođenje dodatnih dokaza/, 2. oktobar 2000., Prilog 2 ("Informacija o svjedocima odbrane"/"Information on the Witness of the Defense").

⁵⁴⁰ Zahtjev za izvođenje dodatnih dokaza, 2. oktobar 2000., Prilog 2 ("Informacija o svjedocima odbrane").

⁵⁴¹ Zahtjev za izvođenje dodatnih dokaza, 2. oktobar 2000., Prilog 2 ("Informacija o svjedocima odbrane").

⁵⁴² Odluka po pravilu 115 od 6. jula 2000., 2.

⁵⁴³ Transkript žalbenog pretresa, str. 746.

Da je Pretresno vijeće znalo za taj telefonski poziv i da ga je svjedokinja DD porekla, tvrdi se, to je moglo dovesti u sumnju ostatak njenog iskaza, i Pretresno vijeće navesti da njen prvi iskaz posmatra u drugačijem svjetlu.⁵⁴⁴

352. U svojem odgovoru, tužilac tvrdi da Žalbena vijeće, ako razmotrivši i dodatni iskaz svjedokinje DA i iskaz svjedokinje DD u postupku pobijanja ne može da utvrdi koja svjedokinja govori istinu, treba da zanemari iskaz svjedokinje DD iz postupka pobijanja i razmotri da li bi iskaz svjedokinje CA, ako u njega povjeruje, uticao na presudu o krivici Pretresnog vijeća.⁵⁴⁵ Tužilac tvrdi da se zbog iskaza svjedokinje CA pravorijek po tački 1 ne bi mogao ocijeniti kao nedovoljno čvrsto utemeljen jer je Pretresno vijeće i bez njega imalo dovoljno dokaza za tačku u vezi sa progonom.⁵⁴⁶ Nadalje, tužilac tvrdi da iskaz svjedokinje CA, čak i ako se u njega povjeruje, ne utiče na vjerodostojnost svjedokinje DD. On tvrdi da se, čak ako svjedokinja DD i jeste telefonirala, iz toga ne može logički zaključiti da je svjedokinja DD pogrešno identifikovala Josipovića kao učesnika u napadu.⁵⁴⁷

353. S obzirom na Josipovićev prvi argument u vezi s iskazom svjedokinje CA, Žalbena vijeće je mišljenja da on ne baca nikakvu stvarnu sumnju na iskaz svjedokinje DD na suđenju. Na suđenju je svjedokinja DD svjedočila da su Nazif i Amir Ahmić bili izvedeni iz kuće i da je zatim čula hicc.⁵⁴⁸ Ona nigdje nije konkretno posvjedočila da je vidjela kako ih ubijaju, iako je zaključak da se upravo to i dogodilo više nego razložan. U skladu s tim, dvije sedmice nakon napada, kada se dogodio navodni telefonski poziv, prirodno je očekivati da će svjedokinja DD pokušati utvrditi da li su Nazif i Amir Ahmić stvarno mrtvi, pa i ako je bila gotovo sigurna da jesu. Nadalje, čak ako je taj telefonski poziv zaista postojao, i da se ispostavi da je svjedokinja DD lagala o njemu, Žalbena vijeće je mišljenja da to ne može poljuljati vjerodostojnost svjedokinje DD do te mjere da bi se njena identifikacija Josipovića kao jednog od napadača na njen dom zbog toga proglasila nepouzdanom i neosnovanom.

---

⁵⁴⁴ Transkript žalbenog pretresa, str. 746.

⁵⁴⁵ Transkript žalbenog pretresa, str. 831.

⁵⁴⁶ Transkript žalbenog pretresa, str. 831.

⁵⁴⁷ Transkript žalbenog pretresa, str. 832.

⁵⁴⁸ Transkript glavnog pretresa, str. 3899-3907.

F. Dokazi komandne uloge

354. Pretresno vijeće je iskaz svjedokinje DD uzelo kao osnov za zaključak da je, u vezi sa napadom na kuću svjedokinje DD, Josipović “u odnosu na vojnike koji su u napadu sudjelovali zapravo bio na položaju zapovjednika”.⁵⁴⁹ Pretresno vijeće je takođe prihvatilo iskaz svjedoka Z koji je tvrdio da je poslije podne 16. aprila 1993. vidio kako Josipović vodi vojnike.⁵⁵⁰ Na osnovu tih nalaza, Pretresno vijeće je smatralo da je Josipović u nekim momentima zapovijedao grupom vojnika.⁵⁵¹ Josipović tvrdi da zaključci Pretresnog vijeća nisu razložni u pogledu prihvatanja iskaza svjedokinje DD o njegovoj komandnoj ulozi⁵⁵² i u pogledu njegovog prihvatanja iskaza svjedoka Z da je 16. aprila 1993. Josipović vodio grupu vojnika.⁵⁵³

355. Josipović je kasnije odustao od oba ta navoda o grešci,⁵⁵⁴ iako je tužilac prethodno odgovorio na te navode.⁵⁵⁵ Žalbeno vijeće je mišljenja da prigovori zaslužuju razmatranje jer mogu biti relevantni za odmjeravanje kazne.

356. Na kraju njenog svjedočenja, predsjedavajući sudija je svjedokinji DD postavio sljedeća pitanja:

Predsjedavajući sudija: Kada ste bili tamo, tog tragičnog dana ujutro, da li ste imali utisak da zapovijeda jedan od tih raznih vojnika, da je neko komandant, odnosno da drugim vojnicima izdaje naređenja, i, ako je to tačno, ko je, po vašem mišljenju, vašem utisku, zapovijedao?

Odgovor: Činilo mi se da je to Drago.

Predsjedavajući sudija: Na osnovu čega ste stvorili to mišljenje?

Odgovor: Zbog toga što su ostali čekali da Drago dođe do kuće. Nisu odveli mog muža, on nije krenuo da odvede i mene. Nisu nas odvojili. Ali, kad nam je prišao Drago, prvo je rekao: “Ostavite je na miru”, i vojnik me pustio. Onda je prišao prozoru i opalio prvi rafal. Na osnovu toga sam zaključila. A mene, Nazifa i druge počeli su da odvođe kada je on došao, u tom času su to uradili.

⁵⁴⁹ Prvostepena presuda, par. 504.

⁵⁵⁰ Prvostepena presuda, par. 506.

⁵⁵¹ Prvostepena presuda, par. 811, 812 i 813.

⁵⁵² Josipovićev žalbeni podnesak, 25.

⁵⁵³ Josipovićev žalbeni podnesak, 28.

⁵⁵⁴ Josipovićeva replika, dodatak 2 (“Abandonment of Grounds of Appeal Settled by Previous Counsel” / “Odustajanje od žalbenih osnova najavljenih od strane prethodnog branioca”), par. 5:3.

⁵⁵⁵ Odgovor tužioca, par. 4.73, 4.74 i 4.116.

Predsjedavajući sudija: Hvala vam, gospođo.⁵⁵⁶

357. Žalbeno vijeće je mišljenja da zaključak koji je Pretresno vijeće izvelo na osnovu ovog dijaloga, da je Josipović imao komandnu ulogu u napadu na kuću svjedokinje DD, nije opravdan. Svjedokinja DD i Pretresno vijeće, kako se čini, svoj zaključak da je Josipović imao komandnu ulogu u napadu temelje na tome da je vojnik kojem se otimala svjedokinju DD ostavio na miru poslušavši što mu je on rekao.⁵⁵⁷ To nije dovoljno da bi svjedokinja DD na osnovu toga mogla razložno zaključiti da je Josipović imao komandnu ulogu u napadu. Pored Josipovićevog položaja nadređenog u odnosu na tog vojnika, postoji čitav niz razloga zbog kojih mu je Josipović mogao reći da svjedokinju DD ostavi na miru i zbog kojih ga je on mogao poslušati. Samo na osnovu toga što je između Josipovića i vojnika rečeno, nemoguće je uvjeriti se van razumne sumnje u to da je Josipović tom vojniku bio nadređeni i da je Josipović imao komandnu ulogu u napadu. Nadalje se napominje, budući da je svjedokinja DD na sudijina pitanja o ovome odgovarala nakon što je završila sa svojim iskazom u direktnom ispitivanju i nakon unakrsnog ispitivanja, da Josipović nije, kako je uobičajeno, imao priliku da unakrsno ispita svjedokinju i ospori njene navode o ovom pitanju.

358. Svoj zaključak da je Josipović 16. aprila 1993. vodio grupu vojnika, Pretresno vijeće je zasnovalo i na sljedećem dijelu iskaza svjedoka Z:

P. Dakle, ušli ste u UNPROFOR-ov oklopni transporter. U tom konkretnom trenutku, da li ste u svojoj blizini zapazili još nešto?

A. Pri ulaženju, vidio sam na desnoj strani Aladina kako nam maše. U tom trenutku došao je na mene red da uđem u vozilo, pogledao sam na lijevo i tamo vidio grupu vojnika koje je vodio – vidio sam Dragu Josipovića sa još četvoricom ljudi, s njim su bila četiri vojnika u maskirnim uniformama.⁵⁵⁸

359. Žalbeno vijeće je mišljenja da nije bilo razložno iz tog iskaza zaključiti da je Josipović stvarno vodio grupu vojnika. Prvo, jasno je da svjedok Z nije stvarno izjavio da je Josipović vodio grupu vojnika. Najviše što se može reći jeste to da je Josipović bio sa njima. Drugo, čak i ako se iskaz interpretira u smislu da Josipović jeste “vodio” vojnike, najviše što

⁵⁵⁶ Transkript glavnog pretresa, str. 3982-3983.

⁵⁵⁷ Prvostepena presuda, par. 485; *vidi i* transkript glavnog pretresa, str. 3983.

⁵⁵⁸ Transkript glavnog pretresa, str. 3617.

se iz toga može zaključiti prije je to da ih je on “vodio” u smislu da je hodao ispred njih, nego da je nad njima imao bilo kakvu vlast.

360. U skladu s tim, Žalbeno vijeće zaključuje da Pretresno vijeće nije raspolagalo dokazima na osnovu kojih je moglo zaključiti, a što ono jeste učinilo, da je Josipović imao bilo kakvu vrstu komandne uloge nad vojnicima tokom napada na Ahmiće 16. aprila 1993.⁵⁵⁹

G. Zaključak

361. Da rezimiramo, Žalbeno vijeće prihvata Josipovićev argument da je Pretresno vijeće pogriješilo pozvavši se na njegovo učešće u napadu na kuću Nazifa Ahmića, koje nije bilo navedeno u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici, u okviru njegove osuđujuće presude za progon. Žalbeno vijeće takođe prihvata da nije bilo dovoljno dokaza za nalaz da je Josipović imao komandnu ulogu u napadu na Ahmiće, te konstatuje da je Pretresno vijeće pogriješilo donijevši takav zaključak. Učinak tih grešaka na presudu o kazni za Josipovića razmotriće se dalje u tekstu, u dijelu ove presude posvećenom kazni. Žalbeno vijeće ne nalazi osnovanim nijedan od žalbenih osnova koje je Josipović iznio u pogledu svoje osuđujuće presude, a posebno, s obzirom na cjelinu dokaznog dijela spisa, podržava odluku Pretresnog vijeća da se pozove na iskaz svjedokinje EE kao osnovu za zaključak da on jeste učestvovao u napadu na kuću porodice Pušćul.

VII. ŽALBA VLADIMIRA ŠANTIĆA NA OSUĐUJUĆU PRESUDU

A. Uvod

362. U “Zahtjevu žalioaca Vladimira Šantića u skladu sa Nalogom Žalbenog vijeća od 30. maja 2001.” zavedenim 12. juna 2001. (dalje u tekstu: Zahtjev od 12. juna), Šantić tvrdi da ne osporava da je on 16. aprila 1993. zvanično bio zapovjednik 1. satnije 4. bojne vojne policije, niti da je bio prisutan prilikom izrade planova s ucrtanim lokacijama muslimanskih kuća u selu Ahmići uoči napada, niti da je bio član grupe koja je napad izvela. Međutim,

Šantić osporava (i) nalaz Pretresnog vijeća da je on imao ulogu zapovjednika te grupe i (ii) svoju aktivnu ulogu u ubijanju i u uništavanju imovine, među ostalim i u napadu na porodicu Puščul.⁵⁶⁰ S obzirom na ta dva momenta, on tvrdi da dodatni iskaz svjedoka AT baca sumnju na zaključke Pretresnog vijeća.⁵⁶¹ Šantić nadalje ulaže prigovor na to što je (iii) Pretresno vijeće njegov navodni status zapovjednika uzelo u obzir kao otežavajuću okolnost prilikom odmjeravanja kazne, uprkos činjenici da on u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici nije optužen u svojstvu zapovjednika.⁵⁶² Tokom žalbenog pretresa, Šantić je detaljnije pojasnio preostala sporna pitanja i ponovio pitanja sadržana u zahtjevu od 12. juna. Međutim, u replici na odgovor tužioca Šantićev branilac je izjavio da Šantić “ne izmiče odgovornosti. Ovdje je riječ samo o stepenu učešća i o dužini izrečene kazne shodno tome.”⁵⁶³ Stoga Žalbeno vijeće to shvata na način da on jednostavno osporava neke od činjeničnih nalaza Pretresnog vijeća u pogledu stepena njegovog učešća. Ti nalazi, kako on obrazlaže, relevantni su za njegovu presudu o kazni. Činjenični nalazi koje Šantić osporava biće razmotreni u ovom dijelu uprkos Šantićevoj tvrdnji da su oni relevantni samo za presudu o kazni.

B. Komandna uloga

363. Pretresno vijeće je konstatovalo da je u aprilu 1993. Šantić bio zapovjednik 1. satnije 4. bojne vojne policije⁵⁶⁴ i zapovjednik “Džokera”.⁵⁶⁵ Budući da je bio zapovjednik, kad je odlučivalo o njegovu kazni, Pretresno vijeće je uzelo u obzir da je on “pomagao u strateškom planiranju cijelog napada”⁵⁶⁶ i “svojim je podređenima prosljeđivao naređenja svojih nadređenih, što je zapravo značilo da je ponovo izdavao naređenja koja su u datim okolnostima bila protivzakonita”.⁵⁶⁷ Šantić prigovara da Pretresno vijeće nije raspolagalo dovoljnim dokazima za zaključak da je on imao komandnu ulogu u napadu na Ahmiće 16.

---

⁵⁵⁹ Prvostepena presuda, par. 811, 812 i 813.

⁵⁶⁰ Šantićev dopunski dokument, 5.

⁵⁶¹ Šantićev dopunski dokument, 7.

⁵⁶² Šantićev dopunski dokument, 3.

⁵⁶³ Transkript žalbenog pretresa, str. 921.

⁵⁶⁴ Prvostepena presuda, par. 500.

⁵⁶⁵ Prvostepena presuda, par. 501.

⁵⁶⁶ Prvostepena presuda, par. 862.

⁵⁶⁷ Prvostepena presuda, par. 862.

aprila 1993. godine.⁵⁶⁸ On obrazlaže da su Pretresnom vijeću bili predloženi dokazi o Šantićevom položaju prije i poslije 16. aprila 1993., ali nijedan dokaz u pogledu njegovog komandnog položaja upravo toga dana.⁵⁶⁹

364. Svoj zaključak da je Šantić bio zapovjednik 1. satnije 4. bojne vojne policije, Pretresno vijeće je zasnovalo na iskazu svjedoka B, muslimanskog oficira Teritorijalne odbrane zaduženog za bezbjednost. Svjedok B je posvjedočio da je Šantić bio nadređeni Anti Furundžiji, zapovjedniku “Džokera”.⁵⁷⁰ Pretresno vijeće se u donošenju zaključka da je Šantić bio zapovjednik “Džokera” oslonilo i na više dokumenata koje je u svojstvu zapovjednika potpisao Šantić. Te je dokumente Pretresnom vijeću opisao brigadir Asim Džambasović iz Armije BiH.⁵⁷¹ Pretresno vijeće se takođe oslonilo na iskaz svjedoka AA, Muslimana, pripadnika vojne policije HVO-a i “Džokera”,⁵⁷² Svjedok AA je posvjedočio da je Šantić odobrio izbor Ante Furundžije za “neposrednog zapovjednika” “Džokera”.⁵⁷³ Šantić je u martu 1993. potpisao tri naređenja o raznim kaznama za svjedoka AA.⁵⁷⁴ Pretresno vijeće je takođe prihvatilo iskaz svjedoka AA u dijelu gdje on kaže da je, vidjevši video-snimku televizijske vijesti o događajima 16. aprila 1993. uveče,⁵⁷⁵ prepoznao scenu u kojoj se vidi Šantić sa Džokerima u “Bungalovu” u 22:48 sati.⁵⁷⁶

365. Žalbeno vijeće je mišljenja da je Pretresno vijeće imalo obilje pouzdanih dokaza za zaključak da je 16. aprila 1993. Šantić bio zapovjednik 1. satnije 4. bojne vojne policije i “Džokera”. Takođe, svjedokinja EE je dala iskaz da je Šantić bio prisutan 16. aprila 1993. u Ahmićima sa snagama napadača. Na osnovu toga Pretresno vijeće je opravdano zaključilo da je Šantić 16. aprila 1993. bio u Ahmićima, kao i da je - s obzirom na njegov položaj u hijerarhiji jedinica koje su učestvovala u napadu - tokom napada vjerovatno djelovao u komandnoj ulozi. Isto tako, Žalbeno vijeće ne može da smatra pogrešnim zaključak Pretresnog vijeća da je Šantić naređenja svojih nadređenih u vezi sa napadom od 16. aprila

---

⁵⁶⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 750-751.

⁵⁶⁹ Transkript žalbenog pretresa, str. 751.

⁵⁷⁰ Prvostepena presuda, par. 476(a).

⁵⁷¹ Prvostepena presuda, par. 476(b).

⁵⁷² Prvostepena presuda, par. 477.

⁵⁷³ Prvostepena presuda, par. 477.

⁵⁷⁴ Prvostepena presuda, par. 477 (gdje se pominju dokazni predmeti P 250-252).

⁵⁷⁵ Prvostepena presuda, par. 489(b) (gdje se pominje dokazni predmet P 253).

⁵⁷⁶ Prvostepena presuda, par. 489 i 507.

1993. prosljeđivao svojim podređenima. Utvrdivši da je Šantić bio zapovjednik vojnika koji su učestvovali u napadu, bilo je opravdano iz toga izvesti zaključak da je njegova uloga uključivala komandno djelovanje. Međutim, po mišljenju Žalbenog vijeća, nije moguće zaključiti i to da je Šantić učestvovao u opštem planiranju strategije napada. Da bi se mogao izvesti takav zaključak, trebalo je da tužilac izvede dokaze koji bi pokazivali njegovu ulogu u planiranju napada, no takvih dokaza nije bilo.

366. Šantićev argument da je nalaz Pretresnog vijeća da je on bio zapovjednik “Džokera” nespojiv sa nalazom Pretresnog vijeća u predmetu *Furundžija*, da je Furundžija bio zapovjednik “Džokera”, takođe se odbacuje. Žalbeno vijeće smatra jasnim da u predmetu *Furundžija* Pretresno vijeće nije zaključilo da je Furundžija bio “jedini” ili “glavni” zapovjednik /*the commander*/ “Džokera”, nego, *neodređeno*, da je bio “zapovjednik /*a commander*/ ‘Džokera’”.⁵⁷⁷ Takav zaključak nije nespojiv sa nalazom da je Šantić bio zapovjednik “Džokera”, a Furundžija njegov potčinjeni.

367. Šantić nadalje obrazlaže da dodatni iskaz svjedoka AT pojašnjava ulogu koju je on sâm odigrao tokom napada i otvara neka pitanja u pogledu valjanosti zaključka Pretresnog vijeća da je on imao komandnu ulogu.⁵⁷⁸ Žalbeno vijeće se ne slaže s tim. Naravno, kako je Žalbeno vijeće već utvrdilo,⁵⁷⁹ Šantić ima pravo da kao i svi ostali okrivljenici iskoristi materijal svjedoka AT. Međutim, za svrhe Šantićeve žalbe, baš kao i Josipovićeve, svjedok AT nije pouzdan. Nadalje, Žalbeno vijeće je mišljenja da se Šantićevom uvođenju nove odbrane nakon prvostepenog postupka, putem svjedočenja svjedoka AT, mora pristupiti sa krajnjom skepsom: to nije isto što i argumentiranje pomoću dodatnih dokaza u prilog odbrani već izvedenoj u prvostepenom postupku.

368. Međutim, pomno proučivši materijal svjedoka AT, Žalbeno vijeće zaključuje da bi, čak i da je Pretresnom vijeću bio predložen taj dokaz, bio izveden isti zaključak – da je Šantić 16. aprila 1993. imao komandnu ulogu. Materijal koji je dao svjedok AT ni izdaleka ne dovodi u pitanje nalaze Pretresnog vijeća, naprotiv, on ih potvrđuje. U unakrsnom ispitivanju svjedok AT je izjavio:

⁵⁷⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 262 (naglasak dodat).

⁵⁷⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 755-756.

⁵⁷⁹ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 205.

g. Sayers: Mogu li zamoliti sudskog službenika da ovo stavi na grafoskop. Ovo je izjava koju je svjedokinja EE dala u februaru 1995. Obratite pažnju na dio pri vrhu, gdje svjedokinja EE kaže: "Vlado je bio zapovjednik /the commander/ ove grupe". A to je tačno, zar ne, gospodine AT?

Odgovor: Odmah sam na početku rekao da mislim da su policajci [Šantića] smatrali ... svojim zapovjednikom. To sam izjavio jučer.

Pitanje: No nisu samo policajci [Šantića] ... smatrali svojim zapovjednikom, i vi ste [Šantića] smatrali ... njihovim zapovjednikom, zar ne, gospodine AT?

Odgovor: Može se reći.⁵⁸⁰

U skladu s tim, izuzev Šantićeve pritužbe da je Pretresno vijeće pogriješilo konstatovavši da je on učestvovao u strateškom planiranju napada, ovaj se žalbeni osnov odbija.

C. Aktivna uloga u napadu na kuću porodice Puščul

369. Šantić ne osporava da jeste bio u grupi koja je napala kuću porodice Puščul. Međutim, on osporava nalaz Pretresnog vijeća u pogledu stepena njegovog učešća u napadu.⁵⁸¹ Tvrdi se da je svjedokinja EE napad opisala drugačije nego što navodi Pretresno vijeće, i da materijal svjedoka AT iznosi na vidjelo istinsku Šantićevu ulogu u napadu.⁵⁸² Šantić tvrdi da je Pretresno vijeće netačno zaključilo da je on učestvovao u napadu na kuću porodice Puščul, u njenom paljenju i ubistvu Muzafera Puščula, jer je svjedokinja EE svjedočila samo o činjenici da je Muzafer Puščul odveden iza šupe i da je onda čula pucnje. Svjedokinja EE međutim nije vidjela sâmo ubistvo. Zbog toga se tvrdi da svjedočenje svjedokinje EE ne podupire nalaze Pretresnog vijeća.⁵⁸³ Nadalje, Šantić obrazlaže da bi Pretresno vijeće, da mu je bila poznata izjava svjedoka AT, dobilo jasniju sliku o Šantićevoj ulozi i da bi to bilo važno za odmjeravanje njegove kazne.⁵⁸⁴

370. Nakon pažljive analize iskaza svjedokinje EE sa suđenja⁵⁸⁵ i nalaza Pretresnog vijeća,⁵⁸⁶ Žalbeno vijeće je mišljenja da iskaz svjedokinje EE u potpunosti podupire nalaze Pretresnog vijeća u pogledu Šantićeve uloge u napadu na kuću porodice Puščul. Nalazi

⁵⁸⁰ Transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27665-27666.

⁵⁸¹ Transkript žalbenog pretresa, str. 770.

⁵⁸² Transkript žalbenog pretresa, str. 770-771.

⁵⁸³ Transkript žalbenog pretresa, str. 775.

⁵⁸⁴ Transkript žalbenog pretresa, str. 775.

⁵⁸⁵ Transkript glavnog pretresa, str. 4064-4263.

⁵⁸⁶ Prvostepena presuda, par. 479, 480 i 503.

Pretnog vijeća nisu samo odraz iskaza svjedokinje EE na suđenju, nego su sasvim konsistentni sa njim.⁵⁸⁷ Žalbeno vijeće je već reklo zašto nije bilo nerazložno da se Pretresno vijeće osloni na iskaz svjedokinje EE.⁵⁸⁸ Shodno tome, Šantićeve pritužbe u vezi sa nalazima Pretresnog vijeća se odbijaju.

371. Šantićev argument da dodatni iskaz svjedoka AT stavlja u sumnju utemeljenost zaključaka Pretresnog vijeća o njegovoj ulozi u napadu na kuću porodice Pušćul takođe se odbija. Svjedok AT je izjavio da Šantić nije učestvovao tokom napada, nego da je stajao pozadi “naslonjen na zid”.⁵⁸⁹ Svjedok AT je izjavio da je svjedokinja EE prepoznala Šantića za vrijeme napada.⁵⁹⁰ Šantić je iznio iznenađujući argument da on svjedokinju EE, da je stvarno zločinac, ne bi ostavio na životu nakon što ga je prepoznala.⁵⁹¹ Taj argument Šantiću ne baš i neće pomoći. Kako je već rečeno, materijal svjedoka AT za Šantićeve potrebe nije dovoljno pouzdan da bi ma na koji način stavio u sumnju nalaze Pretresnog vijeća o Šantićevoj ulozi u napadu.

D. Nedovoljni navodi optužbe o komandnoj ulozi

372. Šantić tvrdi da navodi o njegovoj komandnoj ulozi u napadu na Ahmiće 16. aprila 1993. u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici nisu bili dovoljno precizni da bi mu dali obavještenje o tome da njegov položaj zapovjednika može biti tumačen kao otežavajuća okolnost prilikom određivanja njegove kazne. On tvrdi da zbog toga nije mogao da na suđenju ospori te činjenice.⁵⁹² Šantić tvrdi da se u optužnici ne navodi da je on bio bilo kakav zapovjednik: naprotiv, navodi protiv njega bili su zasnovani na njegovoj ličnoj odgovornosti po članu 7(1) Statuta. On se žali zbog toga što ni u jednom momentu do zaključenja izvođenja dokaza nije bilo ni nagovještaja da je njegova komandna pozicija relevantna za bilo koje pitanje pokrenuto u suđenju. Šantić tvrdi da zbog toga nije ni

⁵⁸⁷ Prvostepena presuda, par. 479 (u kojem se rezimira transkript glavnog pretresa, stranice 4077-4083, 4085-4091, 4109-4113 i 4116), kao i prvostepena presuda, par. 480 (u kojem se rezimira transkript glavnog pretresa, stranice 4152-4153, 4216-4217, 4221, 4258 i 4159).

⁵⁸⁸ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 327-337.

⁵⁸⁹ Izjava svjedoka AT, 25. maj 2000., str. 18; Izjava svjedoka AT, 16. avgust 2000., str. 28; transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27615.

⁵⁹⁰ Izjava svjedoka AT, 25. maj 2000., str. 18; Izjava svjedoka AT, 15. avgusta 2000., str. 28; transkript glavnog pretresa u predmetu *Kordić*, str. 27615.

⁵⁹¹ Transkript žalbenog pretresa, str. 778.

⁵⁹² Transkript žalbenog pretresa, str. 758.

predočio dokaze u vezi sa tim njegovim statusom. On tvrdi da je tek iz završnog podneska tužioca na suđenju saznao da tužilac tvrdi da bi Pretresno vijeće trebalo da ga osudi na težu kaznu zbog toga što je bio na komandnom položaju, te da je u toj fazi za njega bilo prekasno da predочи dokaze koji bi pokazali da on nije imao komandnu ulogu u napadu na Ahmiće. Po Šantićevom mišljenju, dakle, postupak odmjerenja kazne na suđenju bio je iz temelja nepravičan i on traži da se njegova presuda o kazni poništi. Šantić traži da se pitanje kazne vrati Pretresnom vijeću na daljnji postupak kako bi mu se omogućilo da predочи dosad nepodnesene dokaze o svom statusu.⁵⁹³

373. U Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici Šantić se opisuje ovako:

Vladimir Šantić, poznat i kao “VLADO”, rođen je 1. aprila 1958. u Donjoj Večeriskoj. Prije rata živio je u Vitezu, a po zanimanju je bio policajac. Bio je vojnik HVO-a u Vitezu.⁵⁹⁴

U tački 1 (progon) Šantić i drugi optuženi terete se da su

... progonili ... bosanske Muslimane stanovnike Ahmića-Šantića i okolice na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama planirajući, organizirajući i provodeći napad smišljen da odstrani ili “očisti” sve bosanske Muslimane iz tog sela i okolnih područja.⁵⁹⁵

U okviru tačke o progonu, kaže se da su Šantić i drugi optuženi

... sudjelovali ... u ili pomagali i na drugi način podržavali:

- (a) namjerno i sistematsko ubijanje civila bosanskih Muslimana;
- (b) sveobuhvatno razaranje domova i imovine bosanskih Muslimana; i
- (c) organizirano lišavanje slobode i protjerivanje bosanskih Muslimana iz Ahmića-Šantića i okolice.⁵⁹⁶

374. Pod tačkom 16 (ubistvo Muzafera Puščula) navodi se da su Šantić i Josipović počinili krivično djelo ubistva “[u]bivši ili pomažući i podržavajući ubistvo Muzafera Puščula...”.⁵⁹⁷ Pod tačkom 18 (nečovječna djela i okrutno postupanje) navodi se da su Šantić i Josipović počinili nečovječna djela “[p]risilnim odvođenjem porodice Puščul iz njihova

⁵⁹³ Šantićev žalbeni podnesak, par. 2.1.

⁵⁹⁴ Izmijenjena i dopunjena optužnica, par. 17.

⁵⁹⁵ Izmijenjena i dopunjena optužnica, par. 20.

⁵⁹⁶ Izmijenjena i dopunjena optužnica, par. 21.

doma i zadržavanjem članova porodice u blizini dok su ubijali Muzafera Puščula i spaljivali porodični dom”.⁵⁹⁸

375. Očigledno je da se u Izmišljenjenu i dopunjenu optužnici ne pominje da je Šantić imao komandnu ulogu u napadu na Ahmićima, kao ni njegov položaj komandanta. Po mišljenju Žalbenog vijeća, bilo bi bolje da je tužilac u optužnici naveo da je Šantić imao taj položaj umjesto što ga je opisao samo kao vojnika HVO-a. Pitanja kao komandni položaj optuženog mogu biti važna za definisanje vida krivične odgovornosti koja se u slučaju osuđujuće presude optuženom pripisuje po članu 7 Statuta, kao i za odmjeravanje kazne. Međutim, u ovom slučaju Šantićeva komandna uloga nije bila materijalna činjenica u optužbama protiv njega. Pretresno vijeće se na Šantićevu komandnu ulogu pozvalo samo u funkciji odmjeravanja kazne. Shodno tome, Žalbeno vijeće smatra da su njegove pritužbe neosnovane i da se moraju odbaciti iz razloga koji slijede.

376. Žalbeno vijeće napominje da se u principu ne zahtijeva da tužilac u Izmišljenjenu i dopunjenu optužnici navede otežavajuće faktore. Takav zahtjev nije izražen ni u Statutu ni u Pravilniku Međunarodnog suda. Nadalje, iako je znao da je tužilac za vrijeme suđenja uveo dokaze o njegovoj komandnoj ulozi, on nije ni pokušao da ospori činjenice te vrste. Umjesto toga, nastavio se braniti pozivanjem na lažni alibi koji je Pretresno vijeće odbacilo.⁵⁹⁹ U žalbi je Šantić čak prihvatio nalaz Pretresnog vijeća da je bio zapovjednik 1. satnije 4. bojne vojne policije. Jedino pitanje koje on osporava je zaključak Pretresnog vijeća da je on 16. aprila 1993. za vrijeme napada na Ahmiće imao komandnu ulogu. Međutim, Žalbeno vijeće podržava taj zaključak koji je bio relevantan samo za odmjeravanje kazne. U tim okolnostima, Šantić ne može pokazati da mu je činjenicom da se u Izmišljenjenu i dopunjenu optužnici ne navodi izričito njegova komandna uloga nanesena šteta.

377. Šantićeva pritužba da su navodi Izmišljenjene i dopunjene optužnice ograničeni na član 7(1), a ne na odgovornost nadređenog po članu 7(3)⁶⁰⁰ isto je tako neosnovana. Tužilac nije naveo da Šantić snosi krivičnu odgovornost po osnovu toga što nije spriječio odnosno kaznio zločine svojih podređenih. Za Šantića se navodi da se osuđuje i da je osuđen kao

---

⁵⁹⁷ Izmišljenjena i dopunjena optužnica, par. 35.

⁵⁹⁸ Izmišljenjena i dopunjena optužnica, par. 35.

⁵⁹⁹ Prvostepena presuda, par. 497, 500 i 507-508.

direktni počinitelj zločina sadržanih u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici. Pretresno vijeće je pred sobom imalo dovoljno dokaza da ga na osnovu onoga što jeste rečeno u optužnici proglašuje krivim za te zločine. Šantićeva komandna uloga nije bila faktor relevantan za rješavanje o Šantićevoj krivici za navedene zločine. Shodno tome, njegova komandna uloga bila je samo otežavajući faktor tako da, uslijed razloga koje smo gore naveli, to što se tužilac nije na nju pozvao u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici nije presudno.

E. Zaključak

378. Ukupno uzevši, Žalbeno vijeće prihvata Šantićev argument da je Pretresno vijeće pogriješilo zaključivši da je on odigrao izvjesnu ulogu u opštem strateškom planiranju napada na Ahmiće. Implikacije te greške za njegovu presudu o kazni razmatraju se u nastavku. Za sve ostale žalbene osnove koje je iznio Šantić Žalbeno vijeće nalazi da su neosnovani.

VIII. ŽALBE TUŽIOCA I JOSIPOVIĆA U VEZI SA PITANJIMA KUMULATIVNOG TEREĆENJA I KUMULATIVNIH OSUDA NA OSNOVU ISTIH RADNJI

A. Uvod

379. Pretresno vijeće je Josipovića proglasilo krivim za zločin protiv čovječnosti po članu 5(a) Statuta (tačka 16), ali ga nije osudilo za ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta (i sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija) (tačka 17), smatrajući da bi takve osuđujuće presude, na osnovu istih radnji, predstavljale nedopustivu kumulaciju.⁶⁰⁰ Pretresno vijeće je Josipovića proglasilo krivim i za druga nečovječna djela po članu 5(i) (tačka 18), ali ga nije osudilo za okrutno postupanje kažnjivo po članu 3 Statuta (i sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija) (tačka 19), s obzirom na

---

⁶⁰⁰ Šantićev žalbeni podnesak, par. 2.2.

⁶⁰¹ Prvostepena presuda, par. 823-824.

kumulaciju osuđujućih presuda.⁶⁰² Pored toga, Josipović je proglašen krivim za progone na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama po članu 5(h) (tačka 1).

380. Slično tome, Pretresno vijeće je Šantića proglasilo krivim za ubistvo po članu 5(a) Statuta (tačka 16), ali ga nije osudilo za ubistvo po članu 3 Statuta (i sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija) (tačka 17), s obzirom na kumulaciju osuđujućih presuda.⁶⁰³ Pretresno vijeće je Šantića proglasilo krivim za nečovječna djela po članu 5(i) Statuta (tačka 18), ali ga nije osudilo za okrutno postupanje po članu 3 Statuta (i sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija) (tačka 19), s obzirom na kumulaciju osuđujućih presuda.⁶⁰⁴ Pored toga, Šantić je proglašen krivim za progone na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama po članu 5(h) (tačka 1). U žalbenom postupku i tužilac i Josipović osporavaju način na koji je Pretresno vijeće protumačilo principe koji regulišu kumulativno osuđivanje i kažnjavanje.⁶⁰⁵

B. Žalba tužioca na oslobađajuću presudu Josipoviću i Šantiću za ubistvo i okrutno postupanje kao kršenja zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta

381. Žalba tužioca u prvom redu se bavi navodnom greškom Pretresnog vijeća proizašlom iz njegovog tumačenja principa koji regulišu kumulativno terećenje i kumulativno osuđivanje, koja se sastoji u tome što je vijeće Josipovića i Šantića oslobodilo po dvije tačke Izmijenjene i dopunjene optužnice.

382. Tužilac tvrdi da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo oslobodivši Josipovića i Šantića po tački 17 (ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja) i po tački 19 (okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja) Izmijenjene i dopunjene optužnice, zbog toga što je već izreklo osuđujuće presude za zločin protiv čovječnosti i druga nečovječna djela kao zločin protiv čovječnosti.⁶⁰⁶ Tužilac tvrdi da su kumulativne

⁶⁰² Prvostepena presuda, par. 823-824.

⁶⁰³ Prvostepena presuda, par. 831-833.

⁶⁰⁴ Prvostepena presuda, par. 831-833.

⁶⁰⁵ Treba da se napomene da se Šantić nije žalio po pitanju kumulacije osuđujućih presuda. Međutim, zbog činjenice da su njihove osude identične, zaključci Žalbenog vijeća po tom pitanju u vezi s Josipovićem treba da se primijene i na Šantića. *Vidi* drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, par. 391, 414 i 427 (iako se Landžo nije žalio po osnovu kumulacije osuda, nalazi Žalbenog vijeća u vezi sa drugim žalionicima iz istog predmeta, Mucićem i Delićem, primijenjeni su i na njegove osuđujuće presude).

⁶⁰⁶ Izmijenjeni žalbeni podnesak tužioca, par. 1.3, 1.12 i 1.15.

osuđujuće presude za ista djela na osnovu članova 3 i 5 Statuta shodno obrazloženju iz drugostepene presude u predmetu *Čelebići* prihvatljive, što je potvrđeno i u drugostepenoj presudi u predmetu *Jelisić*.⁶⁰⁷ Što se tiče kumulativnog terećenja, tužilac tvrdi da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo zaključivši da je Josipović u tački 17 (ubistvo po članu 3) i tački 19 (okrutno postupanje po članu 3) “nedopušteno kumulativno terećen za teža krivična djela po članu 5 Statuta”.⁶⁰⁸

383. Josipović prihvata da je, shodno jurisprudenciji Međunarodnog suda, Pretresno vijeće pogriješilo oslobodivši ga po tačkama 17 (ubistvo po čl. 3) i 19 (okrutno postupanje po čl. 3) Izmijenjene i dopunjene optužnice.⁶⁰⁹ Međutim, on tvrdi da bi, ako Žalbeno vijeće odluči da izreče kaznu po tim tačkama, po tački 19 trebala biti izrečena ista kazna kakva je izrečena po tački 16 (15 godina zatvora). Slično tome, po tački 19 bi trebala da bude izrečena ista kazna kao po tački 18 (10 godina zatvora).⁶¹⁰ Nadalje, Josipović ističe da tužilac nije tražio povećanje kazne u slučaju da ga Žalbeno vijeće osudi po tačkama 17 i 19.⁶¹¹ Tokom žalbenog pretresa, tužilac se saglasio s tim da traži samo poništenje oslobađajućih presuda, a ne i povećanje kazne.⁶¹²

384. Šantić obrazlaže da kumulativno terećenje za dva krivična djela na osnovu istog osnovnog ponašanja nije prihvatljivo, ali da je prihvatljivo alternativno terećenje.⁶¹³ On tvrdi da tužilac ne može teretiti kumulativno i da Pretresno vijeće ne može izreći kumulativne osude, kao niti “izreći dvije kazne” za krivično djelo ubistva, jednu kao za zločin protiv čovječnosti i drugu kao za kršenje zakona i običaja ratovanja.⁶¹⁴ Čini se da se on istim argumentom služi i u slučaju nečovječnih djela kao zločina protiv čovječnosti i okrutnog postupanja kao ratnog zločina.⁶¹⁵

385. Što se tiče pitanja kumulativnog terećenja, Žalbeno vijeće podsjeća na drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, u kojoj je Žalbeno vijeće iznijelo stav da je kumulativno

⁶⁰⁷ Transkript žalbenog pretresa, str. 603.

⁶⁰⁸ Izmijenjeni žalbeni podnesak tužioca, par. 3.19 (sa navodom prvostepene presude, par. 823).

⁶⁰⁹ Josipovićev odgovor, 3; transkript žalbenog pretresa, str. 719.

⁶¹⁰ Josipovićev odgovor, 4-5.

⁶¹¹ Josipovićev odgovor, 4.7; transkript žalbenog pretresa, str. 719.

⁶¹² Transkript žalbenog pretresa, 604-605.

⁶¹³ Šantićev odgovor, 10.

⁶¹⁴ Šantićev odgovor, 10.

terećenje na osnovu istih djela “dozvoljeno s obzirom na činjenicu da prije izvođenja svih dokaza nije moguće sa sigurnošću utvrditi koje će od optužbi protiv optuženog biti i dokazane”.⁶¹⁶

386. U ovom slučaju, Pretresno vijeće je smatralo da tačke 17 (ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja) i 19 (okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja) predstavljaju nedopustivo kumulativno terećenje s obzirom na tačke koje po članu 5 terete za ubistvo i za nečovječna djela kao zločine protiv čovječnosti.⁶¹⁷ Žalbeno vijeće prihvata tvrdnju tužioca da je taj stav pogrešan. Shodno obrazloženju iz drugostepene presude u predmetu *Čelebići*, kumulativno terećenje na osnovu istog kompleksa činjenica opšte uzevši je prihvatljivo. Prema tome, Pretresno vijeće je pogriješilo smatrajući da tačke koje terete po članu 3 predstavljaju nedopustivo terećenje s obzirom na tačke s optužbama po članu 5.

387. Razmatrajući pitanje kumulacije osuđujućih presuda po članu 3 i po članu 5 Statuta, Žalbeno vijeće podsjeća da je u drugostepenoj presudi u predmetu *Jelisić*, shodno obrazloženju iz drugostepene presude u predmetu *Čelebići*, Vijeće smatralo da kumulacija osuda i po članu 3 i po članu 5 nije prihvatljiva. U predmetu *Čelebići*, Žalbeno vijeće je formulisalo dvostruki test koji treba da se primjenjuje kad se postavi pitanje kumulacije osuda. Vijeće je smatralo da

... razlozi pravičnosti prema optuženom i princip da samo različita krivična djela opravdavaju višestruke osude nameću zaključak da su višestruke krivične osude po različitim odredbama za isto ponašanje dopustive samo ako svaka od dotičnih odredbi sadrži materijalno različit element koji druga ne sadrži. Element je materijalno različit od nekog drugog elementa ako zahtijeva dokaz činjenice koji drugi element ne zahtijeva.

Ako ovaj test nije zadovoljen, vijeće mora odlučiti za koje će krivično djelo optuženog proglasiti krivim. Pri donošenju te odluke valja se rukovoditi principom da osudu treba izreći po užoj od dvije odredbe. Tako, ako neki skup činjenica sankcionišu dvije odredbe, od kojih jedna sadrži dodatni element koji je materijalno različit, osudu treba izreći samo po toj drugoj odredbi.⁶¹⁸

U predmetu *Jelisić*, primijenivši test formulisani u predmetu *Čelebići*, Žalbeno vijeće je ustvrdilo:

---

⁶¹⁵ Šantićev odgovor, 10.

⁶¹⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 400.

član 3 zahtijeva blisku vezu između djela optuženog i oružanog sukoba; taj element se ne zahtijeva članom 5. Na drugoj strani, član 5 zahtijeva dokaz da je djelo počinjeno kao dio rasprostranjenog ili sistematskog napada na civilno stanovništvo, što je element koji se ne zahtijeva članom 3. Tako svaki član sadrži element obaveze dokazivanja neke činjenice koji drugi član ne sadrži. Stoga su kumulativne osuđujuće presude i prema članu 3 i prema članu 5 dopustive.⁶¹⁹

388. U skladu s tim obrazloženjem, Žalbno vijeće u ovom predmetu smatra da je Pretresno vijeće pogriješilo oslobodivši Josipovića i Šantića po tačkama 17 i 19, i poništava te oslobađajuće presude. Budući da tužilac u vezi sa poništenjem tih oslobađajućih presuda nije tražio povećanje kazne, Žalbno vijeće neće se baviti pitanjem mogućeg uticaja koji bi izricanje kumulativnih osuđujućih presuda po tim tačkama moglo imati na presudu o kazni.

C. Josipovićeve žalbe na osuđujuću presudu za višestruke zločine po članu 5

Statuta

389. Josipović tvrdi da su kumulativne osude po članu 5(a) (ubistvo) (tačka 16) i po članu 5(h) (progon) (tačka 1) neprihvatljive i da je on bio nedopustivo terećen i po članu 5(a) (ubistvo) (tačka 16) i po članu 5(i) (druga nečovječna djela) (tačka 18).⁶²⁰ On tvrdi da

kada je u pitanju oblik krivičnog djela iz člana 5 Statuta, onda kumuliranje krivičnog djela progona iz člana 5(h) Statuta i ubistva po članu 5(a) Statuta nije dopustivo jer je krivično djelo progona već konzumirano u krivičnom djelu ubistva.⁶²¹

390. Josipović dodaje da se optuženi ne može osuditi za dva krivična djela na osnovu iste radnje niti mu se mogu izreći dvije kazne, ali “terećenje i izricanje kazne za progone bilo bi moguće ... ako nije prisutan nijedan drugi oblik krivičnog djela iz člana 5”.⁶²² On zaključuje da zločine protiv čovječnosti neminovno konstituiraju dugotrajne kontinuirane radnje tako

⁶¹⁷ Prvostepena presuda, par. 823.

⁶¹⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 412-413.

⁶¹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 82.

⁶²⁰ On takođe tvrdi da nije “učestvovao u ubistvu Muzafera Puščula kao saizvršilac činjenjem ili nečinjenjem, niti je podsticao druge da počine ubistvo, niti je bio zapovjednik. Stoga on ne može biti odgovoran ni za kakva nečovječna djela koja su počinili drugi.” Josipovićev žalbeni podnesak, 34. Međutim, ovdje je posrijedi, kako se čini, pitanje koje se tiče dokazivanja, a ne pravnog pitanja kumulativnog osuđivanja.

⁶²¹ Josipovićev žalbeni podnesak, 34.

⁶²² Josipovićev žalbeni podnesak, 34.

da optuženi, ako je počinio nekoliko oblika tog krivičnog djela, “može biti osuđen samo za jedno kažnjivo djelo iz člana 5 Statuta”.⁶²³

391. U svom odgovoru, tužilac tvrdi da se tačka 16 (ubistvo kao zločin protiv čovječnosti) i tačka 18 (druga nečovječna djela kao zločin protiv čovječnosti) ne temelje na istim osnovnim činjenicama tako da se pitanje kumulacije osuđujućih presuda po tim tačkama ni ne pojavljuje.⁶²⁴ Međutim, s obzirom na osuđujuće presude po tački 1 (član 5(h)) i tački 16 (član 5(a)), te po tački 1 (član 5(h)) i tački 18 (član 5(i)), tužilac obrazlaže sljedeće. On tvrdi da se pojedinac, shodno principima kumulativnog terećenja i osuđivanja uspostavljenim u drugostepenoj presudi u predmetu *Čelebići*, može kumulativno teretiti i osuditi za progone i ubistvo kao zločine protiv čovječnosti.⁶²⁵ Isto tako, kad je riječ o zločinima protiv čovječnosti putem progona i drugih nečovječnih djela, tužilac tvrdi da je ispravan zaključak Pretresnog vijeća da se optuženi može teretiti i osuditi na osnovu istog ponašanja za oba ta krivična djela.⁶²⁶ Što se tiče Josipovićeve tvrdnje da su zločini protiv čovječnosti kontinuirana, dugotrajna kažnjiva djela, tužilac tvrdi da i izolovani čin može da predstavlja zločin protiv čovječnosti.⁶²⁷ Optužba takođe tvrdi da nije ispravna Josipovićeve tvrdnja da je terećenje i izricanje kazne za progone moguće jedino ako nije prisutno nijedno drugo krivično djelo iz člana 5.⁶²⁸

392. Tokom žalbenog pretresa tužilac je izjavio da je Josipović, kako je on razumio žalbene dokumente koje je on podnio, odustao od žalbenog osnova u vezi sa dopustivošću kumulacije osuđujućih presuda za progone (član 5(h)) i ubistvo (član 5(a)), te za progone (član 5(h)) i druga nečovječna djela (član 5(i)).⁶²⁹ Josipovićev branilac je zatim na istom ročištu potvrdio da su zaista odustali od tog žalbenog osnova.⁶³⁰

393. Što se tiče Josipovićeve tvrdnje da se on nedopustivo tereti po članu 5(a) (ubistvo) (tačka 16) i članu 5(i) (druga nečovječna djela) (tačka 18), Žalbeno vijeće prihvata argument

---

⁶²³ Josipovićev žalbeni podnesak, 35.

⁶²⁴ Odgovor tužioca, par. 9.8. Za objašnjenje različitosti činjenica u osnovu *vidi infra*, par. 393.

⁶²⁵ Odgovor tužioca, par. 9.19-9.21.

⁶²⁶ Odgovor tužioca, par. 9.38.

⁶²⁷ Odgovor tužioca, par. 9.57.

⁶²⁸ Odgovor tužioca, par. 9.66.

⁶²⁹ Transkript žalbenog pretresa, str. 934.

⁶³⁰ Transkript žalbenog pretresa, str. 934

tužioca da radnje u osnovu tih točaka nisu bile iste. Radnje u osnovi za koja se tereti po članu 5(a) (ubistvo) uključuju lišavanje života ili pomaganje i podržavanje u lišavanju života Muzafera Puščula (tačka 16), dok radnje u osnovi za koja se tereti po članu 5(i) (druga nečovječna djela) uključuju prisilno odvođenje porodice Puščul iz njena doma i zadržavanje članova porodice u blizini dok su ubijali Muzafera Puščula i spaljivali porodični dom (tačka 18). Dakle, u vezi s ovim tačkama pitanje kumulativnog terećenja na osnovu istih radnji se ne pojavljuje.

394. Josipović takođe tvrdi da se on nedopustivo teretio po članu 5(h) (progon) (tačka 1) i članu 5(a) (ubistvo) (tačka 16). Opšte uzevši, on tvrdi da bi terećenje za krivično djelo progona bilo dopustivo samo ako ne bi bilo prisutno nijedno drugo krivično djelo iz člana 5. Žalbeno vijeće nije toga mišljenja. Vijeće ponavlja da, opšte uzevši, kumulativno terećenje treba da se dopustiti te da Josipović i Šantić stoga nisu nedopustivo terećeni u tačkama na osnovu člana 5.

395. Što se tiče Josipovićevog argumenta da su njegove osude po članu 5(h) (progon) (tačka 1) i članu 5(a) (ubistvo) (tačka 16) s jedne strane, te po članu 5(h) (progon) (tačka 1) i članu 5(i) (druga nečovječna djela) (tačka 18) s druge strane, neodržive,⁶³¹ Žalbeno vijeće ne donosi odluku o tom pitanju jer je Josipović odustao od tog žalbenog osnova, a Šantić ga nikad nije postavio.

D. Zaključak

396. Žalbeno vijeće poništava odluku Pretresnog vijeća o oslobađajućim presudama za Josipovića i Šantića po tačkama 17 i 19 Izmijenjene i dopunjene optužnice. Nadalje, Vijeće konstatuje da je Pretresno vijeće pogriješilo smatrajući da tačke po članu 3 predstavljaju nedopustivo terećenje u odnosu na tačke po članu 5.

---

⁶³¹ Josipovićev žalbeni podnesak, 34-35.

IX. ŽALBE NA PRESUDU O KAZNI

A. Uvod

397. Budući da je prihvatilo žalbe na osuđujuće presude koje su podnijeli Vlatko, Mirjan i Zoran Kupreškić te poništilo nalaze o krivici Pretresnog vijeća, nije potrebno da se Žalbeno vijeće izjašnjava o pitanjima postavljenim u njihovim žalbama na presudu o kazni. Međutim, potrebno je razmotriti preostale dvije žalbe na presudu o kazni, odnosno one koje su podnijeli Josipović i Šantić. Nadalje, iako to nije formalno naveo kao jedan od žalbenih osnova, tužilac je iznio određene argumente u vezi sa kaznom izrečenom Josipoviću po osuđujućoj presudi za ubistvo kao zločin protiv čovječnosti, u usporedbi sa kaznom koja mu je izrečena po osudi za progon kao zločin protiv čovječnosti.

398. Žalbeni osnovi koje su u vezi sa presudom o kazni predložili Josipović i Šantić mogu se rezimirati ovako:

Žalba na presudu o kazni koju je uložio Josipović

Neuzimanje u obzir izvjesnih faktora za ublažavanje kazne.

Greška koja se sastoji u tome što prilikom odmjeravanja kazne nije u odgovarajućoj mjeri uzeta u obzir uobičajena praksa sudova u bivšoj Jugoslaviji.

Pogrešna ocjena Josipovićeve uloge u vezi sa njegovim kažnjivim ponašanjem u Ahmićima.

Žalba na presudu o kazni koju je uložio Šantić

Greška koja se sastoji u tome što je Šantićeva komandna uloga uzeta kao otežavajuća okolnost.

Greška počinjena u uzimanju u obzir prakse sudova u bivšoj Jugoslaviji prilikom odmjeravanja kazne i kršenje principa *nullum crimen sine lege*.

Protivpravno pozivanje na dokazne predmete P 390 i P 391.⁶³²

Netačno utvrđeni otežavajućih okolnosti.

Neuzimanje u obzir svih relevantnih olakšavajućih okolnosti.

⁶³² Šantićev žalbeni podnesak, par. 2.5.

Greška koja se sastoji u tome što nisu uzete u obzir presude o kazni izrečene drugim optuženima pred ovim Međunarodnim sudom i pred drugim međunarodnim sudovima.

399. Šantić takođe traži da Žalbeno vijeće uzme u obzir njegovu saradnju sa Tužilaštvom nakon osude i da mu u to ime smanji kaznu.

B. Nalazi Pretresnog vijeća

1. Nalazi Pretresnog vijeća o Josipovićevom učešću i okolnostima uzetim u obzir prilikom odmjeravanja kazne

400. Pretresno vijeće je konstatovalo da je Josipović prije 16. aprila 1993. bio pripadnik HVO-a, član seoske straže i da je viđen u selu sa puškom i u uniformi.⁶³³ Vijeće je konstatovalo da je on učestvovao u napadu na kuću porodice Puščul i bio jedan iz grupe vojnika koji su napali i spalili kuću Muzafera Puščula, a njega samoga ubili,⁶³⁴ te da je ušao u kuću sa zajedničkom namjerom da liši života i/ili protjera ukućane, a kuću zapali.⁶³⁵ Pretresno vijeće je konstatovalo da je Josipović učestvovao u napadu na kuću Nazifa Ahmića u kojem su Nazif i njegov 14-godišnji sin ubijeni i da je u odnosu na vojnike koji su u tome učestvovali imao komandnu poziciju,⁶³⁶ da je poslije podne 16. aprila kod pogona “Ogrjeva” vodio vojnike, kojom prilikom je bio odjeven u maskirnu uniformu i višebojnu kapu, te imao automatsku pušku,⁶³⁷ da je bio naoružan i aktivan, i da je u cijelosti izvršio svoju ulogu u napadima na svoje komšije, a u nekim momentima je i zapovijedao grupom vojnika.⁶³⁸ Najzad, Pretresno vijeće je konstatovalo da je on “bio svjestan da će napadati nenaoružane i bespomoćne civile i da je posrijedi napad u okviru početka velike kampanje ‘etničkog čišćenja’ Muslimana iz doline rijeke Lašve”.⁶³⁹

401. Josipović je osuđen po tri tačke Izmijenjene i dopunjene optužnice: za progon, ubistvo i druga nečovječna djela kao zločine protiv čovječnosti.⁶⁴⁰ Žalbeno vijeće je sada

⁶³³ Prvostepena presuda, par. 502 i 809.

⁶³⁴ Prvostepena presuda, par. 810.

⁶³⁵ Prvostepena presuda, par. 814.

⁶³⁶ Prvostepena presuda, par. 504 i 811.

⁶³⁷ Prvostepena presuda, par. 488 i 812.

⁶³⁸ Prvostepena presuda, par. 509 i 813.

⁶³⁹ Prvostepena presuda, par. 814.

⁶⁴⁰ Po tačkama 1, 16 i 18, tim redom.

poništio i oslobađajuće presude koje je Pretresno vijeće izreklo po tačkama 17 i 19 (kršenje zakona i običaja ratovanja, odnosno okrutno postupanje).⁶⁴¹ Prilikom odmjeravanja kazne, Pretresno vijeće je konstatovalo da je Josipović odigrao aktivnu ulogu u ubijanju bosanskih Muslimana⁶⁴² i “aktivno je sudjelovao u spaljivanju privatne imovine”.⁶⁴³ Pretresno vijeće je napomenulo da je on učestvovao u napadu na kuću porodice Puščul tokom kojeg je Muzafer Puščul ubijen, a njegova porodica istjerana nakon što je bila prisiljena da gleda kako ga ubijaju. Pored toga, Vijeće je upozorilo na činjenicu da je on učestvovao u napadu na kuću Nazifa Ahmića u kojem su on i njegov sin ubijeni, kao i na Josipovićevo aktivno učešće u paljenju privatne imovine.

402. Najzad, što se tiče olakšavajućih faktora, Pretresno vijeće je konstatovalo da je Josipović g. Osmanoviću, Muslimanu, posudio vojnički prsluk HVO-a kako bi mu pomogao da pobjegne, da je tokom napada 16. aprila spriječio druge vojnike da ubiju svjedokinju DD i da se dobrovoljno predao Međunarodnom sudu.⁶⁴⁴ On je osuđen na 10, 15, odnosno 10 godina zatvora za, istim redom, progon, ubistvo i druga nečovječna djela kao zločine protiv čovječnosti, pri čemu je Pretresno vijeće odredilo da se te kazne izdržavaju uporedo.

2. Nalazi Pretresnog vijeća o Šantićevom učešću i okolnostima uzetim u obzir prilikom odmjeravanja kazne

403. Pretresno vijeće je konstatovalo da je Šantić bio zapovjednik u 4. bojni vojne policije i zapovjednik “Džokera”,⁶⁴⁵ te da je učestvovao u napadu na kuću porodice Puščul i bio u grupi vojnika koji su napali i spalili kuću Muzafera Puščula, a njega samog ubili.⁶⁴⁶ Pretresno vijeće je iz činjenice da je on imao položaj zapovjednika jedne satnije vojne policije i zapovjednika “Džokera” moglo izvući zaključak da je on svojim ljudima prenosio zapovjedi svojih nadređenih, dok je njegovo prisustvo na poprištu napada služilo kao dodatno ohrabrenje njegovim podređenima da izvršavaju dobijena naređenja.⁶⁴⁷

⁶⁴¹ *Vidi supra* par. 388 i 396.

⁶⁴² Prvostepena presuda, par. 859.

⁶⁴³ Prvostepena presuda, par. 859.

⁶⁴⁴ Prvostepena presuda, par. 860.

⁶⁴⁵ Prvostepena presuda, par. 826.

⁶⁴⁶ Prvostepena presuda, par. 503 i 827.

⁶⁴⁷ Prvostepena presuda, par. 827.

404. Shodno tome, Šantić je osuđen po tri tačke Izmijenjene i dopunjene optužnice: za progon, ubistvo i druga nečovječna djela kao zločine protiv čovječnosti.⁶⁴⁸ Žalbeno vijeće je sada poništilo oslobađajuće presude koje je Pretresno vijeće izreklo po tačkama 17 i 19 (kršenje zakona i običaja ratovanja, ubistvo, odnosno okrutno postupanje).⁶⁴⁹ Rješavajući o njegovoj kazni, Pretresno vijeće je konstatovalo, u vezi s osudom za progone, da je Šantićeva uloga “bila /.../ vrlo ozbiljna, *budući da je on bio zapovjednik* koji je pomogao u strateškom planiranju cijelog napada”.⁶⁵⁰ Vijeće je utvrdilo da je on naređenja svojih nadređenih prenosio svojim podređenima, što zapravo znači da je ponovno izdavao protivzakonita naređenja. Pretresno vijeće je nadalje konstatovalo da takva uloga “njegovo učestvovanje u počinjenim krivičnim djelima čini osobito teškim”.⁶⁵¹ Opšte uzevši, Vijeće je smatralo da je on odigrao aktivnu ulogu u lišavanju života civila muslimanske nacionalnosti u Ahmićima, u razaranju bošnjačkih domova i imovine, te u protjerivanju bosanskih Muslimana iz tog područja, i pritom je naročito ukazalo na napad na dom porodice Puščul, uključujući protjerivanje te porodice nakon što je bila prisiljena da gleda ubistvo Muzafera Puščula. Najzad, Vijeće se pozvalo na činjenicu da je napad “započeo u ranim jutarnjim satima pa žrtvama nije dana nikakva mogućnost da pobjegnu”.⁶⁵² Što se tiče olakšavajućih faktora, Pretresno vijeće je pomenulo Šantićevu dobrovoljnu predaju Međunarodnom sudu⁶⁵³ i osudilo ga na 25, 15, odnosno 10 godina zatvora po osudama za progon, ubistvo, odnosno druga nečovječna djela kao zločine protiv čovječnosti, naloživši da se kazne izdržavaju uporedo.

C. Granice preispitivanja kod žalbi na presudu o kazni

1. Opšta ograničenja preispitivanja

405. I tužilac i ova dva žalioca uložili su podneske u vezi ograničenja preispitivanja kod žalbi na presudu o kazni. Tokom žalbenog pretresa, Josipovićev branilac je iznio

⁶⁴⁸ Po tačkama 1, 16 i 18, tim redom. Žalbeno vijeće je sada po tačkama 17 i 19 (kršenje zakona i običaja ratovanja, ubistvo i okrutno postupanje, istim redom) izreklo osuđujuće presude.

⁶⁴⁹ *Vidi supra*, par. 388 i 396.

⁶⁵⁰ Prvostepena presuda, par. 862 (naglasak dodat).

⁶⁵¹ Prvostepena presuda, par. 862.

⁶⁵² Prvostepena presuda, par. 862.

⁶⁵³ Prvostepena presuda, par. 862.

argumentaciju za oba žalioaca.⁶⁵⁴ Tvrdio je da je test koji je dosad Žalbeno vijeće promjenjivalo “prilično mukotrpan način rješavanja žalbe na presudu o kazni”.⁶⁵⁵ On je iznio tvrdnju da kazne - iako ne postoji samo jedna kazna koja bi bila prava budući da, postupajući razložno i pravilno, različiti sudije mogu s pravom izreći različite kazne – moraju podlijegati preispitivanju ako su “nepromišljene ili, što je vjerovatnije, pretjerane”.⁶⁵⁶ On tvrdi da to “otvara mogućnost za pravično preispitivanje pretjerane kazne zbog toga što žalilac nastoji pronaći vidljivu grešku, nego zato da bi se pokazalo da presuda o kazni, kad se predmet sagleda u cjelini i uzmu u obzir svi faktori, nije razumno proporcionalna kaznama dosuđenim u sličnim okolnostima za ista krivična djela”.⁶⁵⁷ S obzirom na to, žalioци tvrde da postoji ne samo prepoznatljiv kvantitativan i kvalitativan raspon kazni, nego i način presuđivanja o kazni uspostavljen relevantnim presedanima.⁶⁵⁸

406. Što se tiče opštih ograničenja preispitivanja prilikom žalbi na presudu o kazni, tužilac se uglavnom poziva na tvrdnje iznesene u ranijim žalbenim postupcima pred Međunarodnim sudom i izjavljuje da “[n]ije pokazano da je Pretresno vijeće u postupku odmjeravanja kazne pogriješilo u pogledu materijalnog prava. Takođe nije pokazano da je Pretresno vijeće dosudilo kazne koje prelaze diskrecione okvire predviđene Statutom i Pravilnikom”.⁶⁵⁹

407. Žalbeno vijeće je u prethodnim predmetima prilično iscrpno razmatralo pitanje granica preispitivanja po žalbi na presudu o kazni tako da detalje tih razmatranja ovdje ne namjerava ponavljati, budući da mu nije predočen nijedan razlog da odstupi od ustaljene jurisprudencije. Dovoljno će biti tu jurisprudenciju samo rezimirati.

408. Najvažniji moment na koji treba da se upozori jeste činjenica da “[s]vrha žalbenog postupka pred Međunarodnim sudom nije da se stranama dade mogućnost da poprave

---

⁶⁵⁴ Zajedničku argumentaciju iznio je g. Clegg, Josipovićev branilac. *Vidi* transkript žalbenog pretresa, str. 573 sq.

⁶⁵⁵ Transkript žalbenog pretresa, str. 574.

⁶⁵⁶ Transkript žalbenog pretresa, str. 575; *vidi i* Josipovićevu repliku, par. 3.8.

⁶⁵⁷ Transkript žalbenog pretresa, str. 575; *vidi i* Josipovićevu repliku, par. 3.8 (gdje se tvrdi: “u principu, kazna se može smatrati nepromišljenom ili pretjeranom ako nije objektivno proporcionalna kaznama izrečenim u sličnim okolnostima za ista krivična djela”).

⁶⁵⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 575-576.

⁶⁵⁹ Odgovor tužioca, par. 34.26; *vidi i* transkript žalbenog pretresa, 891-894.

vlastite greške ili propuste počinjene tokom suđenja ili postupka izricanja kazne”.⁶⁶⁰ Žalbeni postupak nije suđenje *de novo* nego je prije “korektivne prirode”. Stoga će se granice preispitivanja u ovom žalbenom postupku smatrati ovako definisanim:

[Ž]albeno će vijeće presudu o kazni pretresnog vijeća u pravilu zamjenjivati svojom samo ako “smatra da je pretresno vijeće počinilo grešku u korištenju svog diskrecionog prava, ili da nije slijedilo mjerodavno pravo”. Žalbeno vijeće će intervenisati samo ako utvrdi da je greška bila “primjetljiva”. Dok god pretresno vijeće u presuđivanju o kazni ostaje unutar svog “diskrecionog okvira”, žalbeno vijeće neće intervenisati. Stoga pada u zadatak svakom žalioocu [...] da pokaže da je, presuđujući o kazni koju je izreklo, Pretresno vijeće izašlo iz svog diskrecionog okvira.⁶⁶¹

409. Ta ograničenja će biti primijenjena na predmetne žalbe.

2. Granice preispitivanja u slučaju kad se pojavi materijal koji nije bio predočen Pretresnom vijeću

410. Što se tiče pitanja da li se okrivljeni na svoju presudu o kazni može žaliti na osnovu materijala koji nije bio predočen Pretresnom vijeću, žalioци se pozivaju na član 24 Statuta i na, kako to oni tvrde, dužnost odnosno obavezu Pretresnog vijeća da se uvjeri da mu je predočen potreban materijal.⁶⁶² Tvrdi se da “[i]z toga proizlazi ... da, ako se u žalbenom postupku može pokazati da Pretresno vijeće nije uzelo u obzir faktore definisane u članu 24 i ako je to za posljedicu imalo neostvarenje pravde, onda Žalbeno vijeće zasigurno ima pravo ... da presudu o kazni preispita u svjetlu toga”.⁶⁶³

411. Pozivajući se na pravilo 85(A)(vi) Pravidnika, tužilac tvrdi da žalilac ne može “u pravilu, u žalbenom postupku prvi put pokrenuti pitanja ... u vezi sa presudom o kazni koja su trebala i mogla da budu pokrenuta na suđenju”.⁶⁶⁴ On naročito ističe to da je u slučaju kad optuženi ima branioca, “zadatak branioca koji zastupa optuženog da predoči sve dostupne

⁶⁶⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 724 (gdje se citira predmet *Tužilac protiv Erdemovića*, IT-96-22-A, Presuda, 7. oktobra 1997., par. 15)

⁶⁶¹ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 725 (izvori citata izostavljeni).

⁶⁶² *Vidi* Josipovićevu repliku, par. 3.15 (gdje se tvrdi da “[š]utnja zastupnika odbrane ili činjenica da optuženi nema zastupnika Pretresno vijeće ne razrješava njegove obaveze propisane Statutom”).

⁶⁶³ Transkript žalbenog pretresa, 577; *vidi i* Josipovićevu repliku, par. 3.14 (gdje se navodi da “[a]ko postoji materijal koji pokazuje da je kazna pretjerana, tada bi trebalo da Žalbeno vijeće prihvati taj materijal čak i ako on nije bio predočen Pretresnom vijeću”); *vidi i* Josipovićevu repliku, par. 3.16.

⁶⁶⁴ Transkript žalbenog pretresa, str. 812.

olakšavajuće okolnosti”.⁶⁶⁵ On tvrdi i to da bi dodatni dokazi u vezi sa presudom o kazni izvedeni u žalbenom postupku trebali da podliježu uslovima iz pravila 115.⁶⁶⁶

412. Žalioci pred Žalbeno vijeće dijelom iznose faktore koji nisu bili na konkretan način predočeni Pretresnom vijeću. Pojašnjavajući svoje opšte navode tokom žalbenog pretresa, čini se da oni sugerišu da je Pretresno vijeće bilo dužno da potraži informacije ili faktore koje žalioci nisu konkretno pokrenuli pred Vijećem. Na pretresu je došlo do sljedećeg dijaloga između predsjedavajućeg sudije i Josipovićeovog branioca:

P: Želite da kažete da su pretresno vijeće ili žalbeno vijeće obavezni da to učine? Pretpostavimo, na primjer, da zastupnik odbrane ne iznese ništa o ličnim okolnostima koje se u članu 24 navode kao faktor za ublažavanje kazne – da li mislite da je Žalbeno vijeće dužno da stane istraživati da li postoje neke olakšavajuće okolnosti mada ih zastupnik odbrane nije iznio pred prvostepenim sudom?

O: Kao prvo, želim da kažem da Pretresno vijeće ima tu obavezu i da član 24...

P: Kako Pretresno vijeće može imati obavezu da traži lične okolnosti ako zastupnik odbrane nije pokrenuo to pitanje?

O: No, u nekim slučajevima ne postoji zastupnik odbrane. Možda ćete imati nekoga ko –

P: Dobro, pretpostavimo da imamo.

O: Treba da se promisli o tome kakva bi situacija nastala, šta član 24 nalaže pretresnom vijeću, ako imate nekoga ko odbija da prizna Sud i taj bude osuđen? U tom slučaju pretresno vijeće bi, po mojem mišljenju, vjerovatno zatražilo pomoć tužioca i tužioca zamolilo da ukaže na lične okolnosti koje su njemu poznate, a i samo na osnovu dokaza koji su mu predočeni razaznalo koje druge lične okolnosti mogu biti od pomoći prilikom odmjeravanja kazne, te da to precizira u svom obrazloženju uz presudu o kazni.

...

Mislim da tako treba postupiti onda kada zastupnik odbrane nije od osobite pomoći.⁶⁶⁷

413. Naposljetku, čini se da branilac svoju tvrdnju da drugostepeni sud mora da sâm preispita spis kako bi eventualno našao materijal koji bi mogao biti relevantan za pitanje

⁶⁶⁵ Transkript žalbenog pretresa, str. 895.

⁶⁶⁶ Transkript žalbenog pretresa, str. 813.

⁶⁶⁷ Transkript žalbenog pretresa, str. 579-580.

presude o kazni, ograničava na situacije gdje optuženi nema branioca, odbija priznati sud i bude osuđen, kao i na situacije kada “zastupnik odbrane nije od osobite pomoći”.⁶⁶⁸

414. Žalbeno vijeće napominje da su u ovom predmetu oba žalioaca o kojima je riječ imali branioca i da su Pretresnom vijeću podnijeli pismene podneske u vezi sa presudom o kazni (odnosno naveli svoje lične okolnosti).⁶⁶⁹ Pravilo 85(A)(vi) predviđa da Pretresno vijeće mora razmotriti “sve relevantne informacije koje mogu pomoći pretresnom vijeću kod odmjeravanja odgovarajuće kazne ako žalilac bude proglašen krivim po jednoj ili više tačaka optužnice”. Žalbeno vijeće smatra da, ako optuženi ne iznese nikakve relevantne informacije, pretresno vijeće u pravilu nije dužno da krene u potragu za informacijama za koje branilac ne smatra shodnim da ih iznese pred vijeće u odgovarajućem trenutku. U predmetu kojim se ovdje bavimo, branilac je iznio tri slučaja u kojima bi Žalbeno vijeće, kako on tvrdi, bilo obavezno da potraži nove informacije. Čini se da se da se nijedan od njih ne može primijeniti na žalioce u ovom predmetu. Naročito se u pogledu treće kategorije ne bi reklo da branilac smatra da odbrana na suđenju “nije bila od osobite koristi”. S obzirom na to, Žalbeno vijeće smatra da mu nije predočen nijedan razlog da razmotri i uzme u obzir bilo kakve faktore za ublažavanje kazne koji, mada su u vrijeme suđenja bili dostupni, tada nisu bili iznijeti pred Pretresno vijeće.

D. Podudarna pitanja u Josipovićevoj i Šantićevoj žalbi

1. Praksa sudova u bivšoj Jugoslaviji i krivični zakon SFRJ

415. Šantić tvrdi, obrazlažući to prilično detaljno, da je Pretresno vijeće u pogledu odmjeravanja kazni dužno da slijedi praksu sudova u bivšoj Jugoslaviji.⁶⁷⁰ On se naročito poziva na upotrebu futura “će” /*shall*/ u članu 24(1) Statuta koja po njemu izriče obavezu da se slijedi ta praksa, iako pritom propušta reći da puna formulacija glasi “imaće u vidu”, a ne “imaće obavezu da slijedi”.⁶⁷¹ Josipović jednostavno, bez objašnjenja, tvrdi da Pretresno

⁶⁶⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 580.

⁶⁶⁹ *Vidi* generalno Josipovićev završni podnesak; *vidi i* Šantićev završni podnesak.

⁶⁷⁰ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.4.5.

⁶⁷¹ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.4.3.-3.4.5.

vijeće nije “u odgovarajućoj mjeri uzelo u obzir opštu praksu odmjeravanja zatvorskih kazni u sudovima u bivšoj Jugoslaviji”.⁶⁷²

416. U svojem odgovoru, tužilac se poziva na dosadašnju praksu Međunarodnog suda, u smislu da bi Krivični zakon SFRJ trebao biti korišten samo kao smjernica. Tužilac tvrdi da dosljedna praksa Međunarodnog suda u ovom pogledu treba da se nastavi i da nije predložen nijedan razlog da se od nje odstupi.⁶⁷³

417. Žalbeno vijeće preliminarno napominje da je Josipović predočio slabe, odnosno nikakve argumente u prilog svojoj tvrdnji da Pretresno vijeće nije u odgovarajućoj mjeri uzelo u obzir praksu sudova u bivšoj Jugoslaviji. Iako je Josipovićevu argumentaciju moglo odbaciti i samo po tom osnovu, Žalbeno vijeće će je opširnije razmotriti zbog toga što je isto pitanje, ali na detaljniji način, pokrenuo i Šantić.

418. Član 24(1) Statuta između ostalog predviđa sljedeće: “Prilikom određivanja kazne zatvora pretresno vijeće imaće u vidu opštu praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije.”⁶⁷⁴ Praksa Žalbenog vijeća Međunarodnog suda u ovom pogledu dosljedno je potvrđivala da, iako opšta praksa sudova u bivšoj Jugoslaviji može poslužiti kao smjernica (i treba da se uzima u obzir), Pretresno vijeće nije obavezno da postupi tačno onako kako bi postupio sud u bivšoj Jugoslaviji.⁶⁷⁵ Žalbeno vijeće je konstatovalo da “u interesu pravne sigurnosti i predvidljivosti, Žalbeno vijeće treba slijediti svoje prijašnje odluke, ali istodobno i imati slobodu da od njih odstupi kad za to postoje uvjerljivi razlozi u

⁶⁷² Josipovićev žalbeni podnesak, 35. Tokom žalbenog pretresa, Šantićev branilac je iznio opšti podnesak u ime svih žalilaca po ovom pitanju. Međutim, izuzev uopštenog izlaganja faktora koje su u odmjeravanju kazni uzimali u obzir sudovi u bivšoj Jugoslaviji, nije predočio nijedan konkretan argument zašto bi praksa tih sudova trebala obavezivati Međunarodni sud. Isto tako, ničim nije objašnjeno u čemu to praksa Međunarodnog suda odstupa od njihove prakse, niti čime je to Pretresno vijeće u ovom predmetu za bilo kojeg žalioća odstupilo od primjene tih opštih principa. *Vidi* transkript žalbenog pretresa, str. 589-596.

⁶⁷³ Na primjer, u vezi sa Josipovićevim argumentom, tužilac odgovara da je razmatranje Pretresnog vijeća po ovom pitanju “pravno neoboriv”. Odgovor tužioca, par. 38.46; *vidi i* odgovor tužioca, par. 39.3.

⁶⁷⁴ Pravilo 101(B) između ostalog predviđa sljedeće: “Prilikom određivanja kazne pretresno vijeće uzima u obzir faktore spomenute u članu 24(2) Statuta, kao i faktore kao što su: ... (iii) opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije”.

⁶⁷⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 117; drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 813. Međunarodni sud za Ruandu takođe je usvojio sličan pristup izricanju kazni shodno čl. 23 svog Statuta koji predviđa sljedeće: “Prilikom određivanja kazne zatvora pretresno vijeće imaće u vidu opštu praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima Ruande.” *Vidi* npr. drugostepenu presudu o kazni u predmetu *Serushago*, par. 30.

interesu pravde”.⁶⁷⁶ Pitanje koje se može pojaviti jeste da li su žalioци iznijeli ili suprotne argumente ili ubjedljive razloge, dovoljne da opravdaju ponovno razmatranje tog pitanja od strane Žalbenog vijeća.

419. Ako se pogleda prije svega prvostepena presuda, Žalbeno vijeće je mišljenja da Pretresno vijeće jeste imalo u vidu praksu sudova u bivšoj Jugoslaviji u pogledu izricanja zatvorskih kazni, upravo onako kako nalažu Statut i Pravilnik. Pretresno vijeće je bilo sljedećeg stava:

Iz tih odredbi jasno slijedi, a osobito iz izraza “imati u vidu” i “uzeti u obzir”, da Pretresno vijeće u odmjeravanju kazne nije obavezno slijediti praksu sudova bivše Jugoslavije. Na rečenu praksu u odmjeravanju kazne valja se osvrnuti u smislu pomoći prilikom određivanja kazni koje će izreći Pretresno vijeće.⁶⁷⁷

420. Pretresno vijeće je prilično detaljno proučilo članove 33, 38, 41 48 i 142 Krivičnog zakona SFRJ i konstatovalo da je naročito član 41 Zakona (koji utvrđuje opšte principe odmjeravanja kazne) “u biti sličan odredbama o kažnjavanju Statuta i Pravilnika”.⁶⁷⁸ Komentarišući taj član, Vijeće je detaljno izložilo faktore koji treba da se uzmu u obzir, uključujući olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, stepen krivične odgovornosti i okolnosti počinjenja krivičnog djela.⁶⁷⁹

421. Opšte uzevši, Žalbeno vijeće ne može da nađe grešku u toj analizi. Ni jedan ni drugi žalilac nisu pokazali ni zašto bi, protivno dosljednoj jurisprudenciji koju je ispravno slijedilo Pretresno vijeće, praksa sudova SFRJ bila obavezujuća. Međutim, oni i pored toga nisu pokazali da bi, čak i da ta praksa jeste obavezujuća, zaključci Pretresnog vijeća o njihovim okolnostima i njihovoj vinosti bili različiti. Pretresno vijeće je posvetilo pažnju relevantnim odredbama Zakona i onda detaljno izložilo pitanja koja je riješilo uzeti u obzir.

422. Šantić takođe tvrdi da se kaznom na 25 godina zatvora zbog progona, koja je njemu izrečena, krši princip *nullum crimen sine lege* jer tako velika zatvorska kazna nije bila

⁶⁷⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 107.

⁶⁷⁷ Prvostepena presuda, par. 840.

⁶⁷⁸ Prvostepena presuda, par. 841.

⁶⁷⁹ Prvostepena presuda, fusnota 989.

predviđena u SFRJ u vrijeme kada su krivična djela počinjena.⁶⁸⁰ On ističe da su se zločini dogodili 16. aprila 1993., a da je MKSJ (koji dopušta veću kaznu) osnovan tek mjesec dana nakon toga.⁶⁸¹ Šantić tvrdi da su u vrijeme kad je krivično djelo počinjeno “jedini sudovi nadležni da vode postupak za krivična djela za koja optužnica tereti bili sudovi SFRJ... [M]aksimalno predviđeno trajanje zatvorske kazne bilo je 15 ili 20 godina, zavisno od stanovišta s kojeg zakon SFRJ pođe.”⁶⁸² Shodno tome, on tvrdi da kazna koja mu je dosuđena po tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice treba da bude smanjena.⁶⁸³ U svom odgovoru, tužilac se poziva na zaključke iz drugostepene presude u predmetu *Čelebići* i tvrdi da Šantić “ne iznosi nijedan novi suštinski argument zbog kojeg bi Žalbeno vijeće trebalo da revidira svoju prethodnu jurisprudenciju”.⁶⁸⁴

423. Kako je istakao tužilac, Žalbeno vijeće je ovo pitanje već razmatralo u drugostepenoj presudi u predmetu *Čelebići*. Žalbeno vijeće je prihvatilo da se princip da praksa sudova u bivšoj Jugoslaviji u pravilu nije *obavezujuća* za pretresna vijeća

primjenjuje na krivična djela počinjena kako prije, tako i nakon osnivanja Međunarodnog suda. Žalbeno vijeće stoga ne vidi razlog zašto bi izricanje kazne veće od maksimalne moguće kazne po domaćem zakonu u bivšoj Jugoslaviji u vrijeme kad su ta krivična djela bila počinjena predstavljalo retroaktivno povećanje kazne.⁶⁸⁵

424. Vijeće je međutim podsjetilo da svaka kazna koja se izriče mora da se temelji na postojećem mjerodavnom pravu. Kad se radi o zločinima koji se procesuiraju pred Međunarodnim sudom, Vijeće je ustvrdilo da ne može “da bude nikakve sumnje o tome da su žalioци morali biti svjesni činjenice da zločini za koje su protiv njih podignute optužnice predstavljaju najteža kršenja međunarodnog humanitarnog prava koja se kažnjavaju najtežim kaznama”.⁶⁸⁶

425. U ovom predmetu, Šantić je osuđen na 25 godina zatvora za zločin progona, na osnovu radnji za koje je Pretresno vijeće smatralo da su naročito teške i ozbiljne. Takvu

⁶⁸⁰ Šantićev žalbeni podnesak, par. 2.4. On tvrdi da “se njome krše fundamentalni principi i međunarodnog i praktično svih nacionalnih pravnih sistema da se za krivično djelo odredi kazna veća od one koju dozvoljava zakon koji je bio na snazi u vreme počinjenja radnji koje konstituiraju to krivično djelo.”

⁶⁸¹ Šantićev žalbeni podnesak, par. 2.4(B).

⁶⁸² Šantićev žalbeni podnesak, par. 2.4(C).

⁶⁸³ Šantićev žalbeni podnesak, par. 2.4.

⁶⁸⁴ Odgovor tužioca, par. 39.6.

⁶⁸⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, 816.

⁶⁸⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, 817.

kaznu omogućava Pravilnik Međunarodnog suda koji kao maksimalnu dozvoljava i kaznu doživotnog zatvora.⁶⁸⁷ Kao i u prethodno pomenutom predmetu, Žalbeno vijeće smatra da je Šantić bez ikakve sumnje mogao da očekuje veoma strogu kaznu, čak do pomenutog maksimuma, u slučaju da bude osuđen za zločine navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnici.

426. Ni Šantić ni Josipović nisu Žalbenom vijeću predočili nijedan osnov zbog kojeg bi se Vijeće trebalo iznova baviti tim pitanjima i odstupiti od postojeće jurisprudencije. Iz gorenavedenih razloga, oba argumenta obrađena u ovom dijelu se odbacuju.

E. Žalba na presudu o kazni Drage Josipovića

427. U žalbenom pretresu, Josipović je svoju žalbu na kaznu ukratko rezimirao tvrdeći

da je kazna od 15 godina pretjerana i s obzirom na sve okolnosti u ovom predmetu ako se vodi računa naročito o ulozi i položaju Josipovića kako ga je utvrdilo Pretresno vijeće, o tome da se on dobrovoljno predao ovom Sudu, da je, prema iskazima svjedoka, priskakao i pomagao muslimanskim porodicama, naročito porodici svjedokinje CA, na sam dan masakra.⁶⁸⁸

1. Vijeće je pogriješilo ne uzevši u obzir izvjesne olakšavajuće okolnosti

428. Josipović tvrdi da Pretresno vijeće nije uzelo u obzir izvjesne olakšavajuće okolnosti prilikom odmjeravanja primjerene kazne.⁶⁸⁹ On se naročito poziva na sljedeće: pomaganje Muslimanima u opasnosti, uključujući ono što je činio 16. aprila 1993.; postupci koje je preduzeo radi njegovanja dobrih odnosa sa svojim komšijama Muslimanima uprkos sukobu; činjenica da se on vratio u pritvorsku jedinicu nakon što je privremeno pušten radi sahrane svoje majke i da se dobrovoljno predao Međunarodnom sudu; činjenica da je ranije bio dobrog karaktera, da nije ispoljavao nikakve nacionalne ni etničke predrasude i da nije bio politički aktivan; najzad, njegov odgovoran odnos prema porodici.

429. Tužilac tvrdi da je težina pridana dokazima o pomaganju stvar diskrecione ocjene Pretresnog vijeća i da Josipović nije pokazao suprotno.⁶⁹⁰ Opšte uzevši, tužiocu se čini da

⁶⁸⁷ Pravilo 101(A).

⁶⁸⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 747.

⁶⁸⁹ Josipovićev žalbeni podnesak, 35 *et seq.*

⁶⁹⁰ Odgovor tužioca, par. 37.17.

Josipović traži da se o kazni rješava *de novo*, što je pogrešno shvatanje svrhe žalbenog postupka. Tužilac tvrdi da on nije nedvosmisleno pokazao da je Pretresno vijeće u bilo čemu pogriješilo ostvarujući svoje diskrecione ovlasti te da se žalba po tom osnovu mora odbaciti.⁶⁹¹

430. Žalbeno vijeće podsjeća da pravilo 101(B)(ii) utvrđuje da prilikom rješavanja o primjerenoj kazni pretresno vijeće mora uzeti u obzir olakšavajuće okolnosti. Težina koja će se pridati tim okolnostima stvar je diskrecione ocjene pretresnog vijeća, koje nema nikakvu obavezu da detaljno iznese svaki faktor na osnovu kojeg je odlučivalo. Protivno tome što tvrdi Josipović, preispitivanje spornih dijelova prvostepene presude ne pokazuje nikakav propust Pretresnog vijeća u vezi s ovim pitanjem.⁶⁹² Na primjer, Pretresno vijeće izričito tvrdi da kao olakšavajuću okolnost uzima u obzir mjere koje je Josipović preduzeo kako bi pomogao Muslimanima, time što je npr. jednom Muslimanu posudio vojnički prsluk HVO-a i spriječio vojnike da ubiju svjedokinju DD.⁶⁹³ Pretresno vijeće je takođe uzelo u obzir činjenicu da se Josipović dobrovoljno predao Međunarodnom sudu. Pretresno vijeće se izričito pozvalo i na pismene podneske u vezi s odmjeravanjem kazne koje je Josipović podnio na suđenju.⁶⁹⁴ To je dokaz *prima facie* da su ti postupci uzeti u obzir. Žalbeno vijeće ponavlja da žalbeni postupak nije prilika optuženom za suđenje *de novo* ili “da Žalbeno vijeće ponovno razmatra dokaze i okolnosti predočene Pretresnom vijeću”.⁶⁹⁵ Većina sada predočenih faktora bila je iznesena pred Pretresnim vijećem u Josipovićevim pismenim podnescima. Težina koja treba da im se prida stvar je diskrecione odluke Pretresnog vijeća, a Josipović nije pokazao da je ta diskreciona ovlast iskorištena na neprimjeren način, zbog čega bi trebalo smanjiti izrečenu mu kaznu.

431. Iz tih razloga, ovaj se argument odbacuje.

---

⁶⁹¹ Odgovor tužioca, par. 37.20-37.21.

⁶⁹² Prvostepena presuda, par. 834-838, 858-860.

⁶⁹³ Prvostepena presuda, par. 860.

⁶⁹⁴ Prvostepena presuda, par. 835.

⁶⁹⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 837.

2. Pretno vijeće je pogrešno ocijenilo razmjere uloge žalilaca u događajima u Ahmićima

432. Josipović tvrdi da Pretno vijeće nije uzelo u obzir to da je njegova lična odgovornost za događaje koji su se desili u kući Muzafera Puščula bila ograničena. Konkretno, on tvrdi da “[u] presudi ne postoji ništa što bi ukazivalo na to da je Pretno vijeće uzelo u obzir okolnost da Drago Josipović nije izveo Muzafera Puščula iz kuće, da nije pucao u njega niti druge poticao ili ohrabrivao da to čine”.⁶⁹⁶ Sa druge strane, tužilac tvrdi da, protivno Josipovićevoj tvrdnji, Pretno vijeće iznosi primjere da njegova uloga u tim događajima nije bila beznačajna.⁶⁹⁷

433. Josipovićev argument da Pretno vijeće nije na ispravan način uzelo u obzir njegovu ličnu odgovornost u napadima, odnosno da bi njegovo učešće u svakom pogledu trebalo da se smatra minimalnim, nije osnovan. Osuđujući Josipovića, Pretno vijeće je prihvatilo svjedočenje svjedokinje EE da je Josipović učestvovao u napadu na kuću Muzafera Puščula i da je bio “u grupi vojnika koji su napali i zapalili kuću, te ubili Muzafera Puščula”.⁶⁹⁸ Vijeće je utvrdilo da je on bio

prisutan na mjestu zločina u grupi koja se zaputila do te kuće sa namjerom da ubije i/ili istjera njene stanovnike i da je zapali. To je učinio isključivo zato što su žrtve bile Muslimani, iz istih onih razloga koji su izneseni u gornjem tekstu za Mirjana i Zorana Kupreškića. Optuženi je bio svjestan da će napadati nenaoružane i bespomoćne civile, te da je taj napad dio početka velike kampanje “etničkog čišćenja” Muslimana iz doline rijeke Lašve.⁶⁹⁹

434. Misli da bi se njegova uloga u bilo kom pogledu mogla smatrati minimalnom bilo bi pogrešan. Naprotiv, jasno je da je Pretno vijeće ispravno presudilo da uloga koju je odigrao Josipović nikako nije bila zanemariva, da je njegova odgovornost bila velika, te da mu kaznu treba odmjeriti shodno tome.

435. Iz tih razloga, ovaj se argument odbacuje.

⁶⁹⁶ Josipovićev žalbeni podnesak, par. 38.

⁶⁹⁷ Odgovor tužioca, par. 37.18.

⁶⁹⁸ Prvostepena presuda, par. 810.

⁶⁹⁹ Prvostepena presuda, par. 814.

3. Dokazi učešća u napadu na kuću Nazifa Ahmića i dokazi komandne uloge

436. Žalbeno vijeće je presudilo da su navodi iz svjedočenja svjedokinje DD u pogledu Josipovićevo učešća u napadu na kuću Nazifa Ahmića materijalne činjenice za tezu tužioca protiv Josipovića koje nisu bile navedene u Izmijenjenoj i dopunjenoj optužnicu te stoga nisu mogle poslužiti kao osnov za osuđujuću presudu za progone po tački 1. To umanjuje njegovu vinost po tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice. Žalbeno vijeće je takođe ustanovilo da Pretresnom vijeću nisu bili predloženi nikakvi dokazi na osnovu kojih je ono moglo odlučiti da je Josipović tokom napada na Ahmiće nad vojnicima imao komandnu ulogu bilo kakve vrste.⁷⁰⁰ Pretresno vijeće se nije konkretno pozvalo na taj nalaz prilikom donošenja presude o kazni za Josipovića, niti je zaključilo da bi to trebalo biti uzeto u obzir kao otežavajući faktor. Ipak, pretpostavlja se da je Pretresno vijeće smatralo da je ukupno vino ponašanje dokazano i presudu na kazni je izreklo na osnovu toga. U svojim zaključcima, Pretresno vijeće se konkretno poziva na taj nalaz sljedećom tvrdnjom:

Pretresno vijeće odbacuje svjedočenje Drage Josipovića da je taj dan proveo krećući se mjestom bez neke očigledne svrhe. Istina je ta da je on bio naoružan i aktivan, da je u cijelosti izvršio svoju ulogu u napadima na svoje komšije, a ponekad je i zapovijedao grupom vojnika.⁷⁰¹

437. Shodno tome, Žalbeno vijeće smatra da su ovi zaključci morali imati nekakav uticaj na presudu o kazni izrečenu Josipoviću te da bi trebalo da ih Žalbeno vijeće uzme u obzir.

4. Zaključak

438. Žalbeno vijeće je odlučilo da Josipovićevu kaznu smanji iz sljedećih razloga:

(i) Pretresno vijeće je pogriješilo u tome što je na osnovu dokaza koji su mu bili predloženi donijelo činjenični nalaz da je Josipović imao komandni položaj.

(ii) Utvrdivši da je Izmijenjena i dopunjena optužnica manjkava jer se u njoj ne navodi napad na kuću Nazifa Ahmića, Žalbeno vijeće zaključuje da je osnov za osuđujuću presudu Josipoviću izrečene po tački 1 (progon) time smanjen.

⁷⁰⁰ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 354-360.

⁷⁰¹ Prvostepena presuda, par. 813.

439. Iz tih razloga, Žalbno vijeće ukupnu kaznu od 15 godina zatvora dosuđenu Josipoviću smanjuje na kaznu od 12 godina zatvora.

F. Žalba na presudu o kazni Vladimira Šantića

1. Poređenje sa kaznama izrečenim u drugim predmetima MKSJ-a i na drugim sudovima za ratne zločine

440. Šantić iznosi argument da je njegov slučaj trebalo da se uporedi sa kaznama izrečenima drugim licima osuđenim za ratne zločine ili pred ovim Međunarodnim sudom ili pred drugim sudovima za ratne zločine.⁷⁰² On tvrdi da bi dobio nižu kaznu da je Pretresno vijeće izvršilo takvo poređenje. Šantić se poziva na praksu u donošenju presuda o kazni Nirnberškog i Tokijskog suda i tvrdi da, uprkos činjenici da su neki od optuženih na tim sudovima, iako su bili osuđeni za veoma teške zločine, dobili zatvorske kazne manje od njegove.⁷⁰³ Sličnu tvrdnju on iznosi i u pogledu nekih predmeta koje je rješavao MKSJ.⁷⁰⁴

441. Tužilac u svom odgovoru tvrdi da obrazloženje presude o kazni Pretresnog vijeća jasno pokazuje da se Vijeće držalo standardne politike odmjeravanja kazni pretresnih vijeća MKSJ-a i da je principe artikulisane u njoj Žalbno vijeće u više navrata potvrđivalo.⁷⁰⁵ Tužilac tvrdi da Šantićev predmet “ne sadrži ni minimum elemenata koji bi opravdavali poređenje” njegovog i pomenutih slučajeva.⁷⁰⁶ Što se tiče poređenja sa predmetima koje je rješavao Međunarodni sud, tužilac smatra da na Međunarodnom sudu ne postoji neki određeni, formulisani penalni režim i da, sve dok se ostaje u okviru prostora definisanog Statutom i Pravilnikom, “pretresna vijeća imaju diskrecionu ovlast da slobodno izriču kaznu koje ocijene najprimjerenijom za predmet koji rješavaju”.⁷⁰⁷

442. Žalbno vijeće podsjeća na Šantićevu tvrdnju da je “težina krivičnog djela presudni faktor prilikom određivanja kazne... Težina zločina uključuje razmatranje posljedica zločina

⁷⁰² Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.6-3.7.

⁷⁰³ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.6.

⁷⁰⁴ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.7.

⁷⁰⁵ Odgovor tužioca, par. 35.4-35.7.

⁷⁰⁶ Odgovor tužioca, par. 39.10. Tužilac tvrdi da on nije naveo minimum elemenata “koji bi opravdavali poređenje..., kao što su pokazivanje velike sličnosti u vinosti, težini krivičnog djela ili stepenu učestvovanja”.

⁷⁰⁷ Odgovor tužioca, par. 39.11.

prilikom određivanja kazne”.⁷⁰⁸ Žalbeno vijeće je s tim saglasno. Prilikom odmjeravanja kazne, pretresno vijeće mora da krene od toga da “najvažnija stvar koju treba imati u vidu, [...] jeste težina krivičnog djela”.⁷⁰⁹ U ovom predmetu Pretresno vijeće nije postupilo nimalo drugačije. Štaviše, princip iz prvostepene presude koji navodimo dosad je potvrđen u nekoliko odluka Žalbenog vijeća:

Kazne koje valja izreći moraju odražavati inherentnu težinu kriminalnog ponašanja optuženih. Utvrđivanje težine zločina zahtijeva razmatranje osobitih okolnosti predmeta, kao i oblika i stepena učestvovanja optuženih u zločinu.⁷¹⁰

443. Razmatrajući težinu svojstvenu pojedinom krivičnom djelu, Pretresno vijeće nema obavezu da slučaj jednog optuženog poredi sa slučajem nekog drugog optuženog. Pravni zastupnici svih žalilaca tvrde da je “[s]vakako u temelju pravično da ljudi koji su počinili slične zločine u sličnim okolnostima dobiju slične kazne”.⁷¹¹ Žalbeno vijeće niti ovdje ne osporava tu tvrdnju. Međutim iako je u prethodno pomenutom slučaju izričito donijelo zaključak da “ne poriče korist koja se može izvući iz ranijih odluka”, Žalbeno vijeće takođe konstatuje da ta korist može da bude ograničenog domašaja.⁷¹²

Mada [Žalbeno vijeće] ne osporava tvrdnju da bi trebalo da se očekuje da dva optužena osuđena za slična krivična djela u sličnim okolnostima u praksi neće dobiti suviše različite kazne, razlike su često značajnije od sličnosti tako da olakšavajući i otežavajući faktori diktiraju različite ishode.⁷¹³

444. Ono što je značajno jeste to da se postupa s dužnim uvažavanjem odredaba Statuta i Pravilnika, jurisprudencije Međunarodnog suda i MKSR-a, te okolnosti predmeta.

445. Šantić je naveo nekoliko predmeta koje su rješavali Nirberški i Tokijski sud, kao i predmete ovoga Suda, obrazlažući da je svaki od osuđenih u tim predmetima počinio krivična djela veće težine, a da su im izrečene manje stroge kazne.⁷¹⁴ Međutim, ne iznosi se

⁷⁰⁸ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.6.

⁷⁰⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 731.

⁷¹⁰ Prvostepena presuda, par. 852. Taj princip je nakon toga potvrđen u drugostepenoj presudi u predmetu *Čelebići*, par. 731 i drugostepenoj presudi u predmetu *Aleksovski*, par. 182. Iako je posrijedi paragraf iz dijela presude posvećenom Zoranu i Mirjanu Kupreškiću, Žalbeno vijeće smatra da se može podrazumijevati da je Pretresno vijeće u razmatranju presuda o kazni taj princip zasigurno primijenilo na sve žalioce, pošto je on opšte naravi.

⁷¹¹ Transkript žalbenog pretresa, str. 576.

⁷¹² Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 721.

⁷¹³ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 719.

⁷¹⁴ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.6-3.7.

nikakav stvarni argument o tome kako bi upravo ta poređenja bila od koristi u njegovom slučaju. Kako ti razlozi dakle nisu objašnjeni, Žalbeno vijeće se ne kani upuštati u analizu svakog navedenog predmeta, niti u vezi sa svakim od tih predmeta razmatrati zašto je trebalo da Šantićeva kazna bude manja. Dovoljno je reći da je za Pretresno vijeće najvažnije upravo to da izriče individualizirane kazne.

446. U Prvostepenoj presudi, kako će se vidjeti niže, Pretresno vijeće je uzelo u obzir Šantićeve lične okolnosti, težinu njegovih krivičnih djela i ukupnost njegovog vinog ponašanja. To je bio osnov presude o kazni koja mu je izrečena i Žalbeno vijeće ne nalazi nikakvu grešku u tome što Pretresno vijeće nije izriekom njegov predmet usporedilo s drugima.

447. Iz tih razloga, ovaj se argument odbacuje.

2. Netačno utvrđene otežavajuće okolnosti

448. Šantić tvrdi da je kazna koja mu je izrečena pretjerana.⁷¹⁵ Pozivajući se naročito na paragraf 862. prvostepene presude, on tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo donijevši zaključak da su neki od pomenutih faktora otežavajuće okolnosti i, nadalje, da neke od pomenutih okolnosti uopšte postoje. Prvo, Šantić tvrdi da je pogrešan zaključak Pretresnog vijeća da je njegov komandni položaj otežavajuća okolnost zato što je to “dio činjeničnog navoda o krivičnom djelu samom po sebi, tj. konstitutivna činjenica krivičnog djela”.⁷¹⁶ Drugo, on tvrdi da je pogrešno što Pretresno vijeće svoj nalaz da je on zapovijedi svojih nadređenih prenosio svojim potčinjenima smatra otežavajućim faktorom i tvrdi da bi to prije moglo biti faktorom za ublažavanje kazne.⁷¹⁷ Treće, Šantić tvrdi da dio prvostepene presude koji se odnosi na utvrđeno činjenično stanje ne sadrži nalaz da je on pomagao u strateškom planiranju napada te da se Pretresno vijeće zbog toga nije smjelo na to pozvati kao na otežavajući faktor za odmjerenje kazne.⁷¹⁸ Četvrto, Šantić iznosi argument da njegovo učešće u napadu na kuću Muzafera Pušćula i učešće u njegovom ubistvu sami po sebi nisu

---

⁷¹⁵ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.1.

⁷¹⁶ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.8(7).

⁷¹⁷ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.8(7).

⁷¹⁸ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.8(8).

otežavajući faktori, nego “samo navodi iz optužnice”.⁷¹⁹ Odnosno, on obrazlaže da su to neophodna obilježja krivičnog djela za koje mu se kazna izriče. Šantić nadalje tvrdi da su pozivanja Pretresnog vijeća na njegovu aktivnu ulogu u lišavanju života civila bosanskih Muslimana, uništavanju njihovih domova i imovine, te protjerivanju bosanskih Muslimana “puke spekulacije i nagađanja Pretresnog vijeća”.⁷²⁰

449. Tužilac pobija svaki od ovih argumenata, a posebno tvrdnjom da argumenti od tri do pet nisu drugo “do ponavljanje navoda protiv dokaza na kojima se zasniva žaliočeva osuđujuća presuda čije bi povlačenje trebalo da se razmotri”. Kako god bilo, tužilac tvrdi da se u njima “čak i ne navodi neka greška u primjeni prava ili greška u korištenju diskrecionih ovlasti od strane Pretresnog vijeća koja bi zavređivala da je Žalbeno vijeće razmatra”.⁷²¹

450. Paragraf 862. prvostepene presude, koji se odnosi na kaznu izrečenu Šantiću, glasi kako slijedi:

Kada je riječ o proglašenju krivim po tački koja se tiče progona, uloga Vladimira Šantića bila je vrlo ozbiljna, budući da je on bio zapovjednik koji je pomagao u strateškom planiranju cijelog napada. Osim toga, svojim je podređenim prosljeđivao naređenja svojih nadređenih, što je zapravo značilo da je ponovo izdavao naređenja koja su u datim okolnostima bila protivzakonita. Takva uloga njegovo učestvovanje u počinjenim krivičnim djelima čini osobito teškim. Nadalje, on je odigrao aktivnu ulogu u ubijanju civila bosanskih Muslimana u Ahmićima, razaranju njihovih domova i imovine i u njihovom protjerivanju s područja Ahmića – Šantića. Konkretnije, Vladimir Šantić sudjelovao je u napadu na kuću Puščulovih. Tokom napada kuća je spaljena, a Muzafer Puščul ubijen. Porodica je istjerana iz njihovog doma nakon što je bila prisiljena da promatra ubistvo Muzafera Puščula. Napad je započeo u ranim jutarnjim satima pa žrtvama nije dana nikakva mogućnost da pobjegnu.

451. Kako je već rečeno, prilikom odmjeravanja kazne Pretresno vijeće je dužno da uzme u obzir i odvagane ukupnost vinosti optuženog. U ovom predmetu, Šantić je osuđen za direktnu odgovornost po članu 7(1) Statuta. Međutim, pored toga, Pretresno vijeće je zaključilo da je on imao komandni položaj, a Žalbeno vijeće taj zaključak podržava.⁷²² Žalbeno vijeće potvrđuje da Pretresno vijeće ima diskrecionu ovlast da zaključi kako je ta direktna odgovornost, po članu 7(1) Statuta, otežana položajem vlasti koji počinilac posjeduje. Posljednji put je to ponovo potvrđeno u drugostepenoj presudi u predmetu *Čelebići*, a na osnovima izloženim u drugostepenoj presudi u predmetu *Aleksovski*, gdje je

⁷¹⁹ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.8(10).

⁷²⁰ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.8(9).

⁷²¹ Odgovor tužioca, par. 39.15.

Pretresno vijeće odgovornost nadređenog koju je žalilac imao smatralo ozbiljnom otežavajućom okolnošću. U predmetu *Čelebići*, Žalbeno vijeće je konstatovalo:

Osim što je tolerisao zločine kao komandant, žalilac je svojim direktnim učestvovanjem davao dodatni poticaj svojim podređenima da čine takva djela. Kombinacija ovih faktora trebala je, dakle, dovesti do duže kazne i sigurno nije smjela biti osnovom za njezino ublažavanje.⁷²³

452. Slično tome, i Pretresno vijeće u ovom predmetu konstatovalo je da komandni položaj uvećava značaj njegove uloge. Žalbeno vijeće u tome ne nalazi nikakvu grešku.

453. Drugi i treći Šantićev argument odnose se na činjenicu da je Pretresno vijeće, prilikom odmjeravanja kazne za njega, izjavilo da je on naredjenja svojih nadređenih u vezi sa napadom na Ahmiće prenosio svojim potčinjenima i da je učestvovao u planiranju strategije čitavog napada. Žalbeno vijeće je već ispitalo implicitni zaključak da je on učestvovao u strateškom planiranju čitavog napada i konstatovalo da je neodrživ.⁷²⁴ U skladu s tim, Žalbeno vijeće prihvata da je Pretresno vijeće pogriješilo pozvavši se na to kao na faktor za otežavanje njegove kazne. S druge strane, Žalbeno vijeće smatra da je Pretresno vijeće imalo osnova da izvede razložan zaključak da je on, ako je toga dana bio jedan od zapovjednika, prenosio naredjenja drugima.

454. Najzad, čini se da Šantić navodi da je Pretresno vijeće pogriješilo time što je jednim od otežavajućih faktora smatralo upravo njegovo učešće u napadu na kuću Muzafera Pušćula. Žalbeno vijeće se s tim ne slaže. Što se tog dijela prvostepene presude tiče, Pretresno vijeće je svakako imalo pravo da podsjeti na momente zbog kojih je Šantić osuđen kako bi iznijelo na temelju čega namjerava odmjeriti kaznu, a polazeći od “imperativne obaveze da se kazna individualizira kako bi bila odraz individualnih prilika optuženog i težine zločina”,⁷²⁵ i u tome Žalbeno vijeće ne nalazi nikakvu grešku. Slično tome, Žalbeno vijeće ne može da nađe nikakvu grešku u tome što se Pretresno vijeće pozvalo na Šantićevu ulogu u lišavanju života civila bosanskih Muslimana u Ahmićima, u uništavanju domova i imovine Muslimana, te u njihovom protjerivanju iz zone Ahmići - Šantići. Iz gore citiranog

⁷²² *Vidi* diskusiju *supra*, par. 363-368.

⁷²³ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 745. (gdje se citira drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 183.

⁷²⁴ *Vidi* diskusiju *supra*, par. 365.

⁷²⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 717.

odlomka jasno je da je Pretresno vijeće tu tvrdnju kvalifikovalo pozivajući se na Šantićevo učešće u napadu na kuću porodice Puščul. Štaviše, Pretresno vijeće je s pravom uzelo u obzir činjenicu da se Šantićevo učešće u napadu na porodicu Puščul odvijalo u širem kontekstu napada na Ahmiće u kojem su ubijeni i ozlijeđeni mnogi civili bosanski Muslimani te razorene mnoge kuće. Iz tih razloga, ovaj argument se odbacuje.

3. Neuzimanje u obzir svih relevantnih olakšavajućih okolnosti

455. Šantić tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo i time što u prvostepenoj presudi nije pomenulo i što pri određivanju kazne nije uzelo u obzir sljedeće olakšavajuće okolnosti: mjere koje je on preduzeo kako bi zaštitio i zbrinuo Muslimane, to što ranije nije bio krivično kažnjavan niti pod istragom, njegov dotadašnji dobar karakter, dobro vladanje tokom suđenja i u Pritvorskoj jedinici, njegove porodične prilike i obaveze, te činjenicu da boluje od bubrežnih smetnji.⁷²⁶

456. Tužilac tvrdi da je ocjena težine olakšavajućih okolnosti pitanje iz domena diskrecionih ovlasti Pretresnog vijeća. On smatra da je Pretresno vijeće jasno napomenulo da je Šantić uložio Vijeću određene podneske u vezi sa kaznom i da Vijeće nije bilo dužno da se pri izricanju presude izričući presudu izričito pozove na svaki podnesak.⁷²⁷ Na žalioću je obaveza da dokaže neprimjereno korištenje diskrecionih ovlasti. U ovom slučaju, Šantić je jednostavno nabrojao okolnosti za koje tvrdi da je trebalo da budu uzete u obzir, ne obrazloživši zašto je Pretresno vijeće trebalo da im prida posebnu težinu ili kako dotični faktori utiču na presudu o kazni.⁷²⁸

457. Žalbeno vijeće ponovo podsjeća na to da, kao što je već rečeno, pretresno vijeće treba da izreče presudu koja odražava ukupnost vinog ponašanja optuženog, uzimajući pritom u obzir težinu krivičnog djela i lične okolnosti. Premda pretresno vijeće mora uzeti u obzir odgovarajuće olakšavajuće okolnosti, konačna kazna koja će biti izrečena stvar je njegovih diskrecionih ovlasti. Obavezu dokazivanja da je pretresno vijeće u toj svojoj

---

⁷²⁶ Šantićev žalbeni podnesak, par. 3.9.

⁷²⁷ Odgovor tužioca, par. 39.8.

⁷²⁸ Odgovor tužioca, par. 39.9.

diskrecionoj ocjeni pogriješilo jer nije uzelo u obzir određene faktore ili određene okolnosti nosi žalilac.

458. Šantić navodi da Pretresno vijeće nije uvažilo izvjesne olakšavajuće faktore. Mada je, kako će se vidjeti, taj navod uglavnom neosnovan, valja podsjetiti da se od pretresnog vijeća niti “ne traži da ... iznese sve pojedinosti svog rezonovanja u donošenju pojedinih odluka “. ⁷²⁹ Međutim, to što u prvostepenoj presudi nije navedena baš svaka predočena i razmatrana okolnost, ne znači da Pretresno vijeće dotični faktor nije razmotrilo ili da ga nije ocijenilo.

459. U ovom predmetu, Pretresno vijeće je ispravno podsjetilo na faktore koji treba da budu uzeti u obzir pri određivanju kazne, posebno se pozivajući na član 24 Statuta i na pravilo 101. ⁷³⁰ Ponavljamo, to što pritom nije izričito navelo svaki faktor koji je razmatralo u smislu ublaženja kazne za Šantića, nije potvrda navoda da Vijeće nije ni ocjenjivalo ni odmjeravalo težinu faktora koje ističe Šantić. Tekst prvostepene presude u cjelini govori u prilog zaključku da je Pretresno vijeće okolnosti ovog predmeta razmatralo kao cjelinu. Pretresno vijeće se posebno pozvalo na iskaze svjedoka odbrane o Šantićevom dobrom karakteru, njegovoj profesionalnosti u poslu, druželjubivosti, prijaznosti i spremnosti da pomogne ljudima u nevolji bez obzira na vjeru. ⁷³¹ Povrh toga, Vijeće podsjeća na činjenicu da je Šantić Pretresnom vijeću podnio pismene podneske u vezi sa presudom o kazni. ⁷³² To je upravo potvrda zaključka da su oni bili odvagnuti i ocijenjeni.

460. Šantić zapravo želi reći to da tim faktorima nije pridana potrebna težina. Međutim, njegova je obaveza “da Žalbeno vijeće uvjeri u to da je Pretresno vijeće koristeći svoja diskreciona prava pogriješilo, te da ... nije pridalo odgovarajuću težinu [tim faktorima]”. ⁷³³ Kako je već rečeno, to pitanje je u prvom redu stvar diskrecionog odlučivanja Pretresnog

---

⁷²⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 481.

⁷³⁰ Prvostepena presuda, par. 836-847, 848-850 i 861-863.

⁷³¹ Prvostepena presuda, par. 478.

⁷³² Prvostepena presuda, par. 835. *Vidi i* Šantićev završni podnesak u cjelini. Pored toga, Žalbeno vijeće napominje da su svi faktori o kojima se govori u Šantićevom žalbenom podnesku zapravo već bili izneseni pred Pretresnim vijećem.

⁷³³ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 837.

vijeća, a kako se ne vidi da ovdje postoji greška, Žalbeno vijeće nema namjeru da interveniše.⁷³⁴ Žalbeno vijeće smatra da Šantić ovdje nije ispunio obavezu dokazivanja.

4. Znatna saradnja sa Tužilaštvom

461. U svojem dodatnom dokumentu, Šantić tvrdi da je, otkad je osuđen, saradivao sa Tužilaštvom, koje je i sâmo tu saradnju ocijenilo kao znatnu.⁷³⁵ On tvrdi da je ta saradnja bila “bezuslovna i potpuna. U njoj nisu samo potkrijepljene poznate informacije, nego su iznesene i sasvim nove informacije”.⁷³⁶ Shodno tome, on traži sljedeće: “Ta okolnost trebalo bi da bude honorirana na odgovarajući način.”⁷³⁷ Tužilac priznaje da je Šantić “pružio značajnu i dragocjenu pomoć” koja bi mogla dosegnuti stepen znatne saradnje iz pravila 101(B). Tužilac tvrdi da je Žalbeno vijeće “ovlašćeno ili da o toj stvari odluči sâmo, ili da je vrati Pretresnom vijeću”, kako bi se taj faktor uzeo u obzir i kako bi se odredila nova kazna.⁷³⁸ Međutim, bez obzira na okolnosti, on tvrdi da “nema razloga da se vjeruje da bi Pretresno vijeće bilo u boljem položaju ... da odluči o ovom konkretnom pitanju”.⁷³⁹ Tužilac posebno navodi da postoji

sporazum između strana o činjenici da je ovo slučaj znatne saradnje iz pravila 101, a nadalje, takođe postoji sporazum o sljedećim faktorima: da žalioocu nije dano nikakvo obećanje, da, odlučivši da saraduje sa Tužilaštvom, žalilac tu saradnju nije uslovio, nego je, prema njegovim vlastitim riječima, na nju motivisan isključivo potrebom da se iznese na vidjelo ono što se dogodilo u Ahmićima; ... i da je njegova ... [saradnja] ... bila velikog obima; što su sve faktori koji bi, prema našoj tvrdnji, trebali biti uzeti u obzir za potrebe bilo kakve odluke shodno pravilu 101.⁷⁴⁰

462. Žalbeno vijeće smatra da se ono na primjereni način bavilo ovim pitanjem i da nije nužno da ga vrati na razmatranje Pretresnom vijeću. Nijedna od strana ne smatra da bi to

⁷³⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 725; drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 187; drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 20-22.

⁷³⁵ Šantićev dopunski dokument, 7.

⁷³⁶ Transkript žalbenog pretresa, str. 779.

⁷³⁷ Šantićev dopunski dokument, 8.

⁷³⁸ Transkript žalbenog pretresa, str. 889; *vidi i* odgovor tužioca, par. 32.6 i 33.1.

⁷³⁹ Transkript žalbenog pretresa, str. 890.

⁷⁴⁰ Transkript žalbenog pretresa, str. 889-890. Šire o tome *vidi* u transkriptu žalbene rasprave, str. 921. U tom dijelu transkripta Šantić tvrdi da se slaže sa svim argumentima koje je o ovom pitanju iznio tužilac. Tužilac to pitanje takođe razmatra na osnovu toga da je ono bilo faktor koji se pojavio nakon suđenja i izjavio je da “u pravilu, materijal proistekao iz novih činjenica, ukoliko one nisu takve da ukazuju na neku grešku Pretresnog vijeća te stoga presudu o kaznu čine neutemeljenom, u pravilu je irelevantan i neprihvatljiv u žalbenom postupku”. Međutim, bazirano na jednom tumačenju pravila 101 koja “ide u prilog njegovom blagotvornom efektu”, znatnu saradnju sa Tužilaštvom trebalo bi smatrati izuzetkom u smislu tog pravila. Transkript žalbenog pretresa, str. 814-815.

pitanje valjalo vratiti na rješavanje Pretresnom vijeću. Tužilaštvo se slaže s tim da su Žalbenom vijeću predočene sve relevantne informacije.

463. U Statutu i Pravilniku ne postoji odredba koja bi Žalbenom vijeću konkretno omogućavala da uzme u obzir znatnu saradnju sa Tužilaštvom nakon izricanja osuđujuće presude.⁷⁴¹ Međutim, jasno je to da svrha žalbenog postupka nije preispitivanje presude o kazni *de novo*, pri čemu član 25 osnove za ulaganje žalbe nedvosmisleno ograničuje na pravne ili činjenične greške koja obesnažuje odluku, odnosno zbog koje je došlo do neostvarenja pravde. Što se tiče slučaja koji je pred nama, jasno je da on ne ulazi ni u jednu ni u drugu kategoriju jer se nigdje ne navodi da je Pretresno vijeće počinilo bilo kakvu grešku. Međutim, Žalbeno vijeće napominje da pravilo 101(B)(ii) nalaže da pretresno vijeće mora uzeti u obzir “sve olakšavajuće okolnosti, uključujući i znatnu saradnju osuđenog s tužiocem prije *ili poslije* izricanja presude”.⁷⁴² U svjetlu tog pravila, Žalbeno vijeće smatra da, u slučajevima gdje je to primjereno, saradnja u periodu između izricanja osuđujuće presude i žalbenog postupka može biti faktor koji i Žalbeno vijeće može razmatrati u svrhu smanjivanja kazne. To će, naravno, zavisiti od okolnosti svakog pojedinog slučaja i od stepena pokazane saradnje. U ovom predmetu, interesi pravde nalažu da se taj faktor uzme u obzir.

5. Prihvatanje krivice

464. Kako je pokazano gore, u svojoj žalbi po meritumu, Šantić je iskaz svjedoka AT predložio u potkrepu tvrdnje o manjem stepenu njegove odgovornosti. Na tom osnovu on tvrdi da ne “izbjegava odgovornost” i da do izvjesnog nivoa prihvata krivicu. Odnosno, on priznaje učešće, ali ne u stepenu u kojem je to utvrdilo Pretresno vijeće. Žalbeno vijeće konstatuje da su nalazi Pretresnog vijeća o njegovom učešću osnovani. Ipak, Vijeće smatra

---

⁷⁴¹ Zabilježen je presedan koji sugeriše da *ponašanje* nakon izricanja osuđujuće presude nije relevantno za ocjenjivanje kazne u žalbenom postupku. U jednoj odluci donesenoj u predžalbenoj raspravi u predmetu *Jelisić*, Žalbeno vijeće je prihvatilo da izvještaj pritvorske jedinice o vladanju žalioca u periodu nakon izricanja presude o kazni nije materijal koji je bio na raspolaganju u vrijeme suđenja, ali je bilo stava da “ponašanje osuđenog nakon izricanja kazne ne može biti relevantno ni za bilo koje pitanje koje je rješavalo Pretresno vijeće, niti je takvo da ga je to Vijeće moglo razmatrati, te stoga pomoću njega ne može pokazivati da je Pretresno vijeće počinilo ikakvu grešku u primjeni svog diskrecionog prava”. Na tom osnovu, dokaz je odbačen. *Tužilac protiv Jelisića*, predmet br. IT-95-10-A, Odluka po zahtjevu za prihvatanje dodatnih dokaza, 15. novembar 2000.

⁷⁴² Naglasak dodat.

da je Šantićevo ograničeno prihvatanje krivice, čak i u ovako kasnoj fazi, relevantno i da ga donekle treba uzeti u obzir u kontekstu kazne.

6. Zaključak

465. Uzimajući u obzir gore iznijete zaključke, Žalbeno vijeće je odlučilo smanjiti kaznu Šantiću iz sljedećih razloga:

(i) Mada Pretresno vijeće nije pogriješilo u svojim opštim zaključcima o Šantićevoj komandnoj ulozi, ono jeste pogriješilo konstatovavši u vezi sa kaznom da je ta uloga uključivala pomaganje u planiranju strategije čitavog napada. Pretresno vijeće nije donijelo nijedan izričiti činjenični zaključak u tom smislu, a štaviše, čini se da ni dokazi iz spisa prvostepenog postupka ne potkrepljuju takav zaključak.

(ii) Iako se to dogodilo u vrlo kasnoj fazi ovog postupka, tako da je svako ublaženje kazne koje iz toga može proisteći prilično ograničeno, Šantić je sada djelomično prihvatio svoju krivicu, a posebno je priznao da je imao komandnu ulogu.

(iii) Šantić je davanjem informacija i pružanjem vrijedne pomoći ostvario znatnu saradnju sa Tužilaštvom.

466. Iz tih razloga, ukupnu Šantićevu kaznu od dvadeset i pet godina zatvora Žalbeno vijeće smanjuje na osamnaest godina zatvora.

G. Pitanje odmjeravanja kazne koje je potaknuo tužilac

467. Tužilac navodi da je Pretresno vijeće pogriješilo određivši Josipoviću po tački 1 (progon kao zločin protiv čovječnosti, 10 godina zatvora) manju kaznu nego po tački 16 (ubistvo kao zločin protiv čovječnosti, 15 godina zatvora). Josipović tvrdi da to pitanje nije kao žalbeni osnov podneseno na ispravan način i da ga Žalbeno vijeće ne bi trebalo razmatrati. On tvrdi da je ono prvi put postavljeno u izmijenjenom žalbenom podnesku optužbe, podnijetom više od 16 mjeseci nakon presude. Iako kaže da se Žalbeno vijeće

obiter može očitovati kako god želi, on tvrdi da ovo vijeće ne može povećati kaznu čak i ako smatra da je tvrdnja tužioca osnovana.⁷⁴³

468. Tužilac izjavljuje da to ne znači da on traži povećanje kazne. U svom izmijenjenom žalbenom podnesku, tužilac kaže da se “nije žalio ni na jednu od izrečenih kazni”, ali da ipak “želi iskoristiti priliku da Žalbeno vijeće upozori” na nešto što on smatra greškom Pretresnog vijeća.⁷⁴⁴ Tužilac tvrdi da je Pretresno vijeće “pogriješilo time što je Dragi Josipoviću dosudilo nižu kaznu po tački koja tereti za *progon (10 godina zatvora)* nego po tački za *ubistvo (15 godina zatvora)*”.⁷⁴⁵ U svom odgovoru, tužilac tvrdi da je u prošlosti Žalbeno vijeće korigiralo pravne izreke ili stavove pretresnog vijeća čak i kad oni nisu uticali na ishod pobijanja odluke.⁷⁴⁶ Tužilac tvrdi da će se ova greška, ako se ne ispravi, neminovno odraziti na način vođenja postupaka pred Međunarodnim sudom u budućnosti. Na osnovu toga, on traži da Žalbeno vijeće evidentira gore navedenu grešku “i dade odgovarajuću ispravku, u interesu pravde i budućeg razvoja jurisprudencije Međunarodnog suda”.⁷⁴⁷

469. Ta tvrdnja nije navedena u najavi žalbe tužioca, niti se pojavljuje u prvobitnom tekstu žalbenog podneska optužbe. Ona je prvi put navedena u izmijenjenom žalbenom podnesku optužbe kao uzgredno pitanje koje, kako se čini, nema nikakvu vezu sa žalbenim osnovima koje tužilac podnosi.⁷⁴⁸ Pored toga, u to vrijeme, taj navod nije bio formulisan tako precizno kako je sada iznesen u replici optužbe. Tužilac je jednostavno izjavio da koristi priliku da Žalbeno vijeće upozori na nešto što on smatra greškom u presudi o kazni Josipoviću.

⁷⁴³ Transkript žalbenog pretresa, str. 719.

⁷⁴⁴ Izmijenjeni žalbeni podnesak tužioca, 3.9.

⁷⁴⁵ Izmijenjeni žalbeni podnesak tužioca, 3.10.

⁷⁴⁶ Odgovor tužioca Josipoviću, par. 2.20.

⁷⁴⁷ Odgovor tužioca Josipoviću, par. 2.20. Tokom žalbene rasprave, tužilac je ponovno zatražio da se Žalbeno vijeće *obiter* izjasni o ovom pitanju, tvrdeći da “iako je ukupna kazna izrečena Josipoviću primjerena sa gledišta težine njegovih postupaka ... način na koji je ona obrazložena u presudi o kazni ipak je pogrešan”. Transkript žalbenog pretresa, str. 604; *vidi i* transkript žalbenog pretresa, str. 835 (“možda bi izjašnjenje *obiter* u pogledu primjerene kazne za progone i ubistvo u datim okolnostima bilo dovoljno i potrebno”); transkript žalbenog pretresa, str. 891-892 i 932.

⁷⁴⁸ Izmijenjeni žalbeni podnesak tužioca, par. 3.12 (u kojem se navodi da se daljnje tvrdnje u vezi sa tom greškom namjeravaju iznijeti u okviru tužiočevog odgovora na žalbu Drage Josipovića).

470. Žalbeno vijeće smatra da tužilac nije na primjeren način obrazložio zašto bi Žalbeno vijeće trebalo da razmatra ovo. Nije podnio ni molbu da se ono uvrsti u razmatranje kao dodatni žalbeni osnov, iz razloga – recimo – uvažavanja ovlaštenja Žalbenog vijeća da u određenim okolnostima razmatra pitanja “od opšteg značaja za sudsku praksu Međunarodnog suda”.⁷⁴⁹ Žaliocima se ne bi smjelo omogućiti da zaobilaze postupak utvrđen Statutom i Pravilnikom. A ne bi im se smjela dati ni prilika da nastave isticati greške kakve god i kada god misle da su ih pronašli.

471. Iz tih razloga, Žalbeno vijeće smatra da mu ovo pitanje nije na rješavanje bilo podneseno na primjeren način, te se tužiočev zahtjev za ispravku odbacuje.

---

⁷⁴⁹ *Vidi npr. drugostepenu presudu u predmetu Tadić, par. 281.*

X. DISPOZITIV

Na osnovu gornjeg obrazloženja:

A. Po žalbama Zorana i Mirjana Kupreškića na osuđujuću presudu

Žalbeno vijeće jednoglasno:

USVAJA žalbeni osnov Zorana i Mirjana Kupreškića protiv odluke Pretresnog vijeća da izreče osuđujuće presude po tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice, na osnovu pravno relevantnih činjenica koje u njoj nisu navedene, naime na osnovu napada na kuću Šuhreta Ahmića 16. aprila 1993. godine.

USVAJA žalbeni osnov Zorana i Mirjana Kupreškića protiv odluke Pretresnog vijeća da se pozove na iskaz svjedokinje H o identifikaciji kao na osnov za zaključak da su Zoran i Mirjan Kupreškić učestvovali u napadu na kuću Šuhreta Ahmića 16. aprila 1993., počinivši time djelo progona za koje ih tereti tačka 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice.

U svjetlu dodatnih dokaza uvrštenih u žalbenom postupku, USVAJA žalbeni osnov Zorana i Mirjana Kupreškića protiv zaključka Pretresnog vijeća da su oni davali lokalne informacije i da su njihove kuće bile korištene kao mjesto za pripremu snaga koje su 16. aprila 1993. napale Ahmiće, te da su time počinili djelo progona za koje ih tereti tačka 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice.

USVAJA žalbeni osnov Zorana Kupreškića protiv zaključka Pretresnog vijeća da njegova krivična odgovornost za progone seže sve do oktobra 1992., po tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice, i isti zaključak primjenjuje i na Mirjana Kupreškića.

ODBACUJE, odnosno ODBIJA RAZMOTRITI sve ostale žalbene osnove Zorana i Mirjana Kupreškića.

Shodno tome, Žalbeno vijeće PONIŠTAVA osuđujuće presude za progon Zoranu Kupreškiću i Mirjanu Kupreškiću izrečene po tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice i UTVRĐUJE da Zoran Kupreškić i Mirjan Kupreškić po toj tački nisu krivi.

B. Po žalbi Vlatka Kupreškića na osuđujuću presudu

Žalbeno vijeće jednoglasno:

U svjetlu dodatnih dokaza uvrštenih u žalbenom postupku USVAJA žalbeni osnov Vlatka Kupreškića protiv zaključka Pretresnog vijeća da je on u vrijeme napada na Ahmiće 16. aprila 1993. bio operativni djelatnik za suzbijanje kriminaliteta od posebnog državnog interesa.

USVAJA žalbeni osnov Vlatka Kupreškića protiv zaključka Pretresnog vijeća da je on u napadu na Ahmiće 16. aprila 1993. pomagao tako što je u oktobru 1992. iz svog automobila istovarivao oružje i time pomagao i podržavao progon iz tačke 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice.

USVAJA žalbeni osnov Vlatka Kupreškića u vezi sa tim što je Pretresno vijeće na osnovu samo njegovog prisustva ispred hotela "Vitez" oko dva ili tri sata poslije podne 15. aprila 1995. zaključilo da je on pomagao i podržavao progon iz tačke 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice.

U svjetlu dodatnih dokaza uvrštenih u žalbenom postupku USVAJA žalbeni osnov Vlatka Kupreškića protiv zaključka Pretresnog vijeća da su se predveče 15. aprila 1993. u njegovoj kući nalazili vojnici, te da je on pomagao i podržavao progon za koji ga tereti tačka 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice time što je omogućio da njegova kuća posluži kao mjesto za pripremu snaga koje će učestvovati u napadu.

USVAJA žalbeni osnov Vlatka Kupreškića u vezi sa tim što je Pretresno vijeće na osnovu iskaza svjedoka da se on nalazio ispred kuće Šuhreta Ahmića nakon napada na tu kuću 16. aprila 1993. zaključilo da je on bio spreman da pruži pomoć napadačkim snagama i da je time pomagao i podržavao progon za koji ga tereti tačka 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice.

Shodno tome, Žalbeno vijeće PONIŠTAVA osuđujuću presudu Vlatku Kupreškiću za progon po tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice i UTVRĐUJE da Vlatko Kupreškić po toj tački nije kriv.

C. Po žalbama Drage Josipovića na osuđujuću presudu i presudu o kazni

1. Osuđujuća presuda

Žalbeno vijeće jednoglasno:

USVAJA žalbeni osnov Drage Josipovića protiv odluke Pretresnog vijeća da izreče osuđujuće presude po tački 1 Izmijenjene i dopunjene optužnice na osnovu pravno relevantnih činjenica koje u njoj nisu navedene, odnosno na osnovu učešća u napadu na kuću Nazifa Ahmića, ali UTVRĐUJE da to ne povlači primjenu nikakvog pravnog lijeka, izuzev u pogledu njegove kazne (o tome vidi niže).

USVAJA žalbeni osnov Drage Josipovića protiv zaključka Pretresnog vijeća da je on tokom napada na Ahmiće 16. aprila 1993. imao komandni položaj.

ODBACUJE sve ostale žalbene osnove Drage Josipovića protiv osuđujuće presude.

Shodno tome, Žalbeno vijeće POTVRĐUJE osuđujuće presude koje je Pretresno vijeće Dragi Josipoviću izreklo po tački 1, tački 16 i tački 18 Izmijenjene i dopunjene optužnice (preinačenja kazne iznose se u nastavku).

2. Presuda o kazni

Žalbeno vijeće jednoglasno:

Utvrdivši da je Pretresno vijeće pogrešno zaključilo da je Drago Josipović imao komandnu ulogu tokom napada na kuću Nazifa Ahmića, UTVRĐUJE da je Pretresno vijeće pogriješilo pozvavši se na ovaj napad kao na otežavajući faktor prilikom odmjeravanja kazne Dragi Josipoviću.

Utvrdivši da je Pretresno vijeće pogriješilo time što je uzelo u obzir učešće Drage Josipovića u napadu na kuću Nazifa Ahmića prilikom izricanja osuđujuće presude za progon po tački 1, UTVRĐUJE da su osnovi za osuđujuću presudu Dragi Josipoviću po tački 1 time smanjeni.

ODBACUJE sve ostale žalbene osnove Drage Josipovića protiv presude o kazni.

Shodno tome, Žalbeno vijeće PREINAČUJE ukupnu kaznu Dragi Josipoviću, i to sa PETNAEST na DVANAEST godina zatvora.

D. Po žalbama Vladimira Šantića na osuđujuću presudu i presudu o kazni

1. Osuđujuća presuda

Žalbeno vijeće jednoglasno:

USVAJA žalbeni osnov Vladimira Šantića protiv implicitnog zaključka Pretresnog vijeća (navedenog u dijelu Prvostepene presude koji se odnosi na kaznu) da je on učestvovao u planiranju strategije napada na Ahmiće 16. aprila 1993.

ODBACUJE sve ostale žalbene osnove Vladimira Šantića protiv osuđujuće presude.

Shodno tome, Žalbeno vijeće POTVRĐUJE osuđujuće presude Vladimiru Šantiću po tački 1, tački 16 i tački 18 Izmijenjene i dopunjene optužnice (preinačenja kazne iznose se u nastavku).

2. Presuda o kazni

Žalbeno vijeće jednoglasno:

Utvrdivši da je Pretresno vijeće pogriješilo time što je zaključilo da je Vladimir Šantić pomagao u planiranju strategije cjelokupnog napada na Ahmiće, USVAJA njegov žalbeni osnov u vezi sa tim što je Pretresno vijeće to uzelo u obzir kao otežavajući faktor prilikom odmjeravanja njegove kazne.

USVAJA žalbeni osnov Vladimira Šantića zasnovan na argumentu da bi njegova kazna trebala da se smanji s obzirom na to da je prihvatio krivicu i ostvario znatnu saradnju sa Tužilaštvom.

ODBACUJE sve ostale žalbene osnove Vladimira Šantića protiv presude o kazni.

Shodno tome, Žalbeno vijeće PREINAČUJE ukupnu kaznu Vladimiru Šantiću, sa DVADESET I PET godina zatvora na OSAMNAEST godina zatvora.

E. Po žalbi tužioca u vezi sa kumulativnim terećenjem i kumulativnim osudama za na osnovu istih radnji (Drago Josipović i Vladimir Šantić)

Žalbeno vijeće jednoglasno:

USVAJA žalbu tužioca protiv rješenja Pretresnog vijeća da tačke 17 (ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta) i 19 (okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta) predstavljaju neopravdano kumulativno terećenje u odnosu na tačke koje sadrže optužbe po članu 5 za ubistvo i za nečovječna djela kao zločine protiv čovječnosti.

USVAJA žalbu tužioca protiv oslobađajuće presude koju je Pretresno vijeće izreklo Dragi Josipoviću i Vladimiru Šantiću po tačkama 17 i 19 Izmijenjene i dopunjene optužnice, zbog kumulacije osuda.

Shodno tome, Žalbeno vijeće PONIŠTAVA oslobađajuće presude izrečene Dragi Josipoviću i Vladimiru Šantiću po tačkama 17 i 19 Izmijenjene i dopunjene optužnice, te Dragu Josipovića i Vladimira Šantića PROGLAŠAVA KRIVIM po obje te tačke.

F. Po žalbi Drage Josipovića u vezi sa kumulativnim osuđujućim presudama

Žalbeno vijeće jednoglasno:

ODBACUJE žalbeni osnov Drage Josipovića kojim se on žali da je nedopustivo kumulativno terećen i osuđen za ubistvo i druga nečovječna djela kao zločine protiv čovječnosti.

ODBACUJE žalbeni osnov Drage Josipovića kojim se on žali da je na temelju istog osnovnog ponašanja nedopustivo terećen istovremeno za ubistvo i progon kao zločin protiv čovječnosti.

G. Uračunavanje vremena provedenog u pritvoru

Na osnovu pravila 101(C) Pravilnika, optuženi imaju pravo da im se vrijeme provedeno u pritvoru "čekajući na predaju Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje ili žalbeni postupak" uračuna u izdržanu kaznu. Shodno tome, i Drago Josipović i Vladimir Šantić imaju pravo da im se uračuna vrijeme koje su proveli u pritvoru od predaje Međunarodnom sudu 6. oktobra 1997. godine.

H. Izvršenje kazni

U skladu sa pravilima 103(C) i 107 Pravilnika, Žalbeno vijeće nalaže da se Drago Josipović i Vladimir Šantić zadrže u pritvoru Međunarodnog suda dok se ne organizuje njihovo prebacivanje u državu (države) gdje će izdržavati svoje kazne.

U skladu sa pravilom 99(A) Pravilnika, Žalbeno vijeće nalaže da se Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić i Vlatko Kupreškić odmah puste iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija.

Sastavljeno na engleskom i francuskom. Mjerodavnim se smatra engleski tekst.

/potpisano/

Patricia M. Wald,
predsjedavajući sudija

/potpisano/

Lal Chand Vohrah

/potpisano/

Rafael Nieto-Navia

/potpisano/

Fausto Pocar

/potpisano/

Liu Daqun

Dana 23. oktobra 2001.

U Hagu,

Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

XI. DODATAK A: ISTORIJAT POSTUPKA

A. Žalbe

1. Najave žalbi

472. Najave žalbi na prvostepenu presudu žalioци su podnijeli sljedećih datuma: Vladimir Šantić 24. januara 2000., Vlatko Kupreškić i Drago Josipović 26. januara 2000., Zoran Kupreškić 27. januara 2000., Mirjan Kupreškić 28. januara 2000. Tužilac je svoju žalbu najavio 31. januara 2000. godine.

2. Molbe za produženje roka za podnošenje žalbenih podnesaka

473. Dana 17. marta 2000. Zoran i Mirjan Kupreškić te Drago Josipović podnijeli su molbu za produženje roka za podnošenje svojih žalbenih podnesaka shodno pravilu 111.⁷⁵⁰ Molbe iste vrste podnijeli su i Vladimir Šantić i Vlatko Kupreškić.⁷⁵¹ Optužba je na te molbe odgovorila,⁷⁵² da bi na te odgovore uslijedila replika.⁷⁵³ Žalbeno vijeće je naložilo da se žalbeni podnesci podnesu do 2. juna 2000. godine.⁷⁵⁴ Zatim su Zoran i Mirjan Kupreškić,

⁷⁵⁰ The Request of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić and Frago [sic] Josipović for the Prolongation of the Appeal Period of the Verdict From 14. 1. 2000 /Zahtjev branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića i Drage Josipovića za produženje roka za podnošenje žalbe na presudu od 14. 1. 2000./, 17. mart 2000.

⁷⁵¹ The Request of the Counsel of Vladimir Šantić for the Enlargement of the Time Limit for the Appeal against the Judgement of 14 January 2000 /Zahtjev branioca Vladimira Šantića za povećanje roka za podnošenje žalbe na presudu od 14. januara 2000./, 23. mart 2000.; Request for the Extension of Time Limit for the Appeal Against the Judgement of 14 January in the Case of the Accused Vlatko Kupreškić (*Confidential*) /Zahtjev za produženje roka za podnošenje žalbe na presudu od 14. januara u predmetu optuženog Vlatka Kupreškića (*Povjerljivo*)/, 27. mart 2000.

⁷⁵² Prosecution Response to the Defence Requests for an Extension of Time Filed on 17 March 2000 and 23 March 2000 and Motion for a Scheduling Order /Odgovor tužioca na zahtjeve odbrane za produženje roka podnesene 17. marta 2000. i 23. marta 2000. i prijedlog za izdavanje naloga o rasporedu/, 27. mart 2000.; Prosecution Response to the Confidential Defence Request for an Extension of Time Filed on 27 March 2000 (*Confidential*) /Odgovor tužioca na povjerljivu zahtjev odbrane za produženje roka podnesen povjerljivo 27. marta 2000. (*Povjerljivo*)/ 29. mart 2000.

⁷⁵³ Reply of the Counsels of Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić and Drago Josipović Considering the Objection of the Prosecutor to the Counsel's [sic] Proposal for Prolongation of the Term for Explanation of the Appeal /Replika branilaca Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića i Drage Josipovića na tužiočev prigovor na prijedlog branioca za produženje roka za obrazlaganje žalbe/, 31. mart 2000.

⁷⁵⁴ Nalog kojim se dozvoljava produženje roka i nalog o rasporedu, 18. april 2000.

Drago Josipović i Vladimir Šantić zatražili daljnje produženje roka za još 30 dana,⁷⁵⁵ čemu se tužilac usprotivio.⁷⁵⁶ Dana 16. maja 2000., Žalbeno vijeće je izdalo nalog da svi žaliooci svoje žalbene podneske podnesu 2. jula 2000.⁷⁵⁷

474. Dana 18. maja 2000. sekretar je odobrio zahtjev Vlatka Kupreškića da se povuče imenovanje branioca koji ga zastupa, te je imenovan novi branilac.⁷⁵⁸ Novi branilac je podnio molbu da se rok za dostavu žalbenog podneska Vlatka Kupreškića produži za dva mjeseca zbog teškoća u dobivanju dokumenata o predmetu.⁷⁵⁹ Nakon toga je uslijedio još jedan zahtjev za produženje roka, od strane Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Drage Josipovića i Vladimira Šantića, zbog vremena koje im je potrebno za pregled dokumenata koji su nedugo prije toga postali dostupni nakon otvaranja arhiva Hrvatske izvještajne službe.⁷⁶⁰ Predžalbeni sudija odobrio je molbu Vlatka Kupreškića, produživši mu rok za podnošenje žalbe do 4. septembra 2000., ali je odbio zahtjeve za produženje roka ostalih žalilaca.⁷⁶¹ Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić, Drago Josipović i Vladimir Šantić tražili su

---

⁷⁵⁵ Petition of the Counsels of Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić, Drago Josipović and Vladimir Šantić with Which They Propose the Approval of the Petition Against the Decision of the Appeal Chamber from 18. 4. 00 and Lodge the Complaint or Alternatively the Repeated Proposal for Prolongation of the Term for the Appeal /Molba branilaca Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Drage Josipovića i Vladimira Šantića kojom oni predlažu da se odobri pritužba, ili, alternativno, Ponovni prijedlog za produženje roka za žalbu/, 25. april 2000.

⁷⁵⁶ Prosecution Response to the Defence Request for an Extension of Time Filed on 25 April 2000 /Odgovor tužioca na zahtjev odbrane za produženje roka podnesen 25. aprila 2000./, 5. maj 2000.

⁷⁵⁷ Odluka po molbi advokata Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Drage Josipovića i Vladimira Šantića, 16. maj 2000.

⁷⁵⁸ Odluka sekretara od 18. maja 2000. (o povlačenju imenovanja g. Krajine i g. Para kao branilaca Vlatka Kupreškića); odluka sekretara od 24. maja 2000. (o imenovanju g. Abella za branioca Vlatku Kupreškiću, 24. maj 2000.); odluka sekretara od 16. juna 2000. (o imenovanju g. Livingstona za ko-branioca Vlatku Kupreškiću).

⁷⁵⁹ Motion for Extension of Time to File Appellant's Brief on Behalf of Vlatko Kupreškić /Zahtjev za produženje roka za ulaganje žalbenog podneska za Vlatka Kupreškića/, 27. juni 2000.

⁷⁶⁰ Motion for Extension of the Time File [sic] Appellation's [sic] Brief on Behalf of Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić, Drago Josipović and Vladimir "Vlado" Šantić /Zahtjev za produženje roka podnošenja žalbenog podneska za Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Dragu Josipovića i Vladimira "Vladu" Šantića/, od 28. juna 2000.

⁷⁶¹ Nalog po podnescima za produljenje roka, 29. juni 2000.

da Žalbeno vijeće ponovno razmotri tu odluku.⁷⁶² Dana 4. jula 2000. Žalbeno vijeće u punom sastavu odbacilo je taj zahtjev.⁷⁶³

3. Podnošenje žalbenih podnesaka

475. Tužilac je svoj žalbeni podnesak podnio 3. jula 2000. godine.⁷⁶⁴ Istog dana svoje žalbene podneske podnijeli su i Zoran Kupreškić,⁷⁶⁵ Mirjan Kupreškić,⁷⁶⁶ Drago Josipović⁷⁶⁷ i Vladimir Šantić⁷⁶⁸. Uz žalbene podneske Zorana i Mirjana Kupreškića bili su priloženi dokumenti koji nisu bili postojali u spisu suđenja.⁷⁶⁹ Drago Josipović se u svom žalbenom podnesku takođe pozvao na materijal koji nije bio predložen Pretresnom vijeću.

476. Tužilac,⁷⁷⁰ Vladimir Šantić i Drago Josipović⁷⁷¹ podnijeli su molbe za produženje rokova za dostavljanje podnesaka respondentu shodno pravilu 112. Tužilac je podnio i povjerljivi zahtjev u kojem se traži da Žalbeno vijeće Zoranu i Mirjanu Kupreškiću te Dragi Josipoviću izda nalog da podnesu zahtjeve po pravilu 115 za uvrštenje materijala koji su

⁷⁶² Appeal of the Counsel of Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić, Drago Josipović i Vladimir [sic] Šantić Against the Decision of the Pre-Appeal Judge Mohamed Bennouna Dated 29. 6. 00 /Žalba odbrane Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Drage Josipovića i Vladimira Šantića na odluku predžalbenog sudije Mohameda Bennoune od 29. juna 2000./, 30. juni 2000.

⁷⁶³ Odluka po žalbi advokata Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Drage Josipovića i Vladimira Šantića na odluku sudije u predžalbenom postupku od 29. juna 2000., 4. juli 2000.

⁷⁶⁴ Žalbeni podnesak tužioca, 3. juli 2000.

⁷⁶⁵ Appeal Reasons of the Counsels of Zoran Kupreškić Against the ICTY Verdict from 15. 1. 00, IT-95-16-T (*Partly Confidential*) /Žalbeni razlozi branilaca Zorana Kupreškića protiv pravorijeka MKSJ-a od 15. 1. 00., IT-95-16-T/, 3. juli 2000.

⁷⁶⁶ Defendant's Appellate Brief (*Partly Confidential*) /Žalbeni podnesak žalioca (*djelomično povjerljivo*)/, 3. juli 2000.

⁷⁶⁷ Drago Josipović's Appeal Brief (*Confidential*) /Žalbeni podnesak Drage Josipovića/, 3. juli 2000.

⁷⁶⁸ Appellate [sic] Brief of Vladimir Šantić /Žalbeni podnesak Vladimira Šantića/, 3. juli 2000. Vladimir Šantić je zatim povukao dio žalbe svog klijenta zasnovan na odbrani alibijem; *vidi* Motion for the Withdrawal of the part of the Appeal based on the alibi Defence of the Appellant Vladimir Šantić, 30. oktobar 2000.

⁷⁶⁹ Zoran Kupreškić je uz svoj podnesak priložio 20 dokumenata. Među njima su bila četiri dokumenta u vezi sa njegovom porodicom; 11 dokumenata u vezi sa situacijom njegove porodice; četiri izvještaja "Hrvatske izvještajne službe" (HIS-a) iz hrvatskih arhiva, te ljekarski izvještaj o posttraumatskom stresnom poremećaju. Mirjan Kupreškić priložio je šest dokumenata. Pet od njih odnosili su se na njegovu porodicu, a jedan je bio obavještajni izvještaj HIS-a.

⁷⁷⁰ Motion for Extension of the Time to File Respondent's Brief of the Prosecution, 19. juli 2000.

⁷⁷¹ Motion for Extension of Time to File Respondent's Brief of the Defence /Zahtjev odbrane za produženje roka za podnošenje podneska respondentu/, 21. juli 2000. Tužilac je podnio odgovor na drugopomenuti zahtjev. *Vidi* Prosecution's Response to Motion for Extension of Time to File Respondent's Brief /Tužiočev odgovor na molbu za produženje roka za podnošenje podneska respondentu/, 27. juli 2000.

priložili odnosno naveli u svojim žalbenim podnescima.⁷⁷² Dana 1. avgusta 2000., Žalbeno vijeće je naložilo (i) da se vremenski rok za ulaganje podnesaka respondentata za sve strane produžava do 4. oktobra 2000., (ii) da žaliooci do 4. septembra 2000. predoče spisak dokumenata koje prilažu svojim žalbenim podnescima, s naznakom da li su dokumenti bili predočeni Pretresnom vijeću ili nisu, te (iii) da se za dokumente koji nisu bili predočeni Pretresnom vijeću do 4. septembra 2000. podnese zahtjev po pravilu 115.⁷⁷³ Zoran i Mirjan Kupreškić te Drago Josipović podnijeli su molbu za produženje roka za podnošenje svojih zahtjeva po pravilu 115,⁷⁷⁴ na koji je tužilac odgovorio.⁷⁷⁵ Dana 29. avgusta 2000. Žalbeno vijeće je produžilo rok za podnošenje zahtjeva po pravilu 115 do 4. oktobra 2000. i pored toga naložilo da sve strane podneske respondentata moraju “podnijeti dvije nedjelje nakon donošenja Odluke po Zahtjevu za dodatne dokaze”.⁷⁷⁶ To je imalo za posljedicu obustavljanje rasporeda za ulaganje podnesaka za žalbeni postupak do rješavanja zahtjeva za uvrštenje dodatnih dokaza. Budući da je o uvrštenju dodatnih dokaza odlučeno putem niza odluka, raspored za ulaganje podnesaka respondentata po pravilu 112 i podnesaka sa replikama po pravilu 113 nastavljen je tek nakon što je Žalbeno vijeće 30. maja 2001. izdalo nalog o rasporedu.⁷⁷⁷

477. Vlatko Kupreškić je svoj žalbeni podnesak po pravilu 111 podnio 5. septembra 2000. godine.⁷⁷⁸

---

⁷⁷² Motion for a Scheduling Order for A Single Filing Date of Motions Under Rule 115 or, in the Alternative, Motion for an Order Rejecting The Admission of Additional Evidence (*Confidential*) /Prijedlog za izdavanje naloga o rasporedu s jedinstvenim rokom za podnošenje zahtjeva po pravilu 115, odnosno alternativno, Prijedlog za izdavanje naloga o odbijanju uvrštenja dodatnih dokaza (*Povjerljivo*)/, 31. juli 2000.

⁷⁷³ Nalog po molbama za produljenje roka, 1. avgust 2000.

⁷⁷⁴ Motion of the Counsels of Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić and Drago Josipović With Which They Request The Extention [*sic*] of Time Limit /Prijedlog branilaca Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića i Drage Josipovića kojim se traži produženje roka/, 16. avgust 2000.

⁷⁷⁵ Prosecution’s Response to “Motion of the Counsels of Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić and Drago Josipović With Which They Request The Extention of Time Limit” /Tužiočev odgovor na Prijedlog branilaca Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića i Drage Josipovića kojim se traži produženje roka/, 25. avgusta 2000.,

⁷⁷⁶ Nalog, 29. avgust 2000.

⁷⁷⁷ Nalog o rasporedu, 30. maj 2001.

⁷⁷⁸ Confidential Appellant’s Brief on Conviction on Behalf of Vlatko Kupreškić /Povjerljivi podnesak žaliooca po osuđujućoj presudi u ime Vlatka Kupreškića/, 5. septembar 2001.; Appellant’s Brief on Sentence on Behalf of Vlatko Kupreškić (*Confidential*) /Podnesak žaliooca po presudi o kazni u ime Vlatka Kupreškića (*Povjerljivo*)/, 5. septembar 2000. Vlatko Kupreškić je svoj žalbeni podnesak uložio s jednim danom zakašnjenja. Stoga je podnio molbu za produženje roka. *Vidi* Motion for Extension of Time to File

478. Tužilac je svoj podnesak respondentu po pravilu 112 uložio 28. juna 2001.⁷⁷⁹ Zbog kašnjenja u dostavi tog dokumenta žalioćima, Žalbeno vijeće je rok za podnošenje njihovih replika po pravilu 113 produžilo do 18. jula 2001.⁷⁸⁰ Replike su bile podnesene kako slijedi: Vlatko Kupreškić,⁷⁸¹ Vladimir Šantić⁷⁸² i Drago Josipović⁷⁸³ 18. jula 2001. Zoran i Mirjan Kupreškić su zajedničku repliku podnijeli 20. jula 2001.⁷⁸⁴

479. Dana 15. maja 2001. tužilac je podnio zahtjev da mu se odobre izmjene i dopune žalbenog podneska i taj je izmijenjeni žalbeni podnesak priložio uz zahtjev.⁷⁸⁵ Žalbeno vijeće je zahtjev odobrilo 30. maja 2001.⁷⁸⁶ Što se žalilaca tiče, žalbeni podnesak tužioca ticao se samo Vladimira Šantića i Drage Josipovića, te su oni 2. odnosno 6. jula 2001.

Appellant's Brief on Behalf of Vlatko Kupreškić /Zahtjev Vlatka Kupreškića za produženje roka za ulaganje podneska žalioća/, 11. septembar 2000. (u kojem se traži retrogradno produženje roka zbog nehotičnog kašnjenja s ulaganjem podneska). Žalbeno vijeće je odobrilo tu molbu. *Vidi* Nalog po molbi za produženje roka, 13. septembar 2000. Branilac Vlatka Kupreškića je nakon toga uložio javnu verziju tog podneska. *Vidi* Redigovani podnesak žalioća po osuđujućoj presudi u ime Vlatka Kupreškića /Redacted Appellant's Brief on Conviction on Behalf of Vlatko Kupreškić/, 18. juli 2001.

⁷⁷⁹ Prosecution's Respondent's Brief (*Confidential*) /Tužiočev podnesak respondentu (*Povjerljiv*)/, 28. juni 2001. U svojem nalogu od 2. jula 2001., Žalbeno vijeće ga je uvažilo kao valjano podnesen uprkos činjenici da je podnesak prekoračio broj stranica propisan Uputstvom i da tužilac nije prije toga zatražio odobrenje Žalbenog vijeća za podnošenje podneska većeg od utvrđenog opsega. *Vidi* Uputstvo o dužini podnesaka i zahtjeva (IT/184). Tužilac je uložio javnu verziju svojeg podneska respondentu. *Vidi* Public Redacted Version of the Prosecution's "Respondent's Brief" Filed on the 28 June 2001 /Redigovana javna verzija "Podnesak respondentu" uložena 28. juna 2001./, 18. juli 2001.

⁷⁸⁰ Nalog o rasporedu kojim se mijenja rok za podnošenje replike žalilaca na podnesak respondentu, 5. juli 2001. Taj nalog modificiran je novim produženjem roka Zoranu i Mirjanu Kupreškiću za podnošenje replika najkasnije do 14:00 sati 20. jula 2001. *Vidi* Nalog o rasporedu kojim se mijenja rok za podnošenje replike žalilaca na podnesak respondentu, 12. juli 2001.

⁷⁸¹ Reply to Respondent's Brief on Behalf of Vlatko Kupreškić (*Confidential*) /Replika Vlatka Kupreškića na podnesak respondentu (*Povjerljivo*)/, 18. juli 2001.

⁷⁸² Vladimir Šantić Brief [*sic*] in Replay [*sic*] Under Rule 113 of the Rules of Procedure and Evidence /Replika Vladimira Šantića po pravilu 113 Pravilnika o postupku i dokazima/, 18. juli 2001.

⁷⁸³ Partly Confidential Appellant's Brief of Argument Under Rule 113 in reply to the Respondent's Brief of Argument of the Prosecution /Djelomično povjerljivi podnesak žalioća po pravilu 113 u repliku na tužiočev podnesak respondentu /, 18. juli 2001.

⁷⁸⁴ Brief in Reply by Zoran and Mirjan Kupreškić /Podnesak u repliku Zorana i Mirjana Kupreškića/, 20. juli 2001.

⁷⁸⁵ Prosecution's Motion Seeking Leave to File an Amended Appeal Brief /Prijedlog tužioca da mu se odobri podnošenje izmijenjenog žalbenog podneska/, 15. maj 2001.

⁷⁸⁶ Odluka po prijedlogu optužbe da joj se dozvoli da podnese izmijenjeni žalbeni podnesak, 30. maj 2001.

podnijeli svoje podneske respondentu.⁷⁸⁷ Tužilac je 16. jula 2001. podnio replike po oba odgovora.⁷⁸⁸

480. Shodno nalogu o rasporedu Žalbenog vijeća,⁷⁸⁹ žalioци su bili pozvani da podnesu dopunske podneske da bi objasnili na koji se način dodatni dokazi koje je Žalbeno vijeće prihvatilo odražavaju na argumente iznesene u njihovim žalbenim podnescima. Dana 12. juna 2001., Vladimir Šantić je podnio dopunski podnesak.⁷⁹⁰ Dana 13. juna 2001., dopunske podneske podnijeli su Zoran Kupreškić, Vlatko Kupreškić i Mirjan Kupreškić.⁷⁹¹ Drago Josipović je dopunski podnesak podnio 14. juna 2001.⁷⁹²

B. Zahtjevi na osnovu pravila 115

481. Tokom žalbenog postupka, Žalbenom vijeću je podneseno 26 zahtjeva za uvrštavanje dodatnih dokaza, po kojima je doneseno sedam odluka. Prva i druga odluka donesene su 26. februara 2001. odnosno 11. aprila 2001., nakon ulaganja zahtjeva, kako slijedi.

⁷⁸⁷ Defence's Response of the Accused Vladimir Šantić on Prosecutor's Appeal Brief /Odgovor odbrane optuženog Vladimira Šantića na žalbeni podnesak tužioca/, 2. juli 2001.; Respondent's Brief of Argument under Rule 112 in Response to the Prosecution's Amended Appeal Brief /Odgovor po pravilu 112 na izmijenjeni žalbeni podnesak tužioca/, 6. juli 2001.

⁷⁸⁸ Prosecution Brief in Reply to the Respondent's Brief of Vladimir Šantić to the Prosecution's Amended Appeal Brief /Replika tužioca na odgovor Vladimira Šantića na izmijenjeni tužiočev žalbeni podnesak/, 16. juli 2001.; Prosecution Brief in Reply to the Respondent's Brief of Drago Josipović in Response to the Prosecution's Amended Appeal Brief /Replika tužioca na odgovor Drage Josipovića na izmijenjeni tužiočev žalbeni podnesak/, 16. juli 2001.

⁷⁸⁹ Nalog o rasporedu, 30. maj 2001.

⁷⁹⁰ The Motion of the Appellant Vladimir Šantić According to the Order of the Appeals Chamber Dated 30 May 2001 (*Confidential*) /Zahtjev žalioца Vladimira Šantića u skladu s nalogom Žalbenog vijeća od 30. maja 2001. (*Povjerljivo*)/, 12. juni 2001.

⁷⁹¹ Motion of the Counsel of Zoran Kupreškić With Which he Amends [*sic*] the Letter of Appeal Based on the Court Acceptance of New Proofs (*Confidential*) /Prijedlog kojim branilac Zorana Kupreškića dopunjava žalbeni podnesak na osnovu toga što je sud prihvatio nove dokaze (*Povjerljivo*)/, 13. juni 2001.; Supplemental Appellant's Brief, on Behalf of Vlatko Kupreškić, Concerning Effect of Additional Evidence, Filed Pursuant to Scheduling Order Dated 20 May 2001 (*Confidential*) /Dopunski žalbeni podnesak u ime Vlatka Kupreškića, u vezi s uticajem dodatnih dokaza, podnesen u skladu sa nalogom o rasporedu od 20. maja 2001. (*Povjerljivo*)/, 13. juni 2001.; Confidential Supplemental [*sic*] Brief By Mirjan Kupreškić (*Confidential*) /Povjerljivi dopunski podnesak Mirjana Kupreškića/, 13. juni 2001. Nakon naloga Žalbenog vijeća od 3. jula 2001., 17. jula 2001. podnesene su javne verzije dopunskih podnesaka Zorana i Mirjana Kupreškića.

⁷⁹² Supplemental Appellant's Brief Filed Pursuant to the Scheduling Order Dated 30th May 2001 on Behalf of Drago Josipović Partly Ex Parte Confidential (*Partly Confidential*) /Dopunski žalbeni podnesak u ime Drage Josipovića podnesen shodno nalogu o rasporedu od 30. maja 2001. djelomično *ex parte* povjerljivo (*djelomično povjerljivo*)/, 14. juni 2001.

482. Dana 5. septembra 2000., Vlatko Kupreškić je uložio podnesak u kojem traži uvrštenje izjava 19 svjedoka, većeg broja dokaznih predmeta i dokumentarnih dokaza.⁷⁹³

483. Dana 31. avgusta 2000. Drago Josipović je podnio zahtjev kojim traži prihvatanje video-snimka vidljivosti u Šantićima 16. aprila 2000. godine.⁷⁹⁴ Dana 2. oktobra 2000. zatražio je uvrštenje izjave svjedokinje CA koja je svjedočila na suđenju, datirane 15. septembra 2000.⁷⁹⁵ Dana 4. oktobra 2000. zatražio je uvrštenje četiri dokumenta iz Hrvatskog državnog arhiva.⁷⁹⁶ Istog dana bio je podnesen i četvrti zahtjev, međutim posrijedi je bio duplikat drugog zahtjeva.⁷⁹⁷ Dana 12. decembra 2000. podnesen je peti zahtjev, u kojem se traži uvrštenje izjave Abdulaha Serdarevića.⁷⁹⁸

---

⁷⁹³ Confidential Appellant's Brief and Motion, Pursuant to Rule 115, on Behalf of the Appellant Vlatko Kupreškić /Povjerljivi podnesak i prijedlog žalioaca na osnovu pravila 115, u ime žalioaca Vlatka Kupreškića/, 5. septembar 2000. Vlatko Kupreškić je uložio i zahtjev za zaštitne mjere po pravilu 75, tražeći u svom žalbenom podnesku i zahtjevu po pravilu 115. *Vidi* Confidential Motion, Pursuant to Rule 75, For Measures to be Taken for the Protection of Certain Witnesses Referred to in the Rule 115 Motion and Appellant's Brief on Behalf of Vlatko Kupreškić /Povjerljivi zahtjev u skladu sa pravilom 75, za uvođenje zaštitnih mjera za određene svjedoke navedene u zahtjevu po pravilu 115 i u žalbenom podnesku Vlatka Kupreškića/, 5. septembar 2000. Žalbeno vijeće je taj zahtjev odobrilo; *vidi* Nalog po zahtjevu Vlatka Kupreškića za zaštitu određenih svjedoka (*Povjerljivo, Ex Parte*), 26. februar 2001. Budući da je kao krajnji rok za podnošenje zahtjeva po pravilu 115 za ostalu četvoricu žalilaca, nalogom Žalbenog vijeća od 29. avgusta 2000. utvrđen je 4. oktobar 2000., tužilac je tražio pojašnjenje kada treba da odgovori na zahtjev Vlatka Kupreškića po pravilu 115; *vidi* Prosecution Motion for Clarification of the Time-Limit for Filing Response to Rule 115 Motion of Vlatko Kupreškić, or Alternatively for an Extension of Time (*Confidential*), od 15. septembra 2000. Zatim je uslijedio "Reply on Behalf of Vlatko Kupreškić to 'Prosecution Motion for Clarification of Time Limit for Filing Response to Rule 115 Motion for Vlatko Kupreškić or Alternatively for an Extension of Time', 25 September 2000" /"Replika Vlatka Kupreškića na 'Molbu tužioca za pojašnjenje roka za podnošenje odgovora na zahtjev Vlatka Kupreškića po pravilu 115, ili, alternativno, za produženje roka' od 25. septembra 2000."/ Žalbeno vijeće je izdalo nalog da tužilac na zahtjev Vlatka Kupreškića, kao i na sve ostale zahtjeve drugih žalilaca podnesene zaključno sa 4. oktobrom 2000., može odgovoriti deset dana nakon što svi dokumenti koji se pominju u tim zahtjevima budu zavedeni na jednom od službenih jezika Međunarodnog suda. *Vidi* Nalog po molbi za pojašnjenje, 29. septembra 2000. Na to je Vlatko Kupreškić 9. oktobra 2000. zatražio pojašnjenje ovog naloga; *vidi* Motion for Clarification of Order of Appeals' [*sic*] Chamber Dated 29th September 2000 /Zahtjev za pojašnjenje naloga Žalbenog vijeća od 29. septembra 2000./, 9. oktobar 2000. Žalbeno vijeće je izdalo nalog u kojem kaže da po njegovom nalogu od 29. septembra 2000. nisu potrebna nikakva daljnja pojašnjenja. *Vidi* Nalog po molbi za pojašnjenje, 18. oktobar 2000.

⁷⁹⁴ Motion for Additional Evidence /Prijedlog za prihvatanje dodatnih dokaza/, 31. avgusta 2000.

⁷⁹⁵ Request for the Derivation of Additional Proofs /Zahtjev za izvođenje dodatnih dokaza/, 2. oktobar 2000.

⁷⁹⁶ Request of the Counsel of Drago Josipović for the Derivation of Additional Proofs Considering Rule 115 of the Book of Rules and Procedure [*sic*] /Zahtjev branioca Drage Josipovića za izvođenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 Pravilnika o postupku/, 4. oktobar 2000.

⁷⁹⁷ Request for the Derivation of Additional Proofs, 4. oktobar 2000.

⁷⁹⁸ Request for Derivation of Additional Proofs, 12. decembar 2000.

484. Pored dokumenata koje su priložili svojim žalbenim podnescima, Zoran i Mirjan Kupreškić podnijeli su tri zajednička zahtjeva za uvrštenje dodatnih dokaza. U prvom zahtjevu, od 4. oktobra 2000., traži se uvrštenje 20 dokumenata iz Hrvatskog državnog arhiva i tri video-snimka.⁷⁹⁹ U drugom zahtjevu, od 15. novembra 2000., traži se uvrštenje još tri dokumenta iz Hrvatskog državnog arhiva.⁸⁰⁰ Dana 18. decembra 2000., podnesen je treći njihov zahtjev u kojem se traži uvrštenje izjave istog svjedoka (Abdulaha Serdarevića) koje je u svom petom zahtjevu tražio Drago Josipović, te 20 dokumenata iz Hrvatskog državnog arhiva.⁸⁰¹

485. Tužilac je podnio tri zasebna odgovora na zahtjeve žalilaca. Dana 20. novembra 2000. tužilac je podnio svoj odgovor na sve zahtjeve podnesene zaključno sa 15. novembrom 2000.⁸⁰² Dana 21. decembra 2000. tužilac je odgovorio na peti zahtjev Drage Josipovića.⁸⁰³ Dana 22. januara 2001. tužilac je podnio svoj odgovor na treći zahtjev Zorana i Mirjana Kupreškića.⁸⁰⁴

---

⁷⁹⁹ Motion of the Counsel of Zoran and Mirjan Kupreškić for the Acceptance of Additional Evidence, Which was Not Available at the Time of the Hearing Before the Trial Chamber (*Confidential*) /Prijedlog odbrane Zorana i Mirjana Kupreškića za prihvatanje dodatnih dokaza koji nisu bili dostupni u vrijeme rasprave pred Pretresnim vijećem (*Povjerljivo*), 4. oktobar 2000.

⁸⁰⁰ Petition of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić for Derivation of Additional Proofs Before the Appeal Chamber, Which Proofs of the Counsels Were not Available During the Trial Before the Hearing Chamber (*Confidential*) /Zahtjev branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim vijećem, dokaza koji nisu bili dostupni odbrani u vrijeme suđenja pred Pretresnim vijećem/, 15. novembar 2000.

⁸⁰¹ Motion No. 3 of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić with which they Request the Derivation of Additional Proofs, Based On the Rule 115 of the Rules of Procedure and Evidence /Zahtjev br. 3 Zorana i Mirjana Kupreškića kojim se traži izvođenje dodatnih dokaza, na osnovu pravila 115 Pravilnika o postupku i dokazima/, 18. decembar 2000.

⁸⁰² Prosecution's Consolidated Response to the Motions by Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić, Vlatko Kupreškić and Drago Josipović to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 (*Confidential*) /Objedinjeni odgovor tužioca na zahtjeve Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića i Drage Josipovića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 20. novembra 2000. Podnesena je i ispravljena verzija tog odgovora. *Vidi* Corrigendum to Prosecution's Consolidated Response to the Motions bz Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić, Vlatko Kupreškić i Drago Josipović za uvrštenjedodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 22. novembar 2000.

⁸⁰³ Prosecution Response to Motion Entitled "Request for Derivation of Additional Proofs" Filed 12 December 2000 by Drago Josipović to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 (*Confidential*) /Odgovor tužioca na zahtjev pod naslovom "Zahtjev za izvođenje dodatnih dokaza" koji je 12. decembra 2000. podnio Drago Josipović radi uvrštavanja dodatnih dokaza shodno 115 (*Povjerljivo*), 21. decembra 2000.

⁸⁰⁴ Prosecution Response to "Motion No. 3 of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić with Which They Request the Derivation of Additional Proofs, Based on the Rule 115 of the Rules of Procedure and Evidence" (*Confidential*) /Odgovor tužioca na "Zahtjev br. 3 Zorana i Mirjana Kupreškića kojim se traži izvođenje dodatnih dokaza, na osnovu pravila 115 Pravilnika o postupku i dokazima", 22. januar 2001.

486. Replike na prva dva odgovora tužioca Vlatko Kupreškić,⁸⁰⁵ Zoran i Mirjan Kupreškić⁸⁰⁶ i Drago Josipović⁸⁰⁷ podnijeli su 18. decembra 2000. godine. Dana 30. januara 2001. Zoran i Mirjan Kupreškić podnijeli su repliku na treći odgovor tužioca.⁸⁰⁸

Tom odgovoru prethodili su zahtjev tužioca za produženje roka i nalog Žalbenog vijeća kojim je taj zahtjev odobren; *vidi* Prosecution Motion for Extension of Time to File a Response to “Motion No. 3 of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić with Which They Request the Derivation of Additional Proofs, Based on the Rule 115 of the Rules of Procedure and Evidence” Filed on 18 December 2000 (*Confidential*) /Tužiočev zahtjev za produženje roka za podnošenje odgovora na “Zahtjev br. 3 Zorana i Mirjana Kupreškića kojim se traži izvođenje dodatnih dokaza, na osnovu pravila 115 Pravilnika o postupku i dokazima”, 21. decembra 2000.; Nalog po molbi Tužilaštva za produženje roka za dostavljanje odgovora na zahtjev Zorana i Mirjana Kupreškića (*povjerljivo, ex parte*), 11. januar 2001.

⁸⁰⁵ Reply to the Prosecution’s Response to Motion by Vlatko Kupreškić to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 (*Confidential*) /Replika na odgovor tužioca na zahtjev Vlatka Kupreškića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 18. decembar 2000.

⁸⁰⁶ Reply to the Prosecution’s Consolidated Response to the Motions by Zoran, Mirjan, Vlatko Kupreškić and Drago Josipović to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 by Zoran and Mirjan Kupreškić (*Confidential*) /Replika Zorana i Mirjana Kupreškića na objedinjeni odgovor tužioca na zahtjeve Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića i Drage Josipovića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 18. decembar 2000.

⁸⁰⁷ Reply to the Prosecution’s Consolidated Response to the Motions By Zoran, Mirjan, Vlatko Kupreškić and Drago Josipović to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 (*Confidential*) /Replika na objedinjeni odgovor tužioca na zahtjeve Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića i Drage Josipovića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 18. decembar 2000. Te replike podnesene su nakon što je Žalbeno vijeće odobrilo molbu četvorice žalilaca za produženje roka za podnošenje replika: Odluka po zahtjevima za produženje roka, 13. decembar 2000. Prije izdavanja tog naloga bili su podneseni sljedeći dokumenti: Motion For Extension of Time to File A Reply to the Prosecution’s Response to Motion to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 By Vlatko Kupreškić /Zahtjev Vlatka Kupreškića za produženje roka za podnošenje replike na tužiočev odgovor na zahtjev za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115/, 4. decembar 2000.; The Joinder of the Counsel of Zoran and Mirjan Kupreškić and Drago Josipović to Motion for Extention [*sic*] of Time to Reply to the Prosecution Response to Motion to Admit Additional evidence According to the Rule 115 of the Procedure and Evidence /Zajednički zahtjev odbrane Zorana i Mirjana Kupreškića te Drage Josipovića za produženje roka za podnošenje replike na odgovor tužioca na zahtjev za uvrštenje dodatnih dokaza u skladu s pravilom 115 postupka i dokaza/, 7. decembar 2000.; Prosecution’s Response to Motions By Vlatko Kupreškić, Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić and Drago Josipović for an Extension of Time to File A Reply in Relation to Motions to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 /Odgovor tužioca na zahtjeve Vlatka Kupreškića, Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića i Drage Josipovića za produženje roka za podnošenje replike u vezi sa zahtjevima za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115/, 7. decembar 2000.

⁸⁰⁸ Reply to the Prosecution’s Response to the Motion By Zoran and Mirjan Kupreškić to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 of the Rules of Procedure and Evidence (*Confidential*) /Replika na odgovor tužioca na zahtjev Zorana i Mirjana Kupreškića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 30. januara 2001. Drago Josipović priključio se toj replici; *vidi* Joinder of the Accused Drago Josipović to Reply to the Prosecution Response to the Motion by Zoran and Mirjan Kupreškić to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 of the Rules of Procedure and Evidence Dated January 2001 (*Confidential*) /Priključenje optuženog Drage Josipovića replici na odgovor tužioca na zahtjev Zorana i Mirjana Kupreškića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 Pravilnika o postupku i dokazima iz januara 2000. (*povjerljivo*), 5. februar 2001. Tužilac se usprotivio podnošenju tih replika na osnovu toga što su podnesene izvan roka; *vidi* Prosecution’s Motion Opposing the Filing of the Reply of the Appellants Zoran and Mirjan Kupreškić on 30 January 2001 and The Reply of the Appellant Drago Josipović on 5 February 2001 (*Confidential*) /Zahtjev tužioca protiv podnošenja replike žalilaca Zorana i Mirjana

487. Dana 13. decembra 2000., održana je statusna konferencija tokom koje je Vlatko Kupreškić zatražio usmeni pretres kako bi iznio argumente u vezi sa svojim zahtjevom za uvrštenje dodatnih dokaza.⁸⁰⁹ Taj su zahtjev podržali ostali žaliooci. Tužilac je uložio odgovor,⁸¹⁰ a Vlatko Kupreškić repliku na njega.⁸¹¹

488. O prihvatljivosti nekih dokaza za koje se tražilo da budu uvršteni na osnovu pravila 115 riješeno je nakon pregleda predloženih dodatnih dokaza i razmatranja pismenih podnesaka strana.⁸¹² O prihvatljivosti ostalih dodatnih dokaza riješeno je u odluci donesenoj nakon pretresa 30. marta 2001.⁸¹³ Odlukom od 26. februara 2001. i odlukom od 11. aprila

---

Kupreškića 30. januara 2001. te replike žalioaca Drage Josipovića 5. februara 2001 (*povjerljivo*), 12. februara 2001. Međutim, Žalbeno vijeće je svojom odlukom po zahtjevima za uvrštenje dodatnih dokaza te replike prihvatilo; *vidi* Odluka po zahtjevima žalilaca Vlatka Kupreškića, Drage Josipovića, Zorana i Mirjana Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi, 26. februar 2001.

⁸⁰⁹ Transkript žalbenog pretresa, str. 25. Taj zahtjev ponovljen je u Confidential Reply to the Prosecution's Response to Motion by Vlatko Kupreškić to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115 (*Confidential*) /Replika na odgovor tužioca na zahtjev Vlatka Kupreškića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 (*povjerljivo*), 18. decembar 2000.

⁸¹⁰ Prosecution's Response to Request for Oral Hearing of Appellants' Motions to Admit Additional Evidence on Appeal /Odgovor tužioca na zahtjev za usmeni pretres o zahtjevima žalilaca za uvrštenje dodatnih dokaza/, 19. januar 2001.

⁸¹¹ Reply on Behalf of Vlatko Kupreškić to Prosecution's Response to Request for Oral Hearing of Appellants' Motions to Admit Additional Evidence on Appeal /Replika Vlatka Kupreškića na odgovor tužioca na zahtjev za usmeni pretres o zahtjevima žalilaca za uvrštenje dodatnih dokaza/, 24. januar 2001.

⁸¹² Odluka po zahtjevima žalilaca Vlatka Kupreškića, Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Mirjana Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi (*povjerljivo*), 26. februar 2001. Redigovana verzija te odluke izdana je 30. maja 2001.

⁸¹³ Pretres za usmeno iznošenje argumenata zakazana je nalogom Žalbenog vijeća od 14. marta 2001.; *vidi* Nalog o rasporedu, 14. mart 2001. Nakon toga je tužilac pokušao da promijeni datum tog pretresa; *vidi* Prosecution's Urgent Motion for a Re-Scheduling of the Date of the Oral Hearing and Variation of the Order for Protection of Certain Witnesses (*Confidential*) /Hitni zahtjev tužioca za promjenu datuma pretresa i izmjenu naloga o zaštiti određenih svjedoka (*povjerljivo*)/, 19. mart 2001. Branilac Vlatka Kupreškića podnio je odgovor; *vidi* Urgent Response on Behalf of Vlatko Kupreškić to Prosecution's Urgent Motion for a Re-Scheduling of the Date of the Oral Hearing and Variation of the Order for Protection of Certain Witnesses (*Confidential*) /Hitni odgovor Vlatka Kupreškića na hitni zahtjev tužioca za promjenu datuma pretresa i izmjenu naloga o zaštiti određenih svjedoka (*povjerljivo*)/, 23. marta 2001. Žalbeno vijeće je odbilo zahtjev tužioca i odgodilo rješavanje pitanja da li treba da se otkrije identitet dodatnih svjedoka Vlatka Kupreškića; *vidi* Nalog o pojašnjenju, 23. mart 2001. U svojoj odluci od 11. aprila 2001., Žalbeno vijeće je odbacilo molbu da se otkrije identitet tih svjedoka. Na to je tužilac ponovio svoju molbu; *vidi* Prosecution's Urgent Motion for Variation of Order for Protection of Certain Witnesses (*Confidential, Ex Parte*) /Hitni prijedlog tužioca za izmjenu naloga o zaštiti određenih svjedoka (*povjerljivo, ex parte*)/, 20. april 2001. Vlatko Kupreškić je podnio odgovor; *vidi* Reply to the Prosecution's Urgent Motion for Variation of Order for Protection of Certain Witnesses (*Confidential, Ex Parte*), 25. april 2001. Žalbeno vijeće je odobrilo zahtjev tužioca utoliko da se identitet zaštićenih svjedoka može otkriti samo osobama koje rade na istragama za Tužilaštvo; *vidi* Nalog po hitnom prijedlogu tužioca za izmjenu naloga za zaštitu određenih svjedoka (*povjerljivo, ex parte*), 26. aprila 2001.

2001.⁸¹⁴ donesenom nakon pretresa od 30. marta 2001., Žalbeno vijeće je zahtjeve za uvrštenje dodatnih dokaza riješilo kako slijedi.

489. Zahtjev Vlatka Kupreškića je odobren utoliko što je Žalbeno vijeće prihvatilo svjedočenje svjedoka ADA, Mire Lazarevića i dokazne predmete AD 4/3, AD 5/3 i AD 6/3; svjedočenje svjedoka ADB i dokaznih predmeta AD 8/3 i AD 9/3; svjedočenje svjedoka ADC i dokazni predmet AD 11/3. Što se tiče zahtjeva Drage Josipovića, odobren je njegov drugi zahtjev tako što je prihvaćeno da svjedokinja CA svjedoči pred Žalbenim vijećem, a ostala četiri zahtjeva su odbijena. Dokumenti priloženi uz podnesak Zorana Kupreškića odbačeni su na osnovu toga da on nije podnio zahtjev za njihovo prihvatanje na osnovu pravila 115. Žalbeno vijeće je smatralo da se pravilo 115 ne može primijeniti na dokumente priložene podnesku Mirjana Kupreškića u vezi sa njegovom porodicom jer su oni već bili u spisu predmeta, tako da se on u žalbenom postupku može pozivati na njih. Dokument iz Hrvatskog državnog arhiva priložen uz njegov podnesak odbačen je jer nije podnesen i zahtjev za njegovo uvrštenje. Što se tiče zahtjeva Zorana i Mirjana Kupreškića, prihvaćeno je osam dokumenata iz Hrvatskog državnog arhiva koji se odnose na komandnu ulogu Zorana Kupreškića. Svi ostali arhivski dokumenti su odbačeni. Video-snimak svečanosti polaganja zakletve HVO-a prihvaćen je pod uslovom da Zoran Kupreškić dade daljnje informacije o tome na kojim se dijelovima snimka može vidjeti on.⁸¹⁵ Ostali video-snimci vidljivosti u Šantićima su odbijeni, kao i izjava Abdulaha Serdarevića.

---

⁸¹⁴ Odluka o prihvaćanju dodatnih dokaza nakon pretresa od 30. marta 2001 (*povjerljivo*), 11. april 2001. Javna verzija te odluke izdana je 30. maja 2001.

⁸¹⁵ Taj snimak je uslovno prihvaćen odlukom Žalbenog vijeća od 26. februara 2001. Zoran i Mirjan Kupreškić su zatražili i dobili produženje roka u kojem moraju ispuniti zadani uslov. *Vidi* Motion of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić Considering the Request for the Extention [*sic*] of Time-Limit (*Confidential*) /Zahtjev branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića u smislu molbe za produženje roka (*povjerljivo*), 9. mart 2001.; Prosecution's Response to the Defence Motion Requesting an Extension of the Time-Limit (*Confidential*) /Odgovor tužioca na zahtjev odbrane u kojem se traži produženje roka (*povjerljivo*), 13. mart 2001.; Nalog po molbi za produženje roka, 16. mart 2001. Zoran i Mirjan Kupreškić su nakon toga zajednički podnijeli dodatni prijedlog u odgovor na tu odluku. *Vidi* Motion of the Counsel of Zorana I Mirjana Kupreškića With Which They Comply to the Order of the Appealing Chamber From 26. 2. 01. (*Confidential*) /Prijedlog odbrane Zorana i Mirjana Kupreškić kojim oni ispunjavaju uslove zadane nalogom Žalbenog vijeća od 26. 2. 01. (*povjerljivo*), 21. mart 2001.

490. Treća odluka Žalbenog vijeća u pogledu zahtjeva za prihvatanje dodatnih dokaza izrečena je 8. maja 2001. godine⁸¹⁶ po primanju novih podnesaka. Dana 21. marta 2001. Zoran Kupreškić je podnio zahtjev da za uvrštavanje sljedećih dokumenata: izvještaja Hrvatske izvještajne službe pod naslovom “Masakr u Ahmićima”; izvještaja dr. Karle Pospišil Završki, 13 dokumenata koji se odnose na porodicu Zorana Kupreškića, Naredbe Milivoja Petkovića od 18. aprila 1993., te saopštenja za štampu od 16. aprila 1993. koje je izdalo Istureno zapovjedno mjesto u Vitezu, Operativna zona Središnja Bosna. U tom zahtjevu takođe se od Žalbenog vijeća traži da ispita svjedoka SA i Asima Džambasovića, te da se u ovom žalbenom postupku službeno primi na znanje presuda Pretresnog vijeća u predmetima *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza* i *Tužilac protiv Furundžije* (shodno pravilu 94(B)).⁸¹⁷ Tužilac je na taj zahtjev odgovorio 2. aprila 2001.,⁸¹⁸ na što je Zoran Kupreškić 9. aprila 2001. uložio repliku.⁸¹⁹ Drago Josipović je 21. marta 2001. podnio zahtjev u kojem se traži sljedeće: da se pred Žalbenim vijećem ispita svjedok AT, da se presuda u predmetu *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza* prihvati u žalbenom postupku, te da se u dokaze uvrsti Naredba Milivoja Petkovića.⁸²⁰ Tužilac je na taj zahtjev odgovorio 2. aprila 2001.⁸²¹ Vlatko Kupreškić je 6. aprila 2001. podnio zahtjev u kojem se traži uvrštenje svjedočenja svjedoka

⁸¹⁶ Odluka po prijedlozima Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Vlatka Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi u skladu s pravilom 115 i o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u skladu s pravilom 94(B), 8. maj 2001.

⁸¹⁷ Motion No. 5 of the Counsel of Zoran Kupreškić With Which He Proposes the Derivation of New Proofs According to the Rule 115 of the Rules and Proposal for the Insight in the ICTY *[sic]* Verdict in the Case Prosecutor v Dario Kordić and Mario Čerkez, and the Insight in the Verdict in the Case Prosecutor v Anto Furundžija Based on the Rule 94 B of the Book of Rules and Procedure (*Confidential*) /Prijedlog br. 5 branioca Zorana Kupreškića kojim od predlaže izvođenje novih dokaza u skladu s pravilom 115 Pravilnika, te prijedlog za uvid u presudu MSKJ-a *[sic]* u predmetu tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza, kao i uvid u presudu u predmetu Tužilac protiv Ante Furundžije, na osnovu pravila 94(B) Pravilnika i postupka (*povjerljivo*), 21. mart 2001.

⁸¹⁸ Prosecution Response to “Motion No. 5 of the Counsel of Zoran Kupreškić With Which He Proposes the Derivation of New Proofs According to the Rule 115 of the Rules and Proposal for the Insight in the ICTY Verdict in the Case Prosecutor v Dario Kordić and Mario Čerkez, and the Insight in the Verdict in the Case Prosecutor v Anto Furundžija Based on the Rule 94 B of the Book of Rules and Procedure” (*Confidential*), 2. april 2001.

⁸¹⁹ Motion of the Counsel of Zoran Kupreškić with Which He Answers to the Motion of the Prosecutor from 2. 4. 01. (*Confidential*) /Podnesak odbrane Zorana Kupreškića u odgovor na podnesak tužioca od 2. 4. 01. (*povjerljivo*), 9. april 2001.

⁸²⁰ Proposal of Drago Josipović for Derivation of Additional Proofs (*Confidential, Ex Parte*) /Prijedlog Drage Josipovića za izvođenje dodatnih dokaza (*povjerljivo, ex parte*), 21. mart 2001.

⁸²¹ Prosecution Response to “Proposal of Drago Josipović for Derivation of Additional Proofs” (*Confidential, Ex Parte*) /Odgovor tužioca na “Prijedlog Drage Josipovića za izvođenje dodatnih dokaza” (*povjerljivo, ex parte*), 2. april 2001.

AVK 9.⁸²² Tužilac je na taj zahtjev odgovorio 12. aprila 2001.,⁸²³ a Vlatko Kupreškić je na to uložio repliku.⁸²⁴ Svojom odlukom od 8. maja 2001. Žalbeno vijeće je sve pomenute zahtjeve odbilo.⁸²⁵

491. Četvrta odluka Žalbenog vijeća po zahtjevima za uvrštenje dodatnih dokaza izdana je 29. maja 2001.⁸²⁶ Ti zahtjevi, koji se odnose na pitanja objelodanjivanja, razmatraju se u dijelu koji slijedi.

492. Peta odluka Žalbenog vijeća izdana je nakon zahtjeva Zorana Kupreškića od 6. juna 2001. za uvrštenje dodatnih dokaza. Zoran Kupreškić je tražio da se uvrste dokazi u vezi sa lošim zdravstvenim stanjem njegove supruge.⁸²⁷ Tužilac se u svom odgovoru od 18. juna 2001.⁸²⁸ usprotivio tom zahtjevu. Dana 28. juna 2001. Žalbeno vijeće je zahtjev odbacilo.⁸²⁹

493. Dana 15. juna 2001. tužilac je podnio zahtjev za uvrštavanje dokaza u svrhu pobijanja dodatnih dokaza uvrštenih na osnovu pravila 115.⁸³⁰ Tužilac je tražio da se uvrste dvije izjave koje, kako on navodi u svom podnesku, dovode u pitanje vjerodostojnost

⁸²² Confidential Second Motion Pursuant to Rule 115 For Admission of Additional Evidence on Appeal by the Appellant, Vlatko Kupreškić /Povjerljivi drugi prijedlog žalioca Vlatka Kupreškića po pravilu 115 za uvrštenje dodatnih dokaza u žalbenom postupku/, 6. april 2001.

⁸²³ Prosecution Response to “Confidential Second Motion Pursuant to Rule 115 For Admission of Additional Evidence on Appeal by the Appellant, Vlatko Kupreškić” (*Confidential, Ex Parte*)/Odgovor tužioca na “Povjerljivi drugi prijedlog žalioca Vlatka Kupreškića po pravilu 115 za uvrštenje dodatnih dokaza u žalbenom postupku” (*povjerljivo, ex parte*)/, 12. april 2001.

⁸²⁴ *Ex Parte* Confidential Reply to the “ Prosecution Response to Confidential Second Motion Pursuant to Rule 115 For Admission of Additional Evidence on Appeal by the Appellant, Vlatko Kupreškić” (*Confidential, Ex Parte*) /*ex parte*, povjerljiva replika na odgovor tužioca na povjerljivi drugi prijedlog žalioca Vlatka Kupreškića po pravilu 115 za uvrštenje dodatnih dokaza u žalbenom postupku”/, 23. april 2001.

⁸²⁵ Odluka po prijedlozima Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Vlatka Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi u skladu s pravilom 115 i o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno u skladu s pravilom 94(B), 8. maj 2001.

⁸²⁶ Odluka po prijedlozima za prihvaćanje materijala koji se odnose na svjedoka AT u dokaze na osnovu pravila 115 i za pozivanje dodatnih svjedoka /Decision on the Motions to Admit Material relating to Witness AT into Evidence Pursuant to Rule 115 and to Call Additional Witnesses/.

⁸²⁷ Motion of the Counsel of Zoran Kupreškić with Which He Proposes the Derivation of Additional Proof Considering the Rule 115 of Procedure and Evidence (*Confidential*) /Zahtjev branioca Zorana Kupreškića kojim se predlaže izvođenje dodatnog dokaza na osnovu pravila 115 o postupku i dokazima (*povjerljivo*)/, 6. juni 2001.

⁸²⁸ Prosecution’s Response to “Motion of the Counsel of Zoran Kupreškić with Which He Proposes the Derivation of Additional Proof Considering the Rule 115 of Procedure and Evidence” (*Confidential*), 18. juni 2001.

⁸²⁹ Odluka po zahtjevu Zorana Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi, 28. juni 2001.

svjedokinje CA čiju je izjavu Žalbeno vijeće prihvatilo svojom odlukom od 26. februara 2001. godine. Drago Josipović je podnio odgovor u kojem je izjavio da se ne protivi uvrštenju dokaza za postupak pobijanja.⁸³¹ Dana 6. jula 2001., Žalbeno vijeće je tu izjavu uvrstilo u dokaze.⁸³²

494. Dana 17. jula 2001. Žalbeno vijeće je izdalo svoju šestu odluku,⁸³³ u kojoj je odbacilo dva zahtjeva Zorana i Mirjana Kupreškića za uvrštenje određenih materijala kao dodatnih dokaza.⁸³⁴ Jednom od tih prijedloga pridružio se Vladimir Šantić.⁸³⁵

495. Istog dana, Žalbeno vijeće je izdalo i sedmu odluku o dodatnim dokazima⁸³⁶ kojom je odbilo zahtjev Zorana i Mirjana Kupreškića za uvrštenje kao dodatnih dokaza izvjesnih izjava, uz ostalo, u obliku jednog novinskog intervjua i jedne peticije.⁸³⁷

1. Objelodanjivanje i srodna pitanja

496. Dana 6. novembra 2000., Zoran i Mirjan Kupreškić podnijeli su zahtjev za objelodanjivanje izjava svjedoka AT, koji je svjedočio u predmetu *Tužilac protiv Kordića i*

---

⁸³⁰ Prosecution Motion to Admit Evidence in Rebuttal to Additional Evidence Admitted Under Rule 115 (*Confidential*) /Prijedlog tužioca da se uvrste dokazi za postupak pobijanja dodatnih dokaza uvrštenih po pravilu 115/, 15. juni 2001.

⁸³¹ Response by Drago Josipović to Prosecution Motion to Admit Evidence in Rebuttal Filed 14 [sic] June 2001 /Odgovor Drage Josipovića na prijedlog tužioca da se uvrste dokazi za postupak pobijanja podnesen 14. juna 2001./, 28. juna 2001.

⁸³² Odluke po zahtjevu optužbe da se prihvate dokazi kojima se pobijaju dodatni dokazi odbrane prihvaćeni u skladu sa pravilom 115, 6. juli 2001.

⁸³³ Odluka po zahtjevu Zorana Kupreškića i Mirjana Kupreškića za prihvatanje dodatnih dokaza, 17. juli 2001.

⁸³⁴ Motion of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić with Which They Propose the Derivation of New Proof Considering the Rule 115 of the Rules of Procedure and Evidence (*Confidential*) /Zahtjev branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića kojim se predlaže izvođenje novog dokaza u skladu s pravilom 115 Pravilnika o postupku i dokazima (*Confidential*)/, 26. juni 2001.; Motion of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić with Which They Propose the Acceptance of the New Proof, based on Rule 116 [sic] Rules and Procedure (*Confidential*) /Zahtjev branilaca Zorana i Mirjana Kupreškić kojim se predlaže prihvatanje novog dokaza, na osnovu pravila 116 Pravilnika i postupka/, 6. juli 2001.

⁸³⁵ Joinder of the Accused Vladimir Šantić to the Motion of Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić with which they Propose the Derivation of New Proof Considering the Rule 115 of the Rules and Procedure and Evidence Dated 26 June 2001 /Priključenje optuženog Vladimira Šantića zahtjevu branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića, kojim oni predlažu izvođenje novog dokaza u skladu s pravilom 115 Pravilnika i postupka i dokaznog postupka, od 26. juna 2001./, 29. juna 2001.

⁸³⁶ Odluka po zahtjevu Zorana Kupreškića i Mirjana Kupreškića za prihvatanje dodatnih dokaza, 17. juli 2001.

⁸³⁷ Motion Pursuant to Rule 115 for Admission of Additional Evidence on Appeal by the Appellants, Zoran and Mirjan Kupreškić (*Confidential*) /Zahtjev žalilaca Zorana i Mirjana Kupreškića na osnovu pravila 115, za prihvatanje dodatnih dokaza u žalbenom postupku (*povjerljivo*)/, 6. juli 2001.

Čerkeza kao svjedok optužbe.⁸³⁸ Tužilac je na taj zahtjev odgovorio 14. novembra 2001.⁸³⁹ Žalbeno vijeće je svoju odluku objavilo u nalogu od 6. decembra 2000. kojim, pored ostalog, nalaže da tužilac odbrani Zorana i Mirjana Kupreškića objelodani sve redigovane transkripte razgovora vođenih sa svjedokom AT.⁸⁴⁰

497. Dana 18. januara 2001. Pretresno vijeće III je odobrilo objavljivanje transkripata razgovora sa svjedokom AT Zoranu i Mirjanu Kupreškiću.⁸⁴¹ Žalbeno vijeće je zatim trebalo da riješi zahtjeve ostalih žalilaca za objelodanjivanje istog materijala.⁸⁴² Tužilaštvo je

⁸³⁸ Motion of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić (*Confidential, Ex Parte*) /Zahtjev branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića (*povjerljivo, ex parte*)/, 6. novembar 2000.

⁸³⁹ Prosecution's Response to the Confidential "Motion of the Counsels of Zoran and Mirjan Kupreškić" (*Confidential, Ex Parte*) /Odgovor tužioca na povjerljivi "Zahtjev branilaca Zorana i Mirjana Kupreškića" (*povjerljivo, ex parte*)/, 14. novembar 2001. Tužilac je takođe podnio zahtjev za zaštitne mjere za sav materijal iz iskaza svjedoka AT u predmetu *Kordić* za koji bude riješeno da se objelodani žalioocu. *Vidi* Prosecutor's Application for Protective Measures (*Confidential, Ex Parte*) /Molba tužioca da se odrede zaštitne mjere (*povjerljivo, ex parte*)/, 9. novembar 2000.

⁸⁴⁰ Nalog po (1) zahtjevu Zorana i Mirjana Kupreškića za objelodanjivanje i (2) Zahtjevu tužioca za zaštitne mjere (*povjerljivo, djelomično ex parte*) /Order on (1) Motion of Zoran and Mirjan Kupreškić for Disclosure and (2) Prosecution Motion for Protective Measures (*Confidential, Partly Ex Parte*)/, 6. decembar 2000. Tužilac je zatim zatražio i dobio odobrenje za produženje roka u kojem mora ispuniti dio naloga od 6. decembra 2000. u kojem se zahtijeva objelodanjivanje transkripata iskaza koji je svjedok AT dao u predmetu *Kordić*. *Vidi* Prosecution's Motion for an Extension of Time Within Which to Disclose Confidential Material (*Confidential, Partly Ex Parte*) /Zahtjev tužioca za produženje roka za objelodanjivanje povjerljivog materijala (*povjerljivo, djelomično ex parte*)/, 13. decembar 2000.; Order on Prosecution's Motion for an Extension of Time Within Which to Disclose Confidential Material (*Confidential, Partly Ex Parte*) /Nalog po zahtjevu tužioca za produženje roka za objelodanjivanje povjerljivog materijala (*povjerljivo, djelomično ex parte*)/, 15. decembra 2000. Tužilac je takođe podnio "Prosecution's Motion for Clarification of Appeals Chamber's Order for Protective Measures Dated 5 December 2000" (*Confidential, Ex Parte*) /Zahtjev tužioca za pojašnjenje naloga Žalbenog vijeća o zaštitnim mjerama od 5. decembra 2000. (*povjerljivo, ex parte*)/, 13. decembra 2000.

⁸⁴¹ Odluka o objelodanjivanju povjerljivog materijala drugom Vijeću shodno molbi tužioca, 18. januar 2001.; Odluka po zahtjevu za objelodanjivanje transkripta i izjave zaštićenog svjedoka za korištenje u žalbenom postupku, podnesenom povjerljivo i *ex parte*, 18. januar 2001.

⁸⁴² Petition of the counsel of Drago Josipović (*Confidential, Ex Parte*) /Molba branioca Drage Josipovića (*povjerljivo, ex parte*)/, 8. decembar 2000. Tužilac je na taj zahtjev odgovorio i istovremeno podnio molbu za produženje roka; *vidi* Prosecution Motion for Extension of Time to File Response and Prosecution's Response to "Petition of the Counsel of Drago Josipović" Filed on 8 December 2000 (*Confidential, Partly Ex Parte*) /Zahtjev tužioca za produženje roka za dostavljanje odgovora i odgovor tužioca na "Molbu branioca Drage Josipovića (*povjerljivo, djelomično ex parte*)", 20. decembar 2000. Žalbeno vijeće je odobrio tužiočev zahtjev za produženje roka i uvažilo njegov odgovor na zahtjev Drage Josipovića; *vidi* Nalog po molbi Tužilaštva za produženje roka za dostavljanje odgovora na molbu branioca Drage Josipovića, 11. januar 2001. Branilac Drage Josipovića je sa zakašnjenjem odgovorio na zahtjev tužioca za produženje roka; *vidi* Response of the Counsel of Drago Josipović for the Extension [*sic*] of Time Limit for Presentation of the Answer and the Answer of the Prosecution on the Demand of the Counsel of Drago Josipović Submitted on 8. 12. 2000. /Odgovor branioca Drage Josipovića za [*sic*] produženje roka za predočavanje odgovora i odgovor tužioca na zahtjev branioca Drage Josipovića podnesen 8. 12. 2000./, 15. januar 2001. Drago Josipović je ponovio svoju prvobitnu molbu; *vidi* Petition of Drago Josipović (*Confidential, Ex Parte*) /Molba Drage Josipovića (*povjerljivo, ex parte*)/, 5. februar 2001. Nakon toga je podnesena još jedna molba; *vidi* Request of the Appellant, Drago Josipović, for the Submission of

zatražilo objavljivanje tog materijala svim žaliocima.⁸⁴³ Žalbena vijeće je predsjedniku Međunarodnog suda uputilo zahtjev na osnovu pravila 75(D), za objavljivanje redigovanih razgovora sa svjedokom AT Vlatku Kupreškiću, Dragi Josipoviću i Vladimiru Šantiću, te svjedočenja istog svjedoka svim žaliocima.⁸⁴⁴ Dana 10. aprila 2001., predsjednik je odobrio da se taj materijal objelodani svim žaliocima.⁸⁴⁵

498. Drago Josipović i Vladimir Šantić podnijeli su zahtjeve za objelodanjivanje završne riječi tužioca u predmetu *Kordić* 8. odnosno 18. juna.⁸⁴⁶ Predsjednik Međunarodnog suda je 25. juna 2001. izdao nalog kojim je odobrio objelodanjivanje relevantnih dijelova završne riječi tužioca u predmetu *Kordić*.⁸⁴⁷ Dana 25. jula 2001. predsjednik je odobrio da se isti materijal objelodani i Vlatku Kupreškiću.⁸⁴⁸

Transcripts of the Prosecutor's Protected Witness Testimony (*Confidential, Ex Parte*) /Molba žalioca Drage Josipovića za predaju transkripata iskaza zaštićenog svjedoka optužbe (*povjerljivo, ex parte*), 12. februar 2001. Tužilac je na te molbe uložio odgovor; *vidi* Prosecution Response to "Petition of Drago Josipović" Filed 5 February 2001 and Prosecution Response to Request of Drago Josipović Filed 12 February 2001 /Odgovor tužioca na "Molbu Drage Josipovića" podnesenu 5. februara 2001. i odgovor tužioca na molbu Drage Josipovića podnesenu 12. februara 2001./, 15. februar 2001. Vlatko Kupreškić je Pretresnom vijeću III podnio sljedeći zahtjev; *vidi* Motion for Disclosure of Transcript and Statement of Protected Witness (*Confidential, Ex Parte*) /Zahtjev za objelodanjivanje transkripta i izjave zaštićenog svjedoka (*povjerljivo, ex parte*), 2. januar 2001. Branilac Zorana i Mirjana Kupreškića podnio je pak Motion for Release to the Appeals Chamber of Witness Statement From the Trial of *Prosecutor v Kordić and Čerkez* (*Confidential, Ex Parte*) /Zahtjev da se Žalbenom vijeću objelodani izjava svjedoka iz suđenja u predmetu *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza* (*povjerljivo, ex parte*), 23. mart 2001.

⁸⁴³ Prosecution's Renewed Motion for Clarification of Appeals Chamber's Order for Protective Measures Dated 5 December 2000 and Request for Release of Confidential Material (*Confidential, Ex Parte*) /Ponovljeni zahtjev tužioca za pojašnjenje naloga Žalbenog vijeća za određivanje zaštitnih mjera od 5. decembra 2000. i molba za objavljivanje povjerljivog materijala (*povjerljivo, ex parte*), 29. januar 2001.

⁸⁴⁴ Request to the President Pursuant to Rule 75(D), 3. april 2001.

⁸⁴⁵ Nalog predsjednika za objavljivanje redigovane verzije pretresa i zapisa vanpretresnog iskaza zaštićenog svjedoka (*povjerljivo*) /Ordonnance du Président aux Fins De Communication de la Version Expurgée des Auditions et du Compte Rendu de la Déposition d'un Témoin Protégé (*Confidential*), 10. april 2001.

⁸⁴⁶ Application by Drago Josipović for Disclosure of Confidential Filing of Prosecution Closing Brief in *Prosecutor v Kordić and Čerkez* /Molba Drage Josipovića za objelodanjivanje povjerljivo zavedene završne riječi tužioca u predmetu *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, 8. juni 2001.; Application by V. Šantić for Disclosure of Confidential Filing of Prosecution Closing Brief in *Prosecutor v Kordić and Čerkez* /Molba Drage Josipovića za objelodanjivanje povjerljivo zavedene završne riječi tužioca u predmetu *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, 18. juni 2001.

⁸⁴⁷ Nalog predsjednika po molbama odbrane iz predmeta *Tužilac protiv Kupreškića i dr.* za odobravanje pristupa povjerljivoj završnoj riječi tužioca iz predmeta *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, /Order of the President on the Defence Applications in the Case of *the Prosecutor v Kupreškić et al.* for Acces to the Prosecutor's Confidential Closing Brief in the Case of *the Prosecutor v Kordić and Čerkez*, 3. juli 2001. (engleska verzija).

⁸⁴⁸ Nalog predsjednika po molbi odbrane Vlatka Kupreškića u predmetu *Tužilac protiv Kupreškića i dr.* za objelodanjivanje povjerljive završne riječi optužbe iz predmeta *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, /Order of the President on Motion by Vlatko Kupreškić's Defence in the Case *the Prosecutor v Kupreškić et al.* for

499. Nakon zahtjeva koji je uložio Vlatko Kupreškić⁸⁴⁹ predsjednik Međunarodnog suda je 12. jula 2001. odobrio objavljivanje izjava i dijela svjedočenja u sudnici svjedoka M iz suđenja u predmetu *Blaškić*.⁸⁵⁰

2. Daljnji zahtjevi za uvrštenje novih dokaza

500. Dana 29. maja 2001. Žalbeno vijeće je izdalo svoju četvrtu odluku, po sljedećim podnescima.

501. Dana 27. aprila 2001. Vladimir Šantić je podnio zahtjev za uvrštenje dodatnih dokaza.⁸⁵¹ Zoran Kupreškić, Mirjan Kupreškić, Drago Josipović i Vlatko Kupreškić svoje su zahtjeve podnijeli 1. maja 2001. godine.⁸⁵² U svim tim podnescima tražilo se uvrštavanje u dokaze službenih razgovora Tužilaštva sa svjedokom AT i transkripta njegovog svjedočenja na suđenju u predmetu *Kordić*. Drago Josipović je takođe podnio četiri zahtjeva - 21. marta,

---

Disclosure of the Prosecutor's Confidential Closing Brief in the Case *the Prosecutor v Kordić and Čerkez*/, 30. juli 2001. (engleska verzija).

⁸⁴⁹ Motion to the President, on Behalf of Vlatko Kupreškić, for Disclosure of Transcript of Evidence of a Prosecution Witness in the Trial of *Prosecutor v Kordić and Čerkez (Confidential)* /Zahtjev Vlatka Kupreškića predsjedniku Suda, za objelodanjenje transkripta iskaza svjedoka optužbe u suđenju u predmetu *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza (povjerljivo)*/, 20. juni 2001.

⁸⁵⁰ Nalog predsjednika za objelodanivanje transkripta iz predmeta *Tužilac protiv Tihomira Blaškića* Vlatku Kupreškiću u predmetu *Tužilac protiv Zorana Kupreškića i dr.*, 12. juli 2001. (prijevod naloga na engleski zaveden je 19. jula 2001.)

⁸⁵¹ Motion of the Appellant Vladimir Šantić for the Admission of Additional Evidence Pursuant to Rule 115 of the Rules of Procedure and Evidence (*Confidential*) /Zahtjev žalioca Vladimira Šantića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 Pravilnika o postupku i dokazima (*povjerljivo*)/, 27. april 2001.

⁸⁵² Proposal of the Counsel of Zoran Kupreškić for the Derivation of New Proofs, Based on the Rule 115 of the Rules and [sic] Procedure (*Confidential*) /Prijedlog odbrane Zorana Kupreškića za izvođenje novih dokaza, na osnovu pravila 115 Pravilnika i postupka (*povjerljivo*)/, 1. maj 2001.; Motion of Mirjan Kupreškić for Additional Evidence (*Confidential*) /Zahtjev Mirjana Kupreškića za izvođenje dodatnih dokaza (*povjerljivo*)/, 1. maj 2001.; Request of the Counsel of Drago Josipović that the Interview and the Testimony of the Protected Witness AT Should be Regarded as the Additional Evidence on the Basis of Article 115 of Statute on Procedure and Evidence /Molba branioca Drage Josipovića da se službeni razgovor sa zaštićenim svjedokom AT i njegovo svjedočenje u sudnici smatraju dodatnim dokazima na osnovu pravila 115 Statuta o postupku i dokazima/, 1. maj 2001.; Confidential Third Motion Pursuant, to Rule 115, for Admission of Additional Evidence on Appeal by the Appellant, Vlatko Kupreškić /Povjerljivi treći zahtjev žalioca Vlatka Kupreškića, na osnovu pravila 115, za uvrštenje dodatnih dokaza u žalbenom postupku/, 1. maj 2001. Zoran i Mirjan Kupreškić su prethodno uložili zahtjev u kojem traže uvrštenje u dokaze službenih razgovora; *vidi* Motion No. 4 for Admission of Additional Evidence Pursuant to Rule 115 of the Rules of Evidence and Procedure [sic] by Zoran and Mirjan Kupreškić /zahtjev br. 4 Zorana i Mirjana Kupreškića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 Pravilnika o dokazima i postupku/, 28. februar 2001.

17. aprila, 23. aprila i 1. maja 2001.⁸⁵³ – u kojima traži da Žalbeno vijeće pozove nekoliko dodatnih svjedoka da svjedoče na pretresu.

502. Tužilac je na sve ove podneske odgovorio.⁸⁵⁴ Vlatko Kupreškić⁸⁵⁵ te Zoran i Mirjan Kupreškić⁸⁵⁶ su podnijeli replike.

---

⁸⁵³ Proposal of Drago Josipović for Derivation of Additional Proofs /Prijedlog Drage Josipovića za izvođenje dodatnih dokaza/, 21. mart 2001.; Request of Drago Josipović [originalni naslov je redigovan] (*Confidential*) /Molba Drage Josipovića ... (povjerljivo)/, 17. april 2001.; Request of the Appellant Drago Josipović [originalni naslov je redigovan] (*Confidential*) /Molba žalioca Drage Josipovića ... (povjerljivo)/, 23. april 2001.; Request of Drago Josipović that the Witness Asim Džambasović is Summoned and Interrogated According to Article 115 of Statute on Procedure and Evidence (*Confidential*) /Molba Drage Josipovića da se pozove i ispita svjedok Asim Džambasović, u skladu sa članom 115 Statuta o postupku i dokazima/, 1. maj 2001.

⁸⁵⁴ Prosecution Response to “Request of the Appellant Drago Josipović [originalni naslov je redigovan]“ (*Confidential*) /Odgovor tužioca na “Molbu Drage Josipovića ...” (povjerljivo)/, 25. april 2001.; Prosecution Response to “Motion of the Appellant Vladimir Šantić for the Admission of Additional Evidence Pursuant to Rule 115 of Rules of Procedure and Evidence” (*Confidential*) /Odgovor tužioca na “Zahtjev žalioca Vladimira Šantića za prihvatanje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 Pravilnika o postupku i dokazima” (povjerljivo)/, 7. maj 2001.; Prosecution Response to “Request of the Appellant Drago Josipović [originalni naslov je redigovan]“ (*Confidential*) /Odgovor tužioca na “Molbu Drage Josipovića ...” (povjerljivo)/, 3. maj 2001.; Prosecution Response to “Request of Counsel of Drago Josipović that the Interview and the Testimony of the Protected Witness AT Should be Regarded as Additional Evidence on the Basis of Article 115 of Statute on Procedure and Evidence and Request “That the Witness Asim Džambasović is Summoned and Interrogated According to Article 115 of Statute on Procedure and Evidence (*Confidential*)”, 10. maj 2001.; Prosecution’s Consolidated Response to “Proposal of the Counsel of Zoran Kupreškić for the Derivation of New Proofs, Based on Rule 115 of the Rules of Procedure” and to “Motion of Mirjan Kupreškić for Additional Evidence” (*Confidential*) /Objedinjeni odgovor tužioca na “Prijedlog branioca Zorana Kupreškića za izvođenje novih dokaza, na osnovu pravila 115 Pravilnika o postupku” i na “Prijedlog Mirjana Kupreškića za dodatne dokaze” (povjerljivo)/, 11. maj 2001.; Prosecution Response to “Confidential Third Motion Pursuant, to Rule 115, for Admission of Additional Evidence on Appeal by the Appellant, Vlatko Kupreškić”, 11. maj 2001.; Prosecution’s Response to “Motion No. 4 of Appellants Zoran and Mirjan Kupreškić to Admit Additional Evidence Pursuant to Rule 115” (*Confidential, Partly Ex Parte*) /Odgovor tužioca na “Zahtjev br. 4 žalilaca Zorana i Mirjana Kupreškića za uvrštenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115” (povjerljivo, djelomično ex parte)/, 12. mart 2001.

⁸⁵⁵ Confidential Reply on Behalf of Vlatko Kupreškić to Prosecution Response to Confidential Third Rule 115 Motion /Povjerljiva replika Vlatka Kupreškića na odgovor tužioca na povjerljivi treći zahtjev po pravilu 115/, 15. maj 2001.

⁸⁵⁶ Consolidated Reply of Zoran i Mirjan Kupreškić to the Prosecution Response to Motions According Rule 115 (*Confidential*) /Zajednička replika Zorana i Mirjana Kupreškića na odgovor tužioca na zahtjeve u skladu sa pravilom 115 (*Confidential*)/, 21. maj 2001. Za Zorana i Mirjana Kupreškića podnesen je zahtjev za produženje roka za podnošenje replike, tako da su ga oni podnijeli nakon naloga Žalbenog vijeća kojim je taj zahtjev odobren; *vidi* Motion of the Counsel of Zoran and Mirjan Kupreškić for the Extension [*sic*] of Time-Limit, Based on the Rule 127 of the Rules /Zahtjev odbrane Zorana i Mirjana Kupreškića za produženje roka, na osnovu pravila 127 Pravilnika/, 14. maj 2001., te Nalog po prijedlogu za produženje roka od 16. maja 2001. Replika Vladimira Šantića je uložena nakon isteka roka za podnošenje replika, zbog čega Žalbeno vijeće taj podnesak nije uzelo u obzir.

503. U svojoj odluci od 29. maja 2001. Žalbeno vijeće je odobrilo zahtjev Vlatka Kupreškića i uvrstilo u žalbeni postupak materijale koji se odnose na svjedoka AT. Sve druge zahtjeve Vijeće je odbilo.⁸⁵⁷

504. Nakon odluke od 29. maja 2001., Vladimir Šantić⁸⁵⁸ te Zoran i Mirjan Kupreškić⁸⁵⁹ uložili su zahtjeve da im se odobri ulaganje žalbe na tu odluku, na što je tužilac odgovorio.⁸⁶⁰ Dana 18. juna 2001. Žalbeno vijeće je te zahtjeve odbacilo kao neosnovane, a sekretar je zamoljen da obustavi plaćanje svih naknada odnosno troškova pripreme tih zahtjeva.⁸⁶¹

3. Pretnes s izvođenjem dokaza i zahtjevi na osnovu pravila 92bis

505. Kako je istaknuto gore, u svojoj odluci od 11. aprila 2001., Žalbeno vijeće je u žalbeni spis kao dokaze uvrstilo svjedočenje svjedoka ADA, Mire Lazarevića, svjedoka ADB i svjedoka ADC. Taj dokazni materijal sastojao se od izjava svjedoka i dokaznih predmeta. Tužilac je najavio da želi unakrsno ispitati tri dodatna svjedoka: svjedoka ADA, Miru Lazarevića i svjedoka ADB.⁸⁶² Zatim su 12. aprila 2001. i 11. maja 2001. izdani nalozi o rasporedu⁸⁶³ a 17., 18. i 25. maja 2001. održan je pretres s izvođenjem dokaza, sa svrhom provjere vjerodostojnosti ta tri svjedoka. I Vlatko Kupreškić i tužilac podnijeli su zahtjeve za određivanje zaštitnih mjera za svoje svjedoke⁸⁶⁴ koje su im i odobrene.⁸⁶⁵

⁸⁵⁷ Odluka po prijedlozima da se materijal koji se odnosi na svjedoka AT prihvati kao dokaz u skladu s pravilom 115 i da se pozovu dodatni svjedoci (*povjerljivo*), 29. maj 2001.

⁸⁵⁸ The Motion of the Appellant Vladimir Šantić for Leave to Appeal Against the Appeals Chamber's Decision on Motions to Admit Materijal [*sic*] Relating to Witness AT into Evidence Pursuant to Rule 115 and To Call Additional Witnesses Dated 29 May 2001 (*Confidential*), 30. maj 2001.; Motion of Vladimir Šantić for Leave to Appeal Against the Decision From 29 May 2001 According to the Rule 73(D)(I) and Appellant [*sic*] Motion Dated 30 May 2001 (*Confidential*), 7. juni 2001.

⁸⁵⁹ Motion of Zoran and Mirjan Kupreškić for Leave to Appeal Against the Decision From 29 May 2001 According to the Rule 73 (D)(i) And Appeal Against the Decision From 29 May 01 (*Confidential*), 5. juni 2001.

⁸⁶⁰ Prosecution Response to "Motion of Zoran and Mirjan Kupreškić for Leave to Appeal Against the Decision From 29 May 2001 According to the Rule 73 (D)(i) And Appeal Against the Decision From 29 May 2001" (*Confidential*), 15. juni 2001.; Prosecution Response to Motion of Vladimir Šantić Seeking Leave to Appeal the Decision of 29 May 2001 Rejecting the Additional Evidence of AT, 15. juni 2001.

⁸⁶¹ Odluka po molbama Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića i Vladimira Šantića za odobrenje ulaganja žalbe na odluku Žalbenog vijeća od 29. maja 2001., 18. juni 2001., par. 7.

⁸⁶² Prije pretresa, tužilac je najavio unakrsno ispitivanje i dokaze za pobijanje; *vidi* Prosecution Notice of Cross-Examination Material and Potential Evidence in Rebuttal for the Evidentiary Hearing on 17 & 18 May 2001 (*Confidential*), 8. maj 2001.

⁸⁶³ Nalog o rasporedu, 12. april 2001; Nalog o rasporedu, 11. maj 2001.

⁸⁶⁴ Prosecutor's Motion for Protective Measures for Witnesses to be Called at Evidentiary Hearing on 17 and 18 May 2001 (*Confidential*) /Zahtjev tužioca da se odrede zaštitne mjere za svjedoke koji treba da budu

506. U vezi sa tim pretresom, tužilac je podnio dva zahtjeva u kojima se traži uvrštavanje dokaza po pravilu 92bis.⁸⁶⁶ Izjave čije je uvrštenje tužilac tražio trebale su da posluže za pobijanje vjerodostojnosti svjedoka koje je Vlatko Kupreškić pozvao za pretres s izvođenjem dokaza 17. i 18. maja 2001. Tužilac i Vlatko Kupreškić dali su usmene podneske po tom zahtjevu na pretresu održanom 18. maja 2001.⁸⁶⁷

507. Žalbeno vijeće je prihvatilo izjavu jednog svjedoka na osnovu pravila 92bis radi ocjene vjerodostojnosti svjedoka ADA, kojeg je pozvao Vlatko Kupreškić. Vijeće je odbacilo ostale izjave i prihvatilo neke dokazne predmete koje su i jedna i druga strana predočile na pretresu s izvođenjem dokaza.⁸⁶⁸

C. Privremeno puštanje na slobodu i odvajanje postupaka

508. Dana 20. februara 2001. Zoran i Mirjan Kupreškić podnijeli su molbe za privremeno puštanje na slobodu ili, alternativno, za odvajanje njihovih predmeta od predmeta ostalih žalilaca.⁸⁶⁹ Zahtjev za privremeno puštanje na slobodu zasnivao se na materijalu koji im je nedugo prije toga objelodanio tužilac, a za koji su oni tvrdili da je oslobađajuće naravi. Tužilac je protiv te molbe 2. marta 2001. uložio odgovor.⁸⁷⁰ Žalbeno vijeće je odbilo zahtjev

---

pozvani na pretres s izvođenjem dokaza 17. i 18. maja 2001. (*povjerljivo*), 15. maj 2001.; Confidential Motion on Behalf of Vlatko Kupreškić Regarding Requests for Witness Protection (*Confidential*) /Povjerljivi zahtjev Vlatka Kupreškića vezi sa zahtjevima za zaštitu svjedoka (*povjerljivo*), 14. maj 2001.

⁸⁶⁵ Transkript pretresa s izvođenjem dokaza, 17. maj 2001., str. 180.

⁸⁶⁶ Prosecution's Evidence (92 Bis Statements) In Rebuttal of Additional Evidence of Vlatko Kupreškić and Supplementary Material For Use at Evidentiary Hearing on 17 and 18 May 2001 /Dokazi tužioca (izjave po pravilu 92bis) za pobijanje dodatnih dokaza Vlatka Kupreškića i dopunskog materijala za pretres s izvođenjem dokaza 17. i 18. maja 2001./, 11. maj 2001.; Prosecution's Filing of Evidence of Ole Hortemo (Rule 92 Bis Statement) and Supplementary Filing of Six English Translations of Rule 92 Bis Declarations Previously Filed on 11 May 2001 (*Confidential*), 14. maj 2001. Vlatko Kupreškić se usprotivio tim zahtjevima; *vidi* Appellant's Response to "Prosecution's Evidence (92 Bis Statements) In Rebuttal of Additional Evidence" (*Confidential*), 15. maj 2001. Tužilac je zatim povukao jednu od izjava po pravilu 92 (*bis*) čije je uvrštenje tražio: Prosecution's Notice of Withdrawal of Abdullah Abdić's Rule 92Bis Statement Submitted on 11 May 2001. (*Confidential*) /Obavijest tužioca o povlačenju izjave Abdulaha Abdića po pravilu 92bis podnesene 11. maja 2001./, 22. maj 2001.

⁸⁶⁷ Vlatko Kupreškić je uložio informaciju koja je Žalbenom vijeću trebala poslužiti prilikom odlučivanja da li da se prihvate izjave po pravilu 92bis predložene od strane tužioca: Motion Concerning New Information Relative to Prosecutor's Rule 92 Bis Statements (*Confidential*) /Prijedlog u 31. maj 2001.

⁸⁶⁸ Odluka o prihvatanju izjava po pravilu 92bis i dokaznih predmeta predočenih na pretresu s izvođenjem dokaza tužioca (*povjerljivo*), 6. juni 2001.

⁸⁶⁹ Motion for Provisional Release of Zoran and Mirjan Kupreškić or Separation of Proceedings (*Confidential, Ex Parte*) /Prijedlog za privremeno puštanje Zorana i Mirjana Kupreškića ili za razdvajanje postupaka (*povjerljivo, ex parte*), 22. february 2001.

⁸⁷⁰ Prosecution Response to Motion of Appellants Zoran and Mirjan Kupreškić for Provisional Release or Separation of Proceedings (*Confidential, ex parte*) /Odgovor tužioca na prijedlog žalilaca Zorana i Mirjana

na osnovu toga što dokazi na koje su se Zoran i Mirjan Kupreškić oslonili sa tim datumom nisu bili uvršteni u žalbeni spis, te zbog toga što žalinci nisu predložili valjane razloge u prilog svom zahtjevu za odvajanje postupaka.⁸⁷¹

509. Dana 31. maja 2001. Vlatko Kupreškić je podnio zahtjev za privremeno puštanje na slobodu.⁸⁷² Tužilaštvo je na njega odgovorilo u svojem podnesku od 11. juna 2001.⁸⁷³ Dana 29. juna 2001. Žalbeno vijeće je taj zahtjev odbilo po osnovu toga što Vlatko Kupreškić nije pokazao da postoje posebne okolnosti koje bi opravdavale njegovo puštanje na slobodu do početka žalbenog pretresa.⁸⁷⁴

510. Nakon žalbenog pretresa, Vladimir Šantić je zatražio privremeno puštanje na slobodu kako bi mogao prisustvovati svadbi svog sina.⁸⁷⁵ Tužilac se usprotivio tom zahtjevu.⁸⁷⁶ U svojoj odluci od 5. septembra 2001., Žalbeno vijeće je napomenulo da Vladimir Šantić nije predložio nikakve garancije ni uvjerenja nadležnih vlasti u Bosni i Hercegovini, a niti u vlastito ime, da će se, ako bude pušten na slobodu, vratiti na Međunarodni sud. Shodno tome, Vijeće je odbilo zahtjev na osnovu toga što nisu zadovoljeni kriteriji iz pravila 65(I).⁸⁷⁷

D. Imenovanja sudija

511. Dana 14. marta 2000., nalogom predsjednika Međunarodnog suda, u vijeće koje će rješavati u žalbenom postupku imenovani su sudija Vohrah, sudija Nieto-Navia, sudija Mohamed Bennouna, sudija Wald i sudija Pocar.⁸⁷⁸

Kupreškića za privremeno puštanje na slobodu ili za razdvajanje postupaka (*povjerljivo, ex parte*), 2. mart 2001.

⁸⁷¹ Odluka po prijedlogu za privremeno puštanje na slobodu Zorana i Mirjana Kupreškića ili za razdvajanje postupka, 24. april 2001.

⁸⁷² Motion for Provisional Release on Behalf of Vlatko Kupreškić /Zahtjev za privremeno puštanje na slobodu Vlatka Kupreškića/, 31. maj 2001.

⁸⁷³ Prosecution's Response to Motion for Provisional Release on Behalf of Vlatko Kupreškić, 11. juni 2001.

⁸⁷⁴ Odluka po zahtjevu Vlatka Kupreškića za privremeno puštanje na slobodu, 29. juni 2001.

⁸⁷⁵ Request for Provisional Release, Several days, Accused Vladimira Šantića also known as "Vlado" /Zahtjev za privremeno puštanje na slobodu, na nekoliko dana, optuženog Vladimira Šantića zvanog "Vlado"/, zaveden 23. avgusta 2001.

⁸⁷⁶ Prosecution Response to Motion Entitled "Request for Provisional Release, Several days, Accused Vladimira Šantića also known as 'Vlado'", 3. septembar 2001.

⁸⁷⁷ Odluka po zahtjevu Vladimira Šantića za privremeno puštanje na slobodu, 5. septembar 2001.

⁸⁷⁸ Nalog predsjednika o imenovanju sudija u Žalbeno vijeće, 14. mart 2000.

512. Dana 16. maja 2000. za predžalbenog sudiju, u svrhu rješavanja svih podnesaka proceduralne naravi, imenovan je sudija Bennouna.⁸⁷⁹ Sudija Bennouna je prestao obavljati dužnost predžalbenog sudije istekom svoje dužnosti sudije Međunarodnog suda 28. februara 2001., tako da je za predžalbenog sudiju 14. marta 2001. imenovana sudija Wald.⁸⁸⁰ Nakon toga ona je izabrana za predsjedavajućeg sudiju Vijeća.

E. Statusne konferencije

513. Statusne konferencije u skladu sa pravilom 65*bis* Pravilnika održane su 13. septembra 2000., 13. decembra 2000., 10. aprila 2001. i 25. jula 2001.

F. Žalbeni pretres

514. Žalbeni pretres trajao je tri dana, od 23. do 25. jula 2001.

G. Ostalo

515. Dana 24. aprila 2001., Drago Josipović je sekretaru podnio zahtjev da se opozove njegov glavni branilac, g. Luka Šušak, i da mu se dodijeli novi branilac po službenoj dužnosti. Taj zahtjev je odobren 4. maja 2001. te je Drago Josipoviću za glavnog branioca dodijeljen William Clegg.⁸⁸¹

---

⁸⁷⁹ Nalog kojim se imenuje predžalbeni sudija, 16. maj 2000.

⁸⁸⁰ Nalog kojim se imenuje predžalbeni sudija, 14. maj 2001.

⁸⁸¹ Odluka sekretara, 4. maj 2001.

XII. DODATAK B: GLOSAR

Dopunski dokument Mirjana Kupreškića	Dopunski podnesak Mirjana Kupreškića / <i>Supplemental Brief by Mirjan Kupreškić</i> /, podnesen povjerljivo 13. juna 2001.
Dopunski dokument Zorana Kupreškića	Podnesak odbrane Zorana Kupreškića kojim se dopunjava žalbeni podnesak u vezi s prihvatanjem novih dokaza od strane Suda / <i>Motion of the Counsel of Zoran Kupreškić With Which He Ammends [sic] the Letter of Appeal on the Court Acceptance of New Proofs</i> /, podnesen povjerljivo 13. juna 2001.
Dopunski dokument Vlatka Kupreškića	Dopunski žalbeni podnesak u ime Vlatka Kupreškića u vezi sa uticajem dodatnih dokaza, podnesen shodno nalogu o rasporedu od 30. maja 2001. / <i>Supplemental Appellant's Brief, on Behalf of Vlatko Kupreškić, Concerning Effect of Additonal Evidence, Filed Pursuant to Scheduling Order Dated 30 May 2001</i> /, zaveden 13. juna 2001.
Drugostepena presuda u predmetu <i>Aleksovski</i>	<i>Tužilac protiv Aleksovskog</i> , predmet br. IT-95-14/1-A, Presuda, 24. mart 2000.
Drugostepena presuda u predmetu <i>Čelebići</i>	<i>Tužilac protiv Delalića i drugih</i> , predmet br. IT-96-21-A, Presuda, 20. februar 2001.
Drugostepena presuda u predmetu <i>Furundžija</i>	<i>Tužilac protiv Furundžije</i> , predmet br. IT-95-17/1-A, Presuda, 21. juli 2000.
Drugostepena presuda u predmetu <i>Tadić</i>	<i>Tužilac protiv Tadića</i> , predmet br. IT-94-1-A, Presuda, 15. juli 1999.
Izmijenjena i dopunjena optužnica	<i>Tužilac protiv Zorana Kupreškića i dr.</i> , predmet br. IT-95-16-PT, Izmijenjena i dopunjena optužnica, 9. februar 1998.
Izmijenjeni žalbeni podnesak tužioca	Izmijenjeni žalbeni podnesak optužbe / <i>Prosecution's Amended Appeal Brief</i> /, 15. maj 2001.
Josipovićev odgovor	Podnesak respondententa na osnovu pravila 112, u odgovor na Izmijenjeni žalbeni podnesak optužbe

	<i>/Respondent's Brief of Argument under Rule 112 in Response to the Prosecutions's Amended Appeal Brief/</i> , zaveden 6. jula 2001.
Josipovićeve žalbeni podnesak	Žalbeni podnesak Drage Josipovića <i>/Drago Josipović's Appeal Brief/</i> podnesen povjerljivo 3. jula 2000. (redigovana javna verzija zavedena je 24. jula 2001.)
Josipovićeve replika	Djelomično povjerljiv podnesak žalioaca na osnovu pravila 113 u repliku na tužiočev podnesak respondentata <i>/Partly Confidential Appellant's of Argument Under Rule 113 in Reply to the Respondent's Brief of Argument of the Prosecution/</i> , podnesen djelomično povjerljivo i <i>ex parte</i> 18. jula 2001.
Odgovor tužioaca	Redigovana javna verzija tužiočevog podneska respondentata, zavedenog 28. juna 2001. <i>/Public Redacted Version of the Prosecution's Respondent's Brief Filed on the 28. June 2001/</i> , zavedena 18. jula 2001. (prva povjerljiva verzija zavedena 2. jula 2001.)
Odluka po pravilu 115 od 26. februara 2001.	Odluka po zahtjevima žalilaca Vlatka Kupreškića, Drage Josipovića, Zorana Kupreškića i Mirjana Kupreškića da se prihvate dodatni dokazi, 26. februar 2001.
Odluka po pravilu 115 od 11. aprila 2001.	Odluka o prihvatanju dodatnih dokaza nakon pretresa 30. marta 2001., 11. april 2001.
Odluka po pravilu 115 od 29. maja 2001.	Odluka po prijedlozima da se materijal koji se odnosi na svjedoka AT prihvati kao dokaz u skladu s pravilom 115 i da se pozovu dodatni svjedoci, 29. maj 2001.
Odluka po pravilu 115 od 6. jula 2001.	Odluka po zahtjevu optužbe da se prihvate dokazi kojima se pobijaju dodatni dokazi odbrane prihvaćeni u skladu sa pravilom 115, 6. juli 2001.
Odluka po pravilu 115 u predmetu <i>Tadić</i>	Tužilac protiv <i>Tadića</i> , predmet br. IT-94-1-A, Odluka po zahtevu žalioaca za produženje roka i izvođenje dodatnih dokaza, 15. oktobar 1998.
Odluka u predmetu <i>Brđanin</i> od 20. februara 2001.	<i>Tužilac protiv Brđanina i Talića</i> , predmet br. IT-99-36-PT, Odluka po prigovoru odbrane na formu

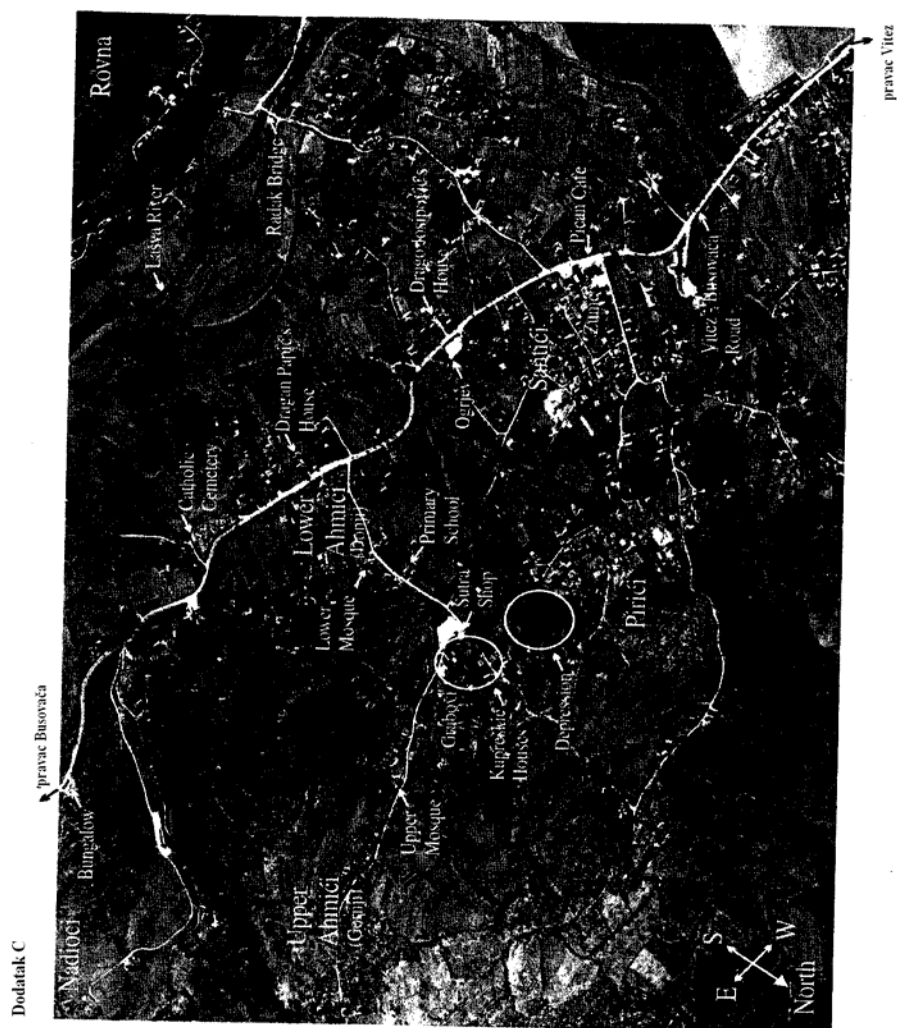
	Izmijenjene optužnice, 20. februar 2001.
Odluka u predmetu <i>Brđanin</i> od 26. juna 2001., par. 61.	<i>Tužilac protiv Brđanina i Talića</i> , predmet br. IT-99-36-PT, Odluka o formi Dodatno izmijenjene optužnice i zahtjevu Tužilaštva za izmjenu optužnice, 26. juni 2001.
Odluka u predmetu <i>Krnojelac</i> od 11. februara	<i>Tužilac protiv Krnojelca</i> , predmet br. IT-97-25-PT, Odluka po preliminarnom podnesku odbrane zbog prigovora na formu Izmijenjene optužnice, 11. februar 1999.
Odluka u predmetu <i>Krnojelac</i> od 24. februara	<i>Tužilac protiv Krnojelca</i> , predmet br. IT-97-25-PT, Odluka po preliminarnom podnesku odbrane zbog prigovora na formu optužnice, 24. februar 1999.
Odluka u predmetu <i>Kvočka</i> od 12. aprila 1999.	<i>Tužilac protiv Kvočke i drugih</i> , predmet br. IT-98-30/1-PT, Odluka po preliminarnim podnescima odbrane o formi optužnice, 12. april 1999.
Optuženi / žalioци	Zbirni izraz za Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića, Dragu Josipovića i Vladimira Šantića, pojedinačno i u kombinaciji, ovisno o tome o čemu se u Presudi na tom mjestu raspravlja.
Pretpretresni podnesak tužioca	Pretpretresni podnesak tužioca <i>/The Prosecutor's Pre-Trial Brief</i> , koji je Tužilaštvo predalo Pretresnom vijeću 13. jula 1998.
Prvostepena presuda	<i>Tužilac protiv Zorana Kupreškića i drugih</i> , predmet br. IT-95-16-T, Presuda, 14. januar 2000.
Replika tužioca Josipoviću	Replika tužioca na odgovor Vladimira Šantića na izmijenjeni tužiočev žalbeni podnesak <i>/Prosecution's Brief in Reply to the Respondent's Brief of Drago Josipović in Response to the Prosecution's Amended Appeal Brief</i> , zaveden 16. jula 2001.
Šantićev dopunski dokument	Zahtjev žalioца Vladimira Šantića u skladu s nalogom Žalbenog vijeća od 30. maja 2001. <i>/Motion of the Appellant Vladimir Šantić According to the Order of the Appeals Chamber Dated 30 May 2001</i> , zaveden u javnoj verziji 19. jula 2001. (prva povjerljiva verzija zavedena 12. juna 2001.)

Šantićev odgovor	Odgovor odbrane optuženog Vladimira Šantića na žalbeni podnesak tužioca / <i>Defence's Response of the Accused Vladimir Šantić on Prosecutor's Appeal Brief</i> , 2. juli 2001.
Šantićev završni podnesak	Pretnesni podnesak odbrane optuženog Vladimira Šantića zvanog "Vlado" / <i>The Defence Trial Brief For the Accused Vladimir Šantić a/k/a "Vlado"</i> / podnesen Pretresnom vijeću 5. novembra 1999.
Šantićev žalbeni podnesak	Žalbeni podnesak Vladimira Šantića / <i>Appelate Brief of Vladimir Šantić</i> /, 3. juli 2000.
Transkript glavnog pretresa	Transkript glavnog pretresa u predmetu <i>Tužilac protiv Zorana Kupreškića i dr.</i> , predmet br. IT-95-16-T. Brojevi stranica transkripta navođeni u ovoj presudi odnose se na nezvaničnu, nekorigovanu verziju transkripta na engleskom jeziku. Stoga su moguće sitne razlike u paginaciji između te i konačne objavljene verzije engleskog transkripta.
Transkript žalbenog pretresa	Transkript žalbenog pretresa od 23. do 25. jula 2001. /u predmetu <i>Tužilac protiv Zorana Kupreškića i dr.</i> , predmet br. IT-95-16-A/. Brojevi stranica transkripta odnose se na nezvaničnu, nekorigovanu verziju transkripta na engleskom jeziku. Stoga su moguće sitne razlike u paginaciji između te i konačne objavljene verzije engleskog transkripta.
Završni podnesak Mirjana Kupreškića	Završni podnesak odbrane / <i>The Defence's Closing Brief</i> /, podnijet Pretresnom vijeću 5. novembra 1999.
Žalbeni pretres	Žalbeni pretres od 23. do 25. jula 2001. u predmetu <i>Tužilac protiv Zorana Kupreškića i dr.</i> , predmet br. IT-95-16-A.
Žalbeni podnesak Mirjana Kupreškića	Žalbeni podnesak optuženog / <i>Defendant's Appellate Brief</i> / podnesen djelomično povjerljivo, 3. jula 2001.
Žalbeni podnesak Vlatka Kupreškića	Povjerljivi podnesak žalioaca po osuđujućoj presudi u ime Vlatka Kupreškića / <i>Redacted Appellant's Brief on Conviction on Behalf of Vlatko Kupreškić</i> /, zaveden 18. jula 2001. (zaveden kao povjerljiv 5. septembra 2000.)

Žalbeni podnesak Zorana Kupreškića

Žalbeni razlozi branilaca Zorana Kupreškića protiv pravorijeka MKSJ-a od 15. 1 00. IT-95-16-T /Appeal Reasons of the Counsels of Zoran Kupreškić Against the ICTY Verdict from 15.1.00/, podnesen djelomično povjerljivo, 3. jula 2001.

XIII. DODATAK C: KARTA AHMIĆA

XIV. DODATAK D: IZMIJENJENA I DOPUNJENA OPTUŽNICA
MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

Predmet br. IT-95-16-PT

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija Antonio Cassese, predsjedavajući
sudija Richard May
sudija Florence Mumba

Sekretar: gđa de Sampayo Garrido-Nijgh

Datum podnošenja: 9. februar 1998.

TUŽILAC

protiv

**ZORANA KUPREŠKIĆA
MIRJANA KUPREŠKIĆA
VLATKA KUPREŠKIĆA
DRAGE JOSIPOVIĆA
DRAGANA PAPIĆA
VLADIMIRA ŠANTIĆA
poznatog i kao "VLADO"**

IZMIJENJENA I DOPUNJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, na osnovu svoje ovlasti iz člana 18 Statuta Međunarodnog suda, optužuje:

ZORANA KUPREŠKIĆA, MIRJANA KUPREŠKIĆA, VLATKA
KUPREŠKIĆA, DRAGU JOSIPOVIĆA, DRAGANA PAPIĆA I
VLADIMIRA ŠANTIĆA

za **ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI i KRŠENJA RATNOG PRAVA I
OBIČAJA**, kako slijedi u nastavku:

Kontekst

1. Na dan 3. marta 1992. Bosna i Hercegovina je proglasila nezavisnost; Evropsko vijeće priznalo ju je kao nezavisnu državu 6. aprila 1992.
2. Od najmanje 3. jula 1992., Hrvatska zajednica Herceg-Bosna ("HZ-HB") smatrala je sebe nezavisnom političkom cjelinom unutar Bosne i Hercegovine.
3. Od najmanje oktobra 1992. pa najmanje do kraja maja 1993. oružane snage HZ-HB, poznate kao Hrvatsko vijeće obrane ("HVO") bile su u oružanom sukobu s oružanim snagama vlade Bosne i Hercegovine.
4. Od početka neprijateljstava u januaru 1993., HVO je sistematski napadao sela pretežno nastanjena bosanskim Muslimanima u području Lašvanske doline u središnjem dijelu Bosne i Hercegovine. Napadi su rezultirali smrću i ranjavanjem brojnih civila.
5. Progoni bosanskih Muslima civila učestali su početkom 1993., a kulminirali su istovremenim napadima širom Lašvanske doline 16. aprila 1993.
6. Dana 16. aprila 1993., oko 05:30 sati, snage HVO-a napale su grad Vitez i susjedna sela Donja Večeriska, Sivrino Selo, Šantići, Ahmići, Nadioci, Stara Bila, Gačice, Pirići i Preočica. Sva sela nalaze se u krugu od 10 km od sela Ahmići.

7. Za vrijeme napada, grupe vojnika HVO-a išle su od kuće do kuće ubijajući i ranjavajući civile bosanske Muslimane i paleći kuće, hambare i stoku. Ova ofenziva, koja je trajala nekoliko dana, bila je visoko koordinirana vojna operacija u kojoj su sudjelovale stotine vojnika HVO-a.
8. Kad su snage HVO-a 16. aprila 1993. napale sela i gradove u Lašvanskoj dolini, selo Ahmići pretrpjelo je ubijanja i razaranja velikih razmjera. Ahmići se nalaze otprilike 5 kilometara istočno od Viteza i prije napada u selu je živjelo otprilike 466 stanovnika, od toga otprilike 356 bosanskih Muslimana i 87 bosanskih Hrvata. Nakon napada u Ahmićima nije ostao živjeti niti jedan bosanski Musliman.
9. ZORAN KUPREŠKIĆ, MIRJAN KUPREŠKIĆ, VLATKO KUPREŠKIĆ, DRAGO JOSIPOVIĆ, DRAGAN PAPIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ pomogli su u pripremanju aprilskog napada na civile Ahmića-Šantića time što su: sudjelovali u vojnoj obuci i naoružali se; evakuirali civile bosanske Hrvate noć prije napada; organizirali vojnike HVO-a, oružje i municiju u i oko sela Ahmići-Šantići; pripremali svoje domove i domove svojih rođaka kao polazna mjesta i lokacije s kojih je pucano za vrijeme napada; i krili od drugih stanovnika da predstoji napad.
10. Napad HVO-a na Ahmiće-Šantiće bio je usmjeren na kuće, štale, suše i stoku civila bosanskih Muslimana. HVO je prvo iz daljine granatirao Ahmiće-Šantiće, a zatim su grupe vojnika išle od kuće do kuće napadajući civile i njihovu imovinu i koristeći zapaljive svjetleće metke i eksploziv. Vojnici HVO-a su namjerno i sistematski pucali na civile bosanske Muslimane. Vojnici HVO-a zapalili su gotovo svaku kuću bosanskih Muslimana u Ahmićima-Šantićima.
11. U i oko Ahmića-Šantića ubijeno je otprilike 103 civila bosanskih Muslimana. Od 103 ubijenih, otprilike 33 su bili žene i djeca. Vojnici HVO-a razorili su otprilike 176 kuća bosanskih Muslimana u Ahmićima-Šantićima, kao i dvije džamije.

Optuženi

12. ZORAN KUPREŠKIĆ, sin Ante i brat Mirjana, rođen je 23. septembra 1958. u selu Pirići. Bio je vojnik HVO-a na području Ahmića. Prije rata je, zajedno s bratićem VLATKOM KUPREŠKIĆEM, imao privatnu firmu u Ahmićima.
11. MIRJAN KUPREŠKIĆ, sin Ante i brat Zorana, rođen je 21. oktobra 1963. u gradu Vitezu. Bio je vojnik HVO-a u području Ahmića, kao i njegov brat ZORAN KUPREŠKIĆ i bratić VLATKO KUPREŠKIĆ.
14. VLATKO KUPREŠKIĆ, sin Franje, rođen je 1. januara 1958. u selu Pirići. Prije rata živio je i radio u Ahmićima, gdje je imao privatnu firmu sa svojim bratićem ZORANOM KUPREŠKIĆEM. Bio je vojnik HVO-a u tom području kao i njegovi bratići, MIRJAN i ZORAN KUPREŠKIĆ.
15. DRAGO JOSIPOVIĆ, sin Nike, rođen je 14. februara 1955. u Šantićima. Prije rata bio je kemijski tehničar. Bio je vojnik HVO-a u Šantićima.
16. DRAGAN PAPIĆ rođen je u selu Šantići 15. jula 1967. Živio je u Ahmićima kod Viteza i bio vojnik HVO-a.
17. VLADIMIR ŠANTIĆ, poznat i kao "VLADO", rođen je 1. aprila 1958. u Donjoj Večeriskoj. Prije rata živio je u Vitezu, a po zanimanju je bio policajac. Bio je vojnik HVO-a u Vitezu.

Opšte postavke

18. Svo vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, optuženi su bili dužni pridržavati se zakona i običaja o vođenju rata.

19. Svaki optuženi pojedinačno je odgovoran za zločine navedene protiv njega u ovoj optužnici prema članu 7(1) Statuta Suda. Pojedinačna krivična odgovornost obuhvaća izvršavanje, planiranje, poticanje, naređivanje ili pomaganje i sudjelovanje na drugi način u planiranju, pripremi ili izvršenju bilo kojeg od zločina navedenih u članovima 2, 3 i 5 Statuta Suda.

Optužbe

TAČKA 1

(progoni)

20. Od oktobra 1992. do aprila 1993. ZORAN KUPREŠKIĆ, MIRJAN KUPREŠKIĆ, VLATKO KUPREŠKIĆ, DRAGO JOSIPOVIĆ, DRAGAN PAPIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ progonili su bosanske Muslimane stanovnike Ahmića-Šantića i okolice na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama planirajući, organizirajući i provodeći napad smišljen da odstrani ili “očisti” sve bosanske Muslimane iz tog sela i okolnih područja.
21. U okviru tog progona ZORAN KUPREŠKIĆ, MIRJAN KUPREŠKIĆ, VLATKO KUPREŠKIĆ, DRAGO JOSIPOVIĆ, DRAGAN PAPIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ sudjelovali su u ili pomagali i na drugi način podržavali:
- (a) namjerno i sistematsko ubijanje civila bosanskih Muslimana;
  - (b) sveobuhvatno razaranje domova i imovine bosanskih Muslimana; i
  - (c) organizirano lišavanje slobode i protjerivanje bosanskih Muslimana iz Ahmića-Šantića i okolice.
22. Svojim sudjelovanjem u djelima opisanim u paragrafima 9, 10, 20 i 21 ZORAN KUPREŠKIĆ, MIRJAN KUPREŠKIĆ, VLATKO KUPREŠKIĆ, DRAGO

JOSIPOVIĆ, DRAGAN PAPIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ počinili su sljedeće krivično djelo:

Tačka 1: **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiv prema članu 5(h) (progoni na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 2 - 9

(porodica Ahmić)

(ubistvo, nečovječna djela i okrutno postupanje)

23. Kada je rano ujutro 16. aprila 1993. počeo napad na Ahmiće-Šantiće, Sakib Ahmić stanovao je sa sinom Naserom Ahmićem, Naserovom suprugom Zehrudinom, i njihovo dvoje djece Elvisom (star 4 godine) i Sejadam (star tri mjeseca).
24. Naoružan automatskom puškom, ZORAN KUPREŠKIĆ ušao je u kuću Ahmića, pucao u Namera Ahmića i ubio ga. ZORAN KUPREŠKIĆ je zatim pucao i ranio Zehrudinu.
25. Nakon toga je MIRJAN KUPREŠKIĆ ušao u kuću Ahmića i polio zapaljivu tekućinu po namještaju da bi zapalio kuću. Zatim su MIRJAN KUPREŠKIĆ i ZORAN KUPREŠKIĆ, pomažući i na drugi način podržavajući jedan drugoga, usmjerili paljbu na dvoje djece, Elvisa i Sejada Ahmića. Kada je Sakib Ahmić pobjegao iz zapaljene kuće, ranjena Zahrudina bila je još živa, ali je na kraju nastradala u požaru.
26. Naser Ahmić, Zehrudina Ahmić, Elvis Ahmić i Sejad Ahmić su svi umrli, a Sakib Ahmić je zadobio opekotine po glavi, licu i rukama.

27. Gore navedenim djelima ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ, pomažući i na drugi način podržavajući jedan drugoga, počinili su sljedeća krivična djela:

Tačke 2 i 3

(ubistvo Nasera Ahmića)

Tačka 2: Ubivši Nasera Ahmića ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(a) (ubistvo) Statuta Suda.

Tačka 3: Ubivši Nasera Ahmića ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (ubistvo) Ženevskih konvencija.

Tačke 4 i 5

(ubistvo Zehrudine Ahmić)

Tačka 4: Ubivši Zehrudinu Ahmić, ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(a) (ubistvo) Statuta Suda.

Tačka 5: Ubivši Zehrudinu Ahmić, ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (ubistvo) Ženevskih konvencija.

Tačke 6 i 7
(ubistvo Elvisa Ahmića)

Tačka 6: Ubivši Elvisa Ahmića, ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(a) (ubistvo) Statuta Suda.

Tačka 7: Ubivši Elvisa Ahmića, ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (ubistvo) Ženevskih konvencija.

Tačke 8 i 9
(ubistvo Sejada Ahmića)

Tačka 8: Ubivši Sejada Ahmića, ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(a) (ubistvo) Statuta Suda.

Tačka 9: Ubivši Sejada Ahmića, ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (ubistvo) Ženevskih konvencija.

Tačke 10 i 11
(nečovječna djela i okrutno postupanje prema Sakibu Ahmiću)

Tačka 10: Ubivši porodicu Sakiba Ahmića pred njegovim očima i nanijevši mu teše opekotine time što su spalili njegovu kuću dok je on još bio

u njoj, ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(i) (nečovječna djela) Statuta Suda.

Tačka 11: Ubivši porodicu Sakiba Ahmića pred njegovim očima i nanijevši mu teše opekotine time što su spalili njegovu kuću dok je on još bio u njoj, ZORAN KUPREŠKIĆ i MIRJAN KUPREŠKIĆ počinili su **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (okrutno postupanje) Ženevskih konvencija.

Tačke 12 - 15

(porodica Pezer)

(ubistvo, nečovječna djela i okrutno postupanje)

28. Prije napada 16. aprila 1993. vojnici HVO naoružani automatskim puškama skupili su se u kući VLATKA KUPREŠKIĆA u Ahmićima. Kad je započeo napad, nekoliko jedinica HVO iskoristilo je kuću VLATKA KUPREŠKIĆA kao polazno mjesto. Drugi vojnici HVO pucali su na civile bosanske Muslimane iz kuće VLATKA KUPREŠKIĆA za vrijeme cijelog napada.

29. Dok je trajala pucnjava članovi porodice Pezer, bosanski Muslimani, okupili su se u svom skloništu kako bi se sakrili pred vojnicima HVO. Ubrzo nakon toga porodica Pezer je zajedno s drugim bosanskim Muslimanima koji su potražili utočište u skloništu odlučila pobjeći kroz šumu.

30. Dok je porodica Pezer, zajedno s drugim bosanskim Muslimanima, trčala pokraj kuće VLATKA KUPREŠKIĆA prema šumi, VLATKO KUPREŠKIĆ i drugi vojnici HVO-a ispred kuće VLATKA KUPREŠKIĆA vikali su na civile u bijegu.

VLATKO KUPREŠKIĆ i vojnici HVO-a, pomažući i podržavajući jedni druge, pucali su na tu grupu s položaja ispred kuće VLATKA KUPREŠKIĆA. Dok je porodica Pezer bježala prema šumi, VLATKO KUPREŠKIĆ i drugi vojnici HVO-a, pomažući i podržavajući jedni druge, ranili su Dženanu Pezer, kćer Ismaila i Fate Pezer, i još jednu ženu. Dženana Pezer je pala na zemlju a Fata Pezer vratila se kako bi pomogla svojoj kćeri. VLATKO KUPREŠKIĆ i vojnici HVO-a, pomažući i podržavajući jedni druge, zatim su pucali na Fatu Pezer i ubili je.

31. Gore navedenim djelima i propustima VLATKO KUPREŠKIĆ je počinio sljedeća krivična djela:

Tačke 12 i 13
(ubistvo Fate Pezer)

Tačka 12: Sudjelujući u ili pomažući i podržavajući ubistvo Fate Pezer, VLATKO KUPREŠKIĆ počinio je **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(a) (ubistvo) Statuta Suda.

Tačka 13: Sudjelujući u ili pomažući i podržavajući ubistvo Fate Pezer, VLATKO KUPREŠKIĆ počinio je **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (ubistvo) Ženevskih konvencija.

Tačke 14 i 15
(ranjavanje Dženane Pezer)

Tačka 14: Sudjelujući u ili pomažući i podržavajući pucanje na Dženanu Pezer, VLATKO KUPREŠKIĆ počinio je **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(a) (ubistvo) Statuta Suda.

Tačka 15: Sudjelujući u ili pomažući i podržavajući pucanje na Dženanu Pezer, VLATKO KUPREŠKIĆ počinio je **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (okrutno postupanje) Ženevskih konvencija.

Tačke 16 - 19

(ubistvo Muzafera Puščula i spaljivanje kuće Puščulovih)

32. Dana 16. aprila 1993. brojni vojnici HVO-a, među kojima su bili i DRAGO JOSIPOVIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ, napali su kuću Muzafera i Šuhrete Puščul dok je porodica, uključujući i dvije mlade kćeri, bila na spavanju.
33. Za vrijeme napada, DRAGO JOSIPOVIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ i drugi vojnici HVO-a, pomažući i podržavajući jedni druge, prisilno su odveli porodicu iz njihovog doma i zatim ubili Muzafera Puščula.
34. Kao dio tog napada, vojnici HVO-a, među kojima su bili i DRAGO JOSIPOVIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ, demolirali su kuću i zatim je spalili do temelja.
35. Gore navedenim djelima DRAGO JOSIPOVIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ počinili su sljedeća krivična djela:

Tačke 16 i 17

(ubistvo Muzafera Puščula)

Tačka 16: Ubivši ili pomažući i podržavajući ubistvo Muzafera Puščula, DRAGO JOSIPOVIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ počinili su **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(a) (ubistvo) Statuta Suda.

Tačka 17: Ubivši ili pomažući i podržavajući ubistvo Muzafera Puščula, DRAGO JOSIPOVIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ počinili su **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (ubistvo) Ženevskih konvencija.

Tačke 18 i 19

(nečovječna djela i okrutno postupanje)

Tačka 18: Prisilnim odvođenjem porodice Puščul iz njihova doma i zadržavanjem članova porodice u blizini dok su ubijali Muzafera Puščula i spaljivali porodični dom, DRAGO JOSIPOVIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ počinili su **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI** kažnjiv prema članu 5(i) (nečovječna djela) Statuta Suda.

Tačka 19: Prisilnim odvođenjem porodice Puščul iz njihova doma i zadržavanjem članova porodice u blizini dok su ubijali Muzafera Puščula i spaljivali porodični dom, DRAGO JOSIPOVIĆ i VLADIMIR ŠANTIĆ počinili su **KRŠENJE RATNOG PRAVA I OBIČAJA** kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3(1)(a) (okrutno postupanje) Ženevskih konvencija.

Dana

Potpisao:
Graham T. Blewitt
Zamjenik tužioca